

Raftul Denisei

ROMAN BAZAT PE INCREDIBILA POVESTE ADEVĂRATĂ A TATUATORULUI DE LA AUSCHWITZ-BIRKENAU ŞI A FEMEII PE CARE A IUBIT-O.

HUMANITAS fiction

HEATHER MORRIS

Tatuatorul de la Auschwitz

HEATHER MORRIS

Tatuatorul de la Auschwitz

Traducere din engleză de LUANA SCHIDU
HUMANITAS
2018

ROMAN BAZAT PE INCREDIBILA POVESTE ADEVĂRATĂ A TATUATORULUI DE LA AUSCHWITZ-BIRKENAU ŞI A FEMEII PE CARE A IUBIT-O.

Cerul plumburiu apasă greu pe umerii femeilor care stau la rând să le fie tatuate braţele. După aceea vor fi doar numere – fără sentimente, fără nume, fără visuri. Lale, tatuatorul de la Auschwitz, le simte durerea, dar e neputincios. Se agaţă cu întreaga tărie a voinţei lui de un gând: trebuie să supravieţuiască, orice ar fi. A primit sarcina să tatueze prizonierii, evrei ca el. Furia, revolta şi dorinţa de a trăi se înfruntă în sufletul lui. Într-o zi priveşte pentru o clipă în ochii unei fete şi reuşeşte să afle că o cheamă Gita. Atât e de ajuns ca ea să devină raza de lumină care îl ghidează în întunericul nesfârşit. Tânăra nu vrea să spună mai nimic despre sine, de parcă nesiguranţa viitorului pune sub semnul întrebării chiar şi existenţa trecutului. Iubirea se înfiripă în cele mai vitrege condiţii, iar Laie îi face Gitei o promisiune: va veni o vreme în care vor fi liberi, învingând ororile lagărului şi moartea.

În amintirea lui Lale Sokolov: îți mulţumesc că mi-ai acordat încredere pentru a spune povestea ta şi a Gitei.

Prolog

Lale încearcă să nu privească în sus la foaia de hârtie care-i este întinsă. Trebuie să transcrie cele cinci cifre pe fata care o ţine în mână. Este deja un număr acolo, dar s-a cam şters. Bagă acul în braţul ei stâng, trasând un 3; încearcă s-o facă cu blândeţe. Ţâşneşte sângele. Dar acul n-a pătruns destul de adânc şi trebuie să traseze cifra din nou. Ea nici nu tresare la durerea pe care Lale ştie că i-o provoacă. *Au fost avertizate – să nu spui nimic, să nu faci nimic.* El şterge sângele şi freacă rana cu cerneală verde.

— Mai repede! şopteşte Pepan.

Lale tărăgănează. Una e să tatuezi braţe de bărbaţi, dar să profanezi corpuri de fete e îngrozitor. Ridicând ochii, vede un bărbat în halat alb care trece încet în revistă şirul de fete. Din când în când se opreşte să inspecteze faţa şi trupul unei tinere îngrozite. În cele din urmă, ajunge la Lale. În timp ce el ţine mâna fetei cât poate de blând, bărbatul o prinde de bărbie şi îi întoarce brutal capul dintr-o parte într-alta. Lale priveşte în ochii înspăimântaţi. Buzele ei se mişcă, părând că vor să spună ceva. Lale o strânge tare de braţ s-o oprească. Ea îl priveşte, şi el îi face semn: „Şşş”. Bărbatul în halat alb îi dă drumul şi se îndepărtează.

— Bravo, îi şopteşte el, apucându-se să tatueze restul de patru cifre – *49O2.*

Când termină, îi ţine braţul o clipă mai mult decât e necesar, privind-o în ochi. Zâmbeşte slab, chinuit. Ea îi răspunde cu un zâmbet şi mai slab. Ochii ei dansează însă în faţa lui. Privindu-i, inima lui pare că se opreşte şi totodată începe să bată pentru prima oară, bubuind, aproape ameninţând să-i sară din piept. Se uită în jos şi pământul i se clatină sub picioare. I se întinde o nouă foaie de hârtie.

— Mai repede, Lale! îi şopteşte grăbit Pepan.

Când ridică din nou privirea, ea nu mai e acolo.

CAPITOLUL 1

APRILIE 1942

Lale se hurducă de-a lungul câmpului, şezând stăpân pe el, cu capul sus. Tânărul de douăzeci şi patru de ani nu vede niciun motiv pentru a încerca să-l cunoască pe omul de alături, care din când în când aţipeşte cu capul pe umărul lui; Lale nu-l împinge la loc. E doar unul dintre nenumăraţii tineri înghesuiţi în vagoanele pentru transportul vitelor. Cum nu i s-a dat niciun indiciu despre destinaţia lui, Lale s-a îmbrăcat ca de obicei: costum călcat, cămaşă albă curată şi cravată. *Mereu să te îmbraci ca să faci impresie bună.*

Încearcă să stabilească dimensiunile temniţei sale. Vagonul e lat de doi metri şi jumătate. Nu-i vede însă capătul, spre a-i estima lungimea. Face o tentativă să numere bărbaţii porniţi în aceeaşi călătorie cu el. Dar cu atâtea capete care tot saltă în sus şi-n jos, în cele din urmă renunţă. Nu ştie câte vagoane sunt. Îl mănâncă spatele şi picioarele. Îl mănâncă faţa. Barba ţepoasă îi aminteşte că n-a mai făcut baie şi nu s-a mai bărbierit de două zile, de când s-a urcat în tren. Se simte din ce în ce mai puţin el însuşi.

Când oamenii încearcă să-l atragă în discuţie, le răspunde cu vorbe de încurajare, străduindu-se să le transforme frica în speranţă. *Suntem în rahat, dar să nu ne înecăm în el.* Unii mormăie insulte la adresa lui, comentându-i înfăţişarea şi comportamentul. E acuzat că face parte dintr-o clasă superioară. „Şi uite unde ai ajuns”. Încearcă să alunge aceste cuvinte cu o ridicare din umeri şi răspunde cu un surâs privirilor severe. *Pe cine vreau să păcălesc? Sunt la fel de speriat ca toţi ceilalţi.*

Un tânăr îşi încrucişează privirea cu a lui şi îşi croieşte drum spre el prin viermuiala de trupuri. Unii îl îmbrâncesc când trece pe lângă ei. *Ca să ai loc, trebuie să ţi-l faci.*

— Cum poţi să fii atât de calm? îl întreabă tânărul. Au puşti. Nenorociţii ăştia şi-au îndreptat puştile spre noi şi ne-au forţat să ne urcăm în… vagonul ăsta de vite!

Lale îi zâmbeşte.

— Nici eu nu mă aşteptam la aşa ceva.

— Încotro crezi că mergem?

— Nu contează. Ține minte un singur lucru: suntem aici ca să ne ţinem familiile acasă, în siguranţă.

— Şi dacă…?

— Niciun „şi dacă”. Eu nu ştiu, tu nu ştii, niciunul dintre noi nu ştie. Să facem pur şi simplu ce ni se spune.

— Ce-ar fi să încercăm să-i înfruntăm când ne oprim, având în vedere că suntem mai mulţi ca ei?

Pe faţa palidă a tânărului se citeşte fugitiv o agresivitate confuză. Loveşte patetic, cu pumnii strânşi, înaintea lui.

— Noi avem pumni, ei au puşti – cine crezi că o să câştige lupta? Tânărul tace. Stă cu umărul înfipt în pieptul lui Lale şi acesta simte mirosul de ulei şi transpiraţie din părul său. Îşi lasă mâinile să-i cadă flasc pe lângă corp.

— Pe mine mă cheamă Aron, spune el.

— Lale.

Câţiva bărbaţi din jur devin atenţi la discuţia celor doi, ridicând capetele spre ei, apoi recad în reverii tăcute, cufundându-se adânc în propriile gânduri. Ceea ce au în comun cu toţii e frica. Şi tinereţea. Şi religia. Lale încearcă să-şi împiedice mintea să facă presupuneri despre ce i-ar putea aştepta. I s-a spus că e dus să muncească pentru germani, şi asta are de gând să facă. Se gândeşte la familia lăsată acasă. *În siguranţă.* A făcut sacrificiul, nu are niciun regret. L-ar face iar şi iar pentru a-şi ţine membrii familiei iubite acasă, laolaltă.

Cam din oră în oră, oamenii par să-i pună aceleaşi întrebări. Obosind, Lale începe să răspundă: „Să aşteptăm şi vom vedea”. Nu înţelege de ce întrebările îi sunt adresate lui. Nu ştie nimic în plus. Da, poartă costum şi cravată, dar asta e singura diferenţă vizibilă dintre el şi oricare altul. *Suntem toţi în aceeaşi barcă mizerabilă.*

În vagonul ticsit nu pot nici să şadă, darămite să se întindă. Două găleţi ţin loc de toaletă. Pe măsură ce se umplu, se iscă o încăierare între oamenii care se străduiesc să se îndepărteze de duhoare. Găleţile sunt răsturnate şi conţinutul se varsă. Lale se agaţă de valiza lui, cu speranţa că banii şi hainele pe care le are îi vor permite sa-şi cumpere libertatea acolo unde sunt duşi, sau măcar îi vor permite să

muncească în siguranţă. *Poate o să fie o muncă în care o să pot folosi limbile pe care le ştiu.*

Se simte norocos că a reuşit să ajungă într-o margine a vagonului. Micile goluri dintre scânduri lasă să se zărească ici-colo frânturi din peisajul pe care-l străbat. Poate inspira mici guri de aer curat, care țin în frâu valul crescând de greaţă. O fi primăvară, dar zilele sunt încărcate de ploaie şi nori grei. Din când în când trec peste câmpuri năpădite de flori şi Lale zâmbeşte în sinea lui. Flori. A aflat de la o vârstă fragedă, de la mama lui, că femeilor le plac foarte mult. Când va mai putea oferi flori unei fete? Le inspiră parfumul, culorile vii trec în goană prin faţa ochilor săi, câmpuri întregi de maci dansează în adierea vântului – o mare purpurie. Îşi jură că va culege singur primele flori pe care le va dărui cuiva. Nu i-a trecut prin minte niciodată că ele cresc spontan în număr atât de mare. Mama lui avea câteva în grădină, dar nu le culegea niciodată să le aducă în casă. Începe în minte o listă cu lucruri de făcut „când ajung acasă"…

Se iscă o nouă încăierare. Îmbrânceli. Ţipete. Lale nu vede ce se petrece, dar simte agitaţia trupurilor ce se împing. Apoi se face linişte. Şi, din negură, cuvintele: „L-aţi omorât".

— Norocosul de el.

Amărâtul de el. Viaţa mea e prea bună ca să se sfârşească în haznaua asta.

Se fac multe opriri pe drum, unele durează minute, altele, ore, mereu în afara unui oraş sau a unui sat. Când şi când, Lale zăreşte numele câte unei gări prin care trec în goană: Ostrava, un oraş despre care ştie că se află aproape de graniţa dintre Cehoslovacia şi Polonia; Pszczyna, care-i confirmă că sunt, într-adevăr, în Polonia. Permanenta întrebare: unde se vor opri? Cea mai mare parte a drumului şi-o petrece pierdut în gânduri despre viaţa lui de la Bratislava: slujba, apartamentul, prietenii – prietenele, mai ales. Trenul se opreşte din nou. E beznă; norii acoperă complet luna şi stelele. Este oare întunericul o prevestire a viitorului lor? *Lucrurile sunt cum sunt. Ceea ce pot să văd să simt, să aud şi să miros în momentul ăsta.* Vede doar bărbaţi ca el, tineri, într-o călătorie spre necunoscut. Aude chiorăit de stomacuri goale şi şuierat de trahei uscate. Simte miros de urină şi scârnă, de trupuri prea îndelung nespălate. Oamenii profită de faptul că nu mai sunt aruncaţi dintr-o

parte într-alta pentru a se odihni, fără a fi nevoiţi să se îmbrâncească şi să se înghiontească pentru un petic de loc. Nu numai un cap se odihneşte acum pe umerii lui Lale.

Câteva vagoane mai în spate se aud zgomote puternice, care se strecoară încet tot mai aproape. Oamenii de acolo s-au săturat şi vor să încerce să evadeze. Sunetul trupurilor care se izbesc de pereţii de lemn ai vagonului şi zăngănitul unei găleţi pentru excremente, probabil, îi trezesc pe toţi. După scurt timp, explodează toate vagoanele, atacate dinăuntru.

— Ajută-ne sau dă-te la o parte, îi strigă lui Lale un bărbat masiv, repezindu-se şi el în peretele vagonului.

— Nu-ţi consuma energia, îi replică Lale. Dacă pereţii ăştia ar fi putut să fie sparţi, nu crezi că o vacă ar fi făcut-o pană acum? Mai mulţi îşi întrerup eforturile, întorcându-se furioşi spre el. Chibzuiesc la spusele lui. Trenul porneşte târându-se. Poate că cei care-i însoţesc şi-au zis ca mişcarea va opri răzmeriţa. Vagoanele se liniştesc. Lale închide ochii.

*

Se întorsese în casa părinţilor săi din Krompachy, Slovacia, după vestea că evreii din oraşele mici erau adunaţi şi duşi să muncească pentru germani. Ştia că evreilor nu li se mai permitea să lucreze şi că le fuseseră confiscate afacerile. Vreme de aproape patru săptămâni a ajutat prin casă, reparând lucruri alături de tatăl şi fratele său, construind paturi noi pentru voinicii lui nepoţi, care crescuseră şi nu mai încăpeau în leagăne. Sora lui, croitoreasă, era singurul membru al familiei care avea un venit. Era nevoită să se ducă şi să se întoarcă de la lucru în secret, înainte de ivirea zorilor şi după lăsarea întunericului. Şefa ei era dispusă să-şi asume acest risc pentru cea mai bună angajată.

Într-o seară, s-a întors cu un afiş pe care şefei ei i se ceruse să-l pună în geamul atelierului. Se cerea ca fiecare familie evreiască să dea un fiu de optsprezece ani sau mai mult ca să lucreze pentru guvernul german. Şoaptele, zvonurile despre ceea ce se întâmplase în alte oraşe au ajuns în sfârşit şi la Krompachy. Părea că guvernul slovac îi ceda încontinuu lui Hitler, dându-i orice voia. Afişul

avertiza cu litere îngroşate că dacă vreo familie avea un astfel de fiu şi nu-l preda, întreaga familie avea să fie dusă într-un lagăr de concentrare. Max, fratele mai mare, a spus imediat că se va duce el, dar Lale nici n-a vrut să audă. Max avea nevastă şi doi copii. Era nevoie de el acasă.

Lale s-a prezentat la sediul guvernului local din Krompachy, oferindu-se pentru transport. Funcţionarii cu care a avut de-a face îi fuseseră prieteni – merseseră la şcoală împreună, familiile lor se cunoşteau. I s-a spus să se ducă la Praga, să se prezinte autorităţilor în drept şi să aştepte noi instrucţiuni.

*

După două zile trenul alcătuit din vagoane de vite se opreşte din nou. De data asta e mare agitaţie afară. Latră câini, sunt răcnite ordine în germană, se trag zăvoarele, uşile vagoanelor se dau în lături.

— Coborâri din tren, lăsaţi-vă bagajele! strigă soldaţii. Iute, iute, grăbiţi-vă! Puneţi-vă lucrurile pe jos!

Aflându-se în capătul vagonului, Lale e unul dintre ultimii care coboară. Apropiindu-se de uşă, vede trupul omului ucis în încăierare. Închizând ochii o clipă, pecetluieşte moartea omului cu o scurtă rugăciune. Apoi părăseşte vagonul, dar ia cu el duhoarea – i s-a impregnat în haine, în piele, în fiecare fibră a fiinţei. Aterizând în genunchi, se sprijină cu mâinile pe pietriş şi rămâne ghemuit câteva secunde în şir. Gâfâie, e epuizat. Îi este dureros de sete. Ridicându-se fără grabă, se uită în jur la sutele de oameni speriaţi care se străduiesc să desluşească tabloul din faţa lor. Câinii latră şi clănţănesc din colţi la cei care se mişcă prea încet. Mulţi se împiedică, muşchii picioarelor nu-i mai ascultă după atâtea zile de nemişcare. Valize, boccele cu cărţi, o brumă de obiecte personale sunt smulse din mâinile celor care nu vor să le predea sau pur şi simplu nu înţeleg ordinele. Apoi sunt loviţi cu puşca sau cu pumnul. Lale îi studiază pe bărbaţii în uniformă. Sunt întunecaţi, ameninţători.

Cele două fulgere de pe gulerele vestoanelor îi spun cu cine are de-a face. SS. În alte împrejurări ar fi apreciat croiala, fineţea stofei,

acurateţea tăieturii.

Îşi lasă valiza jos. *De unde o să ştie că asta e a mea?* Îl trece un fior, dându-şi seama că e puţin probabil să mai vadă vreodată valiza sau conţinutul ei. Duce mâna la inimă, la banii ascunşi în buzunarul hainei. Se uită spre cer, inspiră aerul proaspăt, răcoros şi îşi spune că măcar e afară.

Răsună o împuşcătură şi Lale tresare. În faţa lui stă un ofiţer SS, cu arma îndreptată spre cer.

— Mişcă!

Lale priveşte în urmă, la trenul gol. Hainele sunt luate de vânt, cărţile se deschid. Sosesc câteva camioane şi din ele coboară nişte puşti. Înşfacă lucrurile abandonate şi le aruncă în camioane. Lale simte o greutate între omoplaţi. *Îmi pare rău, mama, ţi-au luat cărţile.* Oamenii se îndreaptă cu paşi târşâiţi spre mohorâtele clădiri de cărămidă roz murdar, cu geamuri care nu se deschid. Intrarea e bordată de copaci încărcați de mugurii primăverii. Trecând printre porţile mari de fier care stau deschise, Lale ridică privirea spre cuvintele germane lucrate în metal.

ARBEIT MACHT FREI
Munca te va elibera.

Nu ştie unde e sau ce muncă urmează să facă, dar ideea că îl va elibera îi pare o glumă proastă.

SS, puşti, câini, lucrurile confiscate – asta nu-şi putuse imagina.

— Unde suntem?

Lale se întoarce şi-l vede lângă el pe Aron.

— La capătul liniei, aş zice. Aron se schimbă la fată.

— Fă ce ţi se spune şi o să fii bine.

Ştie că nu pare prea convingător. Îi zâmbeşte scurt lui Aron şi acesta îi întoarce zâmbetul. În tăcere, Lale îşi spune că trebuie să-şi urmeze propriul sfat. *Fă ce ţi se spune. Şi observă întruna.* Ajunşi în incintă, oamenii sunt aliniaţi pe rânduri drepte. În capătul rândului lui Lale şade la o măsuţă un deținut cu faţa învineţită. Poartă o jachetă şi pantaloni cu dungi verticale albe şi albastre, cu un triunghi verde pe piept. În spatele lui stă în picioare un ofiţer SS, cu puşca în poziţie de tragere.

Norii se rostogolesc. Bubuie tunete îndepărtate. Oamenii aşteaptă.

În faţa grupului soseşte un ofiţer superior, escortat de soldaţi. Are maxilarul pătrat, buze subţiri şi ochii umbriţi de sprâncene negre, stufoase. Uniforma lui e simplă în comparaţie cu a celor care-l păzesc. Fără petliţe cu fulgere. Atitudinea lui arată în mod limpede că el e şeful.

— Bun venit la Auschwitz.

Lale aude cuvintele rostite de buzele care abia dacă se mişcă şi nu-i vine să creadă. După ce a fost luat cu forţa din casa lui şi transportat ca un animal, iar acum este înconjurat de ofiţerii SS înarmaţi până-n dinţi, i se urează bun venit – bun venit!

— Sunt comandantul Rudolf Höss. Eu conduc aici, la Auschwitz. Pe porţile prin care tocmai aţi intrat scrie „Munca te va elibera”. Asta e prima voastră lecţie, singura lecţie. Munciţi din greu. Faceţi ce vi se spune şi veţi fi eliberaţi. Împotriviţi-vă şi veţi suporta consecinţele. Veţi fi înregistraţi aici, apoi veţi fi duşi în noua voastră casă: Auschwitz II - Birkenau.

Comandantul le scrutează chipurile. Vrea să mai spună ceva, dar este întrerupt de un tunet puternic. Se uită pe cer, mormăie câteva cuvinte numai pentru el, flutură din mână spre oamenii săi şi se întoarce să plece. Spectacolul s-a încheiat. Gărzile aleargă în urma lui. O punere în scenă stângace, dar chiar şi aşa, intimidantă.

Începe înregistrarea. Lale priveşte cum primii prizonieri sunt împinşi spre măsuţe. Se află prea departe ca să audă scurtele schimburi de cuvinte, poate doar să-i urmărească pe oamenii în pijama aşezaţi pe scaune, care notează datele şi înmânează fiecărui prizonier o chitanţă mică. În sfârşit, vine şi rândul lui. Trebuie să-şi spună numele, adresa, ocupaţia şi numele părinţilor. Omul vânăt la faţă de la masă notează răspunsurile lui Lale cu litere desluşite, rotunjite şi îi întinde o bucată de hârtie cu un număr pe ea. În tot acest timp, nu ridică niciodată capul să-l privească în ochi.

Lale se uită la număr: 32407. Îşi târăşte picioarele după şuvoiul de oameni spre un alt set de mese, unde se află un alt grup de prizonieri în dungi cu triunghiuri verzi şi alţi ofiţeri SS. Lipsa apei e pe cale să-l covârşească. Însetat şi istovit, e surprins când bucata de hârtie îi este smulsă din mână. Un ofiţer SS îi trage haina de pe el, îi rupe mâneca de la cămaşă şi îi aşază braţul stâng pe masă. Priveşte uluit cum cifrele 32407 îi sunt săpate în piele, una după alta, de către deţinut.

Băţul de lemn cu un ac înfipt în el se mişcă rapid şi dureros. Apoi omul ia o cârpă înmuiată în vopsea verde şi freacă aspru cu ea rana lui Lale. Tatuarea a durat doar câteva secunde, dar şocul a făcut ca timpul să stea pe loc. Îşi apucă braţul, uitându-se lung la număr. *Cum poate cineva să-i facă aşa ceva unei alte fiinţe omeneşti?* Se întreabă dacă tot restul vieţii lui, fie ea lungă sau scurtă, va fi definit de acest moment, de acest număr fără sens: 32407.

O lovitură cu patul pustii îi întrerupe transa. Îşi ia haina de pe jos şi porneşte împleticindu-se înainte, urmându-i pe oamenii din fața lui într-o clădire mare de cărămidă, cu bănci de-a lungul pereților. Îi aminteşte de sala de sport de la şcoala din Praga, unde a dormit cinci nopţi înainte de a-şi începe drumul încoace.

— Dezbrăcaţi-vă!

— Mai repede, mai repede!

Soldaţii SS latră ordine pe care majoritatea oamenilor nu le pot înţelege. Lale traduce pentru cei de lângă el, care transmit mai departe.

— Lăsaţi-vă hainele pe bancă. O să le găsiţi după ce faceţi duş. În curând, toţi îşi scot pantalonii şi cămăşile, jachetele şi pantofii, împăturindu-şi hainele murdare şi punându-le cu grijă pe bănci.

Lale se înveseleşte la gândul apei, dar ştie că probabil n-o să-şi mai vadă hainele niciodată, şi nici banii din ele.

Îşi scoate hainele şi le pune pe bancă, dar revolta ameninţă să pună stăpânire pe el. Scoate din buzunarul pantalonilor o cutie de chibrituri plată, amintire a unor plăceri trecute, şi aruncă o privire furişă spre ofiţerul care se află cel mai aproape. Nu se uită la el. Lale aprinde un băţ. Acesta ar putea fi actul din urmă al liberului său arbitru. Ţine băţul aprins lângă tivul vestonului, îl acoperă cu pantalonii şi se grăbeşte să se alăture şirului de oameni care intră la duşuri. În spatele lui, în câteva secunde, aude strigăte: „Foc!” Lale întoarce capul şi vede oameni goi îmbrâncindu-se să scape în timp ce un ofiţer SS încearcă să stingă flăcările.

Nu a ajuns încă la duşuri, dar îşi dă seama că tremură. *Ce-am făcut?* De zile bune le tot spune celor din jurul lui să ţină capul plecat, să facă ce li se spune, să nu riposteze, şi acum se apucă să aprindă un nenorocit de foc într-o clădire. Are puţine dubii în privinţa a ceea ce se va întâmpla dacă cineva îl indică drept

incendiator. *Idiotule. Idiotule.*

În sala duşurilor se linişteşte, respiră adânc. Sute de bărbaţi tremurând stau umăr lângă umăr în timp ce apa rece curge peste ei. Îşi dau capetele pe spate şi beau cu disperare din ea, în ciuda mirosului dezgustător. Mulţi încearcă să-şi diminueze stânjeneala acoperindu-şi organele genitale cu mâinile. Lale îşi spală de pe corp şi din păr sudoarea, praful şi duhoarea. Apa şuieră pe ţevi şi loveşte podeaua. Când se opreşte, uşile spre camera de îmbrăcat se redeschid şi, fără niciun ordin, ei se întorc la nişte uniforme şi nişte vechi ghete militare ruseşti, care le-au înlocuit hainele.

— Înainte de a vă îmbrăca, trebuie să treceţi pe la bărbier, le spune un ofiţer SS rânjind. Afară, repede!

Din nou oamenii se încolonează. Se îndreaptă spre deţinutul care aşteaptă pregătit, cu briciul în mână.

Când îi vine rândul lui Lale, el se aşază pe scaun cu spatele drept şi capul sus. Îi urmăreşte cu privirea pe ofiţerii SS care merg de-a lungul şirului de oameni, lovindu-i pe prizonierii goi cu patul armei, aruncându-le insulte şi râsete crude. Lale se îndreaptă şi mai mult şi ridică mai sus capul, în timp ce părul îi este redus la o periuţă; nici nu tresare când briciul îi taie uşor scalpul.

Un brânci în spate din partea unui ofiţer îi arată că e gata. Urmează şirul înapoi în sala cu duşurile, unde se alătură căutării de haine şi încălţăminte de mărimea potrivită. Toate sunt murdare şi pătate, dar reuşeşte să găsească ghete mai mult sau mai puţin potrivite şi speră că se va descurca şi cu uniforma rusească pe care o înşfacă în grabă. Odată îmbrăcat, părăseşte clădirea, după cum i se spune.

Se întunecă. Merge prin ploaie, un om între nenumăraţi alţii, pare-se vreme îndelungată. Abia reuşeşte să-şi ridice picioarele din noroiul tot mai adânc. Dar merge mai departe, hotărât. Unii se clatină sau cad în patru labe şi sunt bătuţi până când se ridică. Dacă n-o fac, sunt împuşcări.

Lale încearcă să-şi desprindă de piele uniforma grea, leoarcă de apă. Îl zgârie, îl răneşte, iar mirosul de lână udă şi noroi îi aminteşte de trenul de vite. Priveşte cerul, străduindu-se să înghită cât de multă apă de ploaie poate. Gustul ei dulce e cel mai bun pe care l-a simţit de zile întregi, singurul pe care l-a simţit de zile întregi; setea l-a

slăbit, i-a încețoșat vederea.

Înghite lacom. Făcându-şi mâinile căuş, soarbe plescăind, cu disperare. În depărtare vede reflectoare înconjurând o zonă întinsă. Starea lui de semidelir le face să pară nişte faruri scânteind, dansând în ploaie, arătându-i drumul spre casă, strigând: *Vino la mine. Îţi voi oferi adăpost, căldură şi hrană. Continuă să mergi.* Dar în timp ce trece printre porţi, acestea nepurtând niciun mesaj, neoferind niciun târg, nicio promisiune de libertate în schimbul trudei, Lale îşi dă seama că mirajul scânteietor a dispărut. E într-o altă închisoare. Dincolo de curtea asta, pierzându-se în întuneric, se află un alt complex. Partea de sus a gardurilor e tivită cu sârmă ghimpată. Sus, în turnurile de veghe, Lale vede soldaţi SS cu puştile îndreptate în direcţia lui. Un fulger loveşte gardul de lângă el. *Sunt electrificate.* Tunetul nu e destul de puternic ca să înăbuşe zgomotul unei împuşcături; se mai prăbuşeşte un om.

— Am ajuns.

Lale se întoarce şi-l vede pe Aron înaintând cu greu spre el. Ud leoarcă, plin de noroi. Dar în viață.

— Mda, se pare că suntem acasă. Arăţi ca naiba.

— Nu te-ai văzut pe tine. Consideră că sunt oglinda ta.

— Mai bine nu, mulţumesc.

— Şi acum ce se întâmplă? întreabă Aron, cu tonul unui copil.

Urmând şuvoiul neîntrerupt de oameni, îşi arată fiecare braţul tatuat unui ofiţer SS care stă în faţa unei clădiri şi acesta le trece numărul pe o tăbliţă. După câte un ghiont puternic în spate, Lale şi Aron se trezesc în Blocul 7, o baracă mare cu priciuri triple dea lungul pereţilor. Aici sunt înghesuiţi zeci de oameni. Se îmbrâncesc pentru a-şi afirma pretenţia la un loc. Dacă sunt destul de norocoşi sau destul de agresivi, l-ar putea împărţi doar cu încă unul sau doi. Norocul nu e de partea lui Lale. El şi Aron se urcă pe un prici de sus, deja ocupat de alţi doi deţinuţi. Cum n-au mai mâncat de zile întregi, nu le-a mai rămas putere să lupte. Lale se ghemuieşte cum poate mai bine pe sacul umplut cu paie care trece drept saltea. Îşi apasă burta cu mâinile în încercarea de a potoli crampele care-i chinuie măruntaiele. Mai mulţi oameni strigă către gardieni:

— Trebuie să mâncăm!

Vine şi răspunsul:

— O să primiţi ceva mâine dimineaţă.

— Până dimineaţa o să fim morţi de foame! spune cineva din fundul barăcii.

— Şi scăpaţi de griji, adaugă o voce spartă.

— Saltelele astea au fân în ele, zice altcineva. Poate ar trebui să continuăm să ne purtăm ca nişte vite şi să mâncăm din el.

Ici-colo câte un râset slab. Niciun răspuns din partea ofiţerului. Şi apoi, din fundul dormitorului, un şovăitor „Muuu…" Râsete. Încete, dar reale. Ofiţerul, prezent, dar invizibil, nu-i întrerupe, iar în cele din urmă oamenii adorm, cu maţele chiorăindu-le. Este încă întuneric când Lale e trezit de nevoia de a urina. Se strecoară, peste tovarăşii săi adormiţi, până la podea şi se îndreaptă pe pipăite spre fundul barăcii, gândindu-se că e locul cel mai sigur în care se poate uşura. Apropiindu-se, aude voci: slovacă şi germană. E bucuros să vadă că există un loc amenajat, fie şi precar, în care îşi pot face nevoile. În spatele clădirii sunt nişte şanţuri lungi, cu scânduri puse deasupra. Trei deţinuţi şed deasupra şanţului făcându-şi nevoile şi stând de vorbă liniştit. Lale vede doi ofiţeri SS apropiindu-se în semiîntuneric din capătul celălalt al clădirii, cu puştile atârnate lejer pe spate. Reflectoarele scânteietoare care mătură perimetrul le proiectează umbre tulburătoare şi Lale nu aude bine ce spun. Vezica îi e plină, dar şovăie.

La unison, ofiţerii îşi aruncă ţigările în aer, îşi rotesc puştile şi deschid focul. Corpurile celor trei care îşi făceau nevoile sunt aruncate în şanţ. Lui Lale i se opreşte răsuflarea în gât. Se lipeşte cu spinarea de clădire în timp ce ofiţerii trec pe lângă el. Zăreşte profilul unuia dintre ei – e doar un băiat, un copil de-a dreptul.

Pe când ei dispar în întuneric, Lale îşi face un jurământ. *O să supravieţuiesc până o să plec din locul ăsta. O să ies de-aici liber. Dacă există iad, o să-i văd pe criminalii ăştia arzând în el.* Se gândeşte la ai lui din Krompachy şi spera ca prezenţa sa aici măcar îi salvează pe ei de-o soarta similară.

Lale se uşurează şi se întoarce la priciul sau.

— Împușcăturile, zice Aron, ce-a fost cu ele?

— N-am văzut.

Aron îşi trece un picior peste Lale în drum spre podea.

— Unde te duci?

— Să fac pipi.
— Ţine-te.
— De ce?
— Ai auzit împușcăturile, zice Lale. Ţine-te până de dimineaţă. Aron nu spune nimic, caţarându-se înapoi şi întinzându-se cu pumnii strânşi cu spaima şi sfidare în dreptul organelor genitale.

*

Tatăl lui luase un client de la gară. Domnul Sheinberg se pregătea să se urce elegant în trăsură în timp ce tatăl lui Lale îi punea valiza din piele fină pe bancheta de vizavi. De unde venise? De la Praga? De la Bratislava? De la Viena, poate? Purtând un costum scump de lână, cu pantofii proaspăt lustruiţi, a zâmbit şi i-a spus ceva tatălui lui Lale în timp ce acesta se urca în faţă. Tatăl său a îndemnat calul să pornească. La fel ca majoritatea oamenilor pe care tatăl lui îi purta cu birja, domnul se întorcea acasă de la o afacere importantă. Lale voia să ajungă mai degrabă ca domnul Sheinberg decât ca tatăl lui.

Domnul Sheinberg nu era cu soţia în ziua aceea. Lale adora s-o zărească pe doamna Sheinberg sau pe celelalte femei care călătoreau în birjele tatălui său, cu mâinile lor mici îmbrăcate în mănuşi albe, cu cerceii eleganţi din perle asortaţi la coliere. Îi plăceau femeile frumoase cu haine şi bijuterii fine care îi însoţeau uneori pe bărbaţii importanţi. Singurul avantaj pe care îl avea pentru că-şi ajuta tatăl era că le deschidea acestora portiera trăsurii, le lua de mână şi le ajuta să coboare, inspirându-le parfumul, visând la viaţa pe care o duceau.

CAPITOLUL 2

— Afară. Toată lumea afară!

Se aud fluiere şi lătrat de câini. Soarele unei dimineţi senine îşi strecoară razele prin uşa Blocului 7. Oamenii se descâlcesc unii de alţii, coboară de pe priciuri şi se târăsc afară. Stau adunaţi chiar lângă clădire. Nimeni nu e pregătit să se îndepărteze. Aşteaptă. Şi aşteaptă. Cei care răcneau şi suflau în fluiere au dispărut. Îşi târşesc picioarele încoace şi-ncolo, şuşotind fiecare cu persoana cea mai apropiată. Uitându-se spre alte barăci, văd că se joacă aceeaşi scena. Ce urmează? Aşteaptă.

În cele din urmă, un ofiţer SS şi un deţinut se apropie de Blocul 7, unde se lasă tăcerea. Nu se fac prezentări. Deţinutul strigă numere de pe o planşetă. Ofiţerul SS stă alături, bătând nerăbdător din picior şi lovindu-se peste coapsă cu bastonul. Prizonierilor le ia ceva timp până să-şi dea seama că numerele au legătură cu tatuajele pe care le au pe mâna stângă. Când apelul se termină, se constată că două numere nu au răspuns.

— Tu, zice deţinutul care a făcut apelul, arătând spre capătul rândului, du-te înăuntru şi vezi dacă mai e cineva acolo!

Omul îl priveşte întrebător. N-a înţeles o vorbă. Cel de lângă el îi şopteşte ordinul şi el dă fuga înăuntru. Câteva clipe mai târziu se întoarce, ridică mâna dreaptă şi arată degetele arătător şi mijlociu: doi morţi.

Ofiţerul SS face un pas înainte. Vorbeşte în germană. Prizonierii au învăţat deja să-şi ţină gura închisă şi să aştepte supuşi, în speranţa că unul dintre ei va putea traduce. Lale înţelege totul.

— Veţi avea două mese pe zi. Una dimineaţa şi una seara. Dacă supravieţuiţi până seara. Face o pauză, zâmbind mohorât. După masa de dimineaţă munciţi până vă spunem noi să vă opriţi. Veţi continua construcţia acestui lagăr. Mai avem mulţi oameni de transportat aici. Zâmbetul i se transformă într-un rânjet mândru. Urmaţi instrucţiunile x-ului vostru şi pe-ale celor care se ocupă de programul de construcţii şi veţi apuca apusul soarelui.

Se aude un zăngănit metalic şi, când se întorc, prizonierii văd apropiindu-se nişte oameni care duc două cazane şi braţe întregi de gamele mici. Micul dejun. Câţiva prizonieri dau să pornească spre micul grup, ca pentru a-şi oferi ajutorul.

— Cine mişcă va fi împuşcat! latră ofiţerul SS, ridicând puşca. Nu iertăm pe nimeni!

Ofiţerul pleacă şi deţinutul care a făcut apelul li se adresează.

— L-aţi auzit, zice el într-o germană cu accent polonez. Eu vă sunt *kapo,* şef. Vă aşezaţi pe două coloane ca să vă primiţi mâncarea. Oricine se plânge va suporta consecinţele!

Oamenii se aliniază şi câţiva încep să şuşotească între ei, întrebând dacă a înţeles cineva ce a spus „neamţul”. Lale le spune celor aflaţi mai aproape de el şi îi roagă să transmită mai departe. Va traduce cât de mult va putea. Ajungând în faţă, acceptă cu recunoştinţă gamela mică de metal care-şi revarsă conţinutul peste mâinile aspre care i-o întind cu un gest scurt. Se dă deoparte şi îşi cercetează mâncarea. E maronie, nu conţine nimic solid şi are un miros pe care nu-l poate identifica. Nu e nici ceai, nici cafea, nici supă. Se teme că va vărsa înapoi tot lichidul dacă-l bea încet. Aşa că închide ochii, se prinde cu degetele de nas şi-l dă pe gât. Alţii nu au la fel de mult succes.

Aron, care stă lângă el, îşi ridică gamela toastând în batjocură.

— Eu am nimerit o bucată de cartof, dar tu?

— De mult n-am mai mâncat ceva atât de bun!

— Mereu eşti atât de vesel?

— Mai întreabă-mă la sfârşitul zilei, spune Lale făcându-i cu ochiul.

Returnându-i gamela deţinutului care i-o dăduse, Lale îi mulţumeşte cu o înclinare a capului şi un zâmbet scurt.

Kapo strigă:

— Leneşilor, când terminaţi de mâncat, treceţi înapoi în rând! Aveţi treabă!

Lale traduce ordinul.

— Mă urmaţi, strigă *kapo,* şi urmaţi instrucţiunile maistrului. Dacă se lasă vreunul pe tânjală, o să aflu!

*

Lale şi ceilalţi se trezesc în faţa unei clădiri parţial ridicate, o copie a barăcii lor. Alţi deţinuţi sunt deja acolo: tâmplari şi zidari muncesc liniştiţi în ritmul aşezat al oamenilor obişnuiţi să lucreze împreună.

— Tu! Da, tu! Treci pe acoperiş. Poţi să lucrezi acolo.

Ordinul i se adresează lui Lale. Privind în jur, dă cu ochii de o scară care duce pe acoperiş. Acolo, doi deţinuţi stau pe vine aşteptând să primească ţiglele care le sunt aruncate. Cei doi se dau puţin la o parte când se caţără Lale. Acoperişul constă numai din bârne de lemn care susţin ţiglele.

— Ai grijă, îl avertizează unul din muncitori. Mai urcă puţin şi uită-te la noi. Nu e greu – o să te prinzi repede.

Omul e rus.

— Mă cheamă Lale.

— Prezentările mai târziu, da? Cei doi bărbaţi schimbă o privire. Mă înţelegi?

— Da, răspunde Lale în rusă. Bărbaţii zâmbesc.

Lale îi priveşte cum primesc ţiglele grele de lut din perechea de mâini întinse peste buza acoperişului, se caţără acolo unde au fost aşezate ultimele ţigle şi le suprapun cu grijă, apoi coboară înapoi la scară pentru următoarele. Rusul a avut dreptate – nu e muncă grea – şi nu după mult timp Lale li se alătură, primind şi clădind ţiglele. În ziua caldă de primăvară doar crampele şi durerile foamei îl împiedică să fie pe potriva muncitorilor mai experimentaţi.

Trec câteva ore până când li se permite să facă o pauză. Lale se îndreaptă spre scară, dar rusul îl opreşte.

— E mai sigur să rămâi aici, sus, să te odihneşti. La înălţimea asta nu poţi fi văzut bine.

Lale îi urmează pe cei doi, care în mod limpede ştiu care e locul cel mai bun în care să se aşeze şi să se dezmorţească: colţul în care a fost folosit lemnul cel mai dur, pentru a întări acoperişul.

— De când sunteți aici? întreabă Lale de îndată ce se aşază.

— De vreo două luni, cred. E greu de spus, după o vreme.

— De unde sunteţi? Vreau să spun, cum aţi ajuns aici? Sunteţi evrei?

— Câte-o întrebare pe rând!

Rusul chicoteşte, iar celălalt muncitor, mai tânăr şi mai bine legat,

își dă ochii peste cap la ignoranța nou-venitului, care încă nu și-a învățat locul în lagăr.

— Nu suntem evrei, suntem soldați ruși. Am fost despărțiri de unitatea noastră și nenorociții de nemți ne-au prins și ne-au pus la muncă. Dar tu? Evreu?

— Da. Fac parte dintr-un grup mare adus ieri din Slovacia – toți evrei.

Rușii schimbă o privire. Cel mai în vârstă se întoarce, închizând ochii, și își îndreaptă fața către soare, lăsându-și tovarășul să continue discuția.

— Uită-te în jur. De aici poți să vezi câte clădiri se construiesc și cât teren au de curățat.

Lale se ridică în coate și contemplă suprafața vastă înconjurată de gardul electrificat. Barăci asemenea celei la construirea căreia ajută se întind până departe. Are o tresărire de oroare imaginându-și ce-ar putea deveni locul ăsta. Se străduiește să se gândească ce să mai spună, nevrând să dea glas dezolării sale. Se așază la loc, ferindu-și privirea de însoțitorii săi, încercând cu disperare să-și țină iar emoțiile sub control. Nu trebuie să aibă încredere în nimeni, să dezvăluie prea multe despre el, trebuie să fie precaut… Unul îl studiază cu atenție.

— I-am auzit pe SS-iști spunând că ăsta o să fie cel mai mare lagăr de concentrare dintre toate, zice el.

— Serios? răspunde Lale, ridicând cu greu vocea mai sus de șoaptă. Ei bine, dacă o să-l construim împreună, ați putea să-mi spuneți cum vă cheamă.

— Andor, zice el. Iar găliganul ăsta de lângă mine e Boris. Nu vorbește prea mult.

— Vorbitul te poate omorî aici, mormăie Boris întinzându-i mâna lui Lale.

— Ce-mi mai puteți spune despre oamenii de aici? întreabă Lale. Și cine naiba sunt *kapo* ăștia?

— Spune-i tu, zice Boris căscând.

— Păi, mai sunt soldați ruși, ca noi, dar nu mulți, și-apoi sunt tot felul de triunghiuri diferite.

— Ca triunghiul verde pe care-l poartă *kapo*-ul meu? întreabă Lale.

Andor râde.

— A, ăia cu verde sunt cei mai răi – sunt infractori: criminali, violatori, genul ăsta de oameni. Sunt gardieni buni pentru că sunt oameni cumpliţi. Alţii sunt aici din cauza vederilor politice antigermane, continuă el. Ăştia poartă triunghiuri roşii. O să vezi câţiva, nu mulţi, cu triunghi negru – ăia sunt nişte leneşi şi nu rezistă mult. Şi, în sfârşit, tu şi prietenii tăi.

— Noi purtăm steaua galbenă.

— Da, voi purtaţi steaua. Crima voastră e că sunteţi evrei.

— Voi de ce nu aveţi nicio culoare? întreabă Lale.

— Noi suntem pur şi simplu inamicul. Boris pufneşte. Ne insultă punându-ne aceleaşi uniforme ca şi vouă, celorlalţi. Mai rău de-atât nu prea pot face.

Se aude un fluier şi cei trei îşi reiau munca.

*

În noaptea aceea, oamenii din Blocul 7 se adună în grupuri mici să stea de vorbă, să împărtăşească ce-au învăţat, să pună întrebări. Mai mulţi se duc în fundul încăperii, unde înalţă rugi către dumnezeul lor. Acestea se amestecă în ceva neinteligibil. *Se roagă pentru îndrumare, răzbunare, acceptare?* Lui Lale i se pare că, fără un rabin care să-i îndrume, fiecare se roagă pentru ceea ce este mai important pentru sine. Şi hotărăşte că aşa şi trebuie să fie. Se plimbă printre grupurile de oameni, ascultând, dar fără să participe.

*

La sfârşitul primei zile, Lale a stors toate informaţiile cu putinţă de la cei doi ruşi. În restul săptămânii îşi urmează propriul sfat: ţine capul plecat, face ce i se cere, nu protestează niciodată. În acelaşi timp, observă pe toată lumea şi tot ce se petrece în jurul lui. Îi este limpede, privind noile construcţii, că germanilor le lipseşte cu desăvârşire inteligenţa arhitecturală. Ori de câte ori e posibil, ascultă conversaţiile şi bârfele SS-iştilor, care nu ştiu că îi înţelege. Ei îi dau singurul tip de muniţie disponibil pentru el – informaţiile, pe care le adună pentru mai târziu. SS-ştii stau aproape toată ziua sprijiniţi de

pereţi, fumând, supraveghind superficial lucrurile. Trăgând cu urechea, el află că Höss, comandantul lagărului, este un ticălos leneş care se arată doar rareori la faţă şi că nemţii de la Auschwitz au condiţii superioare față de cei de la Birkenau, care nu au acces la ţigări sau bere.

Un grup de muncitori îi atrage atenția lui Lale. Nu se amestecă cu ceilalţi, poartă haine civile şi vorbesc cu SS-iştii fără a se teme pentru siguranţa lor. Lale se hotărăşte să afle cine sunt aceşti oameni. Alţi deţinuţi nu ridică niciodată vreo bucată de lemn sau ţiglă, ci doar se plimbă din când în când prin complex cu alte treburi. *Kapo*-ul lui este un astfel de personaj. *Cum să faci rost de o slujbă ca asta?* O astfel de poziţie i-ar oferi cea mai bună şansă de a afla ce se petrece în lagăr, ce planuri sunt pentru Birkenau şi, mai important, pentru el.

*

Lale se află pe acoperiş, clădind ţigle în soare, când îl zăreşte pe *kapo* îndreptându-se spre ei.

— Haideţi, leneşilor, munciţi mai repede, strigă Lale. Avem de terminat o baracă!

Continuă să strige ordine în timp ce *kapo* se apropie. Lale şi-a făcut obiceiul să-l salute cu o înclinare respectuoasă a capului. O dată, i s-a răspuns cu o înclinare scurtă. A vorbit cu el în polonă. Cel puţin, *kapo* a înţeles că este un deţinut supus, care nu va face probleme.

Zâmbind vag, *kapo* întâlneşte ochii lui Lale şi îi face semn să coboare de pe acoperiş. Lale se duce spre el cu capul plecat.

— Îţi place ce faci acolo, pe acoperiş? îl întreabă *kapo.*

— Fac orice mi se spune să fac, răspunde Lale. Dar toată lumea vrea o viață mai bună, aşa-i?

— Am nevoie de un băiat, zice *kapo,* jucându-se cu tivul zdrențuit al cămăşii militare ruseşti. Îi e mare, aleasă pentru a-l face pe omul mărunţel să pară mai solid şi mai puternic decât cei pe care trebuie să-i controleze. Din gura lui cu dinţi lipsă, Lale simte mirosul înţepător de carne parţial digerată. Faci tot ce-ţi spun eu. Îmi aduci mâncare, îmi cureţi ghetele, eşti lângă mine ori de câte ori te chem. Fă asta şi pot să-ţi uşurez viaţa; dacă mă nemulţumeşti, suporţi

consecinţele.

Ca răspuns la oferta de serviciu, Lale stă pe lângă *kapo*. Se întreabă dacă transformându-se din ţiglar în slugă face un pact cu diavolul.

*

Într-o frumoasă dimineaţă de primăvară, nu prea caldă, Lale priveşte cum un camion mare, închis trece de punctul obişnuit de descărcare a materialelor de construcţie. Merge în spatele clădirii administraţiei. Lale ştie că gardul nu e departe, deşi nu a îndrăznit niciodată să se aventureze în zona aceea, dar acum e învins de curiozitate. Se duce după el cu aerul că „sunt de-aici, pot să merg unde vreau".

Trage cu ochiul pe după colţul clădirii. Camionul trage lângă un autobuz ciudat. A fost transformat într-un fel de buncăr, cu plăci de oţel bătute în cuie peste ferestre. Lale priveşte cum zeci de bărbaţi goi sunt mânaţi jos din camion şi conduşi spre autobuz. Unii intră de bunăvoie. Cei care se împotrivesc sunt loviţi cu patul pustii. Recalcitranţii semiconştienţi sunt târâţi de alţi deţinuţi către soarta lor.

Autobuzul este atât de plin, că ultimii oameni care se urcă se agaţă cu degetele de la picioare de trepte şi fundurile goale le atârnă afară. Ofiţerii îi împing, apoi uşile se închid cu un pocnet. Un ofiţer ocoleşte autobuzul, bătând cu palma în plăcile de oţel ca să verifice dacă totul e încuiat bine. Un ofiţer agil se caţără pe acoperişul autobuzului cu o canistră în mână. Incapabil să se mişte, Lale priveşte cum deschide o mică trapă din acoperiş şi goleşte canistra. Apoi trânteşte capacul la loc şi îl fixează bine. În timp ce el coboară iute, autobuzul se zgâlţâie violent şi se aud strigăte înăbuşite.

Lale cade în genunchi, icnind. Rămâne acolo, vomând în ţărână, în vreme ce ţipetele se sting.

Când autobuzul nu se mai zgâlţâie şi nici nu se mai aude nimic, se deschid uşile. Oameni morţi cad din el ca nişte blocuri de piatră.

De după celălalt colţ al clădirii este adus un grup de deţinuţi. Camionul dă cu spatele şi deţinuţii încep să încarce cadavrele în el, clătinându-se sub greutate şi încercând să-şi ascundă groaza. Lale a

asistat la un act inimaginabil. Se ridică împleticindu-se, stând în pragul iadului, răscolit de un infern de sentimente.

A doua zi dimineaţa nu se poate scula din pat. Îi arde tot corpul.

*

Îi ia şapte zile să-şi recapete cunoştinţa. Cineva îi picură cu blândeţe apă în gură. Simte o cârpă umedă şi rece pe frunte.

— Aşa, băiete, spune o voce. Încetişor.

Lale deschide ochii şi vede un străin, un bărbat mai în vârstă, care-l priveşte blajin. Se ridică în coate şi străinul îl ajută să se aşeze în capul oaselor. Se uită în jur, zăpăcit. Ce zi e? Unde se află?

— Aerul curat s-ar putea să-ţi facă bine, spune omul apucându-l de braţ.

Este condus afară într-o zi fără nori, care pare făcută pentru bucurie, şi el se cutremură la amintirea ultimei zile ca aceasta. Se împleticeşte şi lumea se învârteşte în jurul lui. Străinul îl sprijină, conducându-l spre o stivă de lemne din apropiere. Ridicându-i mâneca, arată spre numărul tatuat.

— Eu sunt Pepan. Sunt *Tätowierer*. Ce zici de arta mea?

— *„Tätowierer”, z*ice Lale. Adică tu mi-ai făcut asta?

— N-am avut de ales.

Lale scutură din cap.

— Numărul ăsta n-ar fi fost prima mea alegere dacă era să-mi fac un tatuaj.

— Ce-ai fi preferat? întreabă Pepan.

Lale surâde sfios.

— Cum o cheamă?

— Pe iubita mea? Nu ştiu. Nu ne-am cunoscut încă.

Pepan chicoteşte. Cei doi rămân alături, tăcuţi. Lale îşi trece un deget peste cifre.

— De unde e accentul tău? întreabă el.

— Sunt francez.

— Şi ce s-a întâmplat cu mine? întreabă Lale în sfârşit.

— Tifos. Era să mori de tânăr.

— Şi atunci cum de stau aici, cu tine?

— Treceam pe lângă baraca ta exact când trupul îţi era aruncat

într-o căruţă cu morţi şi muribunzi. Un tânăr se ruga de SS-işti să te lase, spunând că o să aibă el grijă de tine. Când s-au dus în blocul următor, te-a tras jos din căruţă şi a început să te târască înapoi înăuntru. M-am dus să-l ajut.

— Când a fost asta?

— Acum şapte-opt zile. De atunci oamenii din baraca ta te-au îngrijit în timpul nopţii. Eu am stat cât am putut de mult cu tine ziua. Cum te simţi?

— Mă simt bine. Nu ştiu ce să spun, cum să-ţi mulţumesc.

— Mulţumeşte-i omului care te-a tras din căruţă. Curajul lui te-a scos dintre fălcile morţii.

— O s-o fac îndată ce o să aflu cine e. Tu ştii?

— Nu, îmi pare rău. Nu ne spunem numele.

Lale închide ochii pentru câteva clipe, lăsând soarele să-i încălzească pielea, să-i dea energie, voinţă pentru a merge mai departe. Îşi îndreaptă umerii slăbiţi şi hotărârea îl umple din nou. E în viaţă. Se ridică pe picioarele-i tremurânde întinzându-se, încercând să inspire viaţă nouă în trupul suferind, dornic de odihnă, hrană şi apă.

— Stai jos, eşti încă foarte slăbit. Cedând în fața evidentei, Lale face cum i s-a spus. Doar că acum spatele îi e mai drept, glasul mai ferm. Îi zâmbeşte lui Pepan. Vechiul Lale s-a întors, aproape la fel de flămând de informaţii ca de mâncare.

— Văd că tu ai o stea roşie, zice.

— A, da. Am fost universitar la Paris şi am vorbit prea deschis pentru binele meu.

— Ce predai?

— Economie.

— Şi faptul că erai profesor de economie te-a adus aici? Cum?

— Ei bine, Lale, un om care ţine cursuri despre impozite şi ratele dobânzilor nu poate să nu se implice în politica ţării lui. Politica te ajută să înţelegi lumea până când n-o mai înţelegi, şi atunci te aruncă într-un lagăr de concentrare. Politica şi religia.

— Şi o să te întorci la viaţa aceea când o să pleci de-aici?

— Iată un optimist! Nu ştiu ce ne rezervă viitorul, nici mie, nici ţie.

— Aşadar, n-ai glob de cristal.

— Aşa-i, n-am!

Prin zgomotul ce răzbate de la construcţii, al lătratului de câini şi al strigătelor gardienilor, Pepan se apleacă spre el şi întreabă:

— Ai un caracter la fel de puternic precum ţi-e fizicul?

Lale îi întoarce privirea.

— Sunt un supravieţuitor.

— Forţa ta poate fi o slăbiciune în condiţiile în care ne aflăm. Farmecul şi faptul că zâmbeşti uşor te vor băga în bucluc.

— Sunt un supravieţuitor.

— Bine, atunci poate că te pot ajuta să supravieţuieşti aici.

— Ai prieteni în locuri sus-puse?

— Nu. N-am prieteni în locuri sus-puse. După cum ţi-am spus, sunt *Tätowierer*. Şi mi s-a spus că numărul celor care vin aici va creşte foarte curând.

Stau şi se gândesc la asta o clipă. În mintea lui Lale zăboveşte gândul că, undeva, cineva ia decizii, scoţând numere din… ce? Cum *hotărăşti cine vine aici? Pe ce informaţii îţi bazezi hotărârea? Rasă, religie sau politică?*

— Mă faci curios, Lale. Mi-ai atras atenţia. Ai o forţă pe care nici corpul tău bolnav n-a putut-o ascunde. Te-a adus până aici, în fața mea.

Lale aude cuvintele, dar înţelege greu ce spune Pepan. Stau într-un loc în care mor oameni în fiecare zi, în fiecare oră, în fiecare minut.

— Ai vrea să lucrezi cu mine? îl aduce Pepan înapoi din negură. Sau eşti mulţumit să faci ce te-au pus să faci?

— Fac şi eu ce pot ca să supravieţuiesc.

— Atunci acceptă-mi oferta.

— Vrei să tatuez oameni?

— Cineva trebuie s-o facă.

— Nu cred că aş putea să fac asta. Să rănesc pe cineva, să-i provoc durere – doare, să ştii!

Pepan îşi suflecă mâneca şi-i arată numărul lui.

— Doare ca dracu'. Dacă nu accepţi tu slujba, o s-o accepte cineva cu mai puţin suflet decât tine, şi o să le provoace şi mai multă durere oamenilor ăstora.

— Să lucrez pentru *kapo* nu e acelaşi lucru cu a pângări sute de

oameni nevinovaţi.

Urmează o lungă tăcere. Lale se cufundă din nou în întuneric. *Oare cei care iau decizii au familie, soţie, copii, părinţi? Cu siguranţă că nu.*

— Poţi să-ţi spui asta, dar tot eşti o marionetă a naziştilor. Fie că eşti cu mine, cu *kapo* sau construieşti barăci, tot le faci treaba murdară.

— Ai aşa un fel de a prezenta lucrurile…

— Aşadar?

— Bine, atunci. Dacă poţi aranja, o să lucrez pentru tine.

— Nu pentru mine. Cu mine. Dar trebuie să lucrezi repede şi eficient şi să nu-mi faci probleme cu ofiţerii SS.

— Bine.

Pepan se ridică şi vrea să se îndepărteze. Lale îl apucă de mânecă.

— Pepan, de ce m-ai ales pe mine?

— Am văzut un tânăr pe jumătate mort de foame riscându-şi viaţa pentru tine. Îmi închipui că oi fi meritând să fii salvat. Vin după tine mâine-dimineaţă. Acum odihneşte-te.

În seara aceea, când tovarăşii de baracă se întorc, Lale observă că Aron lipseşte. Îi întreabă pe ceilalţi doi cu care împarte priciul ce s-a întâmplat cu el, de când lipseşte.

— De vreo săptămână, vine răspunsul.

— *Kapo* nu te găsea, i-a spus omul. Aron i-ar fi putut spune că eşti bolnav, dar se temea că o să te pună din nou în căruţa morţii dacă află, aşa că i-a spus că ai murit.

— Şi *kapo* a descoperit adevărul?

— Nu, cască omul, epuizat de muncă. Dar era atât de supărat, că l-a luat pe Aron oricum.

Lale se chinuie să-şi înfrâneze lacrimile.

Celălalt tovarăş de prici se ridică într-un cot.

— I-ai băgat în cap idei măreţe. A vrut să salveze „o viaţă”.

— Cel care salvează o viaţă salvează lumea întreagă{1}, murmură Lale.

Cei doi se cufundă în tăcere pentru un timp. Lale se uită în tavan, clipind ca să-şi alunge lacrimile. Aron nu e primul om care moare aici şi nici n-o să fie ultimul.

— Mulţumesc, spune el.

— Am încercat să continuăm ce-a început Aron, să vedem dacă putem salva pe cineva.

— Am făcut cu rândul, spune un băiat dintr-un prici de sub ei, am adus pe furiş apă şi ne-am împărţit pâinea cu tine, îndesându-ţi-o pe gât.

Un altul preia povestea. Se ridică de pe priciul de dedesubt, istovit, cu ochi albaştri înceţoşaţi, cu voce plată, dar dominat de nevoia de a spune partea lui de poveste.

— Ti-am scos hainele îmbâcsite. Le-am schimbat cu ale cuiva care murise peste noapte.

Acum Lale nu-şi mai poate împiedica lacrimile să-i şiroiască pe obrajii emaciaţi.

— Nu pot să…

Nu poate decât să fie recunoscător. Ştie că are o datorie pe care n-o va putea plăti, nici acum, nici aici, şi de fapt niciodată.

Adoarme în litaniile iudaice însufleţite ale celor care se mai agaţă încă de credinţă.

*

A doua zi dimineaţă, Lale stă la coada pentru micul dejun când Pepan apare lângă el, îl ia de braţ în tăcere şi-l conduce spre incinta principală. Acolo, camioanele îşi descarcă marfa umană. Se simte de parcă ar fi păşit într-o scenă dintr-o tragedie clasică. Unii dintre actori sunt aceiaşi, majoritatea sunt noi, cu replicile încă nescrise, cu rolurile încă nestabilite. Experienţa lui de viaţă nu l-a înzestrat suficient pentru a putea înţelege ce se întâmplă. Îşi aminteşte că a mai fost aici. *Da, nu ca observator, ci ca participant. Care va fi rolul meu acum?* Închide ochii şi îşi imaginează ca vede o alta versiune a lui însuşi, privindu-şi braţul stâng. E nenumerotat. Deschizând ochii, se uită la tatuajul de pe adevăratul lui braţ stâng, apoi din nou la scena din faţa lui.

Cercetează din ochi sutele de noi prizonieri adunaţi aici. Băieţi, bărbaţi tineri, toţi cu groaza întipărită pe chip. Ţinându-se unii de alţii. Îmbrăţişându-se pe ei înşişi. SS-işti şi câini îi mână ca pe nişte miei la tăiere. Ei se supun. Astăzi se va hotărî dacă vor muri sau vor trăi. Lale încetează să-l mai urmeze pe Pepan şi rămâne încremenit.

Pepan se întoarce şi îl duce la nişte măsuţe cu instrumente de

tatuat pe ele. Cei care trec de selecţie sunt mutaţi la o coadă în faţa măsuţei lor. Vor fi marcaţi.

Alţi nou-sosiţi – bătrânii, infirmii, cei cărora nu li se identifică vreo calificare – sunt sortiţi pieririi. Răsună o împuşcătură. Oamenii tresar. Cineva cade. Lale se uită în direcţia împuşcăturii, dar Pepan îl apucă rapid de faţă şi-i întoarce capul în direcţia opusă. Un grup de ofiţeri SS, majoritatea tineri, vin spre Pepan şi Lale, încadrând un ofiţer mai în vârstă, între patruzeci şi cinci şi cincizeci de ani, cu spatele drept în uniforma lui fără cusur, cu cascheta aşezată precis pe cap – un manechin perfect, îşi zice Lale.

Ofiţerii SS se opresc în faţa lor. Pepan face un pas înainte, întâmpinându-l pe ofiţer cu capul plecat; Lale îl priveşte.

— *Oberscharführer* Houstek, l-am cooptat pe acest deţinut să mă ajute, zice Pepan arătând spre Lale, care stă în spatele lui. Houstek se întoarce spre Lale. Pepan continuă:

— Cred că o să înveţe repede. Houstek îl priveşte pe Lale cu ochi de oţel, apoi îi face semn să înainteze. Lale se conformează.

— Ce limbi vorbeşti?

— Slovacă, germană, rusă, franceză, maghiară şi puţină polonă, răspunde Lale privindu-l în ochi.

— Hmm.

— Un om laconic. Să înţeleg că am primit slujba? Pepan se răsuceşte către Lale, cu flăcări în ochi şi în voce, deşi vorbeşte liniştit:

— Nu-l subestima. Renunţă la bravadă, dacă nu vrei să renunţi la viaţă. Data viitoare când vorbeşti cu el, nu-ţi ridica privirea mai sus de nivelul cizmelor lui.

— Îmi pare rău, zice Lale. Aşa o să fac.

Când o să înveţe?

CAPITOLUL 3

IUNIE 1942

Lale se trezeşte încet, agăţându-se de un vis care l-a făcut să zâmbească. *Stai, stai, lasă-mă să mai rămân aici o clipă, te rog*... Deşi îi place să cunoască tot felul de oameni, cel mai mult îi place să întâlnească femei. Toate i se par frumoase, indiferent de vârstă, de înfăţişare, de cum sunt îmbrăcate. Momentul cel mai luminos al rutinei sale zilnice este când se plimbă prin raionul pentru femei, unde îşi are locul de muncă. Atunci flirtează şi cu cele mai tinere, şi cu cele mai puţin tinere care lucrează la tejghea.

Lale aude uşile de la intrarea în raion deschizându-se. Ridică privirea şi o femeie intră grăbită. În spatele ei, doi soldaţi slovaci stau în prag, fără s-o urmeze înăuntru. El îi iese repede în întâmpinare, cu un zâmbet liniştitor.

— E-n regulă, spune el. Sunteţi în siguranţă aici, cu mine.

Ea îi acceptă mâna şi el o conduce spre o tejghea plină de sticle de parfum extravagante. Uitându-se la mai multe, el se hotărăşte la una şi i-o întinde. Ea îşi întoarce jucăuş gâtul. Lale îi pulverizează încetişor parfum mai întâi pe o parte a gâtului, apoi pe cealaltă. Când ea întoarce din nou capul, ochii li se întâlnesc, îşi întinde ambele încheieturi ale mâinilor, şi ele îşi primesc răsplata. Femeia duce o încheietură la nas, închide ochii şi inspiră uşor. Aceeaşi încheietură îi este oferită apoi lui Lale. Ținându-i mâna cu blândeţe, el şi-o apropie de faţă, se apleacă şi inhalează amestecul ameţitor de parfum şi tinereţe.

— Da. Acesta e pentru dumneavoastră, spune el.

— Îl iau!

Lale îi întinde sticla vânzătoarei care aştepta lângă el, şi ea se apucă s-o împacheteze.

— Mai pot să vă ajut cu ceva? zice el.

În faţa lui scânteiază chipuri, fețe zâmbitoare dansează în jurul său, trăind viaţa din plin. Lale o ţine de braţ pe tânăra întâlnită în

raionul pentru femei. Visul lui pare s-o ia la goană. Lale şi femeia intră într-un restaurant de lux, luminat difuz cu aplice discrete. Pe fiecare masă, o lumânare pâlpâindă fixează faţa de masă grea, din jacard. Bijuterii scumpe îşi proiectează culorile pe pereţi. Zgomotul tacâmurilor de argint pe porţelanul fin e îmblânzit de sunetele dulci ale cvartetului de coarde care abia se zăreşte într-un colţ. Şeful de sală îi salută călduros în timp ce ia haina însoţitoarei lui Lale şi îi conduce la o masă. Când se aşază, *maître d'hotel* îi arată lui Lale o sticlă de vin. Fără a-şi lua ochii de la însoţitoarea sa, el aprobă din cap, sticla este desfăcută şi se toarnă în pahare. Atât Lale, cât şi femeia întind orbeşte mâna după pahare. Încă ochi în ochi, ridică mâinile şi sorb. Visul lui Lale face din nou un salt. E aproape de a se trezi. *Nu.* Acum scotoceşte prin şifonier, alegându-şi un costum, o cămaşă, evaluând şi respingând cravate până când o găseşte pe cea potrivită şi şi-o aranjează perfect. Îşi încalţă pantofii lustruiţi. Ia de pe noptieră cheile şi portofelul şi le bagă în buzunar, apoi se apleacă şi dă la o parte o şuviţă rebelă de păr de pe faţa iubitei sale adormite, sărutând-o uşor pe frunte. Ea se mişcă uşor şi zâmbeşte. Cu voce răguşită, spune: „Diseară…”

*

Focurile de armă de afară îl catapultează în lumea reală. E împins de vecinii de prici, care se uită să vadă ce-i ameninţă. Încă stăpânit de amintirea trupului cald al femeii, Lale se ridică încet şi e ultimul care se aliniază pentru apel. E înghiontit de prizonierul de lângă el când nu răspunde la strigarea numărului său.

— Ce s-a întâmplat?

— Nimic… Totul. Locul ăsta.

— E la fel ca ieri. Şi o să fie la fel şi mâine. Tu m-ai învăţat asta. Ce s-a schimbat în cazul tău?

— Ai dreptate – e la fel, la fel. Doar că. Ei, am visat o fată pe care am cunoscut-o cândva, într-o altă viaţă.

— Cum o chema?

— Nu-mi amintesc. Nu contează.

— Atunci n-ai fost îndrăgostit de ea?

— Le-am iubit pe toate, dar cumva niciuna nu mi-a cucerit inima.

Are sens ce spun?

— Nu tocmai. Eu aş alege o singură fată pe care s-o iubesc şi cu care să-mi petrec toată viaţa.

*

Plouă de zile întregi, dar în dimineaţa asta soarele se străduieşte să arunce puţină lumină asupra mohorâtului complex Birkenau, în timp ce Lale şi Pepan îşi pregătesc locul de muncă. Au două mese, sticle cu cerneală, o mulţime de ace.

— Grăbeşte-te, Lale, uite-i că vin! Lale ridică privirea şi e uluit la vederea zecilor de femei tinere care sunt conduse spre ei. Ştia că sunt fete la Auschwitz, dar nu aici, la Birkenau, în acest iad al iadurilor.

— Ceva un pic diferit în dimineaţa asta, Lale – au mutat nişte fete de la Auschwitz aici şi unora trebuie să li se refacă numerele.

— Cum?

— Numerele le-au fost făcute cu o ştampilă care a fost ineficientă. Trebuie să le facem ca lumea. N-avem timp să le admirăm, doar fă-ţi treaba.

— Nu pot.

— Fă-ţi treaba, Lale. Să nu spui o vorbă nici uneia dintre ele. Să nu faci vreo prostie.

Şirul de tinere înaintează şerpuind în faţa lui.

— Nu pot să fac asta. Te rog, Pepan, nu putem să facem aşa ceva!

— Ba poţi, Lale. Trebuie. Dacă no faci, o s-o facă altcineva, şi atunci te-am salvat degeaba. Fă-ţi treaba şi gata!

Pepan îl priveşte stăruitor în ochi. Spaima se instalează adânc în oasele lui Lale. Pepan are dreptate. Dacă nu respectă regulile, riscă moartea.

Îşi începe „treaba”. Lale încearcă să nu privească în sus Ia foaia de hârtie care-i este întinsă. Trebuie să transcrie cele cinci cifre pe braţul fetei care o ţine în mână. Este deja un număr acolo, dar s-a cam şters. Bagă acul în braţul ei stâng, trasând un 3; încearcă s-o facă cu blândeţe. Ţâşneşte sângele. Dar acul n-a pătruns destul de adânc şi trebuie să traseze cifra din nou. Ea nici nu tresare la durerea pe care Lale ştie că i-o provoacă. *Au fost avertizate – să nu spui nimic, să nu faci nimic.* El şterge sângele şi freacă rana cu cerneală verde.

— Mai repede! şopteşte Pepan. Lale tărăgănează. Una e să tatuezi braţe de bărbaţi, dar să profanezi corpuri de fete e îngrozitor. Ridicând ochii, vede un bărbat în halat alb care trece încet în revistă şirul de fete. Din când în când se opreşte să inspecteze faţa şi trupul unei tinere îngrozite. În cele din urmă, ajunge la Lale. În timp ce el ţine mâna fetei cât poate de blând, bărbatul o prinde de bărbie şi îi întoarce brutal capul dintr-o parte într-alta. Lale priveşte în ochii înspăimântaţi. Buzele ei se mişcă, părând că vor să spună ceva. Lale o strânge tare de braţ s-o oprească. Ea îl priveşte, şi el îi face semn: „Şşş”. Bărbatul în halat alb îi dă drumul şi se îndepărtează.

— Bravo, îi şopteşte el, apucându-se să tatueze restul de patru cifre – 4902. Când termină, îi ţine braţul o clipă mai mult decât era necesar, privind-o în ochi. Zâmbeşte slab, chinuit. Ea îi răspunde cu un zâmbet şi mai slab. Ochii ei dansează însă în faţa lui. Privindu-i, inima lui pare că se opreşte şi totodată începe să bată pentru prima oară, bubuind, aproape ameninţând să-i sară din piept. Se uită în jos şi pământul i se clatină sub picioare. I se întinde o nouă foaie de hârtie.

— Mai repede, Lale! îi şopteşte grăbit Pepan. Când ridică din nou privirea, ea nu mai e acolo.

*

Câteva săptămâni mai târziu, Lale se prezintă la lucru ca de obicei. Masa şi ustensilele sunt deja pregătite şi se uită în jur neliniştit după Pepan. O mulţime de bărbaţi se îndreaptă spre el. E surprins de apariţia *Oberscharführerului* Houstek, însoţit de un tânăr ofiţer SS. Lale îşi pleacă capul, amintindu-şi de cuvintele lui Pepan: „Nu-l subestima”.

— Astăzi o să lucrezi singur, mormăie Houstek.

În timp ce acesta se îndepărtează, Lale întreabă încet:

— Unde e Pepan? Houstek se opreşte, se întoarce şi îl săgetează cu privirea. Inima lui Lale sare o bătaie.

— Acum tu eşti *Tätowierer*. Se întoarce spre ofiţerul SS: Şi tu răspunzi pentru el.

În timp ce Houstek se îndepărtează, ofiţerul SS duce puşca la umăr şi o îndreaptă spre Lale. Acesta îi întoarce privirea, uitându-se

în ochii negri ai unui puşti sfrijit, care rânjeşte crud. În cele din urmă, Lale îşi pleacă privirea. *Pepan, ai spus că slujba asta mi-ar putea salva viaţa. Dar ce* s-a *întâmplat cu tine?*

— Se pare că soarta mea e în mâinile tale, se răsteşte ofiţerul la el. Ce zici de asta?

— O să încerc să nu vă fac probleme.

— O să încerci? O să faci mai mult decât atât. *Sigur* n-o să-mi faci probleme.

— Da, domnule.

— În ce bloc eşti?

— Numărul 7.

— Când termini aici, o să te duc în camera ta, într-una dintre barăcile noi. De-acum înainte o să stai acolo.

— Sunt mulţumit în baraca mea, domnule.

— Nu fi tâmpit. Acum că eşti *Tätowierer,* o să ai nevoie de protecţie. Acum lucrezi pentru Secţia politică a SS – la naiba, poate *că eu* ar trebui să mă tem de tine. Rânjetul îi apare din nou.

Pentru că a supravieţuit acestei discuţii, Lale îşi forţează norocul:

— Ştiţi, procesul ar merge mai repede dacă aş avea un ajutor. Ofiţerul SS face un pas spre el, măsurându-l dispreţuitor de sus până jos.

— Cum?

— Dacă puneţi pe cineva să mă ajute, procesul va merge mai repede şi şeful dumneavoastră va fi mulţumit.

Ca şi cum ar fi primit ordine de la Houstek, ofiţerul se întoarce şi merge pe lângă şirul de oameni care îşi aşteaptă numerele, toţi, în afară de unul, cu capetele plecate. Lale se teme pentru cel care îi întoarce privirea ofiţerului şi e surprins când e apucat de braţ, tras din rând şi condus la el.

— Asistentul tău. Tatuează-l pe el primul.

Lale ia bucata de hârtie de la tânăr şi îi tatuează rapid braţul.

— Cum te cheamă? îl întreabă.

— Leon.

— Leon, eu sunt Lale, *Tätowierer,* spune el cu glas ferm, ca al lui Pepan. Acum stai lângă mine şi uită-te ce fac. Începând de mâine, o să lucrezi ca asistent al meu. S-ar putea ca asta să-ţi salveze viaţa.

*

Când şi ultimul prizonier a fost tatuat şi împins spre noua lui casă, soarele apusese deja.

Gardianul lui Lale, pe nume Baretski, după cum a aflat, nu sa îndepărtat de el mai mult de câţiva metri. Se apropie de Lale şi de noul lui ajutor.

— Du-l în baraca ta, apoi întoarce-te aici.

— Aşteaptă în faţa barăcii mâine dimineaţă şi o să vin să te iau. Dacă te întrebă *kapo* de ce nu pleci la construcţii cu ceilalţi, spune-i că acum lucrezi pentru *Tätowierer.*

Când Lale se întoarce la punctul de lucru, îşi găseşte ustensilele puse într-o servietă şi masa pliată. Baretski îl aşteaptă în picioare.

— Du astea în noua ta cameră. În fiecare dimineaţă, te prezinţi la clădirea administraţiei pentru materiale şi ca să primeşti instrucţiuni unde o să lucrezi în ziua respectivă.

— Pot să primesc încă o masă şi ustensile pentru Leon?

— Cine?

— Asistentul meu.

— Cere la administraţie tot ce ai nevoie.

Îl conduce pe Lale într-o zonă a lagărului aflată încă în construcţie. Multe clădiri sunt neterminate şi tăcerea stranie îi dă fiori lui Lale. Una dintre aceste barăci noi e gata, şi Baretski îl conduce într-o cameră aflată imediat după intrare.

— O să dormi aici, îi spune el.

Lale îşi pune servieta cu ustensile pe podeaua tare şi cercetează camera mică, izolată. Deja îi e dor de prietenii lui din Blocul 7.

Apoi, urmându-l pe Baretski, află că acum va lua masa într-o zonă din apropierea clădirii administraţiei. În calitatea sa de *Tätowierer,* va primi mâncare în plus. Se duc la masă, şi pe drum Baretski îi explică:

— Vrem ca lucrătorii noştri să fie puternici.

Îi face semn să se aşeze la coadă pentru mâncare. Profită cât mai mult.

În timp ce Baretski se îndepărtează, Lale primeşte un polonic de supă subţire şi o bucată de pâine. El le înfulecă pe amândouă şi e gata să se îndepărteze.

— Poţi să mai iei, dacă vrei, spune o voce plângăreaţă.

Lale mai ia o bucată de pâine, uitându-se la deţinuţii din jurul lui, care mănâncă în tăcere, fără a schimba amabilităţi, ci doar priviri

furişe. Lipsa de încredere şi frica sunt evidente. Îndepărtându-se, cu pâinea ascunsă în mânecă, se îndreaptă spre vechea lui casă, Blocul 7. La intrare îl salută pe *kapo,* care pare să fi primit mesajul că Lale nu mai e sub comanda sa. Înăuntru, Lale e întâmpinat de mulţi dintre oamenii cu care a împărţit această baracă; şi-a împărtăşit temerile şi visurile despre o altă viaţă cu ei. Când ajunge la fostul său prici, îl găseşte pe Leon şezând acolo, cu picioarele atârnându-i peste margine. Lale priveşte chipul tânărului. Ochii mari şi albaştri au o blândeţe şi o sinceritate care i se par înduioşătoare.

— Vino puţin afară cu mine.

Leon sare de pe prici şi îl urmează. Toţi ochii sunt îndreptaţi asupra lor. Mergând după colţul barăcii, Lale scoate codrul de pâine veche din mânecă şi i-l întinde lui Leon, care îl devorează. Îi mulţumeşte abia după ce termină.

— Ştiam că ai pierdut masa. Acum primesc porţii suplimentare. O să încerc să le împart cu tine şi cu ceilalţi când pot. Acum du-te înapoi. Spune-le că te-am târât aici să te cert. Şi ţine capul plecat. Ne vedem mâine-dimineaţă.

— Nu vrei să se ştie că poţi primi porţii în plus?

— Nu. Să văd cum merg lucrurile, mai întâi. Nu pot să-i ajut pe toţi odată, şi nu au nevoie de încă un motiv ca să se certe între ei.

Lale îl priveşte pe Leon intrând în fosta sa baracă încercat de un amestec de sentimente pe care-i e greu să le discearnă. *Să mă tem, acum că sunt privilegiat? De ce mă simt trist că mi-am părăsit fosta poziţie în lagăr, deşi nu-mi oferea nicio protecţie?* Pătrunde între umbrele clădirilor neterminate. E singur.

În noaptea aceea, Lale doarme întins pentru prima dată după luni de zile. Nimeni pe care să-l lovească, nimeni care să-l împingă. Se simte ca un rege în patul său luxos. Şi, tot ca un rege, acum trebuie să fie atent la motivele oamenilor de a se împrieteni cu el sau a-i face confidenţe. *Sunt invidioşi? Îmi vor slujba? Risc să fiu acuzat pe nedrept de ceva?* A văzut consecinţele lăcomiei şi ale lipsei de încredere de aici. Majoritatea oamenilor cred că, dacă sunt mai puţini, vor primi mai multă mâncare. Mâncarea e o valută. Cu ea, rămâi în viaţă. Ai putere să faci ce ţi se cere. Reuşeşti să trăieşti încă o zi. Fără ea, slăbeşti până în punctul în care nu-ţi mai pasă. Noua lui poziţie sporeşte complexitatea supravieţuirii. E sigur că pe când ieşea

din baraca sa, trecând pe lângă priciurile oamenilor istoviţi, i-a auzit pe câţiva murmurând cuvântul „colaboraţionist”.

*

A doua zi dimineaţă, Lale aşteaptă împreună cu Leon în faţa clădirii administraţiei.

Baretski soseşte şi îl laudă pentru că a ajuns devreme. Lale ţine în mână servieta, iar măsuţa e pe jos, lângă el. Baretski îi spune lui Leon să rămână unde e şi lui Lale să-l urmeze înăuntru. Lale se uită în jur, în zona vastă a recepţiei. Vede coridoare mergând în diferite direcţii, pe care se află, pare-se, birouri. În spatele biroului mare al recepţiei sunt mai multe şiruri de birouri mici la care tinere femei lucrează cu hărnicie – îndosariază, bat la maşină. Brateski îl prezintă unui ofiţer SS – „Fă cunoştinţă cu *Tätowierer”* – şi îi spune din nou să-şi ia materialele şi instrucţiunile de aici în fiecare zi.

Lale cere încă o măsuţă şi un set de ustensile, pentru că are un ajutor care aşteaptă afară. Cererea îi este îndeplinită fără comentarii. Scoate un oftat de uşurare. A salvat măcar un om de la muncă grea. Se gândeşte la Pepan şi îi mulţumeşte în tăcere. Ia masa şi îndeasă ustensilele în servietă. Când se întoarce, funcţionarul de la administraţie îl strigă.

— Să porţi tot timpul servieta cu tine, să te prezinţi cu cuvintele *Politische Abteilung,* şi nimeni n-o să te deranjeze. Ne aduci înapoi hârtia cu numere în fiecare seară, dar păstrezi servieta. Altfel n-o să te mai salveze nicio servietă şi niciun cuvânt! Mâna i se duce spre pistol, se opreşte pe toc şi trage siguranţa. Închis. Deschis. Închis. Respiră mai adânc.

Lale face întocmai ce e înţelept:

Îşi pleacă privirea şi pleacă.

*

La Auschwitz-Birkenau sosesc transporturi la orice oră din zi şi din noapte. Nu e neobişnuit pentru Lale şi Leon să lucreze câte douăzeci şi patru de ore. În astfel de zile, Baretski îşi arată latura cea mai respingătoare. Răcneşte înjurături sau îl bate pe Leon, acuzându-

l că-l ţine treaz până târziu cu încetineala lui.

Lale învaţă repede că tratamentele rele se înrăutăţesc şi mai tare dacă încearcă să le prevină.

Terminând în primele ore ale dimineţii la Auschwitz, Baretski dă să plece înainte ca Lale şi Leon să-şi fi strâns lucrurile. Apoi se întoarce, cu o expresie nehotărâtă pe chip.

— Of, la naiba, puteţi să vă duceţi şi singuri la Birkenau. Eu dorm aici în noaptea asta. Numai să vă întoarceţi la opt dimineaţa.

— De unde să ştim cât e ceasul? întreabă Lale.

— Mă doare-n cot cum faceţi, numai să fiţi aici! Şi nici prin cap să nu vă treacă să fugiţi. O să vă vânez chiar eu, o să vă omor şi o să mă şi bucur de asta!

Pleacă împleticindu-se.

— Ce facem? întreabă Leon.

— Ce ne-a spus cretinul ăsta. Hai!

— O să te trezesc la timp ca să ajungem înapoi.

— Sunt foarte obosit. N-am putea rămâne aici?

— Nu. Dacă nu eşti văzut în baraca ta de dimineaţă, o să te caute. Hai, să mergem!

*

Lale se trezeşte odată cu soarele şi merge împreună cu Leon patru kilometri până la Auschwitz. Aşteaptă cam o oră, li se pare lor, până îşi face apariţia Baretski. E evident că nu s-a dus direct la culcare, ci a stat şi-a băut. Când respiraţia îi miroase a acru, e şi mai prost dispus.

— Mişcaţi-vă, latră el.

Nevăzând picior de prizonier, Lale e nevoit să întrebe, şovăitor:

— Unde?

— Înapoi la Birkenau. Ultimul lot a fost dus acolo.

*

Pe când cei trei străbat distanta de patru kilometri până la Birkenau, Leon se împiedică şi cade, învins de oboseală şi de lipsa de hrană. Se ridică singur. Baretski merge mai încet, aparent aşteptând

ca Leon să-i ajungă din urmă. Când acesta ajunge, Baretski întinde piciorul şi-i pune piedică, făcându-l să cadă iar. Joacă acest mic joc încă de câteva ori pe parcursul călătoriei. Mersul pe jos şi plăcerea pe care i-o fac piedicile puse lui Leon par să-l trezească.

De fiecare dată se uită la Lale, să-i vadă reacţia. Nu vede nimic.

Ajungând înapoi la Birkenau, Lale e surprins să-l vadă pe Houstek supraveghind selecţia celor care vor fi trimişi la el şi la Leon ca să mai trăiască încă o zi. Îşi încep lucrul, în timp ce Baretski de plimbă de-a lungul şirului de tineri, încercând să pară competent în faţa superiorului său. Scâncetul unui tânăr când Leon încearcă să-i marcheze braţul îl face să tresară pe băiatul istovit. Scapă băţul de tatuat. Când se apleacă să-l ridice, Baretski îl loveşte cu puşca în spate, aruncându-l cu faţa în noroi. Îi pune piciorul pe spinare şi apasă tare.

— O să facem treaba mai repede dacă îl laşi să se ridice şi să continue, spune Lale, văzând cum respiraţia lui Leon devine tot mai sacadată şi mai şuierată sub cizma lui Baretski.

Houstek se îndreaptă ameninţător spre cei trei şi îi murmură ceva lui Baretski. Când Houstek dispare, Baretski, cu un zâmbet acru, apasă tare cu piciorul spinarea lui Leon, înainte de a-i da drumul.

— Eu sunt doar un umil slujitor al SS. Tu, *Tätowierer,* ai fost pus sub protecţia Secţiei politice, care răspunde numai faţă de Berlin. A fost ziua ta norocoasă când francezul te-a prezentat lui Houstek şi i-a spus ce deştept eşti şi câte limbi vorbeşti!

Nu există un răspuns corect la asta, aşa că Lale îşi vede mai departe de treabă. Leon se ridică plin de noroi, tuşind.

— Aşadar, *Tätowierer,* zice Baretski zâmbind din nou strâmb, ce-ai zice să fim prieteni?

Un avantaj al poziţiei de *Tätowierer* este că Lale ştie data. E scrisă pe hârtiile care i se dau în fiecare dimineaţă şi pe care le returnează în fiecare seară. Dar nu numai hârtiile îi spun asta. Duminica e singura zi din săptămână când ceilalţi prizonieri nu sunt forţaţi să muncească şi îşi pot petrece timpul rătăcind prin incintă sau stând pe lângă barăcile lor, adunaţi în grupuri mici – prietenii aduse în lagăr, prietenii făcute în lagăr.

Când o vede, e duminică. O recunoaşte pe loc. Merg unul spre celălalt, Lale singur, ea într-un grup de fete, toate cu capul ras, toate

purtând aceleaşi haine prăpădite. Nu o distinge nimic în afară de ochii aceia. Negri – nu, căprui. Cel mai închis căprui pe care l-a văzut vreodată. Pentru a doua oară priveşte fiecare adânc în sufletul celuilalt. Inima lui Lale stă în loc. Privirea zăboveşte.

— *Tätowiere!*

Baretski îi pune o mână pe umăr, rupând vraja.

Deţinutele se îndepărtează, nevrând să se afle în preajma unui ofiţer SS sau a prizonierului cu care vorbeşte. Grupul de fete se împrăştie, lăsând-o pe tânără să îl fixeze pe Lale, care se uită la ea. Privirea lui Baretski se plimbă de la unul la altul; stau într-un triunghi perfect, fiecare aşteptând ca ceilalţi să se mişte. Baretski are un zâmbet atotştiutor. Curajoasă, una dintre prietenele ei înaintează şi o trage înapoi.

— Foarte drăguţ, zice Baretski în timp ce el şi Lale se îndepărtează. Lale îl ignoră şi se străduieşte să-şi controleze furia.

— Ai vrea să te întâlneşti cu ea? Scrie-i, spune-i c-o placi.

Cât de tâmpit mă crede?

— Îţi aduc eu hârtie şi un creion şi îi duc scrisoarea ta. Ce zici? Ştii cum o cheamă?

— 34902.

Lale merge mai departe. Ştie că pedeapsa pentru orice deţinut prins cu hârtie sau creion e moartea.

— Unde mergem? schimbă el subiectul.

— La Auschwitz. *Herr Doktor* are nevoie de noi pacienţi.

Pe Lale îl trece un fior. Şi-l aminteşte pe bărbatul în halat alb, cu mâinile lui păroase pe faţa acelei fete frumoase. Nu s-a simţit niciodată atât de rău în prezenţa unui medic ca în ziua aceea.

— Dar e duminică.

Baretski râde.

— A, crezi că numai pentru că ceilalţi nu lucrează duminica trebuie să ai şi tu liber? N-ai vrea să discuţi asta cu *Herr Doktor?*

Râsul lui Baretski devine ascuţit, stârnind noi fiori pe şira spinării lui Lale.

— Te rog, fii asta pentru mine, *Tätowierer.* Spune-i lui *Herr Doktor* că e ziua ta liberă. O să-mi placă atât de tare!

Lale ştie când să tacă. Merge mai repede, îndepărtându-se puţin de Baretski.

CAPITOLUL 4

În timp ce se duc spre Auschwitz, Baretski pare într-o dispoziţie bună şi-l bombardează cu întrebări: „Câţi ani ai? Ce făceai înainte, ştii tu, înainte să fii adus aici?”

De cele mai multe ori, Lale răspunde cu o întrebare şi descoperă că lui Baretski îi place să vorbească despre sine însuşi. Află că e numai cu un an mai tânăr ca el, dar aici asemănările se opresc. Vorbeşte despre femei ca un adolescent. Lale hotărăşte că poate întoarce această diferenţă în avantajul său şi începe să-i spună lui Baretski cum făcea el să cucerească fete, cum totul e să le respecţi şi să fii atent la ce le place.

— I-ai dat vreodată flori unei fete? întreabă el.

— Nu, de ce-aş face asta?

— Pentru că le plac bărbaţii care le dau flori. Dacă le culegi chiar tu, e şi mai bine.

— Ei bine, eu n-o să fac aşa ceva. O să fiu luat peste picior.

— De către cine?

— De prietenii mei.

— Adică de alţi bărbaţi?

— Păi, da – o să creadă că sunt un papă-lapte!

— Dar fata care primeşte florile ce crezi că o să gândească?

— Ce contează ce gândeşte ea? începe să rânjească şi să se tragă de părţile ruşinoase.

— Atâta vreau de la ele, şi atâta vor ele de la mine! Mă pricep la lucrurile astea.

Lale o ia înainte. Baretski îl ajunge.

— Ce-i? Am zis ceva greşit?

— Chiar vrei să-ţi răspund la asta?

— Mda.

— Ai o soră?

— Mda, zice Baretski. Două.

— Şi vrei ca alţi bărbaţi să se poarte cu surorile tale cum te porţi tu cu fetele?

— Dacă îi face vreunul aşa ceva surioarei mele, îl omor! Baretski scoate pistolul din toc şi trage câteva focuri în aer. Îl omor!

Lale sare înapoi. Împuşcăturile reverberează în jurul lor. Baretski gâfâie, roşu la faţă, cu ochii întunecaţi.

Lale ridică mâinile.

— Am înţeles. E doar o temă de gândire.

— Nu mai vreau să vorbesc despre asta.

*

Lale află că Baretski nu e german, ci s-a născut în România, într-un mic orăşel din apropierea graniței cu Slovacia, la numai câteva sute de kilometri de oraşul natal al lui Lale, Krompachy. A fugit de acasă la Berlin, a intrat în Tineretul hitlerist şi apoi în SS. Îşi urăşte tatăl, care îi bătea crunt pe el şi pe fraţii şi surorile sale. Încă îşi face griji pentru surorile lui, una mai mică, una mai mare, care locuiesc acasă. Mai târziu în noaptea aceea, pe când se întorceau la Birkenau, Lale spune încet:

— O să accept oferta ta de creion şi hârtie, dacă nu te superi. Numărul ei e 34902.

După cină, se strecoară încet până la Blocul 7. *Kapo* îi aruncă o privire severă, dar nu spune nimic.

Lale îşi împarte porţiile suplimentare de seară, doar câteva coji de pâine, cu prietenii lui din baracă. Oamenii vorbesc, îşi spun ce mai e nou. Ca de obicei, cei credincioşi îl invită să participe la rugăciunea de seară. El refuză politicos şi refuzul îi este acceptat politicos. Asta e rutina obişnuită.

*

Singur în camera lui, Lale se trezeşte şi-l vede pe Baretski lângă pat. N-a bătut la uşă înainte de a intra – n-o face niciodată –, dar vizita asta e cumva diferită.

— E în Blocul 29. Îi întinde lui Lale un creion şi nişte foi de hârtie. Poftim, scrie-i şi o să mă asigur c-o primeşte.

— Ştii cum o cheamă?

— Mă întorc peste o oră şi i-o duc.

— Mai bine peste două.

Lale se chinuie căutând primele cuvinte pe care i le va scrie deţinutei 34902. *Cum să încep? Cum să mă adresez?* În cele din urmă, hotărăşte să scrie cât mai simplu. „Bună, numele meu e Lale”. Când Baretski se întoarce, îi întinde foaia cu numai câteva propoziţii pe ea. I-a spus că e din Krompachy, Slovacia, câţi ani are şi câţi membri numără familia lui, că speră că toţi ai lui sunt în siguranţa. O roagă să fie lângă clădirea administraţiei duminica următoare, dimineaţa. Îi spune că, va încerca să fie şi el acolo, şi că, dacă nu, va fi din cauza muncii lui, care nu e regulată, ca a tuturor celorlalţi.

Baretski ia scrisoarea şi o citeşte în faţa lui.

— Asta-i tot ce ai de spus?

— Orice altceva o să-i spun personal.

Baretski se aşază pe pat şi se apucă să se laude cu ce-ar spune el, ce i-ar plăcea să facă dacă ar fi în situaţia lui Lale, adică neştiind dacă o să mai fie în viaţă la sfârşitul săptămânii. Lale îi mulţumeşte, dar adaugă că preferă să-şi asume riscul.

— Bine. O să-i trimit aşa-zisa *scrisoare* şi o să-i dau creion şi hârtie să răspundă. O să-i spun că vin după răspuns mâine dimineaţă – îi las toată noaptea să se gândească dacă te place sau nu.

Îi zâmbeşte ironic lui Lale şi iese din cameră.

Ce-am făcut? A pus-o în pericol pe deţinuta 34902. El e protejat. Ea nu e. Şi totuşi vrea, are nevoie să-şi asume riscul.

*

A doua zi, Lale şi Leon lucrează până seara târziu. Baretski patrulează tot timpul nu departe de ei, adeseori exercitându-şi autoritatea asupra oamenilor aşezaţi în şiruri, folosindu-şi puşca pe post de baston când nu-i place mutra cuiva. Zâmbetul viclean nu-i părăseşte chipul nicio clipă. Este evident încântat să se plimbe de-a lungul şirurilor de oameni. Abia când Lale şi Leon îşi strâng lucrurile, scoate din buzunarul hainei o foaie de hârtie şi i-o întinde lui Lale.

— Ei, *Tätowierer,* zice el, nu-ţi spune prea multe. Cred că ar trebui să-ţi găseşti altă prietenă.

Când Lale întinde mâna să ia biletul, Baretski îl trage înapoi în joacă. *Bine, dacă aşa vrei, să ne jucăm.* Se întoarce şi pleacă.

Baretski aleargă după el şi-i dă biletul. O scurtă înclinare a capului e singura mulţumire pe care Lale e pregătit să i-o adreseze. Pune biletul în geantă şi se duce la cină, văzând cum Leon se îndreaptă spre baraca sa şi ştiind că probabil îşi va pierde masa.

Când ajunge Lale, n-a mai rămas prea multă mâncare. După ce termină, îndeasă câteva bucăţi de pâine pe mânecă, înjurând că uniforma rusească i-a fost schimbată între timp cu costumul de tip pijama, fără buzunare. Intrând în Blocul 7, e întâmpinat de obişnuitul cor de saluturi în surdină. Le spune că de data asta nu are de mâncare decât pentru Leon şi poate încă doi, promiţând că o să încerce să aducă mai multă a doua zi. Îşi scurtează şederea şi se întoarce repede în camera lui. Trebuie să citească slovele îngropate printre ustensile.

Se trânteşte pe pat şi duce biletul la piept, închipuindu-şi-o pe prizoniera 34902 scriind cuvintele pe care e atât de nerăbdător să le citească. În sfârşit, îl desface.

„Dragă Lale”, începe ea. Ca şi el, femeia a scris doar câteva rânduri, cu grijă. Şi ea e din Slovacia. E la Auschwitz de mai multă vreme decât el, din martie. Lucrează într-unul dintre depozitele „Canada”, unde prizonierii sortează lucrurile confiscate de la alte victime. O să fie în complex duminică. Şi o să-l caute. Lale reciteşte biletul şi-l întoarce ba pe-o parte, ba pe alta, de mai multe ori. Ia apoi un creion din geantă şi mâzgăleşte cu litere groase pe spatele hârtiei: *Numele, care e numele tău?*

A două zi dimineaţă, Baretski îl conduce doar pe Lale la Auschwitz. Noul transport e mic, lăsându-i lui Leon o zi de odihnă. Baretski începe să-l tachineze cu privire la bilet şi la cum probabil şi-a pierdut priceperea la femei. Lale îl ignoră, întrebându-l dacă a mai citit vreo carte bună în ultima vreme.

— Cărţi? Eu nu citesc cărţi, mormăie Baretski.

— Ar trebui.

— De ce? La ce sunt bune cărţile?

— Poţi să înveţi o mulţime de lucruri din ele, şi fetelor le place când le dai citate sau le reciţi poezii.

— N-am nevoie să citez din cărţi. Am uniforma asta; e tot ce-mi trebuie ca să fac rost de fete! Adoră uniforma. Am o prietenă, să ştii, se laudă Baretski.

Asta e o noutate pentru Lale.

— Foarte bine. Şi-i place uniforma ta?

— Sigur. Ba chiar şi-o pune şi se plimbă de colo-colo salutând – se crede afurisitul de Hitler. Râzând rece, o imită, defilând cu braţul ridicat: *Heil Hitler! Heil Hitler!*

— Numai pentru că-i place uniforma ta nu înseamnă că te place pe tine! izbucneşte Lale. Baretski încremeneşte.

Lale se înjură în gând pentru aceste cuvinte imprudente. Încetineşte pasul, întrebându-se dacă să se întoarcă şi să-şi ceară scuze. Nu, o să meargă mai departe şi-o vedea ce s-o mai întâmpla. Închizând ochii, pune un picior în faţa celuilalt, pas cu pas, pândind, aşteptându-se să audă împuşcătura. Aude zgomot de paşi în fugă în spatele lui. Apoi un braţ îl trage înapoi.

— Aşa crezi, *Tätowierer!* Că mă place numai pentru uniforma mea?

Uşurat, Lale se întoarce cu faţa la el.

— De unde să ştiu eu ce-i place? Ce-ar fi să-mi mai spui şi altceva despre ea?

Nu vrea câtuşi de puţin să poarte această discuţie, dar după ce a scăpat de un glonţ i se pare că n-are încotro. Reiese că Baretski ştie foarte puţine despre „prietena” lui, mai ales pentru că n-a întrebat-o niciodată nimic despre ea. Asta Lale n-o mai poate ignora şi, fără să-şi dea seama, începe din nou să-i dea sfaturi lui Baretski despre cum să se poarte cu femeile. În minte, îşi spune să tacă din gură. De ce i-ar păsa lui de monstrul de lângă el şi dacă acesta o să fie sau nu în stare vreodată să trateze cu respect o fată? De fapt, speră că Baretski nu va supravieţui acestui loc şi nu va mai fi niciodată cu o femeie.

CAPITOLUL 5

Soseşte dimineaţa de duminică. Lale sare din pat şi dă fuga afară. Soarele e pe cer. Unde sunt toţi? Unde sunt păsările? De ce nu cântă?

„E duminică!” strigă el fără să ştie către cine. Răsucindu-se, observă nişte puşti îndreptate spre el din turnurile de pază din jur.

— La naiba!

Aleargă înapoi în baraca lui, în timp ce focurile de armă străpung zorii liniştiţi. Soldatul pare să se fi hotărât să-l sperie, Lale ştie că e o zi în care deţinuţii „se scoală târziu”, sau cel puţin nu ies din barăcile lor înainte de a-i mâna crampele de foame spre cafeaua neagră şi bucata unică de pâine veche. Soldatul mai trimite o rafală în clădire, doar ca să se distreze.

Înapoi în cămăruţa lui, Lale se plimbă încoace şi-ncolo, repetând primele cuvinte pe care o să i le spună.

O variantă ar fi *Eşti cea mai frumoasă fată pe care am văzut-o vreodată,* dar o dă deoparte. E destul de sigur că, aşa chealã şi cu haine purtate cândva de cineva mai solid decât ea, nu se simte frumoasă. Cu toate acestea, nu renunţă complet la replică. Dar poate că cel mai bine ar fi să se limiteze la ceva cât mai simplu – *Cum te cheamă?* — şi să vadă unde duce asta.

Lale îşi impune să rămână înăuntru până când începe să audă sunetele, atât de familiare acum, ale lagărului care se trezeşte. Mai întâi sirena străpunge somnul deţinuţilor. Apoi SS-işti mahmuri, nedormiţi şi prost dispuşi latră nişte ordine. Containerele cu micul dejun zdrăngănesc în timp ce sunt purtate de la un bloc la altul; prizonierii care le cară gem, căci ei sunt cu fiecare zi mai slabi şi containerele li se par cu fiecare clipă mai grele.

Se duce la clădirea unde ia el micul dejun şi se alătură altora care au dreptul la porţii suplimentare. Se schimbă obişnuitele saluturi din cap, ochi ridicaţi, când şi când câte un zâmbet fugar. Nu se schimbă cuvinte. Îşi mănâncă jumătate din pâine, îndesând restul în mânecă şi improvizând un garou ca s-o împiedice să cadă. Dacă o să poată, o să i-o ofere ei. Dacă nu, o să-i rămână lui Leon.

Priveşte cum cei care nu lucrează se amestecă cu prietenii din alte barăci şi se dispersează în grupuri mici să șadă să se bucure de soarele de vară, cât mai e. Toamna aşteaptă după colţ. Porneşte spre complex să-şi înceapă căutarea, şi atunci îşi dă seama că-i lipseşte servieta. *Colacul meu de salvare.* Nu iese niciodată din cameră fără ea, şi totuşi în dimineaţa asta a ieşit. *Unde mi-e capul?* Dă fuga înapoi în clădirea lui şi reapare, cu chipul liniştit, cu servieta în mână – un om cu misiune. Multă vreme, sau cel puţin aşa i se pare lui, Lale se plimbă printre ceilalţi deţinuţi, stând de vorbă cu cei pe care-i cunoaşte din Blocul 7. În tot acest timp ochii lui cercetează grupurile de fete. Vorbeşte cu Leon, când firişoarele scurte de păr i se ridică pe ceafa şi are senzaţia că e privit. Se întoarce. Iat-o. Stă de vorbă cu alte trei fete. Dându-şi seama că a văzut-o şi el, se opreşte. Lale se îndreaptă spre grup şi prietenele ei se dau înapoi, punând o distanţă între ele şi străin; au auzit de Lale. Ea rămâne singură. El se apropie de tânără, atras din nou de ochii săi. Prietenele ei chicotesc în fundal. Ea zâmbeşte. Un zâmbet vag, timid. Lale e aproape mut. Dar îşi adună curajul. Îi întinde pâinea şi scrisoarea. În câteva rânduri, incapabil să se înfrâneze, i-a spus că nu încetează să se gândească la ea.

— Cum te cheamă? o întreabă. Trebuie să ştiu cum te cheamă.

În spatele lui, cineva spune: „Gita”.

Înainte ca el să apuce să mai facă sau să mai spună ceva, prietenele Gitei dau fuga şi o trag de acolo, punându-i întrebări în şoaptă în timp ce se îndepărtează. În noaptea aceea, Lale stă întins pe pat repetându-i la nesfârşit numele. „Gita. Gita. Ce nume frumos”.

În Blocul 29 din lagărul femeilor, Gita se ghemuieşte alături de prietenele ei Dana şi Ivana. O rază de lumină de la un reflector se strecoară printr-o crăpătură mică în peretele de lemn, şi Gita se chinuie să citească scrisoarea lui Lale.

— De câte ori ai de gând s-o citeşti? o întreabă Dana.

— Ah, nu ştiu, până o să învăţ pe dinafară fiecare cuvânt, răspunde Gita.

— Şi când o să fie asta?

— Acum vreo două ore, chicoteşte Gita.

Dana o îmbrăţişează strâns pe prietena ei.

*

A doua zi dimineaţa Gita şi Dana sunt ultimele care părăsesc baraca. Ies cu braţele înlănţuite, vorbind, neatente la ce e în jur. Pe neaşteptate, ofiţerul SS din faţa barăcii o loveşte pe Gita cu puşca în spate. Amândouă fetele se prăbuşesc. Gita ţipă de durere. El le face semn cu puşca să se scoale. Se ridică, ţinându-şi ochii în pământ.

Ofiţerul le priveşte cu dezgust şi se răsteşte:

— Şterge-ţi zâmbetul ăla de pe faţă!

Scoate pistolul din toc şi-l apasă tare în tâmpla Gitei. Îi ordonă unui alt SS-ist:

— Astea două nu primesc de mâncare azi!

Când pleacă, *kapo*-ul lor se apropie şi le plesneşte rapid peste faţă pe amândouă.

— Ţineţi minte unde sunteţi.

Se îndepărtează şi Gita îşi lasă capul pe umărul Danei.

— Ţi-am spus că Lale o să vorbească cu mine duminica viitoare, nu?

*

Duminică. Prizonierii forfotesc prin complex singuri sau m mici grupuri. Unii stau sprijiniţi de pereţii clădirilor, prea obosiţi şi slăbiţi ca să se mişte. O mână de ofiţeri SS stau la taclale şi fumează, ignorându-i pe deţinuţi. Gita şi prietenele ei se plimbă cu figuri inexpresive. În afară de Gita, toate stau de vorbă liniştit. Ea se gândeşte la ale ei.

Lale le priveşte, amuzat de privirea îngrijorată a Gitei. Ori de câte ori ochii ei sunt gata să poposească asupra lui, se ascunde în spatele altor deţinuţi.

Se apropie încet de ea. Dana îl vede prima şi e gata să spună ceva, dar Lale duce un deget la buze. Fără a se opri, întinde mâna, o prinde pe a Gitei şi continuă să meargă. Prietenele ei chicotesc şi se ţin unele de altele, în timp ce Lale o conduce pe Gita după clădirea administraţiei, având grijă să se asigure că soldatul din turnul de alături e relaxat şi nu se uită în direcţia lor.

Se lasă în jos cu spatele lipit de peretele clădirii, trăgând-o pe Gita

după el. De acolo pot vedea pădurea de dincolo de gard. Gita stă cu ochii-n pământ, în timp ce Lale o priveşte intens.

— Bună… spune el timid.

— Bună, răspunde ea.

— Sper că nu te-am speriat.

— Suntem în siguranţă?

— Probabil că nu, dar nu mai pot doar să te văd. Vreau să fiu cu tine, să vorbim ca oamenii.

— Dar nu suntem în siguranţă…

— N-o să fim niciodată. Vorbeşte cu mine. Vreau să-ţi aud vocea. Vreau să aflu totul despre tine. Tot ce ştiu e numele tău, Gita. E frumos.

— Ce vrei să-ţi spun?

Lale se străduieşte să găsească întrebarea potrivită. Se hotărăşte să spună ceva banal:

— Ce-ar fi. Să-mi povesteşti cum ţi-ai petrecut ziua? Acum ea ridică capul şi îl priveşte direct în ochi.

— Ei, cum ştii. M-am trezit, am luat un mic dejun copios, i-am sărutat pe mama şi papă de rămas-bun, apoi am prins autobuzul spre serviciu. La serviciu a fost…

— Bine, bine, îmi pare rău, a fost o întrebare tâmpită.

Stau unul lângă altul fără să se privească. Lale ascultă respiraţia Gitei. Ea se bate cu un deget peste coapsă. În cele din urmă spune:

— Şi ziua ta cum a fost?

— A, cum ştii. M-am trezit, am luat un mic dejun copios…

Se uită unul la altul şi râd încet. Gita se sprijină uşor de Lale. Mâinile li se ating din întâmplare pentru o clipă.

— Bine, dacă nu putem vorbi despre cum ne-am petrecut ziua, spune-mi ceva despre tine, zice Lale.

— Nu-i nimic de spus.

— Ba sigur că e. Care e numele tău de familie? Ea se uită la el, scuturând din cap.

— Sunt doar un număr. Ar trebui să ştii asta. Tu mi l-ai dat.

— Da, dar asta-i numai aici. Cine eşti afară?

— Nu mai există „afară”. Există doar „aici”.

— Eu mă numesc Ludwig Eisenberg, dar mi se spune Lale. Sunt din Krompachy, Slovacia. Am o mamă, un tată, un frate şi o soră.

Face o pauză. Acum e rândul tău.

Gita îi înfruntă sfidător privirea.

— Eu sunt deţinuta 34902 din Birkenau, Polonia.

Conversaţia se stinge într-o tăcere stânjenită. El o priveşte, îi priveşte ochii plecaţi. Ea se luptă cu gândurile: ce să spună, ce să nu spună.

Lale se aşază din nou, de data asta în faţa ei. Se întinde ca pentru a o lua de mână, apoi se retrage.

— Nu vreau să te supăr, dar vrei să-mi promiţi ceva?

— Ce?

— Că înainte de a pleca de aici, o să-mi spui cine eşti şi de unde vii.

Ea se uită în ochii lui.

— Da, promit.

— Deocamdată mă mulţumesc cu atât. Aşadar, te-au pus să lucrezi în „Canada”?

Gita aprobă din cap.

— E suportabil acolo?

— E suportabil. Dar nemţii aruncă pur şi simplu lucrurile prizonierilor la grămadă. Mâncare putrezită amestecată cu haine. Şi mucegaiul… detest să-l ating, miroase groaznic.

— Mă bucur că nu eşti afară. Am vorbit cu nişte bărbaţi; cunosc fete din satul lor care lucrează şi ele în „Canada”. Îmi spun că deseori găsesc bijuterii şi bani.

— Am auzit. Dar eu nu găsesc decât pâine mucegăită.

— O să ai grijă, da? Să nu faci nicio prostie şi să stai mereu cu ochii pe SS-işti.

— Am învăţat bine lecţia asta, crede-mă.

— Mai bine te întorci la baraca ta, spune Lale. Data viitoare o să-ți aduc ceva de mâncare.

— Ai mâncare?

— Pot să primesc porţii suplimentare. O să-ţi aduc, şi ne vedem duminica viitoare.

Se ridică în picioare şi îi întinde mâna Gitei. Ea i-o prinde. O trage în sus, îi ţine mâna o clipă mai mult decât ar trebui. Nu-şi poate lua ochii de la ea.

— Trebuie să plecăm.

Ea nu se mai uită la el, dar își menţine vraja asupra lui cu un surâs care-i înmoaie genunchii.

CAPITOLUL 6

Au trecut săptămâni; copacii din jurul lagărului şi-au scuturat frunzele, zilele au devenit mai scurte, iarna se apropie.

Cine sunt oamenii ăştia? Lale îşi tot pune această întrebare de când a ajuns în lagăr. Aceste grupuri de oameni care lucrează la construcţii şi care apar în fiecare zi în haine civile, spre a nu mai fi văzuţi după încheierea lucrului. Încurajat de timpul petrecut cu Gita, e sigur că poate vorbi cu câţiva dintre ei fără ca SS-iştii să se prindă şi să tragă în el. Şi are şi scutul său în formă de servietă.

Lale se îndreaptă ca din întâmplare spre una dintre clădirile de cărămidă aflate în construcţie. Acestea nu par a fi barăci menite să adăpostească prizonieri, dar astăzi destinaţia lor nu-l interesează. Se apropie de doi bărbaţi, unul mai în vârstă, celălalt mai tânăr, ocupaţi să aşeze cărămizile, şi se lasă pe vine lângă un teanc care îşi aşteaptă rândul. Cei doi îl privesc cu interes, încetinindu-şi ritmul. Lale ia o cărămidă şi se face c-o studiază.

— Nu pricep, spune el încet.

— Ce nu pricepi?

— Eu sunt evreu. M-au etichetat cu o stea galbenă, în jurul meu văd deţinuţi politici, criminali şi leneşi care nu vor să muncească. Şi mai sunteţi voi, care nu aveţi niciun semn.

— Nu e treaba ta, băieţaş-evreiaş, zice bărbatul mai tânăr, nici el mai mult decât un băieţaş.

— Încercam doar să fiu prietenos. Ştiţi cum e – mă uitam în jur şi am devenit curios în privinţa voastră şi a prietenilor voştri. Pe mine mă cheamă Lale.

— Şterge-o! zice tânărul.

— Linişteşte-te, băiete. Nu-l băga în seamă, îi spune bărbatul mai în vârsta lui Lale, cu un glas răguşit de prea multe ţigări. Pe mine mă cheamă Victor. Guralivul ăsta de-aici e fiul meu, Iuri.

Victor întinde mâna, şi Lale i-o strânge. Apoi Lale îi întinde mâna lui Iuri, dar acesta nu i-o ia.

— Locuim în apropiere, îi explică Victor, aşa că venim aici la

lucru în fiecare zi.

— Vreau doar să înțeleg. Veniți aici în fiecare zi de bunăvoie? Adică sunteţi plătiţi să fiţi aici? Iuri se stropşeşte:

— Chiar aşa, evreiaşule, suntem plătiţi şi plecăm acasă în fiecare seară. Voi ăştia…

— Am spus să taci din gură, Iuri. Nu vezi că omul încearcă doar să fie amabil?

— Mulţumesc, Victor. N-am venit aici să vă fac probleme. Cum am zis, voiam doar să înţeleg.

— Pentru ce e servieta? se răsteşte Iuri, supărat că a fost certat în faţa lui Lale.

— Ustensilele mele. Ustensilele pentru tatuat numerele prizonierilor. Sunt *Tätowierer*.

— Ai mult de lucru, remarcă Victor.

— Uneori. Nu ştiu niciodată când vin transporturi sau cât de mari.

— Aud că ce e mai rău abia urmează.

— Ai vrea să-mi spui şi mie?

— Clădirea asta. Am văzut planurile. N-o să-ţi placă ce e.

— Cu siguranţă nu poate fi mai rău decât ceea ce se petrece deja.

Lale stă acum în picioare pe teancul de cărămizi, cuprinzându-şi umerii cu braţele.

— Se numeşte Crematoriul 1, spune Victor încet, uitându-se în altă parte.

— Crematoriu. 1. Cu posibilitatea numărului 2?

— Îmi pare rău. Ţi-am spus că n-o să-ţi placă.

Lale loveşte cu pumnul în grămada de cărămizi, facându-le să zboare, şi îşi scutură mâna de durere. Victor caută într-o geantă de lângă el şi scoate o bucată de cârnat uscat, înfăşurată în hârtie cerată.

— Uite, ia ăsta. Ştiu că vă înfometează, iar eu mai am destul.

— E prânzul nostru! strigă Iuri, repezindu-se să ia cârnatul din mâna întinsă a tatălui său.

Victor îl dă deoparte.

— N-o să-ţi strice să nu mănânci o zi. Omul ăsta are mai multă nevoie ca tine.

— O să-i spun mamei când ajungem acasă.

— Mai bine ai spera să nu-i spun eu cum te-ai purtat. Mai ai mult de învăţat despre ce înseamnă să fii civilizat, tinere. Asta să fie prima

ta lecţie.

Lale încă nu ia cârnatul.

— Îmi pare rău, n-am vrut să vă fac probleme.

— Ei bine, ne-ai făcut, se burzuluieşte Iuri, îmbufnat.

— Ba nu, spune Victor. Lale, ia cârnatul şi mai vino pe la noi mâine. O să-ţi mai aduc. La naiba, dacă putem ajuta măcar pe unul dintre voi, o s-o facem. Aşa-i, Iuri?

Iuri îi întinde reticent mâna lui Lale, care i-o ia.

— Cel care salvează o viaţă salvează lumea întreagă, spune încet Lale, mai mult pentru el decât pentru ceilalţi.

— Nu pot să vă ajut pe toţi.

— Nu am cu ce să vă plătesc.

— Nu contează.

— Mulţumesc. Totuşi, s-ar putea să existe un mod de a vă plăti. Dacă-l găsesc, puteţi să-mi aduceţi şi altceva, de pildă ciocolată?

Vrea ciocolată. Asta îi dai unei fete, dacă poţi să faci rost de ea.

— Sunt sigur că o să găsim o cale. Dar acum mai bine pleacă, un ofiţer se uită cam atent la noi.

— Pe curând, zice Lale strecurând cârnatul în servietă.

Când se întoarce la baraca lui, în jur plutesc fulgi răzleţi de zăpadă. Prind ultimele raze de soare, aruncând săgeţi luminoase care-i amintesc de un caleidoscop cu care se juca pe când era copil. *Ce e greşit în acest tablou?* Lale e copleşit de emoţie în timp ce grăbeşte pasul spre baraca lui. Pe faţa sa, zăpada topită nu se distinge de lacrimi. A sosit iarna lui 1942.

*

Ajuns în camera lui, Lale scoate bucata de cârnat şi o rupe cu grijă în părţi egale. Rupe fâşii din hârtia cerată şi înfăşoară strâns fiecare bucată, apoi le pune pe toate înapoi în servietă. Când ajunge la ultima bucată, se opreşte şi se uită la pacheţelul mic, săţios de hrană care stă acolo, lângă degetele lui aspre, murdare. Aceste degete care erau netede, curate şi plinuţe, care ţineau mâncăruri gustoase, şi pe care le ridica pentru a le spune gazdelor: „Nu, mulţumesc, n-aş mai putea mânca”. Scuturând din cap, îl pune şi pe el în servietă.

Se îndreaptă spre una dintre clădirile din „Canada”. Odată, a

întrebat un om din Blocul 7 dacă ştie de ce acele camere de sortare se numesc aşa.

— Fetele care lucrează acolo visează la un loc îndepărtat unde sunt de toate şi viaţa poate fi cum vor ele să fie. Au hotărât că un astfel de loc e Canada.

Lale a vorbit cu câteva fete care lucrează în această „Canada”. A urmărit pe toată lumea care ieşea de acolo de multe ori şi ştie că Gita nu lucrează aici. Sunt alte clădiri, dar în care nu poate intra uşor. Probabil lucrează în una dintre acestea. Spionează două fete cu care a mai vorbit şi care merg împreună. Bagă mâna în geantă, scoate două pacheţele şi se apropie de ele zâmbind. Începe să meargă alături.

— Vă rog să întindeți o mână, dar încet. O să vă dau un pacheţel cu cârnat. Nu-l desfaceţi până nu rămâneţi singure.

Cele două fete fac ce li s-a spus, fără să se oprească din mers, căutând din ochi vreun SS-ist care le-ar putea urmări. Când cârnatul ajunge în mâinile lor, îşi încrucişează braţele la piept, atât ca să le fie mai cald, cât şi ca să-şi protejeze darul.

— Fetelor, am auzit că uneori găsiţi bijuterii şi bani, aşa e? Uitaţi, nu vreau să vă pun în pericol, dar credeţi că aţi avea cum să şterpeliţi câte ceva din ele şi să mi-aduceţi?

Una spune încordată:

— N-ar trebui să fie prea greu. Supraveghetorii noştri nu ne mai prea bagă în seamă. Cred că suntem inofensive.

— Perfect. Aduceţi ce puteţi fără a stârni vreo bănuială, şi cu ele o să vă cumpăr vouă şi altora mâncare, ca acest cârnat.

— Crezi că ai putea face rost de nişte ciocolată? spune una din ele cu ochii strălucindu-i.

— Nu pot să vă promit, dar o să încerc. Reţineţi, luaţi numai cantităţi mici de fiecare dată. O să încerc să fiu aici mâine după-amiază. Dacă nu, e vreun loc sigur în care puteţi ascunde lucrurile până ajung la voi?

— Nu în baraca noastră. Nu putem face asta. Suntem percheziţionate tot timpul, răspunde una.

— Ştiu, spune cealaltă. În spatele barăcii noastre se adună un troian de zăpadă. Putem să le înfăşuram într-o cârpă şi să le ascundem acolo când mergem la toaletă.

— Da, asta o să meargă, zice prima.

— Să nu spuneţi nimănui ce faceţi sau de unde provine mâncarea, da? E foarte important. Viaţa voastră depinde de a nu spune nimic. Aţi înţeles?

Una din fete îşi trece un deget peste gura închisă. Pe când se apropie de complexul femeilor, Lale se desprinde de ele şi coteşte spre Blocul 29 pentru scurt timp. Acolo, nici urmă de Gita. Asta e. Dar peste trei zile va fi din nou duminică.

A doua zi, Lale îşi termină treaba la Birkenau în câteva ore. Leon îl roagă să-şi petreacă după-amiaza cu el, vrând să aibă ocazia de a vorbi despre situaţia lor fără o baracă plină de oameni care să le audă fiecare cuvânt. Lale se eschivează, spunând că nu se simte bine şi trebuie să se odihnească. Se despart.

În el se dă o luptă. Îşi doreşte cu disperare orice mâncare ar putea aduce Victor, dar are nevoie de ceva cu care să-l plătească. Fetele îşi termină treaba cam la ora la care Victor şi ceilalţi muncitori de afară pleacă. O să aibă destul timp să vadă dacă au reuşit să fure ceva? În cele din urmă, hotărăşte să-l viziteze pe Victor şi să-i dea asigurări că se străduieşte să găsească o sursă de plată.

Cu servieta în mână, Lale se îndreaptă spre baraca în construcţie. Se uită în jur după Victor şi Iuri. Victor îl vede şi îi face semn lui Iuri să-l urmeze, desprinzându-se de ceilalţi muncitori. Se apropie încet de Lale, care s-a oprit şi se preface a căuta ceva în servietă. Cu mâna întinsă, Iuri îl salută.

— A avut maică-sa o vorbă cu el aseară, îi spune Victor.

— Îmi pare rău, n-am putut să aduc nimic cu care să vă plătesc, dar sper să am ceva foarte curând. Vă rog să nu mai aduceţi altceva până nu vă voi plăti ce mi-aţi dat deja.

— E-n regulă, avem destul de prisos, spune Victor.

— Nu, vă asumaţi un risc. Măcar să primiţi ceva în schimb. Lăsaţi-mi doar o zi-două.

Victor scoate din geantă două pachete, pe care le lasă să cadă în servieta deschisă a lui Lale.

— O să fim aici mâine la aceeaşi oră.

— Vă mulţumesc, zice Lale.

— Pe curând, spune Iuri, ceea ce-l face pe Lale să zâmbească.

— Pe curând, Iuri.

*

Ajuns înapoi în camera sa, Lale desface pachetele. Cârnaţi şi ciocolată. Duce ciocolata la nas şi inspiră. Din nou, rupe alimentele în bucăţele, ca să le fie mai uşor fetelor să le ascundă şi să le împartă. O, cât speră că vor fi discrete! Nici nu se poate gândi la ce s-ar putea întâmpla dacă nu sunt. Păstrează o cantitate mică de cârnat pentru Blocul 7. Sirena de încetare a lucrului îi întrerupe eforturile obsesive de a se asigura că toate bucăţelele de mâncare sunt exact de aceeaşi mărime. Aruncă totul în servietă şi se grăbeşte spre „Canada”.

Nu departe de complexul femeilor, Lale le zăreşte pe cele două prietene ale sale. Ele îl văd venind şi încetinesc pasul, rămânând în urmă faţă de mulţimea de fete care se târăsc spre „casă”. Ţine pachetele cu mâncare într-o mână, servieta deschisă în cealaltă, şi îşi croieşte drum printre fete. Fără să se uite la el, fiecare din cele două aruncă ceva în servieta lui, iar el, la rândul lui le îndeasă în mâini mâncarea, pe care ele o ascund în mâneci. Se desparte de fete la intrarea în complexul femeilor.

Lale nu ştie ce-o să găsească în cele patru cârpe pe care le aşază pe pat. Le desface cu grijă. Conţin monede şi bancnote de zloţi polonezi, diamante, rubine şi safire, inele de aur şi argint cu pietre preţioase. Lale face un pas înapoi, lovindu-se de uşa din spatele lui. E covârşit de trista provenienţă a acestor obiecte, fiecare legat de un eveniment important din viaţa fostului proprietar. Îi este, de asemenea, frică pentru siguranţa lui. Dacă e descoperită la el această pradă, fără îndoială că va fi omorât. Un zgomot de afară îl face să arunce banii şi bijuteriile înapoi în servietă, iar pe sine pe pat. Nu intră nimeni. În cele din urmă se ridică şi pleacă cu servietă cu tot să-şi ia masa de seara. La cantină nu-şi pune servieta la picioare, ca de obicei, ci o ţine într-o mână, străduindu-se să nu pară prea ciudat. Bănuieşte că nu-i iese.

Mai târziu, în seara aceea, separă pietrele preţioase de bani şi nestematele răzleţe de bijuterii, înfăşurându-le separat în cârpele în care au venit. Cea mai mare parte a prăzii o îndeasă sub saltea. Păstrează în servietă un rubin şi un inel cu diamant.

*

A doua zi, la şapte dimineaţa, Lale îşi face de lucru în preajma porţii principale, când intră muncitorii locali. Se strecoară lângă Victor şi desface palma, arătându-i rubinul şi inelul.

Victor pune mâna peste a lui, făcându-se că i-o strânge, şi ia giuvaierele. Servieta lui Lale e deja desfăcută şi Victor transferă rapid nişte pachete în ea. Alianţa lor e acum pecetluită.

— La mulţi ani, şopteşte Victor. Lale se îndepărtează cu paşi târşâiţi, căci acum zăpada cade greu, acoperind pământul. A început 1943.

CAPITOLUL 7

Deşi e un frig crunt şi complexul e numai zăpadă şi noroi, Lale e plin de optimism. E duminică. El şi Gita vor fi printre sufletele curajoase care vor străbate lagărul, în speranţa unei întâlniri fugare, a unui cuvânt, a unei atingeri a mâinii.

Se plimbă de colo-colo, căutând-o din ochi pe Gita şi încercând să nu lase frigul să-i pătrundă în oase. Trece prin faţa complexului femeilor cât de des se poate pentru a nu stârni bănuieli.

Câteva fete ies din Blocul 29, dar nu şi Gita. Chiar când e gata să renunţe, apare Dana, căutând ceva cu privirea. Zărindu-l pe Lale, vine repede la el.

— Gita e bolnavă, îi spune ea îndată ce ajunge destul de aproape. E bolnavă, Lale. Nu ştiu ce să fac!

Îşi simte inima în gât la amintirea căruţei morţii, a cât de aproape fusese, a oamenilor care îl îngrijiseră până se făcuse bine.

— Trebuie s-o văd.

— Nu poţi să intri – *kapo* e într-o dispoziţie foarte proastă. Vrea să-i cheme pe SS-işti şi să le spună s-o ia de aici pe Gita.

— Să nu-i laşi. Nu trebuie să-i laşi s-o ia. Te rog, Dana, spune Lale. Ce are? Ştii?

— Noi credem că-i tifos. Am mai pierdut câteva fete din baraca noastră săptămâna asta.

— Atunci are nevoie de medicamente, penicilină.

— Şi de unde să luăm noi medicamente, Lale? Dacă ne ducem la spital şi cerem penicilină, pur şi simplu o s-o ia de aici. Nu vreau s-o pierd. Mi-am pierdut toată familia. Te rog, Lale, poţi să ne ajuţi? îl imploră Dana.

— N-o duce la spital. Orice-ai face, nu te duce acolo. Mintea lui Lale galopează. Ascultă-mă, Dana, o să-mi ia câteva zile, dar o să încerc să-i fac rost de nişte penicilină.

Se simte cuprins de amorţeală. Vederea i se înceţoşează. Inima-i bate să-i sară din piept.

— Uite ce trebuie să faci. Mâine dimineaţă du-o cum poţi – o iei

în braţe, o târăşti, cum o fi, dar du-o în „Canada”. Ascunde-o acolo, printre haine, în timpul zilei, încearcă s-o faci să bea cât mai multă apă, apoi adu-o înapoi în baraca voastră pentru apel. Sar putea să fie nevoie să faci asta câteva zile, până fac rost de medicament, dar trebuie s-o faci! E singurul fel în care putem împiedica să fie dusă la spital. Acum du-te şi ai grijă de ea.

— Bine, pot să fac asta. O să mă ajute şi Ivana. Dar trebuie să ia medicamente!

El o apucă pe Dana de mână.

— Spune-i…

Dana aşteaptă.

— Spune-i că o să am grijă de ea.

Lale o urmăreşte cu privirea pe Dana, care intră în fugă în baraca ei. Nu se poate mişca. În cap i se învălmăşesc tot felul de gânduri. Căruţa morţii, pe care o vede în fiecare zi – Maria cea Neagră i se spune – nu, ea nu poate sfârşi acolo. Nu asta trebuie să fie soarta ei. Se uită în jur la curajoşii care s-au aventurat afară. Şi-i imaginează căzând în zăpadă şi rămânând acolo, zâmbind în sus spre cer, recunoscători că moartea i-a luat din locul ăsta.

— Nu-i a ta. N-o să te las să mi-o iei! strigă el.

Deţinuţii se îndepărtează de el. SS-iştii au preferat să stea înăuntru în această zi mohorâtă şi întunecată şi în scurt timp Lale se trezeşte singur, paralizat de frig şi frică. În cele din urmă, începe să-şi mişte picioarele. Mintea se alătură din nou trupului. Şi se întoarce împleticindu-se în camera lui, unde se prăbuşeşte pe pat.

A doua zi dimineaţă, lumina zilei se strecoară în camera lui. Încăperea pare goală, până şi pentru el. Uitându-se de undeva de deasupra, nu se vede pe sine. O experienţă în afara trupului. *Unde am dispărut? Trebuie să mă întorc. Am ceva important de făcut.* Amintirea întâlnirii cu Dana din ziua precedentă îl readuce brusc la realitate.

Îşi înşfacă servieta, ghetele, îşi aruncă o pătură pe umeri şi aleargă spre poarta principală. Nu se uită să vadă cine e în jur. Trebuie să ajungă imediat la Victor şi Iuri.

Cei doi sosesc împreună cu grupul lor, scufundându-se în zăpadă la fiecare pas pe care-l fac. Îl văd pe Lale şi se desprind de ceilalţi, întâmpinându-l la jumătatea drumului. Îi arată lui Victor pietrele şi

banii din mâna lui, valorând o mică avere. Varsă tot ce are în geanta lui Victor.

— Penicilină sau ceva similar, spune Lale. Puteţi să mă ajutaţi? Victor pune pachetele cu mâncare în servieta deschisă a lui Lale şi dă din cap.

— Da.

Lale se duce repede la Blocul 29 şi priveşte de la distanţă. *Unde sunt? De ce n-au apărut?* Se plimbă de colo-colo nervos, ignorând ochii din turnurile care înconjură lagărul. Trebuie s-o vadă pe Gita. Trebuie ca ea să fi supravieţuit acestei nopţi. În cele din urmă, le vede pe Dana şi Ivana, cu Gita agăţată slab de umerii lor. Alte două fete le ajută, ascunzând cât pot scena de ochii altora. Lale cade în genunchi la gândul că ar putea fi ultima oară când o vede.

— Ce faci aici? întreabă Baretski, apărând în spatele lui. El se clatină pe picioare.

— Mi-a fost rău, dar mi-am revenit acum.

— Poate ar trebui să te vadă un doctor. Ştii că avem câţiva la Auschwitz.

— Nu, mulţumesc, mai degrabă te-aş ruga să mă împuşti. Baretski îşi scoate pistolul din toc.

— Dacă aici vrei să mori, *Tätowierer,* îţi fac pe plac bucuros.

— Sunt sigur că ai face-o, dar nu astăzi, spune Lale. Să înţeleg că avem treabă?

Baretski îşi pune pistolul la loc.

— Auschwitz, spune el, pornind. Şi du pătura aia de unde-ai luat-o. Arăţi de toată batjocura.

*

Lale şi Leon îşi petrec dimineaţa la Auschwitz, tatuând numere pe nou-veniţii înfricoşaţi şi încercând să le atenueze şocul. Dar mintea lui Lale e la Gita şi de câteva ori apasă prea tare. După-amiază, când şi-au terminat treaba, Lale pe jumătate merge, pe jumătate aleargă înapoi la Birkenau. O întâlneşte pe Dana lângă intrarea în Blocul 29 şi îi dă toată porţia lui de la micul dejun.

— I-am făcut un pat din haine, îi spune Dana înfăşurând mâncarea în nişte manşete de cămașă improvizate, şi îi dam apă din bucăţi de

zăpadă. Am dus-o înapoi în baracă în după-amiaza asta, dar e încă foarte, foarte rău.

Lale îi strânge mâna.

— Îţi mulţumesc. Încearcă s-o faci să mănânce ceva. Mâine o să am medicamentul.

Pleacă cu mintea învârtejită. *Abia dacă o cunosc pe Gita, şi totuşi, cum aş putea trăi dacă ea nu trăieşte?*

În noaptea aceea, somnul îl ocoleşte.

A doua zi dimineaţă, Victor pune medicamentul, împreună cu nişte alimente, în servieta lui Lale.

În după-amiaza aceea reuşeşte să i le ducă Danei.

Seara, Dana şi Ivana stau lângă Gita, acum complet inconştientă. Tifosul e mai puternic decât ele; neagra nemişcare a pus stăpânire pe ea cu totul. Îi vorbesc, dar nu dă niciun semn că le aude. Dana toarnă câteva picături de lichid dintr-o fiolă mică în gura Gitei, pe care Ivana o ține deschisă.

— Nu cred că o să pot s-o mai duc la „Canada”, spune Ivana istovită.

— O să-i fie mai bine, insistă Dana. Doar câteva zile încă.

— De unde a făcut Lale rost de medicament?

— Nu e nevoie să ştim. Fii recunoscătoare că a reuşit şi gata.

— Crezi că e prea târziu?

— Nu ştiu, Ivana. Hai să avem grija de ea şi sa o facem să treacă cu bine peste noaptea asta.

*

În dimineaţa zilei următoare, Lale se uită de la distanţă cum Gita e târâtă din nou spre „Canada”. O vede încercând să ridice capul de câteva ori şi e copleşit de bucurie. Acum trebuie să-l caute pe Baretski.

Cartierul general al ofiţerilor SS este la Auschwitz. La Birkenau au doar o clădire mică, şi acolo se duce Lale în speranţa că-l prinde pe Baretski la venire sau la plecare. Apare după câteva ore şi pare surprins să-l vadă aşteptându-l.

— Ce, n-ai destulă treabă? întreabă Baretski.

— Vreau să-ți cer o favoare, zice Lale repede. Baretski îşi mijeşte

ochii.

— Nu mai fac favoruri.

— Poate că într-o zi o să pot şi eu să fac ceva pentru tine.

Baretski râde.

— Ce-ai putea să faci tu pentru mine?

— Nu se ştie niciodată, dar n-ai vrea să-ți fiu dator, pentru orice eventualitate?

Baretski oftează.

— Ce vrei?

— Gita…

— Prietena ta.

— Poți să faci să fie transferată din „Canada” în clădirea administraţiei?

— De ce? Presupun că vrei s-o ştii într-un loc cu încălzire?

— Da.

— S-ar putea să-mi ia o zi-două, dar o să văd ce pot să fac. Nu-ţi promit nimic.

— Mulţumesc.

— Îmi eşti dator, *Tätowierer.* Rânjeşte din nou, mângâindu-şi bastonul. Îmi eşti dator. Arătându-se mai sigur pe el decât se simte, Lale spune:

— Încă nu, dar sper să-ţi fiu.

Se îndepărtează, cu un pas ceva mai sprinten. Cine ştie, poate-i va face viaţa un pic mai suportabilă Gitei.

*

În duminica următoare, Lale păşeşte încet lângă Gita, care e mai bine. Ar vrea s-o cuprindă cu braţul, aşa cum a văzut că fac Dana şi Ivana, dar nu îndrăzneşte. E destul că e lângă ea. Ea oboseşte repede, şi e prea frig ca să se aşeze. E îmbrăcată cu o haină lungă de lână, pe care fără îndoială fetele au luat-o din „Canada”, cu aprobarea tacită a SS-iştilor. Are buzunare adânci şi Lale le umple cu mâncare înainte de a o trimite în baraca ei, să se odihnească.

*

A doua zi dimineaţă, Gita, tremurând, e condusă în clădirea administraţiei de o femeie-ofiţer SS. Tinerei nu i s-a spus nimic şi ea se teme automat de ce-i mai rău. A fost bolnavă şi acum e slăbită – cu siguranţă autorităţile au hotărât că nu mai e de folos. În timp ce femeia-ofiţer vorbeşte cu o colegă mai în vârstă, Gita se uită în jurul ei, prin camera mare. E plină de birouri şi fişete de un verde mohorât. Totul e perfect ordonat. Ceea ce o surprinde cel mai mult e căldura. Aici lucrează şi SS-işti, aşa că fireşte că există încălzire. Prizoniere şi civile laolaltă lucrează repede şi în linişte, scriind şi îndosariind cu capetele plecate.

Femeia-ofiţer care o însoţeşte o duce pe Gita spre o colegă a sa, iar ea se împleticeşte, încă sub urmările tifosului. Colega o prinde, apoi o împinge brutal. O apucă de braţ şi îi cercetează tatuajul, după care o târăşte spre un birou gol şi o îmbrânceşte pe un scaun tare de lemn, lângă o altă prizonieră, îmbrăcată la fel ca ea. Fata nu-şi ridică ochii, ci încearcă să se facă mică, neobservată, ca să fie ignorată de femeia-ofiţer.

— Pune-o la muncă, latră ofiţereasa morocănoasă.

Când rămân singure, fata îi indică Gitei o listă lungă de nume şi date. Îi întinde un teanc de cartonaşe şi îi arată că trebuie să transcrie datele fiecărei persoane mai întâi pe un cartonaş, apoi într-un registru mare, legat în piele, care se află între ele. Nu se rosteşte niciun cuvânt, şi o privire rapidă prin încăpere îi spune Gitei că şi ea trebuie să-şi ţină gura.

Mai târziu, Gita aude o voce cunoscută şi îşi ridică privirea. Lale a intrat în cameră şi îi întinde nişte hârtii uneia dintre fetele în civil care lucrează la recepţie. După ce-şi termină discuţia, cercetează încet toate chipurile. Când o zăreşte pe Gita, clipeşte. Ea nu se poate abţine: icneşte, şi câteva femei se întorc să se uite la ea. Fata de alături o împunge în coaste, în timp ce Lale iese grăbit din încăpere.

*

Când ziua de lucru se termină, Gita îl vede pe Lale stând ceva mai departe şi privind fetele care părăsesc clădirea administraţiei, îndreptându-se spre barăcile lor. Prezenţa apăsătoare a SS-iştilor îl împiedică să se apropie. Pe drum, fetele vorbesc.

— Eu sunt Cilka, spune noua colegă a Gitei. Sunt în Blocul 25.

— Eu sunt Gita. Blocul 29.

În timp ce fetele intră în lagărul femeilor, Dana şi Ivana dau fuga la Gita.

— Te simţi bine? Unde te-au dus? *De ce* te-au dus? vrea să ştie Dana, cu faţa inundată de frică şi uşurare totodată.

— Sunt bine. M-au dus să lucrez la birourile administraţiei.

— Cum…? întreabă Ivana.

— Lale. Cred că el a aranjat cumva asta.

— Dar eşti bine. Nu ţi-au făcut nimic rău?

— Sunt bine. Ea e Cilka, lucrăm împreună.

Dana şi Ivana o salută pe Cilka îmbrăţişând-o. Gita zâmbeşte, fericită că prietenele ei acceptă atât de repede o fată nouă alături de ele. Şi-a făcut griji toată după-amiaza, întrebându-se cum vor reacţiona la faptul că ea lucrează într-un relativ confort, fără a avea de înfruntat frigul sau efortul fizic. Nu le-ar fi putut învinovăţi dacă ar fi fost invidioase şi n-ar mai fi considerat-o una de-a lor.

— Mai bine mă duc în baraca mea, spune Cilka. Ne vedem mâine, Gita.

Cilka se îndepărtează şi Ivana o urmăreşte cu privirea.

— Doamne, ce drăguţă e. Până şi îmbrăcată în zdrenţe e frumoasă.

— Da, e. Mi-a zâmbit din când în când toată ziua ca să mă încurajeze. Frumuseţea ei nu e numai la suprafaţă.

Cilka se întoarce şi le zâmbeşte. Apoi îşi scoate basmaua de pe cap cu o mână şi o flutură spre ele, dezvăluind o cascadă de păr lung şi negru care-i curge pe umeri. Mişcările ei au graţia celor de lebădă, e o tânără care nu-şi dă seama de frumuseţea sa şi aparent neatinsă de ororile din jurul ei.

— Trebuie s-o întrebi cum a reuşit să-şi păstreze părul, spune Ivana, scărpinându-se absent prin basma.

Gita îşi trage basmaua din cap şi îşi trece palma peste perişorii scurţi şi ţepoşi, ştiind prea bine că în curând vor fi îndepărtaţi din nou, raşi până la scalp. Pentru o clipă, zâmbetul îi dispare. Apoi îşi pune basmaua la loc, le ia de braţ pe Dana şi Ivana şi se îndreaptă împreună spre căruciorul cu mâncare.

CAPITOLUL 8

Lale şi Leon lucrează neîntrerupt pe măsură ce germanii devastează rând pe rând oraşe şi sate, golindu-le de evrei; cei din Franţa, Belgia, Iugoslavia, Italia, Moravia, Grecia şi Norvegia se alătură prizonierilor deja luaţi din Germania, Austria, Polonia şi Slovacia. La Auschwitz, ei îi tatuează pe cei care au ghinionul să fie selectaţi de „echipa medicală” de acolo. Cei selectaţi să muncească sunt aduşi cu trenuri la Birkenau, ceea ce îi scuteşte pe Lale şi Leon de un drum dus-întors de opt kilometri. Dar cu atâția nou-sosiți, Lale nu mai poate lua prada de la fetele din „Canada”, şi Victor se întoarce cu mâncarea acasă în fiecare zi. Uneori, când sunt mai puțini şi momentul zilei e potrivit, Lale cerşeşte o pauză de mers la toaletă şi se repede la „Canada”. Grămada de pietre preţioase, bijuterii şi bani de sub salteaua lui creşte.

Ziua a devenit noapte şi oamenii încă stau la coadă să fie numerotaţi pe viaţă, fie ea scurtă sau lungă. Lale munceşte mecanic, întinzând mâna după foaie, luând braţul care i se oferă, numerotând.

— Mai departe. Următorul, vă rog.

Ştia că e obosit, dar braţul următor este atât de greu, că-l scapă din mână. În faţa lui stă un bărbat uriaş, tot numai piept, cu gâtul gros şi mâini şi picioare masive.

— Mi-e foarte foame, îi şopteşte omul.

Atunci, Lale face ceva ce n-a mai făcut până acum.

— Cum te cheamă? îl întreabă.

— Jakub.

Lale se apucă să tatueze numărul lui Jakub. Când termină, se uită m jur şi observa că SS-iştii care-i păzesc sunt obosiţi şi ei şi nu prea sunt atenţi la ce se petrece. Lale îi face semn lui Jakub să treacă în spatele lui, în întuneric, unde nu ajung reflectoarele.

— Aşteaptă aici până termin. Când a fost numerotat şi ultimul prizonier, Lale şi Leon îşi strâng ustensilele şi mesele. Lale îi face semn de la revedere lui Leon şi îşi cere scuze că a pierdut din nou masa de seară, promiţându-i să-i aducă ceva din proviziile lui a doua

zi dimineaţă. *Sau deja azi dimineaţă? Jakub* e încă ascuns şi Lale trage de timp, să fie sigur că SS-iştii au plecat. În sfârşit, nu mai e nimeni în preajmă. O privire iute spre turnurile de pază îl asigură că nici de acolo nu se uită nimeni la ei. Îi spune lui Jakub să-l urmeze şi grăbesc pasul spre camera lui Lale. Acesta închide uşa în urma lor şi Jakub se aşază pe pat. Lale ridică un colt al saltelei desfundate şi scoate nişte pâine şi cârnat. I le oferă omului, iar Jakub le înfulecă neîntârziat. Când termină de mâncat, Lale îl întreabă:

— De unde vii?

— America.

— Cum ai ajuns *aici*!

— Eram în vizită la familia mea, în Polonia, şi am fost prins acolo

— N-am putut să plec – şi apoi ne-au adunat, şi iată-mă aici. Nu ştiu unde sunt ai mei. Ne-au despărţit.

— Dar trăieşti în America?

— Da.

— Of, ce groaznic!

— Cum te cheamă? întreabă Jakub.

— Lale. Mi se spune *Tätowierer* şi, ca şi mie, o să-ţi fie bine aici.

— Nu înţeleg. Ce vrei sa spui?

— Eşti masiv. Nemţii sunt cei mai cruzi monştri de pe faţa pământului, dar nu sunt complet idioţi. Se pricep să găsească persoana potrivita pentru fiecare slujbă şi sunt sigur că o să-ţi găsească o muncă pe măsură.

— Ce fel de muncă?

— Nu ştiu. Va trebui să aştepţi şi vei vedea. Ştii unde-ai fost alocat?

— În Blocul 7.

— A, îl cunosc bine. Vino, să te ajut să te strecori până acolo. Ar fi bine să fii prezent şi să răspunzi când ţi se strigă numele, peste câteva ore.

*

Două zile mai târziu e duminică. Deoarece în ultimele cinci duminici a lucrat, lui Lale îi e cumplit de dor de Gita. Astăzi soarele străluceşte deasupra lui în timp ce străbate lagărul în căutarea fetei.

Cotind pe după colţul unei barăci, e întâmpinat de aplauze şi aclamaţii. Astfel de zgomote nu se aud în lagăr. Lale îşi face loc prin mulţime, să vadă care-i cauza. Acolo, în centru, înconjurat de prizonieri şi SS-işti, Jakub se dă în spectacol.

Trei bărbaţi îi duc o bucată mare de lemn. El o ia şi o aruncă. Deţinuţii trebuie să se ferească cu agilitate din calea ei. Un alt deţinut aduce o bară mare de metal, pe care Jakub se apucă s-o îndoaie. Spectacolul continuă o vreme, lui Jakub aducându-i-se obiecte din ce în ce mai grele ca să-şi demonstreze forţa.

Un freamăt străbate mulţimea. Se apropie Houstek, flancat de soldaţi SS. Jakub îşi continuă reprezentaţia, fără să ştie că are spectatori noi. Houstek îl priveşte ridicând deasupra capului o bucată de oţel şi răsucind-o. A văzut destul. Le face un semn SS-iştilor de lângă el, care înaintează spre Jakub. Nu încearcă să-l atingă, ci doar îşi îndreaptă puştile în direcţia în care vor ca el să meargă.

Când mulţimea se împrăştie, Lale o vede pe Gita. Dă fuga spre ea şi prietenele ei. Câteva chicotesc la vederea lui. Sunetul e atât de nelalocul lui în acest lagăr al morţii, că pe Lale îl încântă. Gita radiază. Luând-o de braţ, o conduce în cotlonul lor de după clădirea administraţiei. Pământul e încă prea rece ca să se aşeze, aşa că Gita se sprijină de zid şi îşi ridică faţa spre soare.

— Închide ochii, îi spune Lale.

— De ce?

— Fă cum îţi spun. Ai încredere în mine.

Gita închide ochii.

— Deschide gura.

Ea deschide ochii.

— Închide ochii şi deschide gura. Gita se supune. Lale scoate din servietă o bucăţică de ciocolată. I-o pune pe buze, lăsând-o să-i simtă textura înainte de a i-o împinge mai mult în gură. Ea îşi lipeşte limba de ea. Lale o trage înapoi pe buze. Freacă blând ciocolata acum umezită de buzele ei, şi ea o linge, cu încântare. Când i-o împinge în gură ea muşcă o bucată, deschizând larg ochii. Savurându-i gustul, spune:

— De ce e ciocolata cu mult mai gustoasă când ţi-o dă altcineva?

— Nu ştiu. Nu mi-a dat nimeni ciocolată.

Gita ia bucăţica de ciocolată pe care Lale o ţine încă în mână.

— Închide ochii şi deschide gura. Se desfăşoară acelaşi joc. După ce a mânjit buzele lui Lale cu ultima fărâmă de ciocolată, Gita îl sărută uşor, lingând-o. El deschide ochii şi vede că ai ei sunt închişi. O trage în braţele lui şi se sărută cu pasiune. Când deschide în sfârşit ochii, Gita şterge lacrimile care curg pe faţa lui Lale.

— Ce altceva mai ai în geanta aia a ta? întreabă ea jucăuş. Lale pufneşte, apoi izbucneşte în râs:

— Un inel cu diamant. Sau ai prefera un smarald?

— A, o să aleg diamantul, mulţumesc, spune ea cântându-i în strună.

Lale scotoceşte prin servietă şi scoate un superb inel de argint cu un diamant montat pe el. Întinzându-i-l, îi spune:

— E al tău.

Gita nu-şi poate lua ochii de la inel, căruia soarele îi face piatra să scânteieze.

— De unde ai ăsta?

— Fetele care lucrează în clădirea „Canada" găsesc bijuterii şi bani şi mi le dau. Asta folosesc ca să cumpăr mâncarea şi medicamentele pe care vi le-am dat ţie şi celorlalţi. Poftim, ia-l! Gita întinde mâna ca şi cum ar vrea să probeze inelul, dar o trage înapoi.

— Nu, păstrează-l tu. Găseşte-i o întrebuinţare bună.

— Bine.

Lale dă să-l pună înapoi în servietă.

— Stai. Lasă-mă să-l mai privesc o dată.

El îl ţine între două degete, răsucindu-l într-o parte şi-n alta.

— E cel mai frumos lucru pe care l-am văzut vreodată. Acum pune-l la loc.

— Pentru mine e al doilea cel mai frumos lucru pe care l-am văzut, spune Lale uitându-se la ea.

Gita roşeşte şi îşi întoarce faţa.

— As mai vrea nişte ciocolată, dacă mai ai.

Lale îi întinde un baton mic. Ea rupe o bucată şi o pune în gură, închizând ochii o clipă. Bagă restul în mânecă şi îl îndeasă bine.

— Hai, zice el. Te duc înapoi la fete ca s-o poţi împărţi cu ele. Gita întinde mâna şi-l mângâie pe obraz.

— Mulţumesc.

Lale se clatină, tulburat de apropierea ei.

Gita îl ia de mână şi porneşte. El se lasă condus.

Când intră în complexul principal, Lale îl vede pe Baretski. El şi Gita îşi desprind mâinile. Schimbă cu ea o privire care îi spune tot ce are nevoie să ştie. Îl doare să se despartă de ea fără o vorbă şi fără să ştie când se vor mai întâlni. Se îndreaptă spre Baretski, care îl fulgeră cu privirea.

— Te căutam, zice el. Avem treabă la Auschwitz.

*

Pe drumul spre Auschwitz, Lale şi Baretski trec pe lângă nişte grupuri de muncă de câteva persoane fiecare, care probabil sunt pedepsite să muncească duminica asta. SS-iştii care le păzesc îi strigă un salut lui Baretski, dar el îi ignoră. Ceva e foarte în neregulă cu el astăzi. În mod normal e vorbăreţ, însă azi întregul lui corp pare încordat. În faţa lor, Lale vede trei deţinuţi care stau pe jos, spate în spate, sprijinindu-se unul de altul, evident extenuaţi. Deţinuţii ridică privirea spre el şi Baretski, dar nu încearcă să se scoale.

Fără a se opri din mers, Baretski îşi ia puşca din spinare şi trage mai multe gloanţe în ei.

Lale îngheaţă, cu ochii ţintuiţi pe cei morţi. În cele din urmă, uitându-se din nou la Baretski, care se îndepărtează, îşi aminteşte de prima dată când a văzut un astfel de atac neprovocat asupra unor oameni fără apărare – când şedea pe o scândură în întuneric. Acea primă noapte când a ajuns la Birkenau scapără în faţa ochilor săi. Baretski e tot mai departe de el şi Lale se teme că acum îşi va descărca furia asupra lui. Se grăbeşte să-l prindă din urmă, dar rămâne la mică distanţă în spate. Îşi dă seama că Baretski ştie că-i acolo. Din nou, ajung la porţile Auschwitzului şi Lale îşi ridică privirea spre cuvintele forjate: ARBEIT MACHT FREI. Blestemă în gând orice zeu care l-ar putea asculta.

CAPITOLUL 9

MARTIE 1943

Lale se prezintă la clădirea administraţiei să-şi primească instrucţiunile. Vremea se îmbunează încet-încet. N-a mai nins de o săptămână. Intrând, îşi plimbă privirea prin încăpere, să se asigure că Gita e la locul ei. E acolo, stă tot lângă Cilka. Cele două au devenit foarte apropiate şi Dana şi Ivana par s-o fi primit cu totul pe Cilka în micul lor cerc. Le face cu ochiul ca de obicei şi ele îi răspund cu zâmbete reţinute. Se apropie de poloneza de la recepţie.

— Bună dimineaţa, Bella. E o zi minunată azi.

— Bună dimineaţa, Lale, îi răspunde Bella. Am hârtiile tale aici. Mi s-a spus să-ţi transmit că toate numerele de astăzi trebuie să aibă litera Z în faţă.

Lale se uită pe lista de numere şi, într-adevăr, toate sunt precedate de litera Z.

— Ştii ce înseamnă asta?

— Nu, Lale, nu mi se spune nimic. Tu ştii mai multe ca mine. Eu doar respect ordinele.

— La fel ca mine, Bella. Mulţumesc, ne vedem mai târziu. Cu instrucţiunile în mână, Lale se îndreaptă spre uşă.

— Lale! îl strigă Bella.

El se întoarce. Cu capul întors spre Gita, ea întreabă:

— N-ai uitat nimic?

Zâmbindu-i, el se întoarce spre Gita şi ridică din sprâncene la ea. Mai multe fete îşi duc mâna la gură, uitându-se speriate spre SS-ista care le supraveghează lucrul.

*

Leon îl aşteaptă afară. Lale îl pune la curent în drum spre punctul de lucru. Alături, camioanele îşi descarcă „marfa” şi cei doi se uită unul la altul surprinşi când îşi dau seama că printre cei ajutaţi să

coboare din ele sunt copii, bătrâni şi femei. N-au mai fost văzuţi copii la Birkenau.

— Doar n-o să marcăm copii. Eu nu fac aşa ceva, spune Leon.

— Vine Baretski. O să ne spună el ce să facem. Să nu scoţi o vorbă.

Baretski se apropie.

— Văd c-ai remarcat că azi e ceva deosebit, *Tätowierer.* Aceştia sunt noii voştri tovarăşi. De-acum încolo o să împărţiţi totul, aşa că fii drăguţ cu ei. O să vă depăşească numeric destul de tare – de fapt, foarte tare.

Lale nu spune nimic.

— Sunt gunoiul Europei, mai răi chiar şi decât voi. Sunt ţigani, şi, pentru motive pe care n-am să le aflu niciodată, Führerul a hotărât că vor trăi aici, cu voi. Ce zici de asta, *Tätowiere?*

— O să tatuăm copii?

— O să tatuaţi pe oricine vă întinde un număr. Vă las să lucraţi. Eu voi fi ocupat cu selecţia, aşa că nu mă faceţi să fiu nevoit să vin aici.

Pe când Baretski se îndepărtează, Leon spune bâlbâindu-se:

— Eu nu fac asta.

— Hai să avem răbdare să vedem ce-o să fie.

Nu după mult timp, bărbaţi şi femei, bebeluşi ţinuţi în braţe şi bătrâni gârboviţi se îndreaptă spre Lale şi Leon, care sunt recunoscători să afle că nu trebuie să-i tatueze şi pe copii, deşi unii dintre cei care-i prezintă numărul i se par foarte tineri lui Lale. Îşi face treaba, zâmbindu-le copiilor care stau şi se uită cum le tatuează părinţii şi spunând câte unei mame cu pruncul în braţe ce copil drăgălaş are. Baretski nu-i poate auzi. Cel mai greu îi este să tatueze femei bătrâne, care par nişte moarte umblătoare: cu ochii goi, probabil conştiente de soarta lor iminentă. Lor le spune „Îmi pare rău”. Ştie că probabil nu-l înţeleg.

*

În clădirea administraţiei, Gita şi Cilka lucrează la birourile lor. Pe neaşteptate, doi ofiţeri SS se apropie de ele. Cilka icneşte când unul dintre ei o apucă de braţ, smucind-o să se ridice în picioare. Gita

priveşte cum e scoasă din cameră, uitându-se înapoi cu ochi buimaci şi rugători. N-o vede pe ofiţereasa de la administraţie apropiindu-se decât când o mână o loveşte peste cap – un mesaj clar să-şi vadă de treabă.

Cilka încearcă să se împotrivească în timp ce e târâtă pe un coridor lung spre o parte necunoscută a clădirii. Nu le poate face faţă celor doi bărbaţi care, oprindu-se în faţa unei uşi închise, o deschid şi practic o aruncă înăuntru. Cilka se ridică în picioare şi se uită în jur. Un pat mare cu baldachin domină încăperea. Mai sunt un şifonier, o noptieră cu o veioză şi un scaun. Pe scaun stă cineva. Cilka îl recunoaşte: *Lagerführer* Schwarzhuber, comandantul-şef de la Birkenau. Este un bărbat impunător, rareori văzut în lagăr. Şade lovindu-se cu bastonul peste cizma înaltă din piele. Chipul lui lipsit de expresie priveşte undeva peste capul Cilkăi. Ea se dă înapoi, lipindu-se de uşă. Pipăie după clanţă. Într-o clipă, bastonul şuieră prin aer şi o loveşte peste mână. Ea ţipă de durere şi alunecă pe podea.

Schwarzhuber păşeşte peste ea şi îşi ia bastonul de jos. Stă în picioare deasupra ei. Nările i se dilată. Respiră greu, fixând-o cu privirea. Îşi scoate cascheta şi o aruncă în partea opusă a camerei. Cu cealaltă mână, continuă să-şi lovească piciorul ferm, cu bastonul. La fiecare bătaie, Cilka tresare, aşteptându-se să fie lovită. El îşi foloseşte bastonul pentru a-i ridica bluza, înţelegând ce se aşteaptă de la ea, Cilka îşi descheie cu mâini tremurânde primii doi nasturi. Schwarzhuber îi pune bastonul sub bărbie şi o forţează să se ridice în picioare. E covârşită de el. Ochii lui par să nu vadă nimic; e un bărbat al cărui suflet a murit şi al cărui trup aşteaptă să-l prindă din urmă.

Întinde ambele mâini şi ea interpretează gestul ca „dezbracă-mă". Face un pas spre el, încă la depărtare de un braţ, şi începe să-i desfacă numeroşii nasturi ai vestonului. O lovitură puternică cu bastonul în spate o îndeamnă să se grăbească. Schwarzhuber e silit să dea drumul bastonului ca să-i poată scoate haina. Luându-i-o din mâini, o aruncă unde şi-a aruncat şi cascheta. Îşi scoate singur maioul. Cilka începe să-i desfacă centura şi fermoarul. Îngenunchind, îi trage pantalonii până la glezne, dar nu-i poate trece peste cizme.

Împinsă, Cilka se dezechilibrează şi cade greu. Lăsându-se în

genunchi, el o încalecă. Îngrozită, Cilka încearcă să se acopere când el îi sfâşie bluza. Simte dosul palmei lui peste faţă şi închide ochii, acceptând inevitabilul.

*

În seara aceea, Gita aleargă de la birou la baraca ei cu lacrimile şiroindu-i pe faţă. Când sosesc, ceva mai târziu, Dana şi Ivana o găsesc plângând pe priciul lor. E inconsolabilă şi nu poate să le spună altceva decât că Cilka a fost luată.

*

Avea să fie doar o chestiune de timp. De când a devenit *Tätowierer,* Lale a avut o baracă întreagă la dispoziţie. În fiecare zi când se întorcea acolo vedea progresele făcute la construcţiile din jur. Este într-un lagăr clar definit, doarme singur în camera rezervată în mod obişnuit pentru *kapo* în fiecare bloc, chiar dacă el nu e niciun fel de *kapo.* Întotdeauna a presupus că mai devreme sau mai târziu priciurile goale din jurul lui se vor umple. Astăzi, Lale se întoarce la baraca lui şi priveşte copiii care aleargă pe-afară jucând leapşa. Viaţa nu va mai fi la fel. Câţiva dintre copiii mai mari vin în fugă la el şi-i pun întrebări pe care nu le înţelege. Descoperă că pot comunica într-o formă stâlcită de maghiară, chiar dacă nu întotdeauna precis. Le arată camera lui celor care acum stau în aceeaşi baracă, spunându-le pe cel mai sever ton cu putinţă că nu au voie să intre acolo niciodată. Ştie că asta înţeleg, dar o să-l asculte oare? Se va vedea în timp. Se gândeşte cât de puţine ştie despre cultura ţiganilor şi se întreabă dacă nu trebuie să găsească alt loc de depozitare pentru ceea ce ţine acum sub saltea.

Intră în baracă, dă mâna cu mulţi dintre bărbaţi, le salută pe femei, mai ales pe cele în vârstă. Ştiu ce face el aici şi Lale încearcă să le explice mai bine. Vor să ştie ce-o să se întâmple cu ei. O întrebare rezonabilă, la care el nu are răspuns. Le promite că o să le spună tot ce aude şi i-ar putea afecta în vreun fel. Ei par recunoscători. Mulţi îi spun că n-au mai vorbit cu un evreu până acum. Nici el nu crede că a vorbit vreodată cu un ţigan.

Noaptea doarme prost până se obişnuieşte cu plânsetele bebeluşilor şi vocile copiilor care le cer ceva de mâncare părinţilor.

CAPITOLUL 10

După câteva zile, Lale a fost făcut ţigan onorific. De câte ori se întoarce în zona care acum se numeşte oficial Lagărul ţiganilor, e întâmpinat de băieţi şi fete, care îl înconjoară şi îl roagă să se joace cu ei sau să scoată ceva de mâncare din servietă. Ştiu că are acces la mâncare, le-a dat şi lor câteodată, dar le explică că o să dea ce poate adulţilor, care s-o împartă cui are cea mai mare nevoie. Mulţi dintre bărbaţi se apropie de el în fiecare zi, întrebându-l dacă are vreo veste despre soarta lor. Le dă asigurări că o să le spună orice aude. Le sugerează să-şi accepte situaţia cum pot mai bine. Şi îi sfătuieşte să aranjeze un soi de şcoală pentru copii, chiar dacă doar pentru a le spune poveşti despre căminul, familia şi cultura lor. Lale e bucuros să vadă că-i urmează sugestia şi încântat că femeile mai în vârstă primesc rolul de profesoare. Observă la ele o mică scânteie pe care n-o aveau înainte. Fireşte că întoarcerea lui întrerupe orice lecţie. Câteodată stă cu ei, ascultă, învaţă despre un popor şi o cultură atât de diferite de ale lui. Deseori pune întrebări, la care femeile îi răspund cu plăcere, educându-şi în acest timp şi copiii, care par mai interesaţi atunci când Lale pune întrebarea. După ce şi-a petrecut toată viaţa într-o singură casă, cu familia lui, existenţa nomadă a romilor îl intrigă. Viaţa lui în confort şi cunoscându-şi locul în lume, educaţia şi experienţele lui par banale şi predictibile în comparaţie cu drumurile şi greutăţile îndurate de oamenii alături de care a ajuns acum să trăiască. E o femeie pe care a văzut-o adesea singură. Pare să nu aibă copii sau familie, nimeni care să se ocupe de ea sau să-i arate afecţiune. De multe ori ea nu e altceva decât o ajutoare pentru câte o mama care se chinuie cu prea mulţi copii. Pare de vreo cincizeci de ani, deşi Lale a învăţat că deseori romii par mai în vârstă decât sunt.

Într-o seară, după ce amândoi au ajutat la culcarea copiilor, Lale o urmează afară.

— Îţi mulţumesc pentru ajutorul dat în seara asta, începe el.

Ea îi zâmbeşte vag şi se aşază pe un teanc de cărămizi să se

odihnească.

— Am tot dus copii la culcare de când eram eu însămi un copil. Aş putea s-o fac şi cu ochii închişi.

Lale se aşază lângă ea.

— Nu mă îndoiesc. Dar tu nu pari să ai familie aici, aşa-i?

— Soţul şi fiul meu au murit de tifos. Am rămas doar eu. Nadia.

— Îmi pare rău, Nadia. Aş vrea să-mi povesteşti despre ei. Pe mine mă cheamă Lale.

În seara aceea, Lale şi Nadia stau de vorbă până târziu în noapte. Vorbeşte aproape numai Lale, Nadia preferă să asculte. Îi povesteşte despre familia lui din Slovacia şi despre dragostea pentru Gita. Descoperă că ea are doar patruzeci şi unu de ani. Fiul ei avea şase ani cu trei ani în urmă, când a murit, cu două zile înaintea tatălui său. Când Lale îi cere părerea, i se pare că răspunsul Nadiei e asemănător cu cel pe care i l-ar fi dat mama lui. Asta e ceea ce-l atrage la ea, ceea ce-l face să vrea s-o ocrotească aşa cum o ocroteşte pe Gita? Simte că-l copleşeşte un dor cumplit de casă. Nu-şi poate ignora temerile cu privire la viitor. Îl mistuie gânduri negre pe care le-a alungat mereu, despre ai lui şi siguranţa lor. Dacă nu-i poate ajuta pe ei, va face tot ce va putea ca s-o ajute pe femeia din faţa lui.

*

Câteva zile mai târziu, când se întoarce, un băieţel vine clătinându-se pe picioare spre el. Lale îl ia în braţe. Greutatea şi mirosul copilului îi amintesc de nepoţelul de care s-a despărţit cu mai bine de un an în urmă. Copleşit de emoţie, Lale lasă copilul jos şi intră grăbit în baracă. De data asta, niciun copil nu-l urmează; ceva le spune să se țină la distanță.

Întins pe pat, se gândeşte la ultimele momente petrecute cu familia lui când şi-au luat rămas-bun la gară, lângă trenul care avea să-l ducă la Praga. Mama lui îl ajutase să-şi facă valiza. Ştergându-şi mereu lacrimile, tot scotea haine pe care el le împăturea şi îi băga în valiză cărţi „ca să te aline şi să-ţi amintească de casă, oriunde ai ajunge".

Stând pe peron, pe când era gata să se urce în tren, a zărit pentru prima oară lacrimi în ochi tatălui său. Se aşteptase să le vadă la

oricine altcineva, dar nu la puternicul şi responsabilul său tată. Pe fereastra vagonului a mai văzut cum tatăl său a trebuit să fie sprijinit de fratele şi sora lui. Mama alerga pe peron cu mâinile întinse, încercând cu disperare să ajungă la băieţelul ei. Cei doi nepoţei, neînţelegând că lumea se schimbă în jurul lor, alergau inocent pe lângă tren, întrecându-se cu el.

Ţinând strâns valiza care conţinea doar haine şi cele câteva cărţi pe care îi dăduse voie mamei lui să le împacheteze, Lale şi-a sprijinit capul de geam şi a început să plângă. Fusese atât de preocupat de emoţiile familiei sale, încât nu-şi dăduse seama de propria lui pierdere, cumplită.

Dojenindu-se pentru că s-a lăsat copleşit de situaţie, Lale iese din nou afară şi se fugăreşte cu copiii, îngăduindu-le să-l prindă şi să se caţere pe el. *Cine mai are nevoie de copaci când poţi să stai atârnat de un Tätowierer*? În seara aceea se alătură unui grup de bărbaţi care stau afară. Deapănă amintiri şi poveşti din viaţa de familie, captivaţi de diferenţele şi asemănările dintre culturile lor. Încă marcat de emoţiile zilei, el spune:

— Ştiţi, într-o altă viaţă n-aş avea nimic de-a face cu voi. Probabil m-aş feri de voi sau aş traversa pe trotuarul celălalt dacă v-aş vedea apropiindu-vă.

Pentru câteva clipe se lasă tăcerea, apoi unul dintre oameni spune deodată:

— Ehei, *Tätowierer,* într-o altă viață nici noi n-am fi vrut să avem nimic de-a face cu tine. Am fi traversat primii strada!

Râsetele care urmează o fac pe una dintre femei să iasă şi să le spună să facă linişte – o să-i trezească pe copii, şi atunci o să aibă probleme. Bărbaţii se retrag înăuntru, cuminţiţi. Lale zăboveşte. Nu e destul de obosit ca să adoarmă. Simte prezenţa Nadiei şi când se întoarce, o vede stând în prag.

— Vino şi stai cu mine, îi spune.

Nadia se aşază lângă el, cu privirea pierdută în noapte. El îi cercetează chipul din profil. E chiar frumoasă. Părul şaten netuns îi cade în valuri pe umeri şi îi flutură în adierea uşoară în jurul feţei, aşa că e silită să şi-l tot dea pe după urechi. Un gest atât de familiar lui, un gest pe care mama lui îl face întruna, în fiecare zi, când şuviţe rebele îi ies din cocul strâns sau de sub basmaua sub care l-a ascuns.

Nadia are glasul cel mai domol pe care l-a auzit vreodată. Nu şopteşte – aşa e glasul ei. Lale îşi dă seama în sfârşit de ce vocea ei îl întristează atât de tare. E lipsită de emoţie. Fie că spune poveşti despre vremurile fericite cu familia ei, fie că vorbeşte despre tragedia de a fi aici, tonul ei nu se schimbă.

— Ce înseamnă numele tău? o întreabă.

— „Speranţă”. Înseamnă „speranţă”. Nadia se ridică în picioare. Noapte bună, mai zice ea.

Dispare înainte ca Lale să apuce să-i mai spună vreun cuvânt.

CAPITOLUL 11

MAI 1943

Viaţa cotidiană a lui Lale şi Leon e încă dictată de sosirea transporturilor din întreaga Europă. Pe când primăvara se preschimbă în vară, ele nu contenesc să vină.

Astăzi cei doi lucrează tatuând şiruri lungi de prizoniere. Procesul de selecţie are loc la o mică distanţă de ei. Sunt prea ocupaţi ca să-i dea atenţie. Un braţ şi o foaie de hârtie apar în faţa lor şi ei îşi fac treaba. Iar şi iar. Aceste prizoniere sunt neobişnuit de tăcute, simţind poate răul în aer. Deodată, Lale aude pe cineva fluierând. Melodia e familiară, probabil o arie dintr-o operă. Fluieratul se aude tot mai tare şi Lale priveşte în direcţia lui. Un bărbat în halat alb vine spre ei. Lale lasă capul în jos, încercând să-şi păstreze ritmul de lucru. *Nu te uita la feţe.* Ia hârtia, tatuează numărul aşa cum a mai făcut de o mie de ori până acum.

Fluieratul încetează. Acum doctorul stă lângă Lale, emanând un miros înţepător de dezinfectant. Aplecându-se, îi inspectează munca şi ia braţul pe care el tocmai îl tatuează.

Probabil e satisfăcut, căci pleacă la fel de repede cum a venit, schimonosind o altă melodie. Lale ridică privirea spre Leon, care a devenit palid. Baretski îşi face apariţia între ei.

— Cum vi se pare noul nostru doctor?

— N-aş zice că s-a prezentat, murmură Lale.

Baretski râde.

— Asta e un doctor căruia nu vrei să-i fii prezentat, crede-mă. *Mie* mi-e frică de el. Individul e oribil.

— Ştii cum îl cheamă?

— Mengele. *Herr Doktor* Josef Mengele. Să ţii minte numele ăsta, *Tätowierer.*

— Ce făcea la selecţie?

— *Herr Doktor* a anuntat că va veni la cât mai multe selecţii, deoarece caută anumiţi pacienţi.

— Presupun că a fi bolnav nu e un criteriu pentru el.

— Eşti aşa de hazliu câteodată, *Tätowierer*!

Lale se întoarce la treabă. Ceva mai târziu aude fluieratul în spatele lui şi sunetul îi trimite un asemenea fior de spaimă în tot corpul, încât îi alunecă mâna şi o înţeapă rău pe tânăra pe care o tatuează. Ea ţipă. Lale şterge sângele care-i şiroieşte pe mână. Mengele se apropie.

— S-a întâmplat ceva, *Tätowierer?* Tu eşti *Tätowierer,* nu-i aşa? întreabă Mengele.

— Domnule, adică da, domnule… eu sunt Tätowierer*, Herr Doktor*, se *b*âlbâie Lale.

Ajuns acum lângă el, Mengele îl cercetează atent, cu ochii lui negri precum cărbunele, lipsiţi de orice compasiune. Un surâs ciudat i se întipăreşte pe chip. Apoi se îndepărtează.

Baretski se apropie şi îi dă un pumn zdravăn în braţ lui Lale.

— Ai o zi grea, *Tätowierer!* Poate ai vrea să faci o pauză şi să speli latrinele?

În noaptea aceea Lale încearcă să-şi spele sângele uscat de pe cămaşă cu apă dintr-o băltoacă. Reuşeşte parţial, dar apoi îşi spune că pata va fi un memento bun al zilei când l-a cunoscut pe Mengele. Un medic, bănuieşte el, care va provoca mai multă durere decât va alina, a cărui simplă existenţă e nefastă în moduri pe care nici nu îndrăzneşte să şi le imagineze. Da, trebuie să rămână o pată care să-i amintească lui Lale de cel mai recent pericol care a apărut în viaţa lui. Trebuie să se ferească mereu de acest om al cărui suflet e mai rece decât bisturiul.

*

A doua zi, Lale şi Leon sunt din nou la Auschwitz, pentru a tatua tinere femei. Medicul care fluieră e şi el prezent. Stă în faţa şirului de fete, hotărându-le soarta printr-o fluturare a mâinii: dreapta, stânga, dreapta, dreapta, stânga, stânga. Lale nu găseşte nicio logică în aceste decizii. Sunt toate în floarea vârstei, sănătoase şi în forma. Vede ca Mengele îl priveşte. Lale nu-şi poate desprinde ochii când doctorul ia capul următoarei fete între mâinile lui mari, îl mişcă într-o parte şi-n cealaltă, în sus şi-n jos, şi-i deschide gura. Şi apoi, cu un dos de

palma, o împinge la stânga. E respinsă. Lale se uită ţintă la el. Mengele cheamă un ofiţer SS şi-i spune ceva. Ofiţerul aruncă o privire către Leon şi porneşte spre el. *La naiba.*

— Ce doriţi? întreabă el sigur de sine, deşi nu aşa se simte.

— Taci din gură, *Tätowierer.* Lasă-ţi lucrurile şi vino cu mine.

— Staţi un pic, nu-l puteţi lua. Nu vedeţi câtă lume mai e? întreabă Lale, acum îngrozit pentru tânărul său ajutor.

— Atunci ai face bine să-ţi vezi de treabă, altfel o să stai aici toată noaptea, *Tätowierer!* Iar lui *Herr Doktor* n-o să-i placă asta.

— Lăsaţi-l, vă rog. Lăsaţi-ne să ne vedem de treabă, îmi pare rău dacă am făcut ceva să-l supăr pe *Herr Doktor,* spune Lale.

Ofiţerul îşi îndreaptă puşca spre Lale.

— Vrei să vii şi tu, *Tätowierer?*

— Mă duc eu. E-n regulă, Lale, mă întorc cât pot de repede, zice Leon.

— Iartă-mă, Leon.

Lale nu se mai poate uita la prietenul său.

— E-n regulă. O să fiu bine. Întoarce-te la treabă.

Leon e luat.

*

În seara aceea Lale, profund mâhnit, îşi târăşte paşii singur, cu capul plecat, spre Birkenau. Ceva de lângă potecă îi atrage privirea – o scăpărare de culoare. O floare, o floare singuratică unduindu-se în adierea vântului. Petale roşii ca sângele în jurul unui mijloc negru ca noaptea. Se uită după altele, dar nu mai sunt. Totuşi, e o floare, şi se întreabă din nou când va mai putea oferi vreodată flori cuiva la care ţine. Îi vin în minte chipul Gitei şi al mamei lui, cele două femei pe care le iubeşte cel mai mult, plutind fără a le putea atinge. Durerea vine în valuri, ameninţând să-l înece. *Se vor întâlni vreodată cele două? Va învăţa cea tânără de la cea mai în vârstă? O va primi şi iubi mama pe Gita la fel ca mine?*

A învăţat arta flirtului şi a exersat-o cu mama lui. Deşi era destul de sigur că ea nu-şi dădea seama ce făcea, el pricepuse; ştia ce făcea: învăţase ce mergea cu ea şi ce nu şi şi-a dat seama repede care era comportamentul cuvenit şi cel necuvenit între un bărbat şi o femeie.

Bănuia că toţi bărbaţii tineri se antrenează în acest proces cu mamele lor, deşi deseori se întreba dacă erau conştienţi de acest fapt. Vorbise despre asta cu câţiva prieteni, care reacţionaseră vehement, pretinzând că ei nu fac aşa ceva. Când i-a întrebat dacă le merge mai uşor cu mama decât cu tatăl lor, toţi au mărturisit comportamente care puteau fi considerate flirt – credeau că pur şi simplu le mergea mai uşor cu mama pentru că ea era mai puţin exigentă decât tata. Lale ştia exact ce făcea.

Legătura afectivă cu mama sa modelase felul în care lega relaţii cu fete şi femei. Era atras de toate femeile, nu numai fizic, ci şi emoţional. Îi plăcea să vorbească cu ele; îi plăcea să le facă să se simtă bine. Pentru el, toate femeile erau frumoase şi credea că nu e nimic rău în a le spune asta. Mama şi sora lui l-au învățat subliminal ce voia o femeie de la un bărbat, şi până acum el şi-a petrecut întreaga viaţă încercând să urmeze aceste lecţii. „Fii atent, Lale, reţine lucrurile mărunte şi cele mari vor veni de la sine”. Auzea vocea dulce a mamei sale.

Se apleacă şi culege cu delicateţe tulpina scurtă. O să găsească o cale să i-o dea Gitei mâine. Ajuns în camera lui, Lale pune cu grijă preţioasa floare lângă pat înainte de a se cufunda într-un somn fără vise, dar a doua zi dimineaţă, când se trezeşte, petalele florii lui s-au separat şi stau cârlionţate în jurul centrului negru. *Numai moartea durează în locul ăsta.*

CAPITOLUL 12

Lale nu mai vrea să se uite la floare, aşa că se duce afară s-o arunce. Baretski e acolo, dar el îl ignoră, preferând să se întoarcă în camera lui. Baretski îl urmează şi se sprijină de tocul uşii. Îl studiază pe Lale, care arată profund nefericit. E conştient că şade pe o movilă de pietre preţioase, bani, cârnaţi şi ciocolată, îşi înşfacă servieta şi îşi face loc pe lângă Baretski, forţându-l să se întoarcă şi să-l urmeze afară.

— Stai aşa, *Tätowierer.* Trebuie să vorbesc cu tine. Lale se opreşte. Vreau să te rog ceva.

Lale rămâne tăcut, privind un punct peste umărul lui Baretski.

— Noi, mă refer la mine şi la colegii mei ofiţeri, avem nevoie de nişte distracţie, şi, cum vremea e mai bună, ne gândim la o partidă de fotbal. Ce zici?

— Sunt sigur că o să vă distraţi.

— Da, chiar aşa.

Baretski îi face jocul şi aşteaptă, în cele din urmă, Lale clipeşte.

— Şi cum pot eu să vă ajut?

— Păi acum că întrebi, *Tätowierer,* am avea nevoie să găseşti unsprezece deţinuţi care să joace un meci amical cu o echipă SS.

Lui Lale îi vine să râdă, dar îşi menţine privirea în punctul de peste umărul lui Baretski. Se gândeşte bine, îndelung cum să răspundă la această solicitare bizară.

— Cum, fără rezerve?

— Fără rezerve.

— Sigur, de ce nu.

Ce mi-a venit? Puteam să spun un milion de alte lucruri. Cum ar fi „du-te naibii”.

— Bun, perfect. Adună-ţi echipa şi ne întâlnim în complex peste două zile, duminică. A, aducem noi mingea. Râzând zgomotos, Baretski se îndepărtează. Apropo, *Tätowierer,* poţi să-ţi iei liber. Azi nu avem niciun transport.

*

Lale îşi petrece o parte a zilei împărţindu-şi comoara în pachete mici. Mâncare pentru romi şi pentru băieţii din Blocul 7 şi, fireşte, pentru Gita şi prietenele ei. Pietre preţioase şi bani sortate după tipuri. Procesul e suprarealist. Diamante cu diamante, rubine cu rubine, dolari cu dolari, şi chiar un teanc de bancnote de care nu a mai văzut până acum, pe care scrie „South African Rezerve Bank" şi „Suid-Afrikaans". Habar n-are ce valoare au sau cum au ajuns la Birkenau. Luând mai multe nestemate, se duce să-i caute pe Victor şi Iuri ca să facă târguielile zilei. Apoi se joacă un pic cu băieţii din baraca lui, încercând să se gândească ce să le spună bărbaţilor din Blocul 7 când se vor întoarce de la lucru.

Seara, Lale e înconjurat de zeci de bărbaţi care se uită neîncrezători la el.

— Spune-ne că glumeşti, zice unul dintre ei.

— Nu, răspunde Lale.

— Vrei să jucăm fotbal cu nenorociţii de SS-işti?

— Da. Duminica asta.

— Eu unul n-am de gând. Nu mă poţi obliga, îl repede aceeaşi persoană.

Din fond, o voce spune:

— Eu joc. Am jucat puţin la viaţa mea.

Un bărbat mărunţel îşi croieşte drum printre oamenii adunaţi şi se prezintă în faţa lui Lale.

— Eu sunt Joel.

— Mulţumesc, Joel. Bun venit în echipă. Mai am nevoie de nouă dintre voi. Ce aveţi de pierdut? E singura voastră şansă de a vă îmbrânci puţin cu nenorociţii ăia fără să păţiţi nimic.

— Ştiu un tip în Blocul 15 care a jucat în echipa naţională a Ungariei. Dacă vrei, îl întreb, zice un alt deţinut.

— Dar tu? întreabă Lale.

— Da, sigur. Şi pe mine mă cheamă tot Joel. O să mai întreb, să văd pe cine mai găsesc. Avem vreo şansă să ne antrenam înainte de duminică?

— Joacă fotbal şi are şi simţul umorului – îmi place tipul ăsta! Mă întorc mâine-seară să văd ce-aţi făcut. Mulţumesc, Mare Joel. Lale se

uită la celălalt Joel. N-am vrut să te jignesc.

— Sigur, nu-i nimic, răspunde Micul Joel.

Lale scoate din servietă pâine şi cârnaţi şi le pune pe un pat. Când iese, îi vede pe doi dintre oameni împărţind mâncarea. Fiecare îşi rupe câte o bucată de mărimea unei îmbucături şi le dă mai departe. Nu se îmbrâncesc, nu se ceartă, e o distribuire ordonată a hranei vitale. Îl aude pe unul dintre oameni spunând: „Uite, Mare Joel, ia-o şi pe a mea – o să ai nevoie de energie”. Lale zâmbeşte. O zi care a început prost se sfârşeşte cu un gest de mărinimie al unui om înfometat.

*

Soseşte ziua meciului. Lale intră în complexul principal şi-i vede pe SS-işti trasând o dungă albă într-o formă care e departe de a fi dreptunghiulară. Îşi aude numele strigat şi îşi găseşte „echipa” adunată. Se alătură oamenilor.

— Hei, Lale, am paisprezece jucători, dacă ne numărăm şi pe noi doi – câţiva ca rezerve dacă vreunul dintre noi cade, îi spune cu mândrie Marele Joel.

— Îmi pare rău, mi s-a spus că jucăm fără rezerve. Doar o echipă. Alege-i pe cei mai în formă.

Oamenii se uită unii la alţii. Se ridică trei mâini, şi cei care se oferă să nu joace se îndepărtează. Lale priveşte cum mai mulţi se întind şi sar, încălzindu-se ca nişte profesionişti.

— Unii dintre băieţii ăştia par să ştie ce fac, murmură el la urechea Micului Joel.

— E şi normal. Şase dintre ei au jucat semiprofesionist.

— Glumeşti!

— Nu. O să-i facem praf.

— Micule Joel, nu se poate. Nu trebuie să câştigăm. Cred că nu m-am făcut înţeles!

— Ai zis să adunam o echipă şi am adunat.

— Păi da, dar nu se poate să câştigăm. Nu trebuie să facem nimic pentru a-i umili. Nu trebuie să-i ispitim să deschidă focul asupra tuturor. Uită-te în jur.

Micul Joel vede sutele de prizonieri adunaţi. În lagăr e agitaţie,

oamenii se împing şi se îmbrâncesc ca să-şi asigure un loc de unde se vede mai bine în jurul terenului trasat cu vopsea. Oftează.

— O să le spun şi celorlalţi.

Lale scrutează mulţimea în căutarea unui singur chip. Gita stă cu prietenele ei şi îi face cu mâna pe furiş. Îi face şi el cu mâna, dorindu-şi cu disperare să alerge la ea, s-o ia în braţe şi să dispară după clădirea administraţiei. Aude un zdrăngănit zgomotos şi când se întoarce vede câţiva SS-işti bătând în pământ nişte ţăruşi mari, pe post de porţi.

Baretski se apropie de el.

— Vino cu mine!

La un capăt al terenului, mulţimea de prizonieri se împarte în două la trecerea echipei SS. Niciunul nu e în uniformă. Unii poartă haine care să facă jocul de fotbal mai uşor. Pantaloni scurţi, maiouri. În spatele echipei, comandantul Schwarzhuber şi şeful lui Lale, Houstek, se apropie de Lale şi Baretski.

— Acesta este căpitanul echipei deţinuţilor, *Tätowierer,* i-l prezintă Baretski pe Lale lui Schwarzhuber.

— *Tätowierer.* Se întoarce spre una dintre gărzile sale: Avem ceva pentru care să jucăm?

Un ofiţer SS mai în vârstă ia o cupă de la un soldat de lângă el şi i-o arată comandantului.

— Avem asta. Va fi un trofeu mai mult decât potrivit. Pe el scrie „Cupa Mondială 1930”. Cred că atunci a câştigat Franţa. Îi arată trofeul lui Lale: Ce zici?

Înainte ca el să apuce să răspundă, Schwarzhuber ia trofeul şi-l ridică, să-l vadă toată lumea. SS-iştii aclamă.

— Să înceapă jocul şi fie ca echipa cea mai bună să câştige!

Alergând înapoi la echipa lui, Lale murmură:

— Fie ca echipa cea mai bună să mai vadă soarele mâine.

Lale se alătură echipei şi se adună toţi în mijlocul terenului. Spectatorii aclamă. Arbitrul trimite mingea spre echipa SS şi meciul începe.

După zece minute de joc, deţinuţii au înscris două goluri, ceilalţi nimic. Deşi Lale se bucură de goluri, simţul realităţii prevalează când se uită la feţele supărate ale SS-iştilor. Le transmite subtil coechipierilor lui s-o lase mai moale în restul reprizei. Şi-au avut

momentele de glorie, acum e timpul să-i lase pe SS-işti să ia avans. Repriza se termină cu doi la doi. În timpul scurtei pauze, în timp ce SS-iştilor li se oferă băuturi, Lale şi echipa lui se adună să discute tactica. În cele din urmă, Lale reuşeşte să-i convingă că nu trebuie să câştige meciul. Cad de acord că mai pot înscrie două goluri pentru a ridica moralul prizonierilor spectatori, cu condiţia să piardă cu diferenţă de un gol la final.

Când începe repriza a doua, peste jucători şi spectatori plouă cu cenuşă. Crematoriile sunt în funcţiune şi această activitate esenţială de la Birkenau nu a fost întreruptă de sport. Încă un gol în favoarea deţinuţilor şi altul pentru SS. Încep să se vadă rezultatele regimului alimentar revoltător de sărăcăcios, şi deţinuţii obosesc. SS-iştii mai înscriu două goluri. Deţinuţii nu au nevoie să piardă intenţionat, pur şi simplu nu mai pot face faţă. Când SS-iştii au două goluri în plus, arbitrul fluieră finalul meciului. Schwarzhuber se duce pe teren şi îi înmânează trofeul căpitanului SS-iştilor, care îl ridică în aclamaţiile înăbuşite ale gardienilor şi ofiţerilor prezenţi. Pe când echipa SS se îndreaptă spre garnizoană să sărbătorească, Houstek trece pe lângă Lale.

— Bine jucat, *Tätowierer.*

Lale îşi adună echipa şi le spune oamenilor ce treabă bună au făcut. Mulţimea a început să se împrăştie. Se uită în jur după Gita, care nu s-a mişcat de la locul ei. Aleargă la ea şi o ia de mână. Merg printre ceilalţi prizonieri spre clădirea administraţiei. Pe când Gita se aşază pe jos, în spatele clădirii, Lale se uită în jur să se asigure că nu-i spionează nimeni, apoi, liniştit, se aşază lângă ea. O priveşte trecându-şi degetele prin iarbă, studiind-o intens.

— Ce faci?

— Caut trifoi cu patru foi. Nici nu ştii ce mulţi sunt aici.

Lale zâmbeşte, fermecat.

— Glumeşti.

— Nu, am găsit o mulţime. Şi Ivana găseşte tot timpul. Pari surprins.

— Sunt! Tu eşti fata care nu crede că va ieşi de aici, şi totuşi cauţi talismane norocoase.

— Nu sunt pentru mine. E adevărat că eu nu cred în astfel de lucruri.

— Atunci pentru cine?
— Ştii ce superstiţioşi sunt SS- iştii? Dacă găsim un trifoi cu patru foi, îl păstrăm cu mare grijă. E ca o valută pentru noi.
— Nu înţeleg.
— Ori de câte ori ne simţim ameninţate de un SS-ist, îi dăm trifoiul şi uneori asta îl împiedică să ne lovească. Dacă ducem unul în timpul mesei, putem chiar să primim porţii suplimentare.
Lale îi mângâie blând chipul. Îl tortureaz profund faptul că n-o poate proteja pe fata pe care o iubeşte. Gita se apleacă din nou şi îşi continuă căutarea. Apucând un pumn de iarbă, îl aruncă spre Lale zâmbind. Îi zâmbeşte şi el. O împinge în joacă şi ea se lasă pe spate. Aplecându-se deasupra ei, smulge un smoc de iarbă şi i-o presară încetişor pe faţă. Ea o înlătură suflând. Un nou smoc de iarbă îi ajunge pe gât şi pe partea de sus a pieptului. O lasă acolo. El îi descheie nasturele de sus al cămăşii, mai aruncă nişte iarbă şi o priveşte dispărând în decolteu.
— Pot să te sărut? întreabă el.
— De ce ai vrea să faci asta? Nici nu mai ştiu de când nu m-am mai spălat pe dinţi.
— Nici eu, aşa că probabil o să ne anulăm unul pe altul.
Gita îi răspunde ridicându-şi capul spre al lui. Sărutul fugar de demult a aprins o dorinţă de-un an. Pasiuni înăbuşite se contopesc acum, şi ei se explorează unul pe celălalt. Vor, au nevoie de mai mult din celălalt.
Momentul e întrerupt de lătratul unui câine în apropiere. Ştiu că animalul este, probabil, însoţit de un om. Lale se ridică şi o trage pe Gita în braţele lui. Un ultim sărut, apoi fug amândoi la adăpostul curţii, al mulţimii în care se pot amesteca.
În lagărul femeilor, le zăresc pe Dana, Ivana şi Cilka şi se îndreaptă spre ele.
Lale remarcă paloarea Cilkăi.
— Ce-i cu Cilka? întreabă el. Nu arată bine.
— E cât de bine se poate în situaţia dată.
— E bolnavă? Aveţi nevoie de medicamente?
— Nu, nu e bolnavă. E mai bine să nu ştii.
Când ajung lângă fete, Lale se apleacă spre Gita, şoptindu-i:
— Spune-mi. Poate vă pot ajuta.

— Nu de data asta, iubitul meu.

Gita e înconjurată de fete şi se îndepărtează. Cilka, cu capul plecat, rămâne în urmă.

Iubitul meu!

CAPITOLUL 13

În noaptea aceea Lale stă întins în pat, mai fericit decât a fost vreodată.

Pe priciul ei, Gita stă ghemuită lângă Dana, cu ochii larg deschişi, privind întunericul, retrăind clipele petrecute cu Lale: săruturile lui, dorinţa pe care o simţea trupul ei de a continua, de a merge mai departe. Faţa i se înfierbântă în timp ce în minte i se derulează fantezii despre următoarea lor întâlnire.

Într-un pat mare, cu baldachin, Schwarzhuber şi Cilka stau unul în braţele celuilalt. Mâinile lui explorează trupul fetei, în timp ce ea se uită în gol, cu sufletul gol. Amorţită.

În sufrageria sa privată de la Auschwitz, Höss stă la o masă elegantă pentru o persoană. Mâncăruri fine odihnesc pe porţelanuri fine. Îşi toarnă un Château Latour din 1932 într-o cupă de cristal. Roteşte paharul, adulmecă, gustă vinul. Nu are de gând să lase stresul şi tensiunile slujbei să-i tulbure micile plăceri ale vieţii.

Baretski, beat, ajunge împleticindu-se în camera lui din garnizoana de la Auschwitz. Închizând uşa cu piciorul, se clatină şi cade grămadă pe pat. Cu greutate, îşi scoate centura care-i ţine pistolul şi o agaţă de capul patului. Întins ca o pleaşcă pe pat, înregistrează lumina din plafon – e încă aprinsă, îi intră în ochi. După o încercare nereuşită de a se ridica, îşi apucă arma cu stângăcie şi o trage din toc. Din a doua împuşcătură, ucide becul recalcitrant. Pistolul îi cade pe jos şi îşi pierde cunoştinţa.

*

A doua zi dimineaţă, Lale îi face cu ochiul Gitei când îşi ia materialele şi instrucţiunile de la Bella, în clădirea administraţiei. Surâsul îi piere când o vede pe Cilka stând lângă Gita, cu capul plecat, din nou nebăgându-l în seamă. *Lucrurile au mers prea departe.* Hotărăşte s-o silească pe Gita să-i spună ce s-a întâmplat cu Cilka. Afară, e întâmpinat de Baretski, foarte mahmur şi furios.

— Grăbeşte-te! Ne aşteaptă un camion să ne ducă la Auschwitz!

Lale îl urmează la camion. Baretski urcă în cabină, închizând uşa. Lale pricepe mesajul şi se caţără în spate. Acolo, îndură călătoria până la Auschwitz, aruncat dintr-o parte în alta. Când ajung la Auschwitz, Baretski îl anunţă că el o să se întindă şi îl trimite singur la Blocul 10. Când găseşte baraca, ofiţerul SS de la intrare îi spune să se ducă în spate. Lale observă că aceasta arată altfel decât cele de la Birkenau.

Primul lucru pe care-l vede când dă colţul clădirii este gardul de sârmă care mărgineşte o parte a curţii din spate. Înregistrează încet micile mişcări din zona încercuită. Se împiedică, îngrozit de ceea ce se află dincolo de gard: fete, zeci de fete, goale, multe zăcând pe jos, unele şezând, altele în picioare, toate aproape neclintite. Paralizat, Lale priveşte cum un gardian intră în îngrăditură şi merge printre fete, ridicându-le braţul stâng în căutarea unui număr, probabil unul făcut de Lale. Găsind fata pe care o căuta, gardianul o târăşte printre celelalte trupuri. Lale se uită la chipul fetei. Pustiu. Tăcut. Mai vede câteva sprijinite de gardul de sârmă. Spre deosebire de alte garduri de la Auschwitz şi Birkenau, acesta nu este electrificat. Opţiunea autodistrugerii le-a fost refuzată.

— Tu cine eşti? se aude o voce în spatele lui.

Lale se întoarce. Un ofiţer SS a ieşit pe uşa din spate, încet, Lale îşi ridică servieta.

— *Tätowierer.*

— Şi ce stai aici? Intră.

Câţiva dintre medicii şi asistentele în halate albe îl salută în grabă când străbate o încăpere mare spre un birou. Deţinuţii de aici nu arată a oameni. Mai degrabă ca nişte marionete abandonate de păpuşarii lor. Se apropie de infirmiera care stă la birou şi ridică servieta.

— *Tätowierer.*

Ea îl priveşte cu dezgust, zâmbeşte dispreţuitor, se ridică şi pleacă. El o urmează. Îl conduce pe un coridor lung, într-o cameră mare. Aici stau încolonate circa cincizeci de fete. În linişte. Încăperea miroase a acru. În faţă, Mengele o examinează pe una dintre fete, deschizându-i cu brutalitate gura, apucând-o de şolduri, apoi de sâni, în timp ce pe faţa ei lacrimile şiroiesc în tăcere. Terminându-şi examinarea, el îi face semn să se ducă în stânga. E respinsă. O altă

fată e împinsă în locul eliberat de ea.

Infirmiera îl conduce pe Lale până la Mengele, care se întrerupe.

— Ai întârziat, spune el cu un rânjet, în mod evident bucurându-se de stinghereala lui Lale.

Îi arată un mic grup de fete care stau în picioare în stânga lui.

— Pe astea le păstrez. Pune-le numerele. Într-una din zilele astea, *Tätowierer,* îți vin eu de hac.

Lale întoarce capul şi-l vede. Buzele strânse într-un zâmbet bolnav. Din nou un fior îi străbate tot corpul. Îi tremură mâinile. Lale grăbeşte pasul spre o măsuţă la care stă o altă infirmieră, cu cartonaşele de identificare pregătite. Îi face loc să se instaleze. El încearcă să-şi controleze tremuratul mâinilor în timp ce îşi aranjează ustensilele şi sticluţele cu cerneală. Se uită la Mengele, care are în faţa lui o altă fată înspăimântată şi îşi trece mâinile peste părul şi sânii ei.

— Nu te teme, n-o să te doară, îl aude spunându-i.

Lale se uită cum fata se zguduie de frică.

— Gata, gata. Eşti în siguranţă, ăsta e un spital. Aici avem grijă de oameni.

Mengele se întoarce spre o infirmieră de lângă el.

— Adu-i o pătură fetiţei ăsteia drăguţe, întorcându-se spre fată, îi spune: O să am mare grijă de tine.

Fata e trimisă în direcţia lui Lale. El lasă capul în jos şi se pregăteşte să intre în ritmul tatuării numerelor indicate de infirmiera care-l asistă.

Când îşi termină treaba, Lale iese din clădire şi se uită din nou în zona îngrădită. E goală. Cade în genunchi şi încearcă să vomite. Nu iese nimic; singurul fluid din trupul lui sunt lacrimile.

*

În noaptea aceea, când se întoarce în baraca ei, Gita află că au sosit câteva fete noi. Cele mai vechi le privesc cu reticenţă pe nou-venite. Nu vor să fie nevoite să vorbească despre ororile care le aşteaptă sau să-şi împartă raţiile.

— Gita. Tu eşti, Gita? rosteşte o voce slabă.

Gita se apropie de grupul de femei, dintre care multe par bătrâne.

Femei bătrâne sunt rar văzute la Birkenau, lagăr rezervat tinerilor care pot munci. Una dintre ele înaintează cu braţele întinse.

— Gita, sunt eu, vecina ta, Hilda Goldstein!

Gita se uită mai bine şi deodată o recunoaşte pe vecina din satul ei natal, Vranovnad Toplou, mai palidă şi mai slabă decât era când a văzut-o ultima oară.

O năpădesc amintirile, mirosuri şi imagini din trecut: un prag familiar, aroma supei de pui, un săpun crăpat lângă chiuveta din bucătărie, glasuri vesele în seri calde de vară, braţele mamei ei.

— Doamnă Goldstein… Gita se apropie, apucând mâna femeii. V-au luat şi pe dumneavoastră. Femeia aprobă din cap.

— Ne-au luat pe toţi acum vreo săptămână. Am fost despărţită de ceilalţi şi urcată într-un tren.

Un puseu de speranţă.

— Părinţii şi surorile mele sunt cu dumneavoastră?

— Nu, pe ei i-au luat acum câteva luni. Pe părinţii şi surorile tale. Fraţii tăi erau plecaţi de mult – mama ta mi-a spus că au intrat în rezistenţă.

— Ştiţi unde au fost duşi?

Doamna Goldstein lasă capul în jos.

— Îmi pare rău. Ni s-a spus că au fost… Au fost…

Gita se prăbuşeşte pe podea şi Dana şi Ivan a aleargă la ea, se aşază pe jos şi o îmbrăţişează. Aplecată asupra lor, doamna Goldstein continuă să vorbească:

— Îmi pare rău, îmi pare rău.

Dana şi Ivana plâng, cu braţele în jurul Gitei, care are ochii uscaţi. Bolborosesc vorbe de condoleanţe. *Nu mai sunt.* Acum nu mai vine nicio amintire. Simte un gol imens înăuntrul ei. Se întoarce spre prietenele ei şi întreabă cu voce spartă, întretăiată:

— Credeţi că aş putea să plâng puţin? Măcar un pic?

— Vrei să ne rugam împreună cu tine? o întreabă Dana.

— Nu, doar câteva lacrimi. Asta e tot ce le voi permite criminalilor ăstora să obţină de la mine.

Ivana şi Dana îşi şterg lacrimile cu dosul mânecii, în timp ce pe chipul Gitei încep să se rostogolească lacrimi tăcute. I le şterg cu rândul. Aflând o tărie pe care nu ştia c-o are, Gita se ridică şi o îmbrăţişează pe doamna Goldstein. Simte în jur respectul celor care

asistă la momentul ei de suferinţă. O privesc în tăcere, fiecare cufundându-se în propria-i disperare, neştiind ce s-a ales de familia sa.

Încet, cele două grupuri de femei – cele vechi şi cele nou-venite – se unesc.

*

După masa de seară, Gita se aşază lângă doamna Goldstein, care o pune la curent cu ce s-a întâmplat acasă; cum încet, una după alta, familiile au fost spulberate. Începuseră să se audă poveşti despre lagărele de concentrare. Nimeni nu ştia că de fapt fuseseră transformate în linii de producţie ale morţii. Dar se ştia că oamenii nu se mai întorceau. Şi totuşi doar câţiva îşi părăsiseră casele în căutarea unui liman sigur într-o ţară învecinată. Pentru Gita devine limpede că doamna Goldstein n-o să supravieţuiască multă vreme dacă o să fie pusă la muncă aici. E mai bătrână decât vârsta pe care o are – e distrusă fizic şi emoţional.

A doua zi dimineaţă, Gita se apropie de *kapo* şi îi cere o favoare. O să-l roage pe Lale să încerce să-i aducă orice vrea, dacă doamna Goldstein poate fi scutită de munca grea şi lăsată să rămână in baracă. Sugerează ca bătrâna să golească oalele de noapte în fiecare seară, sarcină dată în mod normal unei persoane alese în fiecare zi de *kapo,* deseori cineva pe care-l bănuieşte că a vorbit-o de rău. Preţul cerut de *kapo* e un inel cu diamant. A auzit ea zvonuri despre cufărul cu comori al lui Lale. Târgul e încheiat.

*

În următoarele câteva săptămâni, Lale se duce la Auschwitz în fiecare zi. Cele cinci crematorii lucrează la capacitate maximă, dar încă mai sunt de tatuat mulţi prizonieri. Îşi primeşte instrucţiunile şi materialele la clădirea administraţiei de la Auschwitz. Nu are timp şi nici motiv să se ducă la cea din Birkenau, aşa că nu mai are ocazia s-o vadă pe Gita. Vrea să-i trimită un mesaj că e în siguranţă.

Baretski e în toane bune, chiar jucăuş – are un secret şi vrea ca Lale să ghicească despre ce e vorba. Lale intră în jocul lui copilăresc.

— Ne lăsaţi pe toţi să plecăm acasă?

Baretski râde şi îi trage un pumn în braţ.

— Ai fost promovat?

— Eu zic să speri că nu, *Tätowierer.* Altfel, s-ar putea să se ocupe de tine cineva mai puţin drăguţ.

— Bine, mă las bătut.

— Să-ţi spun eu, atunci. O să primiţi toţi porţii suplimentare şi pături săptămâna viitoare, pentru câteva zile. Vine Crucea Roşie să vă inspecteze tabăra de vacantă.

Lale gândeşte intens. *Ce poate să însemne asta? O să vadă în sfârşit lumea de afară ce se petrece aici?* Se străduieşte să-şi reprime emoţiile în faţa lui Baretski.

— Ce bine. Şi crezi că lagărul ăsta o să treacă testul umanitar la capitolul întemniţare?

Lale îşi dă seama că mintea lui Baretski ticăie, aproape că-i aude ticăitul. Incapacitatea lui de înţelegere i se pare amuzantă, dar nu îndrăzneşte să zâmbească.

— O să fiţi hrăniţi în cele câteva zile cât stau ei aici – mă rog, aceia dintre voi pe care o să-i lăsăm să-i vadă.

— Aşadar, va fi o vizita controlată?

— Ne crezi proşti? râde Baretski.

Lale nu răspunde.

— Pot să-ți cer o favoare?

— Poţi să-mi ceri, zice Baretski.

— Dacă-i scriu un bilet Gitei să-i spun ca sunt bine, doar ca am treabă la Auschwitz, i-l duci tu?

— O să fac chiar mai mult. O să-i spun eu.

— Mulţumesc.

Lale şi un grup ales de prizonieri primesc într-adevăr câteva porţii în plus câteva zile; curând asta încetează şi Lale se întreabă dacă cei de la Crucea Roşie măcar au ajuns să intre în lagăr. Baretski e mai mult decât în stare să inventeze totul. Lale trebuie să creadă că mesajul lui îi va fi trimis Gitei – deşi nu e sigur nici că Baretski o să facă asta imediat. Nu poate decât să aştepte şi să spere că va sosi curând o duminică în care să nu trebuiască să lucreze.

*

Într-un târziu, vine şi ziua când își termină treaba mai devreme. Străbate în fugă drumul dintre lagăre şi ajunge la clădirea administraţiei din Birkenau chiar când lucrătorii ies. Aşteaptă nerăbdător. În sfârşit ea apare. Lui Lale îi sare inima din piept. Fără să mai piardă timpul, o apucă de braţ şi o trage in spatele clădirii. Ea tremură în timp ce o lipeşte de zid.

— Am crezut c-ai murit. Am crezut că n-o să te mai văd niciodată… bolboroseşte ea.

Ei îşi trece mâna peste faţa ei.

— N-ai primit mesajul meu prin Baretski?

— Nu. N-am primit niciun mesaj de la nimeni!

— Şşşt, gata, e totul bine, zice el. Săptămâni la rând am fost în fiecare zi la Auschwitz.

— Mi-a fost aşa de frică!

— Ştiu. Dar acum sunt aici. Şi trebuie să-ţi spun ceva.

— Ce?

— Mai întâi, lasă-mă să te sărut. Se sărută, agăţându-se unul de altul, strângându-se în braţe cu pasiune, apoi ea îl împinge.

— Ce voiai să-mi spui?

— Frumoasa mea Gita. M-ai fermecat. M-am îndrăgostit de tine.

Par cuvintele pe care a aşteptat toată viața să le rostească.

— De ce? De ce ai spune aşa ceva? Uită-te la mine. Sunt urâtă, sunt murdară. Părul meu… aveam un păr minunat.

— Îmi place părul tău aşa cum e acum şi o să-mi placă şi cum o să fie în viitor.

— Dar noi nu avem viitor.

Lale o apucă ferm de încheietura mâinii şi o sileşte să se uite în ochii lui.

— Ba da! O să existe un mâine pentru noi. În noaptea în care am ajuns aici mi-am jurat că o să supravieţuiesc acestui infern. O să supravieţuim şi o să ne facem o viață în care vom fi liberi să ne sărutăm când vrem, să facem dragoste când vrem.

Gita roşeşte şi îşi fereşte privirea. Cu blândeţe, îi întoarce din nou faţa spre el.

— Să facem dragoste oriunde şi oricând o să vrem. Mă auzi?

Gita dă din cap că da.

— Mă crezi?

— Vreau să te cred, dar…

— Niciun dar. Crede-mă şi-atât. Acum ar fi bine să te întorci în baraca ta, până nu începe *kapo* a ta să pună întrebări.

Când dă să plece, Gita îl trage înapoi şi-l sărută lung.

— Poate ar trebui să stau departe mai des, spune Laie desprinzându-se.

— Să nu îndrăzneşti, răspunde ea, lovindu-l în piept.

*

În noaptea aceea Ivana şi Dana o bombardează pe Gita cu întrebări, uşurate să vadă că prietena lor zâmbeşte din nou.

— I-ai spus despre familia ta? întreabă Dana.

— Nu.

— De ce nu?

— Nu pot. Mă doare atât de tare să vorbesc despre asta… şi el a fost aşa de fericit să mă vadă.

— Gita, dacă te iubeşte aşa cum spune, ar vrea să ştie că ţi-ai pierdut familia. Ar vrea să te aline.

— S-ar putea să ai dreptate, Dana, dar dacă-i spun o să fim trişti amândoi, şi vreau ca momentele pe care le petrecem împreună să fie altfel. Vreau să uit unde sunt şi ce s-a întâmplat cu familia mea. Şi când mă ţine în braţe, doar în acele câteva scurte clipe, chiar uit. Greşesc vrând să evadez măcar un pic din realitate?

— Nu, câtuşi de puţin.

— Îmi pare rău că eu am un mod de a evada, îl am pe Lale al meu. Ştii că-mi doresc din toată inima acelaşi lucru şi pentru voi două.

— Suntem foarte fericite că-l ai, spune Ivana.

— E destul că una dintre noi are parte de puţină fericire. O împărtăşim şi noi, tu ne laşi – pentru noi e de ajuns, spune Dana.

— Numai să nu ai secrete fată de noi, da? zice Ivana.

— Fără secrete, spune Gita.

— Fără secrete, întăreşte Dana.

CAPITOLUL 14

A doua zi dimineaţă, Lale îşi face apariţia în birourile administraţiei şi se apropie de Bella, la recepţie.

— Lale, unde-ai fost? spune ea cu un zâmbet cald. Am crezut că ţi s-a întâmplat ceva.

— La Auschwitz.

— Ah, nu mai e nevoie să spui nimic. Probabil nu mai ai materiale – aşteaptă aici, mă duc să-ţi aduc.

— Nu prea multe, Bella.

— Sigur. Trebuie să ne asigurăm că te întorci mâine.

— Mă cunoşti prea bine, tânără Bella. Îți mulţumesc.

Bella pleacă să-i aducă materialele şi Lale se sprijină de biroul ei, uitându-se la Gita. Ştie că l-a văzut intrând, dar face pe sfioasa şi stă cu capul plecat. Ea îşi trece un deget peste buze. Lale simte o dorinţă de-a dreptul dureroasă. Mai observă că scaunul de lângă ea, cel pe care stătea Cilka, e gol. Din nou îşi spune că trebuie să afle ce se întâmplă cu ea.

Pleacă de la birouri şi se îndreaptă spre platforma de selecţie, căci a văzut deja un camion sosind cu noi prizonieri. În timp ce-şi pregăteşte măsuţa, îşi face apariţia Baretski.

— E aici cineva care vrea să te vadă, *Tätowierer*. Înainte să apuce să ridice capul, aude o voce familiară, nu mai mult decât o şoaptă.

— Salut, Lale.

Lângă Baretski se află Leon – mai palid, mai slab, gârbovit, punând cu grijă un picior în faţa altuia.

— Vă las să vă împrieteniţi din nou, zice Baretski şi pleacă zâmbind.

— Leon, Doamne, Dumnezeule, eşti în viaţă!

Lale dă fuga să-l îmbrăţişeze. Simte fiecare os prin cămaşa prietenului său. Îl îndepărtează un pic, să-l privească.

— Mengele. Mengele a fost?

Leon nu poate decât să aprobe din cap. Lale îşi trece cu blândeţe mâinile de-a lungul braţelor descărnate ale lui Leon, îi atinge faţa.

— Nenorocitul. Într-o zi o să plătească. Îndată ce termin aici pot să-ţi aduc mâncare câtă vrei. Ciocolată, cârnaţi, ce vrei? O să te îngraş.

Leon îi surâde slab.

— Mulţumesc, Lale.

— Ştiam că nenorocitul ăla înfometează deţinuţii. Credeam că face asta numai fetelor.

— Şi dacă asta ar fi fost tot…

— Ce vrei să spui?

— Mi-a tăiat boaşele, Lale, spune el cu glas puternic şi egal. Îţi cam pierzi pofta de mâncare când ţi se taie boaşele.

Lale se dă înapoi oripilat şi se întoarce, nevrând ca Leon să vadă cât de şocat e. Leon abia se ţine să nu plângă şi se străduieşte să-şi recapete vocea, căutând pe jos ceva pe care să-şi concentreze privirea.

— Îmi pare rău, n-ar fi trebuit să ţi-o spun aşa. Îţi mulţumesc pentru ajutor. Îţi sunt recunoscător.

Lale respiră adânc, încercând să-şi domolească furia. Simte o nevoie disperată să se dezlănţuie, să răzbune crima comisă asupra prietenului său.

Leon îşi drege glasul.

— Am vreo şansă să-mi primesc slujba înapoi?

— Sigur că da. Mă bucur că vrei să te întorci, dar numai după ce te mai întremezi, zice el. Ce-ar fi să te duci în camera mea? Dacă te opreşte vreunul dintre ţigani, spune-le că eşti prietenul meu şi că eu te-am trimis acolo. O să găseşti provizii sub pat. Ne vedem când termin aici.

Se apropie un ofiţer SS.

— Du-te acum, grăbeşte-te.

— În momentul ăsta n-aş zice că pot să mă grăbesc.

— Iartă-mă.

— Nu-i nimic. Bine, am plecat. Ne vedem mai târziu.

Ofiţerul îl urmăreşte cu privirea pe Leon, apoi se întoarce la ceea ce făcea înainte: să hotărască cine moare şi cine trăieşte.

*

A doua zi, Lale se prezintă la birourile administraţiei şi află că e liber în ziua aceea. Nu vin transporturi nici la Auschwitz, nici la Birkenau, şi nici *Herr Doktor* n-a cerut să-l asiste. Îşi petrece dimineaţa cu Leon. L-a mituit pe fostul lui *kapo* din Blocul 7 ca să-l primească pe Leon, cu înţelegerea că va lucra pentru el când îşi va recăpăta forţele. Îi dă mâncarea pe care avusese de gând să le-o dea prietenilor săi romi şi Gitei ca s-o împartă mai departe.

Când tocmai se despărţea de Leon, îl strigă Baretski.

— *Tätowierer,* unde-ai fost? Te căutam.

— Mi s-a spus că sunt liber azi.

— Ei bine, nu mai eşti. Vino, avem o treabă.

— Stai să-mi iau servieta.

— Pentru treaba asta n-ai nevoie de servietă. Hai.

Lale merge repede în urma lui. Se îndreaptă spre unul dintre crematorii. Îl ajunge din urmă.

— Unde mergem?

— Eşti îngrijorat? râde Baretski.

— Tu n-ai fi?

— Nu.

Lale îşi simte pieptul strângându-i-se. Începe să gâfâie. Să fugă? Dacă o face, precis Baretski o să tragă în el. Dar ce-ar mai conta? Un glonţ e cu siguranţă preferabil cuptoarelor.

Sunt foarte aproape de Crematoriul 3 când Baretski hotărăşte să-i curme suferinţa. Încetineşte pasul.

— Nu te teme. Acum hai, până nu intrăm amândoi în bucluc şi sfârşim în cuptoare.

— Nu vrei să scapi de mine?

— Încă nu. Sunt aici doi deţinuţi care par să aibă acelaşi număr. Vrem să te uiţi la ei. Tatuajul a fost făcut probabil de tine sau de castratul ăla. Trebuie să ne spui care cine e.

Clădirea din cărămidă roşie se ridică ameninţător înaintea lor; ferestrele mari îi ascund destinaţia, dar dimensiunea coşurilor de fum îi confirmă cumplita, adevărata ei natură. La intrare sunt întâmpinaţi de doi SS-işti, care glumesc cu Baretski şi îl ignoră pe Lale. Arată spre nişte uşi închise dinăuntru şi Baretski şi Lale se îndreaptă spre ele. Lale se uită în jur cercetând această ultimă porţiune din drumul morţii de la Birkenau. Îi vede pe cei din *Sonderkommando* aşteptând,

înfrânţi, gata să facă o muncă pentru care nu s-ar oferi nimeni pe lume: să scoată cadavrele din camerele de gazare şi să le bage în cuptoare. Încearcă să stabilească un contact vizual cu ei, să le transmită că şi el lucrează pentru inamic. Şi el a ales să rămână în viaţă cât va putea de mult, îndeplinind un act de pângărire asupra unor oameni de aceeaşi credinţă cu el. Nimeni nu se uită în ochii lui. A auzit ce spun alţi deţinuţi despre oamenii ăştia şi despre poziţia privilegiată pe care o ocupă – stau separat, primesc raţii suplimentare, au haine călduroase şi pături cu care să se învelească noaptea.

Vieţile lor seamănă cu a lui şi simte că i se strânge stomacul la gândul că şi el e dispreţuit pentru rolul pe care-l joacă în lagăr. Neputând să-şi exprime în niciun fel solidaritatea cu ei, merge mai departe.

Sunt conduşi la o uşă mare de oţel. În faţa ei stă un soldat.

— E în regulă, a ieşit tot gazul. Trebuie să-i trimitem la cuptoare, dar nu putem până nu identifici numerele corecte.

Soldatul le deschide uşa lui Lale şi Baretski. Înălţându-se cât e de lung, Lale îl priveşte pe Baretski în ochi şi face un gest cu mâna de la stânga la dreapta.

— După tine.

— Nu, după tine.

— Nu, după tine, repetă Lale.

— Insist, *Tätowierer.*

Ofiţerul SS deschide larg uşile şi ei păşesc într-o încăpere cavernoasă. Cadavre, sute de cadavre despuiate umplu camera. Sunt îngrămădite unele peste altele, cu mâinile şi picioarele contorsionate, privind fix cu ochii lor morţi. Bărbaţi tineri şi bătrâni; la fund, copii. Sânge, vomă, urină şi fecale. Mirosul morţii scaldă întregul spaţiu. Lale încearcă să-şi ţină respiraţia. Îi ard plămânii. Picioarele ameninţă să cedeze sub el. În spatele lui, Baretski spune:

— Rahat.

Acest unic cuvânt venit de pe buzele unui sadic adânceşte puţul de inumanitate în care Lale se îneacă.

— Aici, le arată un ofiţer, şi ei îl urmează într-o latură a încăperii, unde sunt puse alături două cadavre de bărbaţi. Ofiţerul începe să vorbească cu Baretski. Pentru prima dată, acestuia îi lipsesc cuvintele

şi spune că Lale înţelege germana.

— Au amândoi acelaşi număr. Cum se poate asta? întreabă el.

Lale nu poate decât să scuture din cap şi să ridice din umeri. *De unde să ştiu eu?*

— Uită-te la ei. Care are numărul corect? se răsteşte ofiţerul.

Lale se apleacă şi ridică braţul unuia. E recunoscător că are un motiv să îngenuncheze şi speră că asta-l va linişti. Se uită cu atenţie la cifrele tatuate pe braţul pe care-l ţine.

— Şi celălalt? întreabă el.

Braţul celuilalt bărbat e aruncat brutal spre el. Se uită cu atenţie la ambele numere.

— Uitaţi-vă aici. Asta nu e trei, e opt. S-a cam şters o parte din el, dar e opt.

Soldatul mâzgăleşte pe fiecare braţ rece numărul corect. Fără a cere permisiunea, Lale se ridică în picioare şi iese din clădire. Baretski îl prinde din urmă afară, unde stă îndoit de şale şi respiră adânc.

Baretski aşteaptă câteva momente.

— Te simţi bine?

— Nu, fir-ar al dracului, nu mă simt bine. *Nenorociților*! Câţi dintre noi mai trebuie să omorâţi?

— Eşti supărat, văd.

Baretski nu e decât un copil, un copil needucat. Dar Lale nu se poate împiedica să nu se întrebe cum de nu simte nimic pentru oamenii pe care tocmai i-au văzut, cu agonia morţii înscrisă pe chipurile şi trupurile contorsionate.

— Hai să mergem, zice Baretski.

Lale se ridică cu greu şi porneşte alături de el, deşi nu-l poate privi.

— Ştii ceva, *Tätowiere?* Pariez că eşti singurul evreu care a intrat vreodată într-un cuptor şi a mai şi ieşit!

Râde zgomotos, îl bate prieteneşte pe spate pe Lale şi merge mai departe.

CAPITOLUL 15

Lale pleacă hotărât din baraca sa, străbătând complexul. Doi ofiţeri SS se apropie de el cu puştile în poziţie de tragere. Fără a încetini pasul, le arată servieta.

— *Politische Abteilung.*

Puştile sunt lăsate în jos şi el trece fără alte cuvinte. Lale intră în lagărul femeilor şi se duce direct la Blocul 29, unde e întâmpinat de *kapo,* care stă sprijinită de perete, cu un aer plictisit. Femeile din subordinea ei sunt plecate la lucru. Nu se oboseşte să se mişte când el se apropie şi scoate din servietă un baton mare de ciocolată.

Avertizată de Baretski să nu se amestece în relaţia dintre *Tätowierer* şi deţinuta numărul 34902, ea acceptă mita.

— Te rog, adu-o pe Gita la mine. Aştept înăuntru.

Îndesându-şi ciocolata în sânul bogat şi ridicând din umeri, *kapo* porneşte spre clădirea administraţiei. Lale intră în bloc, închizând uşa în urma lui. Nu are de aşteptat mult. O licărire de lumină – se deschide uşa – îi spune că ea a sosit. Gita îl vede stând în semi întuneric, cu capul plecat.

— Tu!

Lale face un pas spre ea. Ea se dă înapoi, lipindu-se de uşa închisă, vădit tulburată.

— Eşti bine? Gita, eu sunt!

Mai face un pas, şi e şocat văzând-o că tremură puternic.

— Spune ceva, Gita.

— Tu… tu… repetă ea.

— Da, eu sunt, Laie.

O apucă de încheieturile mâinilor şi încearcă să i le ţină strâns.

— Ai idee ce-ţi trece prin cap când vin SS-iştii după tine? Ai cea mai mică idee?

— Gita.

— Cum ai putut? Cum ai putut să-i laşi pe SS-işti să mă ia?

Lale e surprins. Îşi relaxează strânsoarea şi ea se smulge şi se întoarce cu spatele.

— Iartă-mă, n-am vrut să te sperii. Doar am rugat-o pe *kapo* să fii adusă aici. Aveam nevoie să te văd.

— Când cineva e luat de SS-işti, nu mai e văzut niciodată! Înţelegi? Am crezut că sunt dusă la moarte şi nu mă puteam gândi decât la tine. Nu că aş putea să nu-mi mai văd niciodată prietenele, nu la Cilka, care m-a văzut plecând şi probabil e foarte supărată, ci doar că n-o să te mai văd pe tine. Şi tu eşti aici!

Lui Lale îi e ruşine. Nevoia lui egoistă i-a provocat suferinţă iubitei sale. Deodată, se repede spre el cu pumnii ridicaţi. El încearcă s-o prindă când se izbeşte de el. Îl loveşte în piept şi lacrimile îi şiroiesc pe chip. Lale îndură loviturile până când ele slăbesc. Apoi, încet, îi ridică faţa, ştergându-i lacrimile cu mâna şi încercând s-o sărute. Când buzele li se întâlnesc, Gita se trage înapoi, privindu-l furioasă. El întinde braţele, chemând-o înapoi. Văzându-i reticenţa, le lasă în jos. Ea se repede din nou la el, de data asta lipindu-l de un perete şi încercând să-i sfâşie cămaşa. Uluit, Lale încearcă s-o îndepărteze, dar ea nu se lasă şi se lipeşte tare de el, sărutându-l violent. O ridică în braţe şi ea îşi încolăceşte picioarele în jurul taliei lui, sărutându-l atât de flămând, că-i muşcă buzele. Lale simte gustul sărat al sângelui, dar o sărută şi el, împiedicându-se de un pat pe care cad împreună, smulgându-şi unul altuia hainele. Fac dragoste cu pasiune, cu disperare. E o nevoie atât de veche, încât nu mai poate fi înfrânată. Doi oameni disperaţi după dragoste şi intimitate, de care se tem că s-ar putea să nu aibă parte niciodată. Asta pecetluieşte angajamentul unuia faţă de celălalt, şi Lale ştie în clipa asta că n-ar mai putea iubi pe nimeni altcineva. Şi îl întăreşte în hotărârea de a mai trăi o zi şi încă o zi, o mie de zile, oricât va fi nevoie până va putea să-şi îndeplinească promisiunea făcută Gitei: „Vom fi liberi să facem dragoste oriunde şi oricând o să vrem”.

Epuizaţi, stau unul în braţele celuilalt. Gita adoarme şi Lale stă şi o priveşte îndelung. Lupta fizică dintre ei s-a încheiat, înlocuită de o vâltoare de trăiri în sufletul lui Lale. *Ce ne-a făcut locul ăsta? Ce a* făcut *din noi? Cât o mai putem duce aşa? Astăzi a crezut că totul* s-a *sfârşit. Eu i-am provocat suferinţa asta. Nu trebuie să mai fac aşa ceva niciodată.*

Îşi atinge buza. Tresare. Starea întunecată i se risipeşte şi zâmbeşte gândindu-se de unde vine durerea. O trezeşte pe Gita

sărutând-o blând.

— Salut, șoptește el.

Gita se rostogolește pe burtă și se uită îngrijorată la el.

— Ești bine? Arătai… nu știu… Deși eram supărată când am intrat, acum că mă gândesc, arătai groaznic.

Lale închide ochii, oftând adânc.

— Ce s-a întâmplat?

— Să spunem doar că am mai făcut un pas în abis, dar am reușit să ies de acolo.

— O să-mi spui într-o zi?

— Probabil că nu. Nu insista, Gita.

Ea aprobă din cap.

— Acum cred că ar fi bine să te întorci la birou, ca să vadă Cilka și ceilalți că ești teafără.

— Mmmmm. Vreau să rămân aici, cu tine pentru totdeauna.

— Totdeauna înseamnă mult timp.

— Sau ar putea însemna doar până mâine.

— Nu, n-o să însemne.

— La ce te gândești? o întreabă.

— Ascult. Zidurile.

— Și ce spun?

— Nimic. Respiră greu, bocindu-i pe cei care pleacă de aici dimineața și nu se mai întorc seara.

— Nu te bocesc pe tine, iubita mea.

— Astăzi, nu. Acum știu asta.

— Nici mâine. N-o să te bocească niciodată pe tine. Acum ieși de aici și du-te înapoi la lucru.

Ea se face ghem.

— Poți să pleci tu primul? Trebuie să-mi găsesc hainele. După un ultim sărut, Lale scotocește în jur după ale lui.

După ce se îmbracă, îi mai dă un sărut scurt, apoi pleacă. Afară, *kapo* stă din nou sprijinită de perete.

— Te simți mai bine, *Tätowierer!*

— Da, mulțumesc.

— Ciocolata e foarte bună. Îmi plac și cârnații.

— O să văd ce pot face.

— Păi să vezi, *Tätowierer.* Pe curând.

CAPITOLUL 16

MARTIE 1944

Bătaia în uşă îl trezeşte pe Lale dintr-un somn adânc. Deschide precaut, aşteptându-se oarecum să-l vadă pe unul dintre băieţii romi.

Dar în prag stau doi tineri care se uită în toate părţile, evident speriaţi.

— Ce vreţi? întreabă Lale.

— Tu eşti *Tätowierer?* întreabă unul din ei în polonă.

— Depinde cine întreabă.

— Avem nevoie de *Tätowierer*. Ni s-a spus ca-l găsim aici, spune celălalt băiat.

— Intraţi până nu treziţi pruncii. Lale închide uşa în urma băieţilor şi le face semn să se aşeze pe pat. Amândoi sunt înalţi şi slăbănogi, şi unul are câţiva pistrui.

— Vă întreb din nou: ce vreţi?

— Avem un prieten, spune şovăitor băiatul pistruiat.

— Toţi avem, îl întrerupe Lale.

— Prietenul nostru are probleme…

— Toţi avem.

Cei doi băieţi se uită unul la altul, încercând să se hotărască dacă să continue.

— Îmi pare rău. Spuneţi mai departe.

— A fost prins şi ne temem că o să-l omoare.

— A fost prins că ce?

— Păi, a evadat săptămâna trecută şi l-au prins şi l-au adus înapoi. Ce crezi c-o să-i facă?

Lui Lale nu-i vine să creadă.

— Cum naiba a evadat şi cum de-a fost apoi atât de prost încât să se lase prins?

— Nu ştim chiar toată povestea.

— Ei bine, va fi spânzurat, probabil mâine-dimineaţă la prima oră. Ştiţi că asta-i pedeapsa pentru încercarea de evadare, mai ales dacă şi

reuşeşti.

— Nu poţi să faci nimic? Oamenii spun că ne-ai putea ajuta.

— Vă pot ajuta dacă vreţi nişte mâncare în plus, dar cam atât. Unde e băiatul acum?

— Afară.

— Adică aici?

— Da.

— Pentru numele lui Dumnezeu, aduceţi-l imediat încoace, spune Lale deschizând uşa.

Unul dintre băieţi iese repede şi se întoarce după scurt timp cu un tânăr care tremură de spaimă, cu capul plecat. Lale îi face semn spre pat şi el se aşază. Are ochii umflaţi.

— Prietenii tăi îmi spun că ai evadat.

— Da, domnule.

— Cum ai făcut asta?

— Păi, lucram afară şi l-am întrebat pe gardian dacă pot să-mi fac nevoile. Mi-a spus să mă duc între copaci, că nu vrea să-i miroasă. Apoi, când am vrut să mă întorc la grupul meu de lucru, tocmai plecau cu toţii. Mi-a fost teamă că dacă alerg după ei aş putea fi împuşcat de unul dintre ceilalţi gardieni, aşa că m-am întors în pădure.

— Şi? întreabă Lale.

— Păi, am continuat să merg, ce era să fac? Şi pe urmă am fost prins când am intrat în sat să fur ceva de mâncare. Muream de foame. Soldaţii mi-au văzut numărul tatuat şi m-au adus înapoi.

— Şi acum vor să te spânzure mâine dimineaţă, aşa-i?

Băiatul lasă capul în jos. Lale îşi zice că aşa o să arate a doua zi, după ce trupul spânzurat i se va goli de viaţă.

— Poţi să faci ceva să ne ajuţi, *Tätowierer?*

Lale se plimbă prin camera micuţă. Suflecă mâneca băiatului şi îi studiază numărul. *E unul dintre ai mei.* Începe din nou să se plimbe. Băiatul şade tăcut.

— Stai aici, spune el ferm, îşi înşfacă servieta şi iese grăbit. Afară, reflectoarele cercetează lagărul, alături de ochi răi, în căutarea cuiva de ucis. Mergând pe lângă pereţi, Lale se îndreaptă spre clădirea administraţiei şi intră în biroul principal. Văzând-o pe Bella la recepţie, este brusc uşurat. Ea ridică privirea spre el.

— Lale, ce faci aici? Nu am de lucru pentru tine.
— Bună, Bella. Pot să te întreb ceva?
— Sigur, orice, Lale, ştii deja asta.
— Mai devreme, când am fost aici, am auzit bine că o să plece un transport la noapte?
— Da, pleacă unul în alt lagăr la miezul nopţii.
— Cu câte persoane?
— O sută de nume. De ce?
— Nume, nu numere?
— Nu, nu sunt numerotaţi. Au sosit abia azi, ceva mai devreme, şi sunt trimişi într-un lagăr de băieţi. Nu vor fi tatuaţi aici.
— Putem să mai strecurăm unul pe listă?
— Bănuiesc că da. Pe cine, pe tine?
— Nu, ştii că nu plec de-aici fără Gita. E altcineva – cu cât ştii mai puţin, cu atât mai bine.
— În regulă, o să fac asta pentru tine. Cum îl cheamă?
— La naiba, zice Lale. Mă întorc imediat.
— Numele – cum te cheamă?
— Mendel.
— Mendel şi mai cum?
— Iartă-mă, Mendel Bauer.

*

La birou, Bella adaugă numele în josul listei bătute la maşină.
— N-o să întrebe gărzile de ce un nume nu e scris la fel ca celelalte? se interesează Lale.
— Nu, sunt prea leneşi ca să întrebe aşa ceva. Le-ar da prea mare bătaie de cap. Spune-i doar celui în cauză să fie în curte când vede că se încarcă maşina.
Lale scoate din servietă un inel încrustat cu rubine şi diamante şi i-l întinde Bellei.
— Mulţumesc. Asta e pentru tine. Poţi să-l păstrezi sau să-l vinzi. O să mă asigur că băiatul se va prezenta la transport.

*

Revenind în camera lui, Lale îi goneşte pe cei doi prieteni ai lui Mendel de pe pat, îşi ia servieta şi se aşază lângă el.

— Dă-mi braţul.

În timp ce băieţii îl privesc, Lale se apucă să transforme numărul într-un şarpe. Desenul nu e perfect, dar e destul de bun ca să ascundă cifrele.

— De ce faci asta? îl întreabă unul dintre băieţi.

— Acolo unde se duce Mendel, nimeni nu are număr. N-ar dura mult până ce al lui să fie văzut şi atunci ar ajunge rapid înapoi, direct la întâlnirea cu călăul.

Îşi termină treaba şi se întoarce spre cei doi băieţi, care continuă să-l privească.

— Voi doi întoarceţi-vă acum în baraca voastră, aveţi grijă cum mergeţi. Nu pot salva mai mult de unul pe noapte, zice el. Prietenul vostru nu va mai fi aici mâine. Pleacă cu un transport la miezul nopţii. Nu ştiu unde se duce, dar oriunde ar fi, are măcar o şansa de a rămâne în viaţa. Înţelegeţi? Cei trei băieţi se îmbrăţişează şi promit să se caute când acest coşmar se va fi terminat. După plecarea celor doi prieteni, Lale se aşază pe pat lângă Mendel. Să rămâi aici până se face timpul să pleci. Te duc la transport, apoi eşti pe cont propriu.

— Nu ştiu cum să-ţi mulţumesc.

— Dacă reuşeşti să evadezi din nou, ai grijă să nu fii prins. Asta îmi va fi mulţumirea.

Ceva mai târziu, Lale aude afară zgomotele pe care le aştepta.

— Haide, e timpul să mergem.

Strecurându-se afară, se ţin pe lângă pereţii clădirilor până când văd două camioane în care sunt încărcaţi oameni.

— Mişcă-te repede şi încearcă să ajungi în mijlocul uneia din cozi. Fă-ţi loc şi spune-le cum te cheamă când te întreabă.

Mendel grăbeşte pasul şi reuşeşte să intre în rând. Îşi cuprinde umerii cu braţele să se păzească de frig şi să protejeze şarpele pe care îl poartă cu el. Lale priveşte cum gardianul îi găseşte numele pe listă şi îi face semn să se urce în camion. Când motorul porneşte şi camionul se urneşte din loc, Lale se furişează înapoi în camera lui.

CAPITOLUL 17

Lunile care urmează sunt deosebit de aspre. Deţinuţii mor în toate chipurile cu putinţă. Mulţi sunt răpuşi de boală, subnutriţie şi expunere la frig. Câţiva reuşesc să ajungă la gardul electrificat şi se sinucid. Alţii sunt împuşcaţi de un soldat din turnul de pază înainte de a apuca. Camerele de gazare şi crematoriile funcţionează şi ele fără încetare, iar Lale şi Leon primesc colegi noi la punctele de tatuare pe măsură ce la Auschwitz şi la Birkenau sunt aduşi oameni cu zecile de mii. Lale şi Gita se văd duminica, ori de câte ori e posibil. În aceste zile se amestecă printre celelalte trupuri, furându-şi atingeri. Din când în când, fură câteva momente împreună, singuri în baraca Gitei. Asta le menţine hotărârea de a rămâne în viaţă şi, în cazul lui Lale, puterea de a face planuri pentru un viitor comun. *Kapo* a Gitei se îngraşă de la mâncarea pe care i-o aduce Lale. Câteodată, când el nu o poate vedea pe Gita timp mai îndelungat, ea o întreabă de-a dreptul: „Când mai vine iubitul tău?”

Într-o duminică, Gita îi spune în sfârşit lui Lale, după întrebări repetate, ce se petrece cu Cilka.

— Cilka e jucăria lui Schwarzhuber.

— O, Doamne. De când?

— Nu ştiu exact, un an, poate mai mult.

— Nu e decât un nenorocit beţiv şi sadic, zice Lale încleştându-şi pumnii. Îmi închipui cum se poartă cu ea.

— Nu vorbi aşa! Nu vreau să mă gândesc la asta.

— Ce-ţi povesteşte despre momentele petrecute cu el?

— Nimic. N-o întrebăm. Nu ştiu cum s-o ajut.

— O s-o omoare cu mâna lui dacă îl respinge în vreun fel. Bănuiesc că Cilka a înţeles deja asta, altfel ar fi moartă de mult. Numai de n-ar rămâne însărcinată.

— Stai liniştit, nu rămâne nimeni însărcinată. Ar trebui să ai ciclu lunar ca să se întâmple asta. Nu ştiai?

— Ba da, ştiam. Doar că noi n-am vorbit despre asta. Cred că nu mi-a trecut prin cap, spune Lale stânjenit.

— Nici tu, nici nenorocitul sadic nu trebuie să vă faceţi griji că Cilka sau eu am rămâne însărcinate. Bine?

— Nu mă compara cu el. Spune-i că o consider o eroină şi sunt mândru să spun că o cunosc.

— Cum adică eroină? Nu e eroină, spune Gita uşor enervată. Pur şi simplu vrea să trăiască.

— Şi asta o face eroină. Şi tu eşti o eroină, draga mea. Faptul că aţi ales să trăiţi este un tip de opoziţie faţă de nenorociţii ăştia de nazişti. Să alegi să trăieşti este un act de sfidare, o formă de eroism.

— În cazul ăsta, tu ce eşti?

— Mi s-a oferit opţiunea de a participa la distrugerea poporului nostru şi am ales să fac asta ca să supravieţuiesc. Nu pot decât să nădăjduiesc ca nu voi fi judecat într-o zi ca răufăcător sau colaboraţionist.

Gita se apleacă şi-l sărută.

— Pentru mine eşti un erou.

Timpul a trecut şi sunt surprinşi când celelalte fete încep să se întoarcă în baracă. Sunt complet îmbrăcaţi, aşa că ieşirea lui Lale nu este atât de stânjenitoare cum ar fi putut fi.

— Salut. Bună, Dana, mă bucur că te văd. Fetelor. Doamnelor, spune el plecând.

Kapo, în poziţia ei obişnuită la intrarea în clădire, clatină din cap spre Lale.

— Nu mai trebuie să fii aici când se întorc celelalte. Ne-am înţeles, *Tätowierer?*

— Îmi pare rău, n-o să se mai întâmple.

Lale străbate curtea cu pas săltat. E surprins când îşi aude numele şi se uită în jur să vadă cine-l strigă. E Victor. El şi ceilalţi muncitori polonezi se îndreaptă spre ieşirea din lagăr. Victor îi face semn să se apropie.

— Salut, Victor, Iuri. Ce mai faceţi?

— Nu aşa de bine ca tine, după cum se pare. Ce se petrece?

Lale dă din mână.

— Nimic, nimic.

— Avem provizii pentru tine şi am crezut că n-o să ţi le putem da. Ai loc în servietă?

— Sigur. Iertaţi-mă, ar fi trebuit să vin la voi mai devreme, dar…

ăăă… am fost ocupat.

Lale îşi desface servieta şi Victor şi Iuri i-o umplu. Nu încape totul.

— Vrei să-ți aduc restul mâine? îl întreabă Victor.

— Nu, le iau acum, mulţumesc. Vin mâine cu plata.

Dintre zecile de mii de fete de la Birkenau mai este una, în afară de Cilka, pe care o ştie bine, căreia SS-iştii i-au permis să-şi lase părul lung. E cam de vârsta Gitei. Lale n-a vorbit niciodată cu ea, dar a văzut-o din când în când. Iese în evidenţă, cu coama ei blondă fluturândă. Toate celelalte se străduiesc cum pot să-şi ascundă capetele tunse sub o basma, adesea făcută dintr-o fâşie ruptă din cămaşă. Lale l-a întrebat într-o zi pe Baretski ce e cu ea. Cum de i se dă voie să-şi ţină părul lung?

— În ziua când a venit în lagăr, ia răspuns Baretski, comandantul Höss era la selecţie. A văzut-o, i s-a părut foarte frumoasă şi a spus că de părul ei nu se atinge nimeni.

Lale e deseori uimit de lucrurile pe care le vede în cele două lagăre, dar faptul că lui Höss i se pare că dintre sutele de mii care au sosit aici o singură fată e frumoasă îl nedumereşte din cale-afară.

În timp ce zoreşte spre camera lui cu un cârnat ascuns în haină, dă colţul pe lângă o clădire şi iat-o, singura fată „frumoasă” din lagăr se uită fix la el. Ajunge în camera lui în timp record.

CAPITOLUL 18

Primăvara a alungat şi cei mai crunţi demoni ai iernii. Anotimpul mai cald le dă o rază de speranţă tuturor celor care au supravieţuit vremii şi capriciilor crude ale celor care-i ţin prizonieri. Până şi Baretski se poartă mai puţin dur.

— Ştiu că poţi să faci rost de unele lucruri, *Tätowierer,* spune el cu glas mai scăzut decât de obicei.

— Habar n-am la ce te referi, zice Lale.

— Lucruri. Poţi să faci rost de ele. Ştiu că ai contacte afară.

— Ce te face să spui asta?

— Ascultă, îmi placi, pricepi? Nu te-am împuşcat, nu?

— Ai împuşcat pe mulţi alţii.

— Dar nu pe tine. Suntem ca fraţii, tu şi cu mine. Nu ţi-am spus eu secretele mele?

Lale decide să nu conteste acest sentiment frăţesc.

— Tu vorbeşti, eu ascult, zice el.

— Câteodată mi-ai dat sfaturi, şi eu te-am ascultat. Am încercat chiar să fiu drăguţ cu prietena mea.

— N-am ştiut.

— Ei, acum ştii, zice Baretski cu sinceritate. Aşa, ascultă – e ceva de care aş vrea să încerci să-mi faci rost.

Lale e neliniştit că cineva le-ar putea auzi discuţia.

— Ţi-am spus…

— Curând e ziua prietenei mele şi vreau să-mi faci rost de o pereche de ciorapi de nailon ca să-i trimit.

Lale se uită la Baretski, nevenindu-i să creadă. Acesta îi zâmbeşte.

— Fă-mi rost de ei şi n-o să te împuşc, zice el izbucnind în râs.

— O să văd ce pot face. S-ar putea să dureze câteva zile.

— Numai să nu fie prea mult.

— Mai pot să fac şi altceva pentru tine? întreabă Lale.

— Nu, eşti liber azi. Poţi să te duci să stai cu *Gita.*

Lale se crispează. E deja destul de rău că Baretski ştie că-şi petrece timpul cu ea, dar acum îl înfurie să-l audă pe nenorocit

rostindu-i numele.

Înainte de a face ce i-a sugerat Baretski, se duce să-l caute pe Victor. În cele din urmă îl găseşte pe Iuri, care-l anunţă că Victor e bolnav şi nu a venit la lucru astăzi. Lale îi spune că-i pare rău şi dă să plece.

— Pot să te ajut eu cu ceva? întreabă Iuri.

Lale se întoarce.

— Nu ştiu. Am o cerere specială.

— Poate că te ajut eu.

— Ciorapi de nailon. Ştii, chestiile alea pe care le poartă fetele pe picioare.

— Nu sunt copil, Lale. Ştiu ce-s ăia ciorapi de nailon.

— Poţi să-mi faci rost de o pereche?

— Dă-mi două zile. Cred că pot să te ajut.

— Mulţumesc, Iuri. Transmite-i urările mele de sănătate tatălui tău. Sper să se facă bine repede.

*

Lale traversează lagărul spre zona femeilor, când aude zgomot de avion. Îşi ridică privirea şi vede un avion mic zburând pe deasupra lagărului şi virând înapoi. Atât de jos, încât identifică sigla Forţelor Aeriene ale Statelor Unite.

Un deţinut strigă:

— Sunt americanii! Au venit americanii!

Toată lumea se uită în sus. Câţiva încep să sară, fluturându-şi mâinile în aer. Lale trage cu ochiul la turnurile de pază din jurul lagărului şi observă că soldaţii sunt în alertă, cu puştile îndreptate în jos, unde se agită bărbaţi şi femei deopotrivă. Unii dintre ei dau din mâini pentru a atrage atenţia pilotului, mulţi alţii arată spre crematorii şi strigă: „Bombardaţi-le! Bombardaţi-le!” Lale se gândeşte să li se alăture, în timp ce avionul mai trece o dată, şi încă o dată pe deasupra. Mai mulţi deţinuţi aleargă spre crematorii, arătând disperaţi spre ele în speranţa că mesajul lor va fi înţeles. „Bombardaţi-le! Bombardaţi-le!”

După ce trece a treia oară peste Birkenau, avionul ia înălţime şi se îndepărtează. Deţinuţii continuă să strige. Mulţi cad în genunchi,

deznădăjduiţi că strigătele le-au fost ignorate. Lale se sprijină de zidul unei clădiri din apropierea lui. Tocmai la timp. Din turnurile de pază plouă cu gloanţe peste cei din lagăr, nimerind zeci de oameni care sunt prea înceţi ca să se poată adăposti.

În faţa soldaţilor puşi pe împuşcat, Lale hotărăşte să nu se ducă s-o vadă pe Gita. În schimb, se duce la baraca lui, unde e întâmpinat de vaiete şi plânsete. Femeile îşi leagănă copiii răniţi de gloanţe.

— Au văzut avionul şi s-au dus după ceilalţi deţinuţi care alergau prin lagăr, spune un bărbat.

— Ce pot să fac ca să vă ajut?

— Ia-i pe ceilalţi copii înăuntru. Nu trebuie să vadă asta.

— Sigur.

— Mulţumim, Lale. O să trimit bătrânele să te ajute. Nu ştiu ce să facem cu cadavrele. Nu le pot lăsa aici.

— SS-iştii o să vină să adune morţii, sunt convins.

Sună atât de crud, de insensibil. Lacrimile îi ard ochii. Se mută de pe-un picior pe altul.

— Îmi pare atât de rău…

— Ce-o să ne facă? întreabă omul.

— Nu ştiu ce ne rezervă soarta nici unuia dintre noi.

— O să murim aici?

— Nu, dacă ar depinde în vreun fel de mine, dar nu ştiu.

Lale se apucă să-i adune pe băieţei şi fetiţe şi să-i mâne înăuntru. Unii plâng, alţii sunt prea şocaţi ca să plângă. Câteva femei mai bătrâne i se alătură. Îi duc pe copiii care au supravieţuit în capătul cel mai îndepărtat al barăcii şi încep să le spună poveşti, dar de data asta n-au succes. Copiii nu pot fi alinaţi. Mulţi rămân tăcuţi, în stare de şoc.

Lale se duce în camera lui şi se întoarce cu ciocolată, pe care el şi Nadia o rup şi o împart. Unii copii o iau, alţii se uită la ea de parcă s-ar teme că şi ea le-ar face rău. Nu mai poate să facă nimic.

Nadia îl ia de mână, ridicându-l în picioare.

— Mulţumim. Ai făcut tot ce-ai putut. Îi mângâie obrazul cu dosul palmei. Acum lasă-ne.

— Mă duc să-i ajut pe bărbaţi, răspunde Lale cu voce pierită. Iese împleticindu-se. Afară, îi ajută pe bărbaţi să adune trupşoarele într-o grămadă, ca să fie luate de către SS-işti. Vede că aceştia deja adună

cadavrele din lagăr. Mai multe mame refuză să-şi dea copiii iubiţi şi lui Lale i se rupe inima să vadă cum ghemotoacele lipsite de viaţă sunt smulse din braţele mamelor lor.

„*Yitgadal veyiskadash shmei rabbah* – Slăvit şi sfinţit fie numele său…” Lale recită în şoaptă kadişul. Nu ştie cum, sau cu ce cuvinte îşi onorează romii defuncţii, dar simte reflexul de a reacţiona la aceste morţi aşa cum a ştiut dintotdeauna. Şade multă vreme afară, uitându-se spre cer şi întrebându-se ce văzuseră şi ce gândiseră americanii. Câţiva bărbaţi i se alătură în tăcere, o tăcere care nu mai înseamnă linişte. Sunt înconjuraţi de un zid de suferinţă.

Lale se gândeşte la dată – 4 aprilie 1944. Când a văzut scris „aprilie” pe tabelele de săptămâna asta, cuvântul l-a tulburat. Aprilie, ce era în aprilie? Apoi şi-a dat seama. Peste trei săptămâni, se vor împlini doi ani de când este aici. *Doi ani.* Cum a reuşit? Cum de mai respiră, când atât de mulţi n-o mai fac? Se gândeşte din nou la jurământul pe care l-a făcut la început. Să supravieţuiască şi să-i facă pe vinovaţi să plătească. Poate că totuşi cei din avion au înţeles ce se petrece şi salvarea e aproape. Va fi prea târziu pentru cei care au murit astăzi, dar poate că moartea lor nu va fi cu totul zadarnică. *Agaţă-te de gândul ăsta. Foloseşte-l ca să te dai jos din pat mâine dimineaţă, şi poimâine, şi răspoimâine.*

Scânteierea stelelor nu mai e o alinare. Ele nu fac decât să-i aducă aminte de prăpastia dintre cum ar putea să fie viaţa şi cum e în prezent. De nopţile calde de vară din copilărie, când se strecura afară după ce toată lumea mergea la culcare, ca să lase adierea nopţii să-i mângâie faţa şi să-i cânte un cântec de leagăn; de serile pe care le petrecea plimbându-se de mână cu fete prin parc, pe malul lacului, cu mii de stele luminându-le calea. Mereu se simţea liniştit de acoperişul paradiziac al cerului nopţii. *Undeva, familia mea priveşte aceleaşi stele acum şi se întreabă unde sunt. Sper că ai mei pot găsi mai multă alinare în ele decât mine*.

*

Lale şi-a luat rămas-bun de la părinţii, fratele şi sora lui în Krompachy, oraşul său natal, la începutul lui martie 1942. În octombrie anterior renunţase la slujba şi apartamentul din Bratislava.

Luase această hotărâre după ce se întâlnise cu un vechi prieten, care nu era evreu şi lucra pentru guvern. Prietenul îl avertizase că lucrurile se schimbau pentru toţi cetăţenii evrei şi că farmecul nu avea să-l salveze pe Lale de ce avea să urmeze. I-a propus o slujbă despre care ia spus că-l va apăra de persecuţii. După ce s-a întâlnit cu şeful prietenului său, i s-a oferit slujba de asistent al liderului Partidului Naţional Slovac, pe care a acceptat-o. Apartenenţa la PNS nu avea legătură cu religia. Avea legătură cu păstrarea ţării în mâinile slovacilor, îmbrăcat în uniforma de partid, care semăna prea tare cu o uniformă militară, Lale a petrecut mai multe săptămâni călătorind prin ţară, distribuind ziare şi vorbind la adunări şi manifestaţii. Partidul încerca să imprime mai ales tineretului ideea că trebuiau să fie uniţi cu toţii şi să ceară socoteală guvernului, care nu reuşea să se dezică de Hitler şi să ofere protecţie tuturor slovacilor. Lale ştia că tuturor evreilor din Slovacia li se ordonase să poarte pe haine steaua galbenă a lui David când erau în public. El refuzase. Nu de teamă, ci pentru că el se considera slovac: mândru, încăpăţânat şi chiar, recunoştea el, arogant în privinţa locului său în lume. Faptul că era evreu era o întâmplare şi niciodată până atunci nu-l împiedicase în ceea ce făcea sau în prieteniile pe care şi le alegea. Dacă venea vorba într-o conversaţie, recunoştea şi trecea mai departe. Nu era o trăsătură definitorie pentru el. Era o chestiune discutată mai mult în dormitor decât într-un restaurant sau club.

În februarie 1942 a fost avertizat în avans că Ministerul de Externe german a solicitat guvernului slovac să transporte evrei în afara ţării ca forţă de muncă. El a cerut permisiunea să-şi viziteze familia, permisiune care i-a fost acordată, şi i s-a spus că se poate întoarce oricând la partid, că slujba lui acolo era sigură.

Nu s-a considerat niciodată naiv. Ca atâția alţii care trăiau în Europa la vremea aceea, era îngrijorat de ascensiunea lui Hitler şi de ororile pe care Führerul le impunea popoarelor mici, dar nu putea accepta că naziştii vor invada Slovacia. Nici nu era nevoie. Guvernul le dădea tot ce voiau, oricând voiau, aşa că nu reprezentau o ameninţare. Slovacia nu voia decât să fie lăsată în pace. La dineuri şi la adunările cu familia şi prietenii se pomenea uneori despre persecutarea evreilor în alte ţări, dar nu se considera că evreii slovaci, ca grup, erau expuşi în mod particular vreunui risc.

Şi totuşi, iată-l aici. Au trecut doi ani. Trăieşte într-o comunitate în mare împărţită în două – evrei şi romi, identificaţi prin rasă, şi nu prin naţionalitate, iar asta e ceva ce Lale încă nu poate înţelege. Popoare care ameninţă alte popoare. Ele au putere, ele au soldaţi. *Cum poate o rasă răspândită în mai multe ţări să fie considerată o ameninţare?* Ştie că nu va înţelege asta niciodată, fie că viaţa lui va fi lungă ori scurtă.

CAPITOLUL 19

— Ţi-ai pierdut credinţa? îl întreabă Gita sprijinindu-se cu spatele de pieptul lui, lângă clădirea administraţiei.

A ales acest moment să-i pună întrebarea pentru că vrea să-i audă răspunsul, nu să-l vadă.

— De ce întrebi? zice el, mângâind-o pe cap.

— Pentru că eu aşa cred, spune ea, şi asta mă întristează.

— Atunci, evident, tu nu ţi-ai pierdut-o?

— Eu am întrebat prima.

— Da, cred că da.

— Când?

— În prima noapte după ce am ajuns aici. Ţi-am spus ce s-a întâmplat, ce-am văzut. Cum poate vreun dumnezeu milostiv să lase să se întâmple aşa ceva, eu nu ştiu! Şi din noaptea aceea nu s-a întâmplat nimic care să mă facă să mă răzgândesc. Dimpotrivă.

— Trebuie să crezi în ceva.

— Cred. Cred în tine şi-n mine, cred că o să ieşim de aici şi o să ne facem o viaţă împreună cum om putea…

— Ştiu, oriunde şi oricând o să vrem. Of, Lale, de s-ar putea. Oftează ea.

Lale o întoarce cu faţa la el.

— Nu vreau să fiu definit de faptul că sunt evreu, îi spune el. N-o să neg asta, dar în primul rând sunt om, un om îndrăgostit de tine.

— Şi dacă eu vreau să-mi păstrez credinţa? Dacă e încă importantă pentru mine?

— Nu am niciun cuvânt de spus în privinţa asta.

— Ba ai.

Se cufundă într-o tăcere stingheră. El o priveşte, ea stă cu ochii plecaţi.

— Nu mă deranjează să-ţi păstrezi credinţa, spune Lale blând. De fapt, îţi voi încuraja credinţa dacă înseamnă atât de mult pentru tine şi dacă te ţine alături de mine. Când o să plecăm de aici, o să te încurajez să-ţi practici credinţa, şi când o să vină pe lume copiii

noştri, ei o să urmeze credinţa mamei lor. Eşti mulţumită?

— Copii? Nu ştiu dacă voi putea să am copii. Cred că sunt stricată pe dinăuntru.

— După ce plecăm de aici şi te îngraş un pic, o să avem copii, şi o să fie nişte copii foarte frumoşi, o să semene cu mama lor.

— Îți mulţumesc, iubitule. Mă faci să vreau să cred într-un viitor.

— Bun. Asta înseamnă că o să-mi spui numele tău de familie şi de unde eşti?

— Nu încă. Ți-am spus, în ziua când o să plecăm de aici. Te rog să nu mă mai întrebi.

După ce se desparte de Gita, Lale îi caută pe Leon şi pe alţi câţiva din Blocul 7. E o zi frumoasă de vară şi are intenţia să se bucure de soare şi de prietenii lui cât mai poate. Se sprijină de zidul uneia dintre barăci. Conversaţia lor e simplă. La auzul sirenei, Lale îşi ia rămas-bun și porneşte spre blocul lui. Pe când se apropie de clădire simte ca ceva e în neregulă. Copiii romilor stau pe loc, nu aleargă în întâmpinarea lui, ci se dau deoparte când trece pe lângă ei. Îi salută, dar nu-i răspund. Înţelege de ce îndată ce deschide uşa camerei. Pe pat sunt înşirate pietrele preţioase şi banii de sub saltea. Doi ofiţeri SS îl aşteaptă.

— Vrei să ne explici asta, *Tätowierer?*

Lale nu-şi găseşte cuvintele.

Unul dintre ofiţeri îi smulge servieta din mână şi îi răstoarnă ustensilele şi călimările pe podea. Apoi pun comoara în servietă. Cu pistoalele în mâini, îl privesc fix şi-i fac semn să se mişte. Copiii se dau la o parte în timp ce Lale e condus afară din Lagărul ţiganilor, convins că pentru ultima oară.

*

Lale stă în picioare în faţa lui Houstek; conţinutul servietei lui e împrăştiat pe biroul *Oberscharführer-ului.* Houstek ia şi examinează fiecare piatră preţioasă şi bijuterie pe rând.

— De unde ai luat toate astea? întreabă el fără să-şi ridice privirea.

— Mi le-au dat deţinuţii.

— Care deţinuţi?

— Nu ştiu cum îi cheamă.

— Nu ştii cine ţi-a dat toate astea?

— Nu, nu ştiu.

— Şi eu trebuie să te cred?

— Da, domnule. Ei mi le aduc, dar nu-i întreb cum îi cheamă.

Houstek bate cu pumnul în birou, făcând bijuteriile să zăngăne.

— Asta mă supără foarte tare, *Tätowierer.* Îti faci bine meseria. Acum o să trebuiască să găsesc pe altcineva în locul tău. Se întoarce spre ofițerii care l-au adus: Duceţi-l la Blocul 11. Acolo o să-şi amintească repede numele!

Lale e dus afară şi urcat într-un camion. Doi ofiţerii SS se aşază de-o parte şi de alta, fiecare împungându-l cu pistoalele în coaste. Cât durează drumul de patru kilometri, Lale îşi ia rămas-bun în tăcere de la Gita şi de la viitorul pe care tocmai şi-l imaginau, închizând ochii, rosteşte în gând numele fiecărui membru al familiei sale. Nu mai poate vedea chipurile fraţilor săi atât de bine ca pe vremuri. Pe-al mamei îl vede însă perfect. Dar cum îţi iei rămas-bun de la mama ta? De la persoana care ţi-a dat viaţă, care te-a învăţat să trăieşti? Nu-şi poate lua rămas-bun de la ea. Când îi vine în minte imaginea tatălui său icneşte, făcându-l pe unul din ofiţeri să-i împingă mai tare pistolul în coaste. Când l-a văzut ultima dată, tatăl lui plângea. Nu vrea să şi-l amintească aşa; caută o altă imagine şi îl vede lucrând cu caii săi iubiţi. Lor le vorbea mereu cu multă căldură, spre deosebire de modul în care se exprima faţă de copiii lui. Max, fratele lui, mai mare şi mai înţelept. Îi spune că speră că nu l-a dezamăgit, că a încercat să se comporte aşa cum ar fi făcut şi Max în locul său. Când se gândeşte la Goldie, sora lui mai mică, durerea îl copleşeşte. Camionul se opreşte brusc, smucindu-l din loc pe ofiţerul de lângă el.

E dus într-o cămăruţă din Blocul 11. Reputaţia Blocurilor 10 şi 11 e bine-cunoscută. Sunt blocuri de pedeapsă. În spatele acestor case de tortură izolate se află Zidul negru, zidul execuţiilor. Lale se aşteaptă să fie dus acolo după ce va fi torturat.

Două zile stă în celulă, singura lumină pătrunzând printr-o crăpătură de sub uşă. Ascultând plânsetele şi ţipetele celorlalţi, retrăieşte fiecare clipă pe care a petrecut-o cu Gita.

În a treia zi lumina soarelui năvăleşte în cameră, orbindu-l. Un bărbat masiv blochează intrarea şi îi întinde un castron cu ceva

lichid. Lale îl ia şi, când ochii i se obişnuiesc cu lumina, îl recunoaşte pe bărbat.

— Jakub, tu eşti?

Jakub intră, tavanul jos silindu-l să stea aplecat.

— *Tätowierer.* Ce cauţi aici? Jakub e vizibil şocat.

Lale se chinuie să se ridice în picioare, cu mâna întinsă.

— De multe ori m-am întrebat ce s-a întâmplat cu tine, spune el.

— Aşa cum ai prezis, mi-au găsit de muncă.

— Aşadar, eşti gardian?

— Nu doar gardian, prietene. Vocea lui Jakub e sumbră. Stai jos şi mănâncă şi o să-ţi povestesc ce fac aici şi ce-o să se întâmple cu tine.

Cu teamă, Lale se aşază şi se uită la mâncarea pe care i-a adus-o Jakub. O zeamă subţire, murdară, conţinând o singură bucată de cartof. Flămând cu câteva minute în urmă, acum îşi dă seama că pofta de mâncare l-a părăsit.

— N-am uitat niciodată bunătatea ta, spune Jakub. Eram sigur c-o să mor de foame în noaptea când am ajuns aici, şi tu mi-ai dat de mâncare.

— Păi, aveai nevoie de mâncare mai mult decât majoritatea.

— Am auzit poveşti cum că ai face contrabandă cu mâncare. Sunt adevărate?

— De-asta sunt aici. Deţinutele care lucrează în „Canada" îmi aduc bani şi pietre preţioase pe care eu le folosesc ca să cumpăr mâncare şi medicamente de la localnici şi le împart. Probabil că am sărit pe cineva şi m-a pârât.

— Nu ştii cine?

— Tu ştii?

— Nu, nu e treaba mea să ştiu. Treaba mea e să obţin numele de la tine – numele deţinuţilor care ar putea plănui să evadeze sau să se opună şi, bineînţeles, numele celor care ţi-au dat banii şi bijuteriile.

Lale îşi fereşte privirea. Începe să priceapă enormitatea a ceea ce-i spunea Jakub.

— Ca şi tine, *Tätowierer,* fac ce trebuie să fac ca să supravieţuiesc.

Lale aprobă din cap.

— Trebuie să te bat până îmi dai numele. Sunt un ucigaş, Lale.

Lale scutură din cap, mormăind toate înjurăturile pe care le ştie.

— N-am de ales.

Pe Lale îl străbat emoţii amestecate. Îi trec prin minte nume de prizonieri morţi. Să-i dea lui Jakub aceste nume? *Nu. O să afle în cele din urmă şi o să ajung din nou aici.*

— Problema e, zice Jakub, că nu pot să te las să-mi dai niciun nume.

Lale se holbează la el, nedumerit.

— Ai fost bun cu mine, aşa că o să fac ca bătaia să pară mai rea decât este, dar mai degrabă te omor decât să te las să-mi dai vreun nume. Vreau să am mâinile pătate de cât mai puţin sânge nevinovat, îi explică Jakub.

— Of, Jakub! Nu mi-am închipuit niciodată că asta o să fie munca pe care o s-o găsească pentru tine. Îmi pare rău.

— Dacă trebuie să omor un evreu ca să salvez alţi zece, o s-o fac!

Lale pune o mână pe umărul uriaşului.

— Fă ceea ce trebuie să faci.

— Vorbeşte numai în idiş. Nu cred că SS-iştii de aici ştiu cine eşti sau că vorbeşti germana.

— Bine, în idiş.

— Mă întorc mai târziu.

Din nou în întuneric, Lale chibzuieşte la soarta lui. Hotărăşte să nu dea niciun nume. Acum rămâne doar să aleagă cine-l va ucide: un ofiţer SS plictisit, căruia i se răceşte cina, sau Jakub, comiţând un omor îndreptăţit, ca să salveze alţi oameni. Odată ce se resemnează la gândul morţii, îl năpădeşte un sentiment de linişte.

Îi va spune cineva Gitei ce i s-a întâmplat, se întreabă el, sau îşi va petrece tot restul vieţii fără să ştie?

Istovit, Lale cade într-un somn adânc.

*

— Unde e? răcneşte tatăl lui, răscolind casa.

Lale nu a fost iar la lucru. Tatăl său a întârziat la cină pentru că a trebuit să facă şi treaba lui. Lale fuge şi se ascunde în spatele mamei, trăgând-o de lângă banca unde stă în picioare, ca o barieră între el şi tatăl lui. Ea întinde mâna în spate şi-l apucă de orice parte a corpului sau a hainelor, apărându-l de ceea ce altfel ar fi cel puţin o palmă

peste cap. Tata n-o dă la o parte cu forţa şi nu face nicio încercare de a ajunge la Lale.

— Mă ocup eu de el, spune mama. După cină, îl pedepsesc. Acum stai jos.

Fratele şi sora lui îşi dau ochii peste cap. Lale îi promite mamei că o să încerce să-şi ajute mai mult tatăl. Dar e atât de greu să-l ajute pe tata! Lale se teme că va ajunge ca el, îmbătrânit înainte de vreme, prea obosit ca să-i facă un simplu compliment soţiei sale în legătură cu felul în care arată sau cu mâncarea pe care a stat toată ziua s-o pregătească pentru el. Nu aşa vrea el să fie.

— Eu sunt preferatul tău, aşa-i, mama? întreba Lale. Dacă erau singuri în casă, mama lui îl îmbrăţişa strâns.

— Da, dragul meu, tu eşti.

Dacă erau de fată fratele sau sora lui, spunea:

— Toți sunteți preferaţii mei.

Lale nu şi-a auzit niciodată pe fratele sau sora punând această întrebare, dar poate o făceau în lipsa lui. Când era mic, deseori îşi anunţa familia că se va căsători cu mama lui când va fi mare. Tatăl său se făcea că nu aude. Fraţii îl provocau la ceartă, atrăgându-i atenţia că mama lor era deja măritată. După ce-i potolea, mama îl lua deoparte şi-i explica că într-o zi va găsi o altă femeie pe care s-o iubească. El nu voia s-o creadă.

Adolescent, dădea fuga acasă pentru ca mama să-l întâmpine cu o îmbrăţişare, să-i simtă trupul liniştitor, pielea moale, sărutările pe care le depunea pe fruntea lui.

— Ce pot să fac ca să te ajut? spunea el.

— Eşti un băiat aşa de bun! O să fii un soț minunat într-o zi.

— Spune-mi ce să fac ca să fiu un soţ bun! Nu vreau să fiu ca tata. El nu te face să zâmbeşti. Nu te ajută!

— Tatăl tău munceşte din greu ca să câştige bani, să avem din ce trăi.

— Ştiu, dar nu poate să facă şi una, şi alta? Să câştige bani şi să te facă să zâmbeşti?

— Mai ai multe de învăţat până să devii adult, băiete.

— Atunci învață-mă! Vreau ca fata cu care o să mă însor să mă placă, să fie fericită cu mine. Mama lui Lale se aşeza, şi el se punea în faţa ei.

— În primul rând trebuie s-o asculţi. Chiar dacă eşti istovit, să nu fii niciodată prea obosit ca să asculţi ce are de spus. Învaţă ce-i place şi, mai important, ce nu-i place. Când poţi, fă-i mici cadouri – flori, bomboane de ciocolată; femeilor le plac lucrurile astea.

— Când ţi-a făcut tata un cadou ultima dată?

— Nu contează. Vrei să ştii ce vor fetele, nu ce primesc eu.

— Când o să am bani, o să-ţi aduc flori şi bomboane, promit.

— Trebuie să-ţi păstrezi banii pentru fata care o să-ţi cucerească inima.

— De unde o să ştiu care e?

— Aaa, o să ştii!

Îl trăgea în braţele sale şi îl mângâia pe păr: băiatul ei, tânărul ei.

*

Imaginea mamei se dizolvă – lacrimi, chipul se înceţoşează, el clipeşte – şi şi-o imaginează pe Gita în braţele lui, el mângâindu-i părul.

— Ai avut dreptate, mama. Ştiu.

*

Jakub vine după el. Îl târăşte dea lungul unui coridor până într-o cămăruţă fără ferestre. De tavan atârnă un singur bec. Pe peretele din fund sunt nişte cătuşe atârnate de un lanţ. Pe jos, o nuia de mesteacăn. Doi ofiţeri SS stau de vorbă, aparent ignorând prezenţa lui Lale. Se dă înapoi târşâindu-şi picioarele, fără a-şi ridica privirea din podea. Fără niciun avertisment, Jakub îi trage un pumn în faţă, izbindu-l de perete şi trântindu-l la pământ. Ofiţerii devin atenţi. Lale încearcă să se ridice. Jakub îşi balansează uşor piciorul drept în spate. Lale anticipează lovitura care urmează. Se trage înapoi exact când piciorul lui Jakub îi atinge coastele, apoi exagerează impactul rostogolindu-se, icnind şi încleştându-şi mâinile la piept. În timp ce se ridică, Jakub îl pocneşte din nou în faţă. De data asta ia lovitura în plin, deşi Jakub i-a transmis intenţia de a-l lovi. Sângele îi şiroieşte din nasul zdrobit. Jakub îl trage brutal în picioare şi îl leagă cu cătuşele de lanţul care se bălăngăne. Apucă nuiaua, îi sfâşie cămaşa la spate şi îl biciuieşte de cinci ori. Apoi îi trage pantalonii şi chiloţii

în jos şi îl biciuieşte încă de cinci ori peste fese. Ţipetele lui Lale nu sunt simulate. Jakub îi trage capul în spate.

— Spune-ne numele deţinuţilor care au furat pentru tine! zice el ferm, ameninţător.

Ofiţerii privesc scena, relaxaţi. Lale scutură din cap, scâncind:

— Nu le ştiu.

Jakub îl mai loveşte de zece ori. Sângele îi curge pe picioare. Cei doi ofiţeri încep să fie şi mai atenţi, apropiindu-se. Jakub îi trage din nou capul pe spate şi răcneşte la el:

— Vorbeşte! îi şopteşte la ureche: Spune că nu ştii, apoi leşină. Şi din nou cu glas tare: Dă-ne numele!

— Nu-i întreb niciodată! Nu ştiu. Trebuie să mă credeţi…

Jakub îi dă un pumn în burtă. Lale îşi lasă genunchii moi, îşi dă ochii peste cap şi se preface că-şi pierde cunoştinţa. Jakub se întoarce către ofiţerii SS.

— E un evreu slab. Dacă ar fi ştiut numele, ni le-ar fi spus până acum.

Loveşte picioarele lui Lale, care atârnă de lanţ.

Ofiţerii aprobă din cap şi ies din încăpere. Uşa se închide şi Jakub îl eliberează repede, întinzându-l cu grijă pe podea. Cu o cârpă pe care o avea ascunsă în cămaşă îi şterge sângele de pe corp şi îi trage blând pantalonii în sus.

— Îmi pare atât de rău, Lale.

Îl ajută să se ridice, îl duce în braţe înapoi în camera lui şi îl întinde pe burtă.

— Te-ai descurcat bine. Va trebui să dormi aşa o vreme. Mă întorc mai târziu cu nişte apă şi o cămaşă curată. Acum odihneşte-te puţin.

În următoarele câteva zile Jakub îl vizitează pe Lale în fiecare zi cu mâncare şi apă şi, din când în când, cu o cămaşă curată. Îi descrie starea rănilor lui şi îi spune că sunt în curs de vindecare. Lale ştie că va fi marcat pe viaţă. *Poate că* Tätowierer *merită asta.*

— De câte ori m-ai lovit? întreabă el.

— Nu ştiu.

— Ba ştii.

— S-a terminat, Lale, acum te vindeci. Las-o baltă.

— Mi-ai spart nasul? Respir greu.

— Probabil, dar nu prea tare. S-a dezumflat şi nu şi-a stricat

forma. Eşti încă frumos. O să alerge fetele după tine în continuare.

— Nu vreau să alerge fetele după mine.

— De ce?

— Am găsit-o pe cea pe care o vreau.

A doua zi uşa se deschide şi Lale ridică privirea ca să-l salute pe Jakub, dar în locul lui sunt doi ofiţeri SS. Îi fac semn să se ridice în picioare şi să vină cu ei. Lale rămâne aşezat, încercând să-şi ţină firea. *Ăsta o fi sfârşitul? Mă duc la Zidul negru?* Îşi ia rămas-bun în tăcere de la familia lui şi, în final, de la Gita. Ofiţerii SS devin nerăbdători, intră în cameră şi îşi îndreaptă puştile spre el. Îi urmează afară, cu picioarele tremurându-i.

Simţind soarele pe faţă pentru prima dată după mai mult de o săptămână, merge împleticit, flancat de cei doi ofiţeri. Privind în sus, pregătit să-şi înfrunte destinul, vede mai mulţi alţi deţinuţi îngrămădiţi într-un camion. *Poate că nu e sfârşitul.* Picioarele îi cedează şi ofiţerii îl târăsc de-a lungul scurtei distanţe care a rămas de străbătut. Îl aruncă în maşină, şi el nu priveşte în urmă. Stă cu mâinile încleştate de marginea camionului tot drumul până la Birkenau.

CAPITOLUL 20

Lale e ajutat să coboare din camion şi târât în biroul *Oberscharführer*-ului Houstek. Cei doi ofiţeri SS îl duc fiecare de câte un braţ.

— N-am scos nimic de la el nici după ce evreul cel mare şi-a făcut treaba, zice unul din ei. Houstek se întoarce spre Lale, care-şi ridică capul.

— Aşadar, chiar nu le ştii numele? Şi n-ai fost împuşcat?

— Nu, domnule.

— Te-au adus înapoi, ai? Acum eşti din nou problema mea!

— Da, domnule.

— Duceţi-l la Blocul 31. Şi întorcându-se spre Lale: O să te muncim ceva o vreme, ascultă ce-ţi spun!

Lale e târât afară din birou. Încearcă să ţină pasul cu ofiţerii SS. Dar la mijlocul drumului i se taie genunchii şi pietrişul îi zdreleşte partea de sus a labelor picioarelor. Ofiţerii deschid uşa Blocului 31 şi-l aruncă înăuntru, apoi ies. Lale zace pe podea, cu sufletul şi trupul istovite. Mai mulţi deţinuţi se apropie precaut de el. Doi încearcă să-l ajute să se ridice, dar Lale ţipă de durere şi se opresc. Unul dintre oameni îi ridică cămaşa, dezvăluind cicatricile mari de pe spatele şi fesele lui. Mai blând de data asta, îl ridică şi-l aşază pe un prici. Curând, adoarme.

*

— Ştiu cine-i ăsta, zice unul dintre deţinuţi.

— Cine? întreabă altul.

— E *Tätowierer*. Nu-l recunoaşteţi? Probabil că el v-a tatuat numărul.

— Da, ai dreptate. Mă întreb pe cine-a supărat.

— Am primit porţii suplimentare de la el când eram în Blocul 6. Mereu împărţea mâncare.

— Nu ştiu ce să zic. Eu n-am fost decât în blocul ăsta. Am călcat

pe bătături pe cineva în ziua în care am ajuns.

Oamenii chicotesc încet.

— Nu poate ajunge la masă. O să-i aduc ceva de la mine. O să aibă nevoie mâine.

Ceva mai târziu, Lale e trezit de doi bărbaţi, fiecare cu câte o bucăţică de pâine în mână. I-o întind şi el o acceptă cu recunoştinţă.

— Trebuie să ies de aici.

— Sigur că da, prietene. Ai două opţiuni: una e rapidă, cealaltă ar putea să dureze un pic mai mult.

— Şi care sunt acestea?

— Pai, poţi să ieşi mâine dimineaţă şi să te arunci în căruţa morţii când trece pe aici. Sau poţi să vii să munceşti la câmp cu noi până cazi sau îi implori să te împuşte.

— Nu-mi plac opţiunile astea. Va trebui să găsesc o altă cale.

— Succes, prietene. Acum odihneşte-te. Te aşteaptă o zi lungă, mai ales în starea în care eşti.

În noaptea aceea, Lale visează plecările lui de acasă.

Prima dată când a plecat de-acasă era un tânăr promiţător, care-şi căuta viitorul. Avea să-şi găsească o slujbă care să-i placă şi în care să poată avansa. Avea să trăiască experienţe bogate, să viziteze oraşele romantice ale Europei, despre care citise în cărţi: Paris, Roma, Viena. Mai mult decât orice, îşi dorea să găsească acea persoană unică de care să se îndrăgostească, să-şi reverse asupra ei toată afecţiunea şi să-i ofere lucrurile acelea despre care mama lui îi spusese că sunt foarte importante: flori, bomboane de ciocolată, timpul şi atenţia lui.

La a doua plecare, plină de incertitudini şi necunoscut, era îngrijorat. Ce-i hărăzea viitorul?

A ajuns la Praga după o călătorie lungă şi dureroasă, departe de familia lui. S-a prezentat la ministerul de resort, aşa cum fusese instruit, şi i s-a spus să-şi găsească o locuinţă în apropiere şi să vină acolo o dată pe săptămână, pana când i se decidea soarta.

O luna mal târziu, pe 16 aprilie, i s-a spus sa se prezinte cu toate bagajele la o şcoala din apropiere. A fost cazat acolo, alături de mai mulţi tineri evrei din toata Slovacia. Lale se mândrea cu înfăţişarea lui, iar faptul că locuia într-o şcoala nu l-a împiedicat sa arate bine. În fiecare zi se spăla şi îşi curăţa hainele în toaletă. Nu ştia unde se va

duce, dar voia să fie sigur că va arăta cât mai bine la sosire.

După cinci zile de aşteptare, plictisiţi şi temători, dar mai mult plictisiţi, lui Lale şi celorlalţi tineri li s-a spus să-şi adune lucrurile şi au fost duşi la gară. Nu li s-a dezvăluit nimic despre destinaţie. Un tren alcătuit din vagoane de vite a tras la peron şi li s-a ordonat să urce. Unii au obiectat, explicând că vagonul mizerabil le insulta demnitatea. Lale a văzut răspunsul cu ochii săi: pentru prima dată, şi-a privit compatrioţii ridicându-şi puştile spre evrei şi lovindu-i pe cei care continuau să protesteze. S-a urcat în tren alături de toţi ceilalţi. Când nu mai putea fi înghesuit nici măcar un om în vagon, Lale a privit cum uşile sunt trântite şi a auzit cum sunt zăvorâte de membri ai armatei slovace, oameni a căror treabă ar fi trebuit să fie aceea de a-i apăra. Aude iar şi iar zgomotul uşilor trântite şi zăvorâte, trântite şi zăvorâte.

*

A doua zi dimineaţa cei doi prizonieri cu suflet bun îl ajută pe Lale să iasă din baracă şi stau lângă el la apel. *Cât timp a trecut de când n-am mai stat aşa?* Numere, numere. Supravieţuirea este întotdeauna legată de numărul tău. Dacă e bifat pe lista lui *kapo* înseamnă că eşti în viaţă. Numărul lui Lale este ultimul pe listă, pentru că este cel mai nou ocupant al Blocului 31. Nu răspunde prima dată când e strigat, trebuie să fie înghiontit. După o ceaşcă de cafea slabă, veche şi o felie subţire de pâine uscată, sunt conduşi la locul de muncă.

Pe un câmp de lângă lagărele de la Auschwitz şi Birkenau sunt puşi să care bolovani mari dintr-o parte în alta. După ce toţi bolovanii au fost mutaţi, li se spune să-i ducă la loc. Şi la fel toată ziua. Lale se gândeşte la sutele de ori când a trecut pe aici şi a văzut această activitate în desfăşurare. *Nu, doar am aruncat o privire. Nu puteam să văd ce îndurau oamenii ăştia.* Îşi dă seama repede că soldaţii SS îl împuşcă pe ultimul care ajunge cu bolovanul său. Trebuie să-şi folosească toată forţa. Îl dor muşchii, dar mintea îi rămâne puternică. O dată, ajunge penultimul. Când ziua se sfârşeşte, cei rămaşi în viaţă adună trupurile celor împuşcaţi şi le duc înapoi în lagăr. Lale e scutit de această sarcină, dar i se spune că numai pentru o zi. În ziua

următoare va trebui să care şi el, în cazul în care va rămâne în viaţă.

În timp ce intră abia târându-se în Birkenau, Lale îl vede pe Baretski la poartă. Se amestecă printre cei din grup şi începe să meargă alături de el.

— Am auzit ce ţi s-a întâmplat.

Lale se uită la el.

— Baretski, poţi să mă ajuţi cu ceva?

Cerând ajutor, recunoaşte faţă de ceilalţi oameni că e altfel decât ei. Ştie numele ofiţerului şi îi poate cere sprijinul. Faptul că se arată în relaţii amicale cu duşmanul îl face să simtă o ruşine profunda, dar are nevoie de asta.

— Poate… Cu ce?

Baretski nu pare în largul lui.

— Poţi să-i transmiţi un mesaj Gitei?

— Chiar vrei să ştie unde eşti? Nu-i mai bine să creadă că ai murit?

— Tu doar anunţ-o exact unde sunt – Blocul 31 şi roag-o să-i spună Cilkăi.

— Vrei ca prietena ei să ştie unde eşti?

— Da, e important. O să înţeleagă.

— Hmmm. O s-o fac dacă o să am chef. E adevărat că aveai o avere în diamante sub saltea?

— Au pomenit şi de rubine, smaralde, dolari americani şi lire britanice şi sud-africane?

Baretski scutură din cap râzând şi bătându-l pe Lale pe spate, provocându-i durere, şi pleacă.

— Cilka! Gita trebuie să-i spună Cilkăi! strigă Lale după el.

Baretski îl expediază cu o fluturare de mână.

Baretski intră în lagărul femeilor în timp ce ele se aşază la rând pentru masă. Cilka îl vede apropiindu-se de *kapo* şi arătând spre Gita. *Kapo* îi face semn cu degetul arătător acesteia să se apropie. Cilka o trage pe Dana mai aproape de ea, în timp ce Gita se duce încet la Baretski. Nu pot auzi ce-i spune, dar mesajul o face pe fată să-şi acopere faţa cu mâinile. Apoi se întoarce spre prietenele ei şi aleargă în braţele lor.

— Trăieşte! Lale trăieşte, spune ea. Cilka, a zis să-ţi spun că e în Blocul 31!

— De ce mie?
— Nu ştiu, dar a zis că Lale a insistat să-ţi spun.
— Ce poate *ea* să facă? întreabă Dana.
Cilka îşi fereşte privirea, în timp ce mintea îi lucrează febril.
— Nu ştiu, spune Gita, neavând nicio dispoziţie sa analizeze situaţia. Eu nu ştiu decât că e în viaţă!
— Cilka, ce poţi să faci tu? Cum îl poţi ajuta? insistă Dana.
— O să mă gândesc, spune Cilka.
— E în viaţă. Iubitul meu e în viaţă! repetă Gita.

*

În noaptea aceea, Cilka stă în braţele lui Schwarzhuber. Simte că el n-a adormit încă. Deschide gura să spună ceva, dar e redusă la tăcere când el îşi scoate braţul de sub ea.
— Te simţi bine? întreabă ea tatonând, temându-se că o întrebare atât de intimă i-ar putea trezi suspiciuni.
— Da.
În vocea lui e o blândeţe pe care n-a mai auzit-o şi, încurajată, Cilka continuă:
— Nu ți-am refuzat niciodată nimic, aşa-i? Şi nu ți-am cerut niciodată nimic, spune ea precaut.
— Aşa e, răspunde el.
— Pot să-ţi cer un singur lucru?

*

Lale reuşeşte să reziste şi a doua zi. Îşi face treaba, ajutând şi la transportarea înapoi în lagăr unuia dintre oamenii ucişi. Se urăşte că nu se poate gândi decât la durerea pe care i-o provoacă, fără prea multă compasiune pentru cel mort. *Ce se petrece cu mine*? La fiecare pas, durerea din umeri ameninţă să-l doboare. *Luptă, luptă.*
Când intră în lagăr, atenţia îi este atrasă de doi oameni care stau chiar dincolo de gardul care separa prizonierii de zona personalului. Cilka, mărunţica, sta lângă *Lagerführerul* Schwarzhuber. Un gardian din partea cealaltă a gardului vorbeşte cu ei. Lale se opreşte, slăbind strânsoarea asupra cadavrului, ceea ce-l face pe deţinutul care ţinea

de celălalt capăt să se împiedice şi să cadă. Lale se uită la Cilka şi ea aruncă o privire spre el, apoi îi spune ceva lui Schwarzhuber. El aprobă din cap şi arată spre Lale. Cilka şi Schwarzhuber se îndepărtează şi gardianul se apropie de Lale.

— Vino cu mine!

Lale lasă picioarele pe care le ducea pe pământ şi se uită pentru prima dată la chipul mortului. Compasiunea îi revine şi el înclină capul în faţa acestui tragic sfârşit ai încă unei vieţi. Îi aruncă o privire de scuze celui cu care ducea trupul mort şi grăbeşte pasul după gardian. Ceilalţi deţinuţi din Blocul 31 se uită cu toţii în urma lui.

— Mi s-a ordonat să te duc în fosta ta cameră din Lagărul ţiganilor, îi spune gardianul.

— Ştiu drumul.

— Cum vrei.

Gardianul îl lasă singur.

Lale se opreşte în faţa Lagărului ţiganilor şi priveşte copiii care aleargă. Câţiva se uită la el, încercând să priceapă ce înseamnă întoarcerea lui. *Tätowierer* a murit, li s-a spus. Unul dintre ei aleargă la el, îi cuprinde talia cu braţele, îmbrăţişându-l strâns şi urându-i bun venit „acasă”. Vin şi ceilalţi, şi nu după mult timp ies şi adulţii să-l întâmpine.

— Unde ai fost? îl întreabă. Eşti rănit? El le evită toate întrebările.

Nadia stă mai în spate. Lale îi întâlneşte privirea. Croindu-şi drum printre bărbaţi, femei şi copii, se opreşte în faţa ei. Cu un deget, şterge lacrima de pe obrazul femeii.

— Mă bucur să te văd, Nadia.

— Ne-a fost dor de tine. Mi-a fost dor de tine.

Lale nu poate decât să dea din cap. Trebuie să se îndepărteze cât mai repede, până nu se prăbuşeşte în faţa tuturor. Dă fuga în camera lui, închide uşa spre lume şi se întinde pe vechiul său pat.

— Eşti sigur că nu eşti pisică? Lale aude aceste cuvinte şi se străduieşte să-şi dea seama unde se află. Deschide ochii şi-l vede pe Baretski aplecat deasupra lui, rânjind.

— Ce?

— Trebuie să fii pisică, fiindcă sigur ai mai multe vieţi decât oricare altul de-aici!

Lale se chinuie să se ridice în capul oaselor.

— A fost…

— Cilka, da, ştiu. Trebuie să fie plăcut să ai prieteni în locuri sus-puse.

— Mi-aş da bucuros viaţa ca ea sa nu aibă nevoie de asemenea prieteni.

— Aproape ca ţi-ai dat viaţa. Nu că asta ar fi ajutat-o cu ceva!

— Mda, asta e o situaţie în privinţa căreia nu pot să fac nimic.

Baretski râde.

— Chiar crezi că tu conduci lagărele astea, nu? Naiba ştie, poate că aşa o fi. Eşti încă în viaţă, deşi n-ar fi trebuit. Cum ai scăpat din Blocul 11?

— Habar n-am. Când m-au scos, eram sigur că mă duc la Zidul negru, dar apoi am fost aruncat într-un camion şi adus aici.

— N-am cunoscut pe nimeni care să fie ieşit din *Stafkompanie,* aşa că bravo ție! zice Baretski.

— Asta e o filă de istorie pe care nu mă deranjează că am scris-o. Cum de mi-am primit camera înapoi?

— Uşor. E la pachet cu slujba.

— Cum?

— Eşti *Tätowierer,* şi slavă Domnului că-i aşa, asta-i tot ce pot să spun. Castratul care te-a înlocuit nu s-a ridicat la Înălţimea Ta.

— Houstek îmi dă voie să-mi reiau slujba?

— Eu unul nu m-aş apropia de el. El nu te-a vrut înapoi, te voia împuşcat. Schwarzhuber a fost cel care a avut alte planuri pentru tine.

— Trebuie să fac rost măcar de puţină ciocolată pentru Cilka.

— *Tätowierer,* nici să nu te gândeşti. O să fii supravegheat îndeaproape. Acum hai, te duc la muncă.

În timp ce ies din cameră, Lale spune:

— Îmi pare rău că n-am putut să-ţi fac rost de ciorapii de nailon pe care-i voiai. Aranjasem, dar au apărut neplăceri.

— Eh, măcar ai încercat. Oricum, nu mai e prietena mea. M-a lăsat.

— Îmi pare rău să aud asta. Sper că nu din cauza a ceva ce ţi-am sugerat eu să-i spui.

— Nu cred. Pur şi simplu a cunoscut pe cineva care e în acelaşi oraş – la dracu', în aceeaşi ţară – cu ea.

Lale ar vrea să mai spună ceva, dar hotărăşte s-o lase baltă.

Baretski îl conduce afară din baraca lui şi intră în curte, unde a sosit un camion plin de oameni şi are loc selecţia. Zâmbeşte în sinea lui când îl vede pe Leon lucrând, scăpând băţul de tatuaj, vărsând cerneala. Baretski se îndepărtează şi Lale se apropie de Leon din spate.

— Ai nevoie de o mână de ajutor? Leon se întoarce, răsturnând o sticlă cu cerneală, şi apucă mâna lui Lale, scuturând-o viguros, copleşit de bucurie.

— Ce bine-mi pare că te văd! strigă el.

— Crede-mă, mie îmi pare şi mai bine. Ce mai faci?

— Încă mai urinez şezând. Altfel, sunt bine. Mult mai bine acum, că eşti aici.

— Hai să ne apucăm de treabă, atunci. Se pare că ne trimit destul de mulţi.

— Gita ştie că te-ai întors? întreabă Lale.

— Aşa cred. Prietena ei, Cilka, a fost cea care m-a scos.

— Cea care…?

— Da. O să încerc să le văd mâine. Dă-mi şi mie un băţ. Nu vreau să le dau ocazia să mă arunce înapoi de unde-am venit.

Leon îi întinde băţul lui de tatuaj şi scotoceşte în servieta lui Lale după un altul. Încep să lucreze împreună, tatuându-i pe cei mai noi locuitori de la Birkenau.

*

În după-amiaza următoare, Lale aşteaptă înaintea clădirii administraţiei când fetele pleacă de la muncă. Dana şi Gita nu-l văd până nu ajunge chiar în faţa lor, blocându-le calea. Trece o clipă înainte să reacţioneze. Apoi ambele fete îşi aruncă braţele în jurul lui şi-l îmbrăţişează strâns. Dana plânge. Gita nu varsă o lacrimă. Lale le dă drumul şi le ia de mână.

— Amândouă sunteţi tot frumoase, le spune el. Gita îl plesneşte peste braţ cu mâna liberă.

— Am crezut că eşti mort. Din nou. Am crezut că n-o să te mai văd niciodată.

— Şi eu la fel, zice Dana.

— Dar nu sunt mort. Datorită ţie şi Cilkăi, nu sunt! Sunt aici, cu

voi, unde trebuie să fiu.

— Dar… strigă Gita.

— Vă las. Mă bucur tare mult că te văd, Lale. Gita probabil ar fi murit de inimă rea dacă nu te întorceai mai repede.

— Îţi mulţumesc, Dana, spune Lale. Ne eşti o prietenă bună amândurora.

Ea se îndepărtează zâmbind.

Sute de prizonieri trec prin curte în timp ce Lale şi Gita stau acolo, neştiind ce să facă.

— Închide ochii, spune Lale.

— Cum?

— Închide-i şi numără pană la zece.

— Dar…

— Fă cum îţi spun şi gata.

Un ochi, apoi altul, Gita face cum i s-a cerut. Numără până la zece, apoi îi deschide.

— Nu înţeleg.

— Sunt tot aici. N-o să te mai părăsesc niciodată.

— Hai, trebuie să ne mişcăm, îi spune ea.

Merg spre lagărul femeilor. Fără mită pentru *kapo,* Lale nu poate să rişte ca Gita să întârzie. Se sprijină uşor unul de altul.

— Nu ştiu cât mai pot suporta asta.

— Nu poate dura la nesfârşit, draga mea. Rezistă, te rog, rezistă. O să avem tot restul vieţii împreună.

— Dar…

— Niciun dar. Ţi-am promis că o să plecăm din locul ăsta şi o să ne facem o viaţă împreună.

— Cum am putea? N-avem de unde şti nici ce ne aduce ziua de mâine. Uite ce ţi s-a întâmplat.

— Acum sunt aici, cu tine, nu-i aşa?

— Lale…

— Gata, Gita.

— O să-mi spui ce s-a petrecut? Unde ai fost?

— Nu. Acum m-am întors la tine. Ceea ce contează e ce ţi-am spus de multe ori, că vom pleca de aici şi vom avea o viaţă liberă împreună. Vrei să ai încredere în mine, Gita?

— Vreau.

— Într-o zi o să-mi spui acest cuvânt în alte împrejurări. În faţa unui rabin, înconjuraţi de familie şi prieteni.

Gita chicoteşte şi-şi lasă scurt capul pe umărul lui, în timp ce ajung la intrarea în lagărul femeilor.

*

Pe când Lale se întoarce în baraca lui, se apropie doi tineri şi merg alături de el.

— Tu eşti *Tätowierer!*

— Cine întreabă? zice Lale.

— Am auzit că ne poţi face rost de nişte mâncare în plus.

— Oricine v-a spus asta, se înşală.

— Putem să plătim, spune unul din ei, desfăcându-şi pumnul încleştat şi dând la iveală un diamant mic, dar perfect.

Lale scrâşneşte din dinţi.

— Hai, ia-l. Dacă ne-ai putea aduce ceva, ţi-am fi foarte recunoscători, domnule.

— În ce bloc sunteţi?

— 9.

Câte vieţi are o pisică?

*

A doua zi dimineaţă, Lale stă pe lângă poarta principală, cu servieta în mână. De două ori nişte SS-işti se apropie de el.

— *Politische Abteilung,* spune el de ambele dăţi, şi e lăsat în pace.

Dar îi e mult mai frică decât înainte. Victor şi Iuri ies din şirul de oameni care intră în lagăr şi îl salută călduros.

— Să întrebăm unde ai fost? zice Victor.

— Mai bine nu, răspunde Lale.

— Ai revenit în afaceri?

— Nu ca înainte. O iau mai încet, da? Numai un pic de mâncare, dacă puteţi, gata cu ciorapii de nailon.

— Sigur. Bun venit înapoi, spune Victor entuziasmat.

Lale întinde mâna, Victor la fel, şi diamantul îşi schimbă proprietarul.

— Ca avans. Ne vedem mâine?
— Mâine.
— Mă bucur să te văd din nou, spune el încet.
— Şi eu, Iuri. Ai mai crescut?
— Da, cred că da.
— Spuneţi-mi, zice Lale, nu se întâmplă să aveţi nişte ciocolată la voi? Am mare nevoie să petrec un pic de timp cu iubita mea.
Iuri scoate un baton din geantă şi i-l întinde, făcându-i cu ochiul. Lale se duce direct în lagărul femeilor, la Blocul 29. *Kapo* e la locul ei, bucurându-se de soare. Îl urmăreşte pe Lale apropiindu-se.
— *Tätowierer,* îmi pare bine să te revăd, zice ea.
— Ai mai slăbit? Arăţi bine, îi spune Lale fără nici cea mai mică urmă de ironie.
— Ai lipsit ceva vreme.
— Acum m-am întors, îi întinde ciocolata.
— Ți-o aduc.
O priveşte pornind spre clădirea administraţiei şi vorbind afară cu o femeie-ofiţer SS. Apoi intră în bloc şi se aşază, aşteptând ca Gita să intre pe uşă. Nu are mult de aşteptat. Ea închide uşa şi vine spre el. El se ridică şi se sprijină de stâlpul priciului. Se teme că nu va rosti corect cuvintele pe care vrea să le rostească. Adoptă o expresie de stăpânire de sine.
— Să facem dragoste oriunde şi oricând o să vrem. N-om fi liberi, dar eu aleg acum şi aleg aici. Ce zici?
Ea se aruncă în braţele lui, acoperindu-i faţa cu sărutări. Când încep să se dezbrace, Lale se opreşte şi o ia pe Gita de mâini.
— M-ai întrebat dacă o să-ți spun unde am dispărut şi ţi-am răspuns că nu, ții minte?
— Da.
— Ei bine, tot nu vreau să vorbesc despre asta, dar e ceva ce nu pot ascunde de tine. Uite, nu trebuie să te sperii, acum sunt bine, dar am încasat ceva bătaie.
— Arată-mi.
Lale îşi scoate încet cămaşa şi se întoarce cu spatele la ea. Ea nu spune nimic, dar îşi trece degetele foarte uşor peste cicatricile de pe spatele lui. Apoi le atinge cu buzele şi el ştie că nu mai e nimic de spus. Fac dragoste încet şi blând. Simte că-i dau lacrimile şi se

chinuie să şi le reţină. E cea mai profundă iubire pe care a simţit-o vreodată.

CAPITOLUL 22

Lale petrece zile lungi şi fierbinţi de vară cu Gita sau cu gândul la ea. Însă nu are mai puţin de muncă, dimpotrivă: mii de evrei unguri sosesc acum la Auschwitz şi la Birkenau în fiecare săptămână. Ca rezultat, se iscă tulburări atât în lagărele femeilor, cât şi în cele ale bărbaţilor. Lale şi-a dat seama de ce. Cu cât e mai mare numărul de pe braţul cuiva, cu atât e mai puţin respectat de ceilalţi. Ori de câte ori soseşte o nouă naţionalitate în număr mare, se stârnesc lupte pentru teritoriu. Gita i-a povestit despre lagărul femeilor. Slovacele, care sunt aici de cel mai mult timp, le detestă pe unguroaice, care refuză să accepte că nu au dreptul la aceleaşi mici privilegii pe care slovacele s-au străduit din greu să le negocieze. Ea şi prietenele ei cred că toate prin câte au trecut trebuie să conteze cât de cât. Au obţinut, de pildă, haine civile din „Canada". Ele nu mai poartă pijamale în dungi alb-albastre. Şi nu sunt pregătite să împartă cu altele. Ofiţerii SS nu iau partea nimănui când izbucnesc certuri; toate cele implicate sunt pedepsite la fel de necruţător: nu-şi mai primesc infimele raţii de mâncare, poate sunt bătute, uneori doar lovite cu patul puştii sau cu bastonul, alteori bătute cu sălbăticie, în timp ce colegele lor sunt silite să privească.

Gita şi Dana se ţin cu grijă departe de aceste scandaluri. Gita are şi-aşa de luptat cu geloziile meschine din pricina slujbei ei în clădirea administraţiei, a prieteniei cu aparent protejata Cilka şi, fireşte, a vizitelor iubitului ei, *Tätowierer.* Lale e în mare măsură imun la disputele din lagăr. Lucrând cu Leon şi cu doar câţiva alţi deţinuţi alături de SS-işti, e departe de soarta miilor de oameni sfârşiţi de foame care sunt nevoiţi să muncească, să lupte, să trăiască şi să moară împreună. De asemenea, viaţa alături de romi îi dă o senzaţie de siguranţă şi apartenenţă, îşi dă seama că are condiţii relativ confortabile faţă de ale majorităţii. Munceşte când e nevoit, îşi petrece cât timp poate fura cu Gita, se joacă cu copiii romilor, stă de vorbă cu părinţii lor – mai ales cu bărbaţii tineri, dar şi cu femeile bătrâne. Îi place cum au grijă ei de toţi, nu numai de familia

biologică. Nu comunică atât de bine cu bărbaţii mai vârstnici, care în general stau deoparte şi nu interacţionează cu copiii, cu tinerii sau chiar cu femeile în vârstă. Când se uită la ei, se gândeşte deseori la tatăl lui.

*

Într-o noapte, târziu, Lale e trezit de strigătele SS-iştilor, lătrat de câini, ţipete de femei şi de copii. Deschide uşa şi se uită afară, unde vede bărbaţi, femei şi copii din baraca lui scoşi cu forţa din clădire. Priveşte până când ultima femeie, strângând la piept un prunc, e îmbrâncită brutal în noapte. Îi urmează afară şi rămâne împietrit, văzând că şi toate celelalte barăci de romi din jur au fost golite. Mii de oameni sunt mânaţi spre camioanele care aşteaptă în apropiere. Curtea e luminată şi zeci de SS-işti cu câini adună mulţimea, împuşcând pe oricine nu urmează imediat ordinul „Treci în camion!”

Lale îl opreşte pe un ofiţer pe care-l recunoaşte.

— Unde-i duceţi? întreabă el.

— Vrei să mergi şi tu cu ei, *Tätowierer?* îi răspunde SS-istul fără să se oprească.

Lale se cufundă în întuneric, cercetând mulţimea. O vede pe Nadia şi aleargă la ea.

— Nadia, o roagă el, nu te duce!

— N-am încotro, Lale. Merg unde merge poporul meu. Adio, prietene, a fost…

Un ofiţer o îmbrânceşte înainte de a apuca să termine.

Lale rămâne paralizat, privind până când ultima persoană a fost urcată în camion. Maşinile pornesc şi el se întoarce încet în baraca lugubru de tăcută. Se culcă la loc. Somnul îl ocoleşte.

*

Dimineaţa, Lale, cu sufletul greu, i se alătură lui Leon şi amândoi lucrează cu furie, în timp ce sosesc noi transporturi.

Mengele cercetează cu privirea şirurile tăcute, apropiindu-se încet de punctul de lucru al tatuatorilor. Lui Leon îi tremură mâinile. Lale încearcă să-l liniştească cu o privire, dar nenorocitul care l-a mutilat

e la doar câţiva paşi de ei. Mengele se opreşte şi-i priveşte lucrând. Din când în când se uită mai de aproape la un tatuaj, sporind agitaţia lui Lale şi Leon. Rânjetul macabru nu-i părăseşte chipul. Încearcă să întâlnească privirea lui Lale, care nu-şi ridică ochii mai sus de braţul la care lucrează.

— *Tätowierer, Tätowierer,* spune Mengele, aplecându-se peste masă, poate că într-o zi o să te iau şi pe tine!

Înclină capul, curios, părând să se bucure de tulburarea lui Lale. Apoi, după ce şi-a luat porţia de distracţie, se îndepărtează încet. Ceva uşor aterizează pe creştetul lui Lale şi el se uită în sus. Din crematoriul din apropiere se împrăştie cenuşă. Începe să tremure şi scapă băţul de tatuat. Leon încearcă să-l liniştească.

— Lale, ce e, ce s-a întâmplat?

Ţipătul lui Lale se stinge într-un scâncet.

— Nenorocirilor, nenorociţi mizerabili!

Leon îl apucă de braţ, încercând să-l facă să se controleze în timp ce Mengele îi vede şi porneşte din nou spre ei. Lale vede roşu în faţa ochilor. Nu se mai poate controla. *Nadia.* Încearcă cu disperare să se stăpânească la sosirea lui Mengele. Îi vine să vomite.

Simte în faţă răsuflarea lui Mengele.

— E totul în ordine aici?

— Da, *Herr Doktor,* totul e în regulă, răspunde Leon tremurând. Leon se apleacă şi ia de jos băţul lui Lale.

— Doar s-a rupt un băţ. Îl reparăm şi ne vedem de treabă, continuă Leon.

— Nu arăţi bine, *Tätowierer.* Vrei să te examinez? întreabă Mengele.

— N-am nimic, doar mi s-a rupt băţul, spune Lale tuşind.

Ţine capul plecat, se întoarce şi încearcă să-şi reia lucrul.

— *Tätowierer,* zbiară Mengele.

Lale se întoarce spre el cu maxilarul încleştat, cu capul încă plecat. Mengele şi-a scos pistolul din toc. Îl ţine lejer pe lângă corp.

— Aş putea să pun să fii împuşcat pentru că nu te uiţi la mine. Ridică arma, îndreptând-o spre fruntea lui Lale. Uită-te la mine. Aş putea să te împuşc chiar acum. Ce-ai zice?

Lale înalţă capul, dar priveşte spre fruntea doctorului, refuzând să-l privească în ochi.

— Da, *Herr Doktor.* Îmi pare rău, n-o să se mai întâmple, *Herr Doktor,* murmură el.

— Întoarce-te la lucru! Ții treaba pe loc! răcneşte Mengele şi pleacă din nou.

Lale se uită la Leon şi arată spre cenuşa care acum cade peste tot în jurul lor.

— Azi-noapte au golit Lagărul ţiganilor.

Leon îi întinde băţul lui de tatuat, apoi îşi reiau lucrul în tăcere. Lale priveşte în sus, vrând să simtă lumina soarelui. Dar e ascunsă de cenuşă şi fum. În seara aceea se întoarce în baraca lui, care acum e ocupată de oamenii pe care el şi Leon i-au marcat mai devreme. Se închide în camera lui. Nu vrea să-şi facă prieteni. Nu în seara asta. Niciodată. Vrea doar linişte în baraca lui.

CAPITOLUL 23

Săptămâni la rând, Lale şi Gita îşi petrec timpul împreună în tăcere, ea încercând în van să-l consoleze. I-a spus ce s-a întâmplat, şi deşi îi înţelege tristeţea, n-o împărtăşeşte în aceeaşi măsură. Nu e vina ei că n-a ajuns să cunoască „cealaltă familie” a lui Lale. Era încântată când îi povestea despre copii şi încercările lor de a se juca, fără jucării, cu mingi făcute din zăpadă sau gunoaie, întrecându-se să vadă cine putea sări cel mai sus, ca să atingă lamelele de lemn ale acoperişului de pe clădirea lor, sau fugărindu-se pur şi simplu. Încearcă să-l facă să vorbească despre familia lui adevărată, dar Lale a devenit încăpățânat şi refuza să-i spună orice altceva pană nu-i povesteşte şi ea despre viaţa ei. Gita nu ştie cum să-i aline durerea. Au rezistat amândoi, mai bine de doi ani şi jumătate, în faţa celor mai oribile aspecte ale omenirii. Dar e prima dată când îl vede pe Lale cufundându-se atât de adânc în depresie.

— Dar miile de victime ale poporului nostru? ţipă ea la el într-o zi. Dar ce-ai văzut la Auschwitz, cu Mengele? Ştii câţi oameni au trecut prin lagărele astea două? *Ştii!*

Lale nu-i răspunde.

— Văd fişele cu nume şi vârste – prunci, bunici –, le văd numele şi numerele. Nici nu pot să număr până la o asemenea cifră!

Lale n-are nevoie să-i amintească Gita numărul oamenilor care au trecut prin lagăre. Le-a marcat el însuşi pielea. Se uită la ea; Gita stă cu privirea în pământ. Îşi dă seama că, în vreme ce pentru el ei erau nişte numere, pentru Gita erau nume. Munca ei face ca ea să ştie mai multe despre oamenii aceştia decât el. Le ştie numele şi vârstele, şi el îşi dă seama că o vor bântui pentru totdeauna.

— Îmi pare rău, ai dreptate, spune el. Orice moarte e prea mult. O să încerc să nu mai fiu aşa de mohorât.

— Vreau să fii tu însuti cu mine, dar asta a ţinut prea mult, Lale, iar pentru noi până şi o zi înseamnă mult.

— Şi deşteaptă, şi frumoasă. N-o să-i uit niciodată, să ştii.

— Nu te-aş iubi dacă ai putea săi uiţi. Au fost familia ta, ştiu. Ştiu

că-i ciudat să spun asta, dar o să-i onorezi rămânând în viaţă, supravieţuind locului ăstuia şi spunând lumii întregi ce s-a întâmplat aici!

Lale se apleacă s-o sărute, cu inima grea de iubire şi de tristeţe. Răsună o explozie de proporţii, zguduind pământul sub ei. De la locul lor din spatele clădirii administraţiei, sar în picioare şi aleargă în faţa clădirii. O a doua explozie îi face să se uite spre crematoriul cel mai apropiat, de unde iese fum şi se dezlănţuie iadul. Lucrătorii *Sonderkommando* ies în fugă din clădire, majoritatea spre gardul care înconjură lagărul. De pe crematoriu pornesc rafale de împuşcături. Lale ridică privirea şi vede nişte deţinuţi *Sonderkommando* trăgând cu furie. Ca răspuns, SS-iştii trag cu mitraliere grele. Trebuie să oprească focul cât mai repede.

— Ce se întâmplă? întreabă Gita.

— Nu ştiu. Trebuie să mergem înăuntru.

Gloanţele lovesc pământul în jurul lor, SS-iştii ţintind în tot ce mişcă. Lale o trage pe Gita cu putere şi o lipeşte de o clădire. Încă o explozie puternică.

— Asta-i Crematoriul 4 – cineva îl aruncă în aer. Trebuie să plecăm de aici!

Deţinuţii ies în fugă din clădirea administraţiei şi sunt doborâţi de gloanţe.

— Trebuie să te duc la baraca ta. E singurul loc unde o să fim în siguranţă.

Se aude un anunţ în difuzoare: „Toţi prizonierii să se întoarcă la blocurile lor. Dacă plecaţi acum, nu veţi fi împuşcaţi".

— Du-te, repede!

— Mi-e frică, ia-mă cu tine! strigă ea.

— O să fii mai în siguranţă în baraca ta în noaptea asta. Sigur vor face un apel. Iubita mea, nu trebuie să te prindă afară!

Ea şovăie.

— Du-te acum! Stai în baraca ta la noapte şi mâine du-te la lucru ca de obicei. Nu trebuie să le dai niciun motiv să te caute. Trebuie să te trezeşti mâine.

Ea trage adânc aer în piept, se întoarce şi fuge. La despărţire, Lale îi spune:

— Te găsesc eu mâine. Te iubesc!

*

În noaptea aceea, Lale încalcă propria-i regulă şi se alătură oamenilor din baraca lui, majoritatea unguri, ca să afle ce se poate despre evenimentele după-amiezii. Câteva dintre femeile care lucrează într-o fabrică de muniţie din apropiere, se pare, introduceau pe ascuns la Birkenau praf de puşcă, în cantităţi mici, ascunse sub unghii. Îl duceau celor din *Sonderkommando,* care au făcut grenade improvizate din cutii de sardele. De asemenea, au adunat arme – puşti, cuţite şi topoare. Bărbaţii din baracă i-au mai spus lui Lale că erau zvonuri despre o răscoală generală, la care voiau să participe, dar nu credeau că trebuia să aibă loc în ziua aceea. Se auzise că ruşii înaintează, şi răscoala era planificată să coincidă cu sosirea lor, ca să-i ajute să elibereze lagărul. Lale se dojeneşte în sinea lui că n-a vrut să se împrietenească mai devreme cu tovarăşii de baracă. Gita era să fie ucisă pentru că el n-a ştiut toate astea. Le pune multe întrebări oamenilor în legătură cu ce se ştie despre ruşi şi când se crede că vor sosi. Răspunsurile sunt vagi, dar sunt de ajuns ca să stârnească un pic de optimism.

Au trecut câteva luni de când avionul american a zburat pe deasupra lor. Transporturile au continuat să sosească. Lale n-a văzut vreo slăbire a râvnei cu care maşinăria nazistă extermina evrei sau alte naţionalităţi. Totuşi, aceşti nou-sosiţi au o legătură mai proaspătă cu lumea de afară. *Poate că se apropie eliberarea.* E hotărât să-i spună Gitei ce a aflat şi s-o roage să fie vigilentă în birou, să obţină orice informaţii poate.

În sfârşit, un licăr de speranţă.

CAPITOLUL 24

Toamna e foarte rece. Mulţi nu supravieţuiesc. Lale şi Gita se agaţă de licărirea lor de speranţă.

Gita le povesteşte femeilor din baracă ce zvonuri sunt despre ruşi şi le îndeamnă să creadă că pot scăpa de la Auschwitz. La începutul lui 1945, temperaturile scad şi mai mult. Gita nu mai poate lupta cu moralul tot mai scăzut. Hainele călduroase din „Canada” nu mai pot ţine la distanţă frigul şi frica de încă un an de captivitate în lumea

uitată de la Auschwitz-Birkenau. Transporturile se răresc. Acest lucru are un efect perfid asupra deţinuţilor care lucrează pentru SS-işti, mai ales asupra celor din *Sonderkommando*. Faptul că au mai puţin de lucru îi pune în pericol să fie executaţi. Cât despre Lale, el şi-a făcut nişte rezerve, dar cantitatea de valută nouă este mult diminuată, iar localnicii, inclusiv Victor şi Iuri, nu mai vin la muncă. Construcţiile au fost oprite. Lale a auzit vestea promiţătoare că două dintre crematoriile afectate de exploziile provocate de răsculaţi nu vor fi reparate. Pentru prima dată de când ţine el minte, mai mulţi oameni pleacă de la Birkenau decât vin. Gita şi colegele ei fac cu schimbul ca să înregistreze datele celor care sunt trimişi probabil în alte lagăre de concentrare.

Într-o după-amiază târzie din ianuarie, când pământul e acoperit de un strat gros de zăpadă, lui Lale i se spune că Leon „s-a dus". Îl întreabă pe Baretski, în timp ce merg împreună, dacă ştie unde. Baretski nu-i răspunde şi îl avertizează pe Lale că şi el ar putea ajunge într-un transport care părăseşte lagărul Birkenau. Dar Lale încă reuşeşte să se descurce aproape neobservat, nu i se cere să se prezinte la apel în fiecare dimineaţă şi seară. Speră că asta-l va ţine în lagăr, dar nu e la fel de încrezător că şi Gita va rămâne. Baretski râde ca de obicei, cu viclenie. Vestea morţii probabile a lui Leon e o suferinţă de care Lale nu ştia că mai e în stare.

— Tu îţi vezi lumea reflectată într-o oglindă, dar eu am altă oglindă, spune el.

Baretski se opreşte. Îl priveşte, şi Lale îi susţine privirea.

— Eu mă uit într-a mea, continuă el, şi văd o lume care o va doborî pe a ta!

Baretski zâmbeşte.

— Şi crezi că o să apuci să vezi asta întâmplându-se?

— Da, cred.

— Ţi-aş putea face ţăndări oglinda chiar acum.

— N-o să faci asta.

— Ai stat prea mult în frig, *Tätowierer*. Du-te şi încălzeşte-te şi vino-ţi în fire!

Baretski pleacă.

Lale îl urmăreşte cu privirea. Ştie că dacă s-ar întâlni vreodată, într-o noapte întunecată, de pe poziţii de egalitate, el ar fi cel care ar

pleca. N-ar avea nici cea mai mică şovăială în a lua viaţa acestui om. El ar avea ultimul cuvânt.

*

Într-o dimineaţă, la sfârşitul lui ianuarie, Gita îşi croieşte cu greu drum prin zăpadă către Lale, alergând spre baraca lui, unde el i-a spus să nu vină niciodată.

— Se întâmplă ceva! strigă ea.

— Ce vrei să spui?

— SS-iştii se comportă ciudat. Par să fie în panică.

— Unde-i Dana? întreabă Lale îngrijorat.

— Nu ştiu.

— Găseşte-o, duceţi-vă în baraca voastră şi staţi acolo până vin eu!

— Vreau să rămân cu tine.

— Repede, Gita, găseşte-o pe Dana şi duceţi-vă în baraca voastră! Vin şi eu când pot. Trebuie să aflu ce se petrece. N-au mai sosit transporturi noi de săptămâni bune. Asta ar putea fi începutul sfârşitului!

Ea se întoarce şi se îndepărtează fără tragere de inimă.

Lale ajunge la clădirea administraţiei şi intră cu precauţie în biroul atât de familiar lui, după ani de primit materiale şi instrucţiuni. Înăuntru e haos. Ofiţerii SS ţipă la lucrătorii înfricoşaţi, care se chircesc la birourile lor în timp ce SS-iştii smulg de pe ele registre, cartoane şi hârtii. O funcţionară SS trece pe lângă Lale cu braţele pline de hârtii şi registre. Se izbeşte de el şi scapă totul pe jos.

— Îmi pare rău! Daţi-mi voie să vă ajut.

Se apleacă amândoi să adune hârtiile.

— Vă simţiţi bine? întreabă el cât poate de blând.

— Cred că s-ar putea să-ţi pierzi slujba, *Tätowierer*.

— De ce? Ce se întâmplă?

— Începând de mâine, golim lagărul. Lui Lale îi stă inima-n loc.

— Ce-mi mai puteţi spune? Vă rog!

— Ruşii mai au puţin şi ajung aici.

Lale aleargă de la administraţie în lagărul femeilor. Uşa Blocului 29 e închisă. Nimeni nu stă de pază afară. Intrând, Lale le găseşte pe

femei strânse laolaltă în fundul încăperii. Până şi Cilka e aici. Se adună în jurul lui, înspăimântate şi pline de întrebări.

— Tot ce pot să vă spun e că se pare că SS-iştii distrug registrele, zice el. Unul din ei mi-a spus că ruşii sunt aproape.

Omite vestea că lagărul va fi golit a doua zi pentru că nu vrea să le alarmeze şi mai mult recunoscând că nu ştie unde vor fi trimişi.

— Cu noi ce crezi că o să facă? întreabă Dana.

— Nu ştiu. Să sperăm că o să fugă şi o să-i lase pe ruşi să elibereze lagărul. O să încerc să aflu mai multe. Mă întorc să vă spun ce mai aud. Nu părăsiţi baraca. S-ar putea să fie soldaţi dornici să tragă.

Ia mâinile Danei.

— Dana, nu ştiu ce-o să se întâmple, dar acum, cât mai pot, vreau să-ţi spun cât de recunoscător o să-ţi fiu mereu pentru că ai fost prietena Gitei. Ştiu că tu ai ajutat-o să reziste de multe ori când a fost gata să renunţe.

Se îmbrăţişează. Lale o sărută pe frunte, apoi o lasă să se întoarcă la Gita. Se întoarce spre Cilka şi Ivana şi le cuprinde pe amândouă într-o îmbrăţişare. Cilkăi îi spune:

— Eşti cea mai curajoasă persoană pe care am întâlnit-o vreodată. Să nu te simţi vinovată niciun pic pentru ce s-a întâmplat aici. Eşti nevinovată – să ții minte asta!

— Am făcut ce-a trebuit să fac ca să supravieţuiesc. Dacă n-aş fi făcut-o, altcineva ar fi suferit în mâinile porcului ăluia, îi răspunde ea printre suspine.

— Îţi datorez viaţa, Cilka, şi n-o să uit asta niciodată!

Se întoarce spre Gita.

— Nu spune nimic, zice ea. Să nu Îndrăzneşti să spui o vorbă!

— Gita…

— Nu. Mie să nu-mi spui nimic altceva decât că ne vedem mâine. Asta-i tot ce vreau să aud de la tine!

Lale se uită la aceste tinere femei şi își dă seama că n-a mai rămas nimic de spus. Au fost aduse în acest lagăr ca fete, iar acum, deşi niciuna dintre ele nu a ajuns la vârsta de douăzeci şi unu de ani, sunt nişte femei zdrobite, distruse. Ştie că nu vor mai ajunge niciodată femeile care ar fi trebuit să ajungă. Viitorul lor a fost deturnat şi nu se mai pot întoarce pe acelaşi drum. Imaginea pe care au avut-o cândva

despre ele însele, ca fiice, surori, soţii şi mame, lucrătoare, călătoare sau amante va fi pătată pentru totdeauna de ceea ce au văzut şi îndurat.

Le lasă şi pleacă să-l caute pe Baretski şi să afle ce va aduce ziua următoare. Ofiţerul nu e de găsit nicăieri. Lale se întoarce păşind greu prin troiene la baraca lui, unde-i găseşte pe unguri neliniştiţi, îngrijoraţi. Le spune ce ştie, dar nu-i ajută prea mult.

*

Noaptea, ofiţerii SS intră în fiecare baracă din lagărul femeilor şi fac un semn roşu aprins pe spatele tuturor. Din nou, femeile sunt marcate pentru soarta care le aşteaptă. Gita, Dana, Cilka şi Ivana se alină cu gândul că au fost marcate toate la fel. Orice se va întâmpla a doua zi, li se va întâmpla tuturor – vor trăi sau vor muri împreună.

*

Târziu în noapte, Lale adoarme în sfârşit. E trezit de o mare agitaţie. Durează câteva clipe până ca zgomotele să-i răzbată până la creierul amorţit. Îl invadează amintirile din noaptea când au fost luaţi romii.

Ce e aceasta nouă oroare? Zgomotul unor focuri de armă îl trezeşte complet. Punându-şi încălţările şi înfăşurându-şi o pătură în jurul umerilor, iese cu precauţie. Mii de prizoniere sunt adunate şi încolonate. Confuzia e evidentă, pare că nici soldaţii, nici prizonierii nu ştiu exact la ce să se aştepte. SS-iştii nu-l bagă în seamă pe Lale, care merge repede de-a lungul şirurilor de femei strânse unele în altele pentru a se feri de frig, îngrozite de ce va urma. Continuă să ningă. Fuga e imposibilă. Lale vede cum un câine se repede la picioarele unei femei şi o trânteşte la pământ. O prietenă dă s-o ajute să se ridice, dar ofiţerul SS care ţine câinele îşi scoate pistolul şi o împuşcă pe femeia căzută.

Lale grăbeşte pasul, cercetând şirurile cu privirea, căutând disperat. În sfârşit o vede. Gita şi prietenele ei sunt împinse spre poarta principală, agăţate una de alta, dar n-o vede pe Cilka între ele sau oriunde în oceanul de chipuri. Se concentrează din nou pe Gita.

Are capul plecat, şi Lale îşi dă seama după cum i se mişcă umerii că plânge. *În sfârşit plânge, dar eu n-o pot alina.* Dana îl vede. O trage pe Gita în marginea coloanei şi i-l arată. Gita ridică în cele din urmă privirea şi-l vede. Ochii li se întâlnesc, ai ei uzi, rugători, ai lui plini de durere. Concentrat pe Gita, Lale nu-l vede pe ofiţerul SS. E incapabil să se ferească din calea puştii care îşi ia avânt şi-l loveşte peste faţă, făcându-l să cadă în genunchi. Gita şi Dana ţipă şi se luptă să iasă din coloana de femei. Fără niciun succes. Sunt luate de valul de trupuri în mers. Lale se chinuie să se ridice, cu sângele şiroindu-i pe faţă dintr-o tăietură mare de deasupra ochiului drept. Cu frenezie acum, plonjează în mulţimea mişcătoare, cercetând fiecare şir de femei nefericite. Când ajunge lângă poartă o vede din nou, la un braţ depărtare. Un soldat păşeşte în faţa lui şi îl împunge cu vârful puştii.

— *Gita!* strigă el.

Lumea se învârteşte în jurul lui. Priveşte cerul, care pare să se întunece tot mai mult pe măsură ce se crapă de ziuă. Peste strigătele soldaţilor şi lătratul câinilor, o aude.

— Furman! Numele meu e Gita Furman!

Căzând în genunchi în faţa soldatului neclintit, el strigă:

— Te iubesc!

Nu vine niciun răspuns. Lale rămâne în genunchi. Soldatul pleacă. Ţipetele femeilor au încetat. Câinii nu mai latră. Porţile de la Birkenau sunt închise.

Lale stă îngenuncheat în zăpadă, care continuă sa cadă din greu. Sângele din rana de pe frunte îi acoperă faţa. E închis aici, singur. A eşuat. Un ofiţer vine la el.

— O să îngheţi. Hai, du-te în baraca ta! întinde mâna şi-l trage în sus. Un act de bunătate din partea duşmanului în ceasul al unsprezecelea.

*

A doua zi dimineaţă, Lale e trezit de explozii şi salve de tun. Dă fuga afară, împreună cu ungurii, şi sunt întâmpinaţi de SS-işti panicaţi şi un haos de prizonieri şi gardieni în mişcare, aparent ignorându-se unii pe alţii.

Poarta principală e larg deschisă. Sute de prizonieri trec prin ea

nestingheriţi. Buimaci, slăbiţi de subnutriţie, unii se împleticesc şi apoi decid să se întoarcă în barăcile lor ca să scape de frig. Lale iese pe poarta prin care a trecut de sute de ori în drum spre Auschwitz. În apropiere aşteaptă un tren, trimiţând trombe de fum pe cer, gata de plecare. Gardienii cu câini încep să adune oamenii şi să-i împingă spre tren. Lale, prins în vârtej, se trezeşte căţărându-se în el. Uşile vagonului său se închid cu putere. Îşi face loc spre margine şi priveşte afară. Sute de prizonieri rătăcesc încă fără ţintă. În timp ce trenul porneşte, vede cum SS-iştii deschid focul asupra celor rămaşi.

Stă în picioare, privind prin crăpăturile pereţilor vagonului, prin ninsoarea deasă, neînduplecată, cum lagărul Birkenau dispare.

CAPITOLUL 25

Gita şi prietenele ei merg alături de alte mii de femei de la Birkenau la Auschwitz, străbătând cu greu o potecă îngustă prin zăpada până la glezne. Cât de atent pot, Gita şi Dana caută printre şiruri, ştiind prea bine că orice rămânere în urmă e rezolvată cu un glonţ. Întreabă de o sută de ori: „Aţi văzut-o pe Cilka? Aţi văzut-o pe Ivana?” Răspunsul e mereu acelaşi. Femeile încearcă să se sprijine una pe cealaltă ţinându-se de braţ. La răstimpuri aparent neregulate sunt oprite şi li se spune să se odihnească. În ciuda frigului, ele se aşază in zăpadă, numai să-şi uşureze puţin durerea din picioare. Multe rămân acolo când vine ordinul de a porni mai departe, moarte sau muribunde, incapabile să mai facă fie şi-un singur pas.

Ziua se face noapte, şi ele continuă să meargă. Numărul lor se împuţinează, ceea ce face şi mai greu să scape de ochiul vigilent al SS-iştilor. În timpul nopţii, Dana cade în genunchi. Nu mai poate să meargă. Gita se opreşte cu ea şi o vreme nu sunt văzute, ascunse de celelalte femei. Dana îi tot spune Gitei să – şi vadă de drum, s-o lase. Gita protestează. Preferă să moară aici, pe un câmp undeva în Polonia, alături de prietena ei. Patru fete se oferă s-o ajute s-o ducă în braţe pe Dana. Aceasta nici nu vrea să audă. Le spune s-o ia pe Gita şi să plece. Un ofiţer SS se apropie de ele, aşa că fetele o trag pe Gita în picioare şi o târăsc după ele. Gita se uită în urmă, la ofiţer, care s-a oprit lângă Dana, dar merge mai departe fără să-şi scoată pistolul. Nu răsună nicio împuşcătură, cu siguranţă crede că e deja moartă. Fetele

continuă s-o târască pe Gita. Nu-i dau drumul nici când încearcă să se elibereze şi să se întoarcă la Dana.

Femeile păşesc împleticindu-se în întuneric, abia mai înregistrând de-acum sunetele împuşcăturilor răzleţe. Nici nu se mai întorc să vadă cine a căzut.

La ivirea zorilor, sunt oprite pe un câmp, lângă o şină de cale ferată. O locomotivă şi mai multe vagoane de vite aşteaptă. *Ele m-au adus aici. Acum ele mă vor lua de aici,* se gândeşte Gita.

A aflat că cele patru fete alături de care merge acum sunt poloneze, nu evreice. Poloneze luate din familiile lor din motive necunoscute. Vin din patru oraşe diferite şi nu se cunoşteau înainte de Birkenau.

Peste câmp, se zăreşte o casă singuratică. În spatele ei se întinde o pădure deasă. SS-iştii latră ordine, în timp ce locomotiva e încărcată cu cărbune. Polonezele se întorc spre Gita. Una dintre ele spune:

— Noi o să alergăm spre casa aia. Dacă suntem împuşcate, o să murim aici, dar mai departe nu mergem. Vrei să vii cu noi?

Gita se ridică în picioare.

Odată ce încep să alerge, fetele nu se mai uită înapoi. Urcarea a mii de femei epuizate în tren le acaparează toată atenţia soldaţilor. Uşa casei se deschide înainte de a ajunge la ea. Înăuntru, ele se prăbuşesc în faţa unui foc care trosneşte în vatră, invadate de un val de adrenalină şi uşurare. Le sunt puse în mâini băuturi calde şi pâine. Polonezele vorbesc frenetic cu stăpânii casei, care scutură din cap, nevenindu-le să creadă. Gita nu spune nimic, nevrând ca accentul s-o dea de gol că de fapt ea nu e poloneză. E mai bine ca salvatorii să creadă că e de-a lor – doar mai tăcută. Bărbatul casei spune că nu pot rămâne acolo, fiindcă nemţii fac deseori razii. Le spune să-şi scoată hainele şi le duce în spatele casei. Când se întoarce, semnele roşii au dispărut şi hainele miros a benzină.

Afară se aud împuşcături repetate, şi, trăgând cu ochiul printre perdele, ele privesc cum femeile care supravieţuiesc sunt în sfârşit mânate în tren. Zăpada de lângă şine e presărată cu trupuri. Bărbatul le dă fetelor adresa unei rude dintr-un sat apropiat, provizii de pâine şi o pătură. Părăsesc casa şi intra în pădure, unde îşi petrec noaptea pe pământul îngheţat, ghemuite una într-alta într-o încercare vană de a-şi ţine de cald. Copacii golaşi nu le oferă cine ştie ce protecţie –

nici să nu fie văzute, nici faţă de intemperii.

*

Când ajung în satul următor, e deja spre seară. Soarele a apus şi felinarele slabe de pe stradă dau puţină lumină. Sunt nevoite să ceară ajutorul unei trecătoare pentru a găsi adresa care li s-a dat. Amabilă, femeia le duce la casa pe care o caută şi stă cu ele cât bat la uşă.

— Aveţi grijă de ele, spune ea când uşa se deschide, apoi pleacă. O femeie se dă deoparte şi fetele intră în casă. După ce uşa e închisă, îi explică cine le-a trimis.

— Ştiţi cine era femeia aia? întreabă ea bâlbâindu-se.

— Nu, răspunde una dintre fete.

— SS. E ofiţer superior SS!

— Credeţi că ştie cine suntem?

— Nu e proastă. Am auzit că ar fi una dintre cele mai crude persoane din lagărele de concentrare.

Din bucătărie vine o bătrână.

— Mamă, avem musafiri. Fetele astea, săracele, au fost în lagăr. Trebuie să le dăm ceva cald de mâncare!

Bătrâna se agită în jurul fetelor, le duce în bucătărie şi le aşază la masă. Gita nici nu mai ţine minte când a stat ultima dată pe un scaun, la o masă de bucătărie. Bătrâna le aduce supă fierbinte de pe aragaz, apoi le potopeşte cu întrebări. Stăpânele casei decid că nu e sigur să rămână la ele. Se tem că femeia-ofiţer va raporta prezenţa fetelor. Bătrâna se scuză şi iese din casă. Ceva mai târziu, se întoarce cu o vecină. Casa acesteia are şi pod, şi pivniţă. E dispusă să le lase să doarmă în pod. Cu căldura care se ridică din vatră, va fi mai cald acolo decât în pivniţă. Însă nu vor putea să stea în casă în timpul zilei, căci fiecare locuinţă poate fi percheziţionată în orice moment de nemţi, chiar dacă par să se retragă.

Gita şi cele patru prietene poloneze dorm în pod în fiecare noapte şi îşi petrec zilele ascunzându-se în pădurea din apropiere. Vestea prezenţei lor se răspândeşte în micul sat şi preotul îşi trimite enoriaşii să ducă mâncare în fiecare zi la casa unde dorm. După câteva săptămâni, germanii rămaşi sunt izgoniţi de soldaţii ruşi care avansează, dintre care câţiva se încartiruiesc chiar în casa de vizavi

de cea în care sunt adăpostite Gita şi prietenele ei. Într-o dimineaţă, fetele pleacă mai târziu spre pădure şi sunt oprite de un rus care stă de pază în faţa casei. Îi arată tatuajele şi încearcă să-i explice unde au fost şi de ce se află aici. Înduioşat de situaţia lor, el se oferă să pună un soldat de pază în faţa casei. Asta înseamnă că nu mai sunt nevoite să-şi petreacă zilele în pădure. Nu mai e un secret unde locuiesc şi soldaţii le fac mereu cu mâna sau le zâmbesc când intră şi când ies din casă.

Într-o zi, unul dintre soldaţi îi pune Gitei o întrebare directă, şi, când îi răspunde, el îşi dă seama imediat că nu e poloneză. Îi spune că e din Slovacia. În seara aceea, el bate la uşă şi îi prezintă un tânăr îmbrăcat în uniformă rusească, dar care de fapt e din Slovacia. Cei doi stau de vorbă toată noaptea.

Fetele îşi forţează norocul stând lângă foc până seara târziu. Sunt mai relaxate acum. Într-o seară, sunt luate pe nepregătite când uşa se dă de perete şi un rus beat intră împleticindu-se. Fetele văd că „paznicul" lor zace fără cunoştinţă afară. Fluturând un pistol, intrusul o ia pe una dintre ele şi încearcă să-i smulgă hainele de pe ea. În acelaşi timp, îşi lasă în jos pantalonii. Gita şi celelalte ţipă. Mai mulţi soldaţi ruşi dau buzna în cameră. Văzându-şi camaradul deasupra uneia dintre fete, unul dintre ei scoate pistolul şi-l împuşcă în cap. El şi tovarăşii săi îl târăsc pe violator afară din casă, cerându-şi repetat iertare.

Traumatizate, fetele hotărăsc că trebuie să plece de acolo. Una dintre ele are o soră care locuieşte la Cracovia. Poate că e încă în oraş. Ca semn de scuză pentru atacul din seara precedentă, un ofiţer superior rus aranjează ca un şofer să le ducă cu o camionetă la Cracovia.

*

O găsesc pe soră locuind încă în apartamentul micuţ de deasupra unei băcănii. Casa e plină de oameni, prieteni care au fugit din oraş şi acum s-au întors, dar n-au unde să stea. Nimeni nu are vreun ban. Ca să se descurce, se duc în fiecare zi la piaţă şi fiecare fură câte ceva de mâncare. Din ce strâng astfel, se prepară cina. Într-o zi, la piaţă, Gita ciuleşte urechile auzindu-şi limba vorbită de un şofer care descarcă

un camion. Află de la el că în fiecare săptămână vin câteva camioane de la Bratislava la Cracovia, să aducă fructe şi legume proaspete. Îl roagă s-o ia şi pe ea şi el e de acord. Ea dă fuga să le spună că pleacă celor cu care stă. E foarte greu să-şi ia rămas-bun de la cele patru fete cu care a evadat. Ele vin cu ea la piaţă şi-i fac cu mâna în timp ce camionul în care s-a urcat, alături de doi compatrioţi, porneşte spre o mare de necunoscut. A acceptat de mult că părinţii şi cele două surori mai mici au murit, dar se roagă ca măcar unul din fraţi să fi supravieţuit. Poate că faptul de a fi luptat ca partizan alături de ruşi l-a ajutat măcar pe unul să rămână m viaţă.

*

La Bratislava, ca şi la Cracovia, Gita stă împreună cu alţi supravieţuitori ai lagărelor în apartamente comune, aglomerate. Îşi înregistrează numele şi adresa la Crucea Roşie, pentru că i s-a spus că toţi prizonierii care se întorc fac asta în speranţa că-şi vor putea găsi rudele şi prietenii.

Într-o după-amiază se uită pe fereastra apartamentului şi vede doi soldaţi ruşi sărind gardul din spate al casei în care locuieşte. E îngrozită, dar când se apropie, îi recunoaşte pe cei doi fraţi ai ei, Doddo şi Latslo. Coborând în fugă scările, deschide larg uşa şi îi strânge în braţe din toate puterile. Ei îi spun că nu se încumetă să rămână. Deşi ruşii au eliberat oraşul de nemţi, localnicii sunt bănuitori faţă de oricine poarta uniforma rusească. Nevrând să strice scurta bucurie a reîntâlnirii, Gita ţine pentru ea ce ştie despre restul familiei. Au timp să afle, şi nu e ceva ce se poate spune în câteva minute.

Înainte de a se despărţi, Gita le povesteşte ca şi ea a purtat uniformă rusească: au fost primele haine care i s-au dat când a ajuns la Auschwitz. Le spune că ei îi veneau mai bine şi râd cu toţii.

CAPITOLUL 26

Trenul lui Lale străbate câmpul. El se sprijină de peretele compartimentului, jucându-se cu cele două punguţe legate în interiorul pantalonilor, care conţin pietrele preţioase pe care a riscat să le ia cu el. Pe cele mai multe le-a lăsat sub saltea. Să le ia cine-o percheziţiona încăperea. Mai târziu, în aceeaşi seară, trenul se opreşte scrâşnind şi soldaţi SS înarmaţi cu puşti le ordonă tuturor să se dea jos, exact cum făcuseră şi cu trei ani în urmă, la Birkenau. Un alt lagăr de concentrare. Unul dintre oamenii din vagonul lui Lale sare jos împreună cu el.

— Ştiu locul ăsta. Am mai fost aici.

— Da? zice Lale.

— E Mauthausen, Austria. Nu e la fel de oribil ca la Birkenau, dar nici departe nu-i.

— Pe mine mă cheamă Lale.

— Joseph, îmi pare bine să te cunosc.

După ce au coborât toţi, SS-iştii le fac semn să intre şi le spun să-şi găsească un loc de dormit. Lale îl urmează pe Joseph într-o baracă.

Oamenii de aici sunt morţi de foame – nişte schelete acoperite cu piele

— Şi totuşi mai au destulă viaţă în ei ca să-şi apere teritoriul.

— Valea, aici nu mai e loc!

Omul şi culcuşul, fiecare îşi revendică spaţiul şi pare gata să se lupte pentru el. În alte două barăci, reacţia e identică. În cele din urmă găsesc una în care e mai mult loc şi îşi cer partea lor. Când intră alţii în căutarea unui loc de dormit, strigă şi ei salutul de rigoare: „Valea, aici nu mai e loc!”

A doua zi de dimineaţă Lale vede oameni din barăcile alăturate încolonându-se. Îşi dă seama că va fi dezbrăcat la piele, percheziţionat şi întrebat cine e şi de unde vine. Din nou. Scoate din punguliţele cu nestemate cele mai mari trei diamante şi le bagă în gură. Dă fuga în spatele barăcii, în timp ce restul oamenilor continuă să se adune şi împrăştie pe jos celelalte pietre preţioase. Începe

inspecţia şirului de bărbaţi goi. Vede că soldaţii le deschid gura celor din faţa lui, aşa că-şi rostogoleşte diamantele sub limbă. Deschide gura înainte ca echipa de percheziţie să ajungă la el. După ce-i aruncă o privire scurtă, soldaţii merg mai departe.

*

Câteva săptămâni, Lale, împreună cu toţi ceilalţi deţinuţi, stă fără să facă practic nimic. Aproape tot ce poate să facă este să privească, mai ales pe SS-iştii care-i păzesc, şi încearcă să-şi dea seama cine poate fi abordat şi cine trebuie evitat. Începe să vorbească din când în când cu unul dintre ei. Gardianul e impresionat că Lale vorbeşte fluent germana. A auzit de Auschwitz şi Birkenau, n-a fost acolo, şi vrea să afle mai multe. Lale îi zugrăveşte un tablou departe de realitate. Nu are nimic de câştigat dacă-i spune acestui german cum erau de fapt trataţi prizonierii acolo. Îi spune ce făcea şi că ar prefera să muncească decât să stea degeaba. Câteva zile mai târziu, soldatul îl întreabă dacă ar vrea să se mute într-un alt lagăr care ţine de Mauthausen, la Saurer Werke, în Viena. Gândindu-se că nu poate mai rău decât aici şi cu asigurări din partea soldatului că sunt condiţii ceva mai bune şi comandantul de acolo e prea bătrân ca să-i mai pese, Lale acceptă oferta. Gardianul îi atrage atenţia că lagărul acela nu primeşte evrei, aşa că ar face bine să nu-şi divulge religia.

A doua zi, îi spune:

— Ia-ţi lucrurile. Pleci de-aici. Lale se uită în jur.

— Sunt gata.

— Pleci cu camionul în circa o oră. Du-te la rând la poartă. Numele tău e pe listă.

— Numele?

— Da. Trebuie să-ți ții ascuns numărul de pe braţ, ai înţeles?

— Pot să răspund la numele meu?

— Da, nu uita. Succes.

— Înainte să pleci, aş vrea să-ţi dau ceva.

Soldatul pare nedumerit.

Lale scoate un diamant din gură, îl şterge de cămaşă şi i-l întinde.

— Acum nu mai poţi să spui că n-ai primit niciodată nimic de la un evreu.

*

Viena. Cine n-ar vrea să viziteze Viena? Pentru Lale era o destinaţie de vis când era tânăr şi mereu îndrăgostit. Însuşi cuvântul sună romantic, plin de stil şi posibilităţi. Dar ştie că acum nu se va ridica la înălţimea acestei imagini.

Doi soldaţi îi privesc cu indiferenţă pe Lale şi pe ceilalţi când sosesc. Găsesc o baracă şi li se spune unde şi când o să primească de mâncare. Gândurile lui Lale sunt stăpânite de Gita şi de felul în care să ajungă la ea. Să fie aruncat dintr-un lagăr în altul, şi iar în altul… nu mai poate suporta multă vreme.

Câteva zile observă împrejurimile. Îl vede pe comandantul lagărului cu mersul lui tremurat şi se întreabă cum de mai respiră. Stă de vorbă cu soldaţi abordabili şi încearcă să înţeleagă dinamica dintre deţinuţi. Când descoperă că este probabil singurul deţinut slovac de aici, hotărăşte să stea mai retras. Polonezi, ruşi şi câţiva italieni stau toată ziua şi vorbesc fiecare cu-ai lui, lăsându-l pe Lale izolat în cea mai mare parte a timpului.

Într-o zi, doi tineri se apropie de el codindu-se.

— Se zice că ai fost *Tätowierer* la Auschwitz.

— Cine zice?

— Cineva a spus că te-a cunoscut acolo şi că tatuai prizonierii.
Lale ia mâna tânărului şi îi ridică mâneca. Niciun număr. Se întoarce spre celălalt.

— Dar tu, tu ai fost acolo?

— Nu, dar e adevărat ce se spune?

— Am fost *Tätowierer,* şi ce dacă?

— Nimic, întrebam doar.

Băieţii se îndepărtează. Lale se întoarce la visurile lui. Nu-i vede pe ofiţerii SS apropiindu-se decât când îl ridică cu forţa în picioare şi-l împing până într-o clădire din apropiere. Lale se trezeşte în faţa bătrânului comandant, care îi face semn cu capul unuia dintre ofiţerii SS. Acesta îi suflecă mâneca lui Lale, dezvăluindu-i numărul.

— Ai fost la Auschwitz? întreabă comandantul.

— Da, domnule.

— Ai fost *Tätowierer* acolo?

— Da, domnule.

— Deci eşti evreu?

— Nu, domnule, sunt catolic.

— Cum? N-am ştiut că erau şi catolici la Auschwitz.

— Erau de toate religiile, domnule, alături de infractori şi deţinuţi politici.

— Eşti infractor?

— Nu, domnule.

— Şi nu eşti evreu?

— Nu, domnule, sunt catolic.

— Ai răspuns „nu” de două ori. Te mai întreb o singură dată. Eşti evreu?

— Nu, nu sunt. Uitaţi, să vă dovedesc.

Şi spunând acestea, Lale îşi desface şnurul ce-i ţine pantalonii, care cad pe podea. Îşi agaţă marginea chiloţilor cu degetele şi începe să-i tragă în jos.

— Opreşte-te. N-am nevoie să văd. Bine, poţi să pleci. Punându-şi la loc pantalonii şi străduindu-se să-şi controleze respiraţia, care ameninţă să-l dea de gol, Lale iese grăbit din birou. În biroul de afară se opreşte şi se prăbuşeşte pe un scaun. Ofiţerul de la biroul de alături se uită la el.

— Ce ai?

— Nimic, sunt bine, doar că am ameţit un pic. Ştiţi cumva în ce dată suntem?

— E 22, nu, stai, 23 aprilie. De ce?

— Nimic, aşa, mulţumesc. La revedere.

Afară, Lale se uită la deţinuţii care stau leneşi prin curte şi la gardienii care par şi mai leneşi. *Trei ani. Mi-ați luat trei ani din viață. Nu vă mai dau nicio zi.* În spatele barăcilor, Lale merge de-a lungul gardului, scuturându-l în căutarea unui punct slab. Nu-i ia mult până găseşte unul. Gardul e ieşit la nivelul pământului şi el reuşeşte să-l tragă spre el. Neobosindu-se măcar să verifice dacă-l vede cineva, se strecoară pe dedesubt şi se îndepărtează calm.

Pădurea îi oferă adăpost faţă de orice patrule germane. În timp ce se afundă în ea, aude zgomot de salve de tun şi foc de puşcă. Nu ştie dacă să meargă spre el sau să fugă în direcţia opusă. În timpul unei scurte pauze de focuri, aude susurul unui pârâu. Ca să ajungă la apă, trebuie să se apropie de locul împuşcăturilor, dar întotdeauna a avut o

busolă internă şi direcţia aceea pare cea bună. Dacă de partea cealaltă a pârâului sunt ruşi, sau chiar americani, li se va preda bucuros. Când începe să se întunece, vede în depărtare tunuri şi luminile focurilor trase. Dar el la pârâu vrea să ajungă, în speranţa că poate e şi un pod peste el şi o cale de scăpare. Când ajunge, dă mai degrabă de un râu decât de un pârâu. Se uită pe malul celălalt şi ascultă zgomotul tunurilor.

Trebuie să fie ruşii. Vin spre voi. Cufundându-se în apă, Lale e şocat de cât de rece e. Înoată încet în râu, cu grija sa nu tulbure apa prea mult şi să fie văzut. Oprindu-se, ridică mâna şi ascultă. Salvele de tun sunt mai aproape.

— La naiba, murmură el.

Se opreşte din înotat şi se lasă purtat de curent direct spre locul focurilor, ca un buştean sau un cadavru oarecare, ce poate trece neobservat. Când crede că se află în siguranţă în afara zonei de luptă, înoată frenetic până la malul opus. Iese din râu şi îşi târăşte trupul şiroind de apă între copaci, apoi se prăbuşeşte cuprins de frisoane şi îşi pierde cunoştinţa.

CAPITOLUL 27

Lale se trezeşte şi simte soarele pe faţă. Hainele i s-au uscat un pic şi aude râul curgând mai jos. Se târăşte pe burtă printre copacii care l-au ascuns în timpul nopţii şi ajunge la marginea unei şosele. Pe ea mărşăluiesc soldaţi ruşi. Pândeşte o vreme, temându-se de focuri de armă. Dar soldaţii sunt relaxaţi. Hotărăşte să nu-şi mai amâne planul de a ajunge acasă. Lale ridică mâinile şi iese pe şosea, surprinzând un grup de soldaţi. Aceştia ridică pe loc puştile.

— Sunt slovac. Am fost trei ani într-un lagăr de concentrare. Soldaţii schimbă priviri între ei.

— Valea, zice unul, şi îşi reiau marşul, unul dintre ei îmbrâncindu-l în trecere pe Lale. Stă locului câteva minute, în timp ce alţi soldaţi trec pe lângă el, ignorându-l. Acceptându-le indiferenţa, începe să meargă, având parte doar de câte-o privire rapidă când şi când. Hotărăşte să se îndrepte în direcţia opusă, făcându-şi socoteala că probabil ruşii se duc să se lupte cu nemţii, aşa că i se pare înţelept să se îndepărteze cât mai mult de ei.

Într-un târziu, un jeep îl ajunge din urmă şi se opreşte. Un ofiţer de pe bancheta din spate se uită cu atenţie la el.

— Tu cine naiba eşti?

— Sunt slovac. Am fost trei ani prizonier la Auschwitz.

Îşi suflecă mâneca şi-i arată numărul tatuat.

— N-am auzit niciodată de ăsta. Lale înghite în sec. I se pare inimaginabil că un loc atât de cumplit nu este cunoscut.

— E în Polonia. Asta-i tot ce pot să vă spun.

— Vorbeşti ruseşte perfect, zice ofiţerul. Mai ştii şi alte limbi?

— Cehă, germană, franceză, maghiară şi polonă.

— Şi unde crezi că te duci?

— Acasă, în Slovacia.

— Ba nu. Am o treabă pentru tine. Urcă.

Lale vrea să fugă, dar n-ar avea nicio şansă, aşa că se urcă lângă şofer.

— Întoarce, mergem la Cartierul general, îi spune ofiţerul

acestuia.

Jeepul saltă peste gropi şi şanţuri, înapoi de unde a venit. Câţiva kilometri mai încolo trec printr-un sătuc, apoi intră pe un drum neasfaltat care urcă spre o vilă mare din vârful unui deal, cu vedere spre o vale frumoasă. Maşina intră pe o alee circulară largă, pe care sunt parcate mai multe automobile scumpe. De o parte şi de alta a unei intrări impozante stau doi soldaţi. Jeepul opreşte, şoferul se dă jos şi îi deschide uşa ofiţerului din spate.

— Vino cu mine! spune acesta.

Lale îl urmează în holul vilei. Se opreşte, şocat de opulenţa din jurul lui. O scară maiestuoasă, opere de artă – picturi şi tapiserii pe fiecare perete – şi mobilă de o calitate cum n-a mai văzut niciodată. A păşit într-o lume dincolo de puterea lui de înţelegere. După câte a îndurat, e aproape dureros.

Ofiţerul se îndreaptă spre o încăpere care dă în holul principal, făcându-i semn lui Lale să-l urmeze. Intră într-o cameră mare, superb mobilată. Încăperea e dominată de un birou de mahon şi de omul care stă la el. Judecând după uniformă şi însemnele aferente, Lale se află în faţa unui ofiţer de grad foarte înalt. La intrarea lor, omul ridică privirea.

— Pe cine avem aici?

— Pretinde că a fost prizonier la nazişti trei ani. Bănuiesc că e evreu, dar nu cred că are importanţă. Ceea ce are importanţă e că vorbeşte şi rusă, şi germană, zice ofiţerul.

— Şi?

— M-am gândit că ne-ar putea fi util. Ştiţi, în discuţiile cu localnicii.

Ofiţerul superior se lasă pe spătarul scaunului, părând să chibzuiască.

— Atunci, pune-l la treabă. Găseşte pe cineva să-l păzească şi împușcați-l dacă încearcă să evadeze!

Pe când Lale e escortat afară din cameră, ofiţerul superior adaugă:

— Şi puneţi-l să se spele şi daţi-i nişte haine mai bune.

— Da, domnule. Cred că ne va folosi de minune.

Lale îl urmează pe ofiţer. *Nu ştiu ce vor de la mine, dar dacă înseamnă o baie şi haine curate…* Traversează holul şi urcă la etajul întâi; observă că mai sunt două etaje. Intră într-un dormitor şi rusul

se duce la şifonier şi-l deschide. Haine de damă. Fără un cuvânt, iese şi se duce în următorul dormitor. De data asta, haine bărbăteşti.

— Găseşte ceva ce ţi se potriveşte şi arată bine. Ar trebui să fie o baie acolo, îi arată el. Spală-te şi eu mă întorc curând.

Închide uşa în urma lui. Lale se uită prin cameră. E un pat mare cu baldachin, cu cuverturi grele şi munţi de perne de toate formele şi mărimile, un scrin care i se pare a fi din abanos masiv, o măsuţă cu o lampă Tiffany şi un fotoliu cu o tapiţerie superb brodată. Cât şi-ar dori să fie şi Gita aici! îşi înăbuşă gândul. Nu-şi poate permite să se gândească la ea. Nu încă.

Îşi trece mâinile peste costumele şi cămăşile din şifonier, atât de zi, cât şi de gală, şi peste toate accesoriile necesare pentru a-l readuce la lumină pe Lale. Alege un costum şi îl ridică în faţa oglinzii, admirând priveliştea: o să-i vină aproape perfect. Îl aruncă pe pat. O cămaşă albă i se alătură curând. Dintr-un sertar ia nişte chiloţi moi, şosete apretate şi o curea de piele moale, maro. În alt dulap găseşte o pereche de pantofi lustruiţi, asortaţi la costum. Îşi bagă picioarele goale în ei. Perfecţi.

O uşă dă spre baie. Accesoriile aurii strălucesc pe gresia albă care acoperă pereţii şi podeaua; o fereastră mare filtrează lumina soarelui la apus printr-un vitraliu galben cu verde închis. Intră şi stă nemişcat multă vreme, anticipând plăcerea. Apoi umple cada şi se cufundă în ea, desfătându-se până când apa se răceşte. Mai lasă să curgă nişte apă fierbinte; nu se grăbeşte cu prima lui baie după trei ani încheiaţi. În cele din urmă, iese şi se şterge cu un prosop moale pe care l-a găsit atârnat de suport alături de încă vreo câteva. Se întoarce în dormitor şi se îmbracă încet, savurând senzaţia bumbacului moale şi a şosetelor de lână. Nimic nu zgârie, nu irită şi nu atârnă fără formă pe corpul slăbit. În mod evident proprietarul acestui costum este suplu.

Se aşază un moment pe pat, aşteptând să se întoarcă ofiţerul care-l avea în grijă. Apoi hotărăşte să mai exploreze încăperea. Trage draperiile mari, dând la iveală ferestrele până-n pământ, care dau pe un balcon. Deschide uşile cu un gest graţios şi păşeşte afară. *Doamne, unde sunt?* În faţa lui se întinde o grădină desăvârşită, al cărei gazon se pierde în pădure. Vede perfect aleea circulară de jos, unde mai multe maşini parchează şi depun alţi înalţi funcţionari ruşi.

Aude uşa camerei lui deschizându-se şi când se întoarce îl zăreşte pe ofiţer alături de un militar cu grad mai mic. Rămâne pe balcon. Cei doi vin la el şi se uită în curte.

— E frumos, aşa-i? spune cel care-l adusese.

— V-aţi descurcat bine. E o comoară.

Ofiţerul râde.

— Da, aşa-i. Cartierul ăsta general e un pic mai confortabil decât cel pe care-l aveam pe front.

— Aveţi de gând să-mi spuneţi ce vreţi să fac?

— El e Friedrich. O să fie gardianul tău. O să te împuşte dacă încerci să evadezi.

Lale se uită la soldat. Muşchii braţelor îi umflă mânecile cămăşii şi pieptul e cât pe-aici să rupă nasturii care-l ţin strâns. Buzele lui subţiri nu schiţează niciun zâmbet, nicio grimasă. Lale înclină capul în semn de salut, dar nu i se răspunde.

— N-o să te păzească numai aici, ci o să te ducă în fiecare zi în sat să faci cumpărături. Înţelegi?

— Ce cumpăr?

— Ei bine, vin nu, avem o pivniţă plină. De mâncare cumpără bucătarii. Ei ştiu ce le trebuie…

— Atunci mai rămâne.

— Distracţia.

— O să te duci în sat în fiecare dimineaţă să găseşti tinere domnişoare interesate să petreacă nişte timp aici, cu noi, seara. Pricepi?

— O să fiu peştele vostru?

— Înţelegi perfect.

— Şi cum o să le conving? Le spun că sunteţi toţi băieţi chipeşi şi o să vă purtaţi frumos cu ele?

— O să-ţi dăm lucruri cu care să le trezeşti interesul.

— Ce fel de lucruri?

— Vino cu mine.

Cei trei coboară la parter într-o altă cameră somptuoasă, unde un ofiţer deschide un seif mare din perete. Ofiţerul intră în seif şi scoate două cutii de metal, pe care le pune pe birou. Într-una sunt bani, în cealaltă bijuterii. Lale vede că înăuntru mai sunt multe astfel de cutii.

— Friedrich o să te aducă aici în fiecare dimineaţă şi o să iei şi

bani, şi bijuterii pentru fete. Avem nevoie de opt-zece în fiecare seară. Arată-le plata şi, dacă e nevoie, dă-le o sumă mică de bani în avans. Spune-le că vor primi restul când ajung la vilă, şi când seara se sfârşeşte vor fi duse acasă tefere şi nevătămate. Lale încearcă să bage mâna în cutia cu bijuterii, care e închisă prompt.

— Aţi stabilit deja un tarif cu ele? întreabă el.

— Te las pe tine să-ţi dai seama. Pur şi simplu obţine cel mai bun preţ posibil. Ai înţeles?

— Sigur, vreţi vită calitatea întâi la preţ de cârnaţi. Lale ştie ce să spună.

Ofiţerul râde.

— Du-te cu Friedrich; o să-ti arate casa. Poţi să mănânci în bucătărie sau în camera ta – spune-le bucătarilor cum preferi. Friedrich îl duce pe Lale jos şi îl prezintă celor doi bucătari. Le spune că ar prefera să mănânce în camera lui. Friedrich îi atrage atenţia să nu meargă mai sus de etajul întâi şi, chiar şi acolo, să nu intre în altă cameră decât într-a lui. Pricepe mesajul cât se poate de bine.

Câteva ore mai târziu, i se aduce o mâncare de miel cu un sos gros, cremos. Morcovii sunt gătiţi *al dente,* în unt. Mâncarea e presărată cu sare, piper şi pătrunjel proaspăt. Se întrebase dacă nu şi-o fi pierdut capacitatea de a aprecia aromele bogate. Nu şi-a pierdut-o. Ce a pierdut însă e capacitatea de a se bucura de mâncarea din fața lui.

Cum ar putea, când Gita nu e aici, ca s-o împartă cu ea? Când nici măcar nu ştie dacă ea are ce mânca? Când nu ştie… dar gândul ăsta şi-l reprimă. Acum e aici, şi trebuie să facă ceea ce are de făcut înainte s-o poată căuta. Mănâncă numai jumătate din ce e pe farfurie. Întotdeauna pune deoparte ceva; aşa a trăit în aceşti ultimi ani. Pe lângă mâncare, Lale bea aproape o sticlă de vin. Îi trebuie un oarecare efort să se dezbrace înainte de a se prăbuşi în pat şi a se lăsa cuprins de somnul beţivilor.

A doua zi dimineaţa e trezit de zdrăngănitul unei tăvi de mic dejun pusă pe masă. Nu-şi mai aminteşte dacă şi-a încuiat sau nu camera. Poate că bucătarul are oricum o cheie. Tava goală din seara precedentă şi sticla sunt luate. Totul fără un cuvânt. După micul dejun, face un duş scurt. Tocmai îşi pune pantofii, când intră Friedrich.

— Eşti gata?

Lale aprobă din cap.

— Să mergem.

Prima oprire, biroul cu seif. Friedrich şi încă un ofiţer privesc cum Lale alege o sumă de bani, care e numărată şi notată într-un registru, apoi o combinaţie de mici bijuterii şi câteva pietre preţioase, notate şi ele.

— Iau mai mult decât o să am probabil nevoie, pentru că e prima dată şi habar n-am care e tariful, bine? le spune el celor doi.

Ei ridică din umeri.

— Ai grijă doar să aduci înapoi ce nu dai, îi spune ofiţerul contabil. Punând banii într-un buzunar şi bijuteriile în celălalt, Lale îl urmează pe Friedrich într-un garaj mare de lângă vilă. Acesta ia un jeep, Lale urcă şi merg cei câţiva kilometri până în satul prin care a trecut cu o zi înainte. *Oare ieri a fost? Cum de mă simt atât de diferit deja?* Pe drum, Friedrich îi spune că seara vor veni cu o camionetă să ia fetele. Nu e confortabil, dar e singurul lor vehicul în care încap douăsprezece persoane. Când intră în sat, Lale întreabă:

— Aşadar, unde să caut fetele care ar putea fi de acord?

— Te las în capul străzii. Intră în toate prăvăliile. Lucrătoare sau cliente, nu contează, atâta vreme cât sunt tinere şi de preferat drăguţe. Află-le preţul, arată-le plata – dacă vor un avans, dă-le numai bani. Spune-le că le vom lua la ora şase din faţa brutăriei. Unele au mai fost.

— De unde o să ştiu dacă nu au pe cineva?

— Probabil că o să spună nu. S-ar putea şi să arunce cu ceva în tine, aşa că fii pregătit să te fereşti. În timp ce Lale coboară, Friedrich adaugă: Eu o să aştept şi o să te urmăresc. Nu te grăbi. Şi să nu faci vreo prostie.

Lale se îndreaptă spre o prăvălie din apropiere, sperând că astăzi niciun soţ sau iubit n-a ieşit la cumpărături cu partenera lui. Când intră, toată lumea se uită la el. Salută în rusă, apoi îşi aminteşte că e în Austria şi o dă pe germană.

— Bună ziua, doamnelor, ce mai faceţi?

Femeile se uită una la alta. Câteva chicotesc, apoi o vânzătoare întreabă:

— Pot să te ajut? Cauţi ceva pentru soţia dumitale?

— Nu tocmai. Vreau să vorbesc cu voi toate.

— Eşti rus? întreabă o clientă.

— Nu, sunt slovac. Dar sunt aici din partea armatei sovietice.

— Stai la vilă? întreabă o altă clientă.

— Da.

— Ai venit să vezi dacă vrem să petrecem diseară?

— Da, da, de-asta am venit. Aţi mai fost acolo?

— Eu am fost. Nu mai face faţa asta speriată. Ştim toate ce vrei.

Lale se uită în jur. Sunt două vânzătoare şi patru cliente.

— Ei bine? spune el precaut.

— Arată-ne ce ai, spune o clientă.

Îşi goleşte buzunarele pe tarabă şi fetele se adună în jurul lui.

— Cât putem lua?

Lale se uită la fata care a mai fost la vilă.

— Cu cât ai fost plătită ultima oară?

Ea îi flutură pe sub nas un inel cu perlă şi diamante.

— Plus zece mărci.

— Bine, ce-ar fi să-ți dau cinci mărci acum, alte cinci diseară şi o bijuterie la alegere?

Fata scotoceşte printre ele şi alege o brăţară cu perle.

— O iau pe asta.

— Nu încă, spune el. Să fii la brutărie diseară la şase. Ne-am înţeles?

— Ne-am înţeles! zice ea.

Lale îi întinde cinci mărci, pe care ea şi le îndeasă în sân.

Celelalte fete studiază bijuteriile şi îşi alege fiecare ce vrea. Lale îi dă fiecăreia câte cinci mărci. Nimeni nu se târguieşte.

— Mulţumesc, doamnelor. Înainte să plec, îmi puteţi spune unde aş mai putea găsi câteva frumuseţi ca voi?

— Ai putea încerca la cafeneaua aflată la două uşi de aici, sau la bibliotecă, îi sugerează una dintre ele.

— Ai grijă cu bunicuţele din cafenea, zice o femeie chicotind.

— Cum adică „bunicuţe”? întreabă Lale.

— Ştii tu, femei bătrâne – unele dintre ele au peste treizeci de ani!

Lale zâmbeşte.

— Ascultă, spune originala voluntară, ai putea opri orice femeie pe care o întâlneşti pe stradă. Toate ştim ce vrei, şi sunt destule

printre noi care au nevoie de mâncare şi băuturi bune, chiar dacă trebuie să le împărţim cu porcii ăia de ruşi urâţi. Aici n-au mai rămas bărbaţi să ne ajute. Facem ce trebuie să facem.

— Şi eu la fel, le spune Lale. Vă mulţumesc tuturor foarte mult, abia aştept să ne vedem diseară. Iese din magazin şi se sprijină de un zid, trăgând aer în piept. O singură prăvălie, jumătate din fetele cerute. Cercetează trotuarul de vizavi. Friedrich îl priveşte. Îi face semn că e bine. Aşa, *unde e cafeneaua aia?* Pe drum, Lale opreşte trei femei tinere, dintre care două acceptă să vină la petrecere. În cafenea mai găseşte trei. I se pare că au treizeci-treizeci şi ceva de ani, dar sunt încă femei frumoase, cu care oricine ar vrea să fie văzut.

În seara aceea Lale şi Friedrich le iau pe femei, care aşteaptă toate la brutărie, aşa cum li s-a spus. Sunt îmbrăcate elegant şi machiate. Are loc tranzacţia în bani şi bijuterii stabilită, controlată sumar de Friedrich.

Le priveşte în timp ce intră în vilă. Se ţin de mână, cu o expresie hotărâtă pe chip, râzând din când în când.

— Dă-mi ce-a rămas, zice Friedrich stând lângă Lale.

Acesta scoate nişte bancnote şi câteva bijuterii din buzunare şi i le întinde lui Friedrich, care pare satisfăcut că tranzacţiile s-au făcut corect. Acesta bagă bunurile în buzunar, apoi începe să-l percheziţioneze pe Lale, băgându-i adânc mâinile în buzunare.

— Hei, ai grijă, spune Lale. Nu ne cunoaştem atât de bine!

— Nu eşti genul meu.

*

La bucătărie s-a aflat probabil de întoarcerea lui, căci îi soseşte cina la scurtă vreme după ce intră în camera sa. Mănâncă, apoi iese pe balcon. Sprijinindu-se de balustradă, priveşte cum vin şi pleacă maşinile. Din când în când, zgomotul petrecerii de jos răzbate până la el şi e mulţumit că aude doar râsete şi conversaţie. Se întoarce în cameră şi începe să se dezbrace pentru culcare. Pipăind în tivul pantalonilor, găseşte micul diamant pe care l-a pus acolo. Scoate o şosetă din sertar şi ascunde diamantul în ea, apoi se duce la culcare.

E trezit câteva ore mai târziu de râsete şi discuţii venind dinspre uşa de la balcon. Iese şi vede cum fetele se urcă în camionetă ca să

fie duse acasă. Majoritatea par bete, dar niciuna nu arată ca şi cum ar fi supărată. Se duce înapoi la culcare.

*

În următoarele câteva săptămâni Lale şi Friedrich îşi fac excursia în sat de două ori pe zi. Devine bine-cunoscut acolo; până şi femeile care nu vin niciodată la vilă ştiu cine e şi-l salută când se întâlnesc. Prăvălia şi cafeneaua sunt două dintre locurile lui preferate şi curând fetele încep să se adune la ora la care ştiu că soseşte el. Adeseori e întâmpinat cu un sărut pe obraz de cele care vin regulat şi i se cere să vină şi el seara la petrecere. Par chiar mâhnite că nu-şi face apariţia niciodată.

Într-o zi, la cafenea, Serena, o chelneriţă, spune cu voce tare:

— Lale, te însori cu mine când se termină războiul?

Celelalte fete chicotesc şi femeile mai în vârstă ţâţâie dezaprobator.

— E îndrăgostită de tine, Lale. Nu-l vrea pe niciunul dintre porcii ăştia de ruşi, indiferent câţi bani ar avea, adaugă una dintre cliente.

— Eşti o fată foarte frumoasă, Serena, dar mă tem că inima mea aparţine altcuiva.

— Cui? Cum o cheamă? întreabă Serena indignată.

— O cheamă Gita şi îi sunt promis. O iubesc.

— Te aşteaptă? Unde e?

— Nu ştiu unde e acum, dar o s-o găsesc.

— De unde ştii măcar dacă e în viaţă?

— A, e în viaţă. Tie nu ţi s-a întâmplat să ştii pur şi simplu ceva?

— Nu sunt sigură.

— Atunci n-ai fost niciodată îndrăgostită. Ne vedem mai târziu, fetelor. La şase fix. Să nu întârziaţi.

Un cor de rămas-bun îl acompaniază până la ieşire.

*

În seara aceea, pe când adaugă un rubin mare la comoara lui, îl cotropeşte un cumplit dor de casă.

Şade pe pat multă vreme. Amintirile despre casă i-au fost întinate

de amintirile din război. Vede acum tot ce-a iubit, toţi oamenii dragi lui, numai prin ochelari înnegriţi de suferinţă şi pierderi. Când reuşeşte să se adune, goleşte şoseta pe pat şi numără pietrele preţioase pe care a reuşit să le sustragă de-a lungul săptămânilor. Apoi iese pe balcon. Nopţile devin mai calde şi câţiva petrecăreţi sunt afară, pe gazon, unii stând relaxaţi, alţii jucând un fel de leapşa. O bătaie în uşa camerei lui îl face să tresară. Din prima seară, Lale şi-a încuiat uşa fie că e în cameră, fie că nu. Dând fuga să deschidă, Lale vede nestematele pe pat şi trage repede cuvertura peste ele. Nu vede ultimul rubin căzând pe jos.

— De ce era încuiată uşa? întreabă Friedrich.

— Nu vreau să mă trezesc împărţind patul cu vreunul dintre camarazii tăi. Pe unii am observat că nu-i interesează câtuşi de puţin fetele pe care le aducem.

— Înţeleg. Eşti un bărbat arătos. Ştii că te-ar răsplăti frumos dacă ai fi înclinat.

— Nu sunt.

— Ai vrea una dintre fete? Au fost plătite deja.

— Nu, mulţumesc.

Friedrich zăreşte ceva sclipind pe covor. Se apleacă şi ia rubinul.

— Dar ăsta ce e?

Lale se uită surprins la piatră.

— Poţi să-mi explici ce-i cu ăsta, Lale?

— Probabil mi s-a prins în cusătura buzunarului.

— Serios?

— Crezi că dacă l-aş fi luat cu intenţie l-aş fi lăsat acolo, să-l găseşti tu?

Friedrich chibzuieşte.

— Presupun că nu. Îl bagă în buzunar. O să-l pun înapoi în seif.

— Ce voiai să-mi spui? întreabă Lale, schimbând subiectul.

— Mâine o să fiu transferat, aşa că o să-ți faci rundele de dimineață şi adunările de seară singur de acum încolo.

— Cu altcineva, vrei să zici?

— Nu. Ai dovedit că se poate avea încredere în tine; generalul e foarte impresionat. Pur şi simplu ce-ai făcut şi până acum şi când o fi timpul să plecăm cu toţii s-ar putea să fie şi o mică primă pentru tine.

— Îmi pare rău că pleci. Îmi plăceau conversaţiile noastre pe

drum. Ai grijă de tine; războiul nu s-a terminat.

Îşi strâng mâinile.

Odată rămas singur, încuiat în siguranţă în camera lui, Lale adună pietrele preţioase şi le pune la loc în şosetă. Ia cea mai frumoasă valiză din şifonier şi o pune deoparte. Pune pe masă o cămaşă şi câteva perechi de chiloţi şi şosete, sub care strecoară o pereche de pantofi.

*

A doua zi dimineaţă, Lale face duş şi se îmbracă cu hainele alese, inclusiv patru perechi de chiloţi şi trei perechi de şosete. Pune şoseta cu nestematele în buzunarul interior al hainei. Aruncă o ultimă privire prin cameră, apoi se duce la seif. Îşi ia cantitatea obişnuită de bani şi bijuterii şi e gata să plece, când ofiţerul contabil îl opreşte.

— Stai. Ia mai mult azi. În seara asta sosesc doi ofițeri de grad foarte înalt de la Moscova. Cumpără-le ce e mai bun.

Lale ia bani şi bijuterii în plus.

— În dimineaţa asta s-ar putea să mă întorc ceva mai târziu. Mă duc şi la bibliotecă, să văd dacă pot să împrumut o carte.

— Avem cărţi şi-n biblioteca de aici.

— Mulţumesc, dar acolo sunt mereu ofiţeri, şi… în fine, încă mă simt intimidat. Înţelegi?

— A, bine. Cum vrei.

Lale intră în garaj şi-l salută din cap pe mecanic, care e ocupat să spele o maşină.

— O zi minunată, Lale. Cheile sunt în jeep. Aud că azi pleci singur.

— Da, Friedrich a fost transferat; sper că nu pe front.

— Ar fi culmea ghinionului.

— A, am primit permisiunea să mă întorc mai târziu ca de obicei azi.

— Vrei şi tu un pic de acţiune, ai?

— Aşa ceva. Ne vedem mai târziu.

— Bine, o zi bună.

Lale sare nonşalant în jeep şi se îndepărtează de vilă fără a privi în urmă. În sat, parchează în capul străzii principale, lasă cheile în

contact şi pleacă. Vede o bicicletă sprijinită în faţa unei prăvălii, pe care o ia liniştit. Apoi sare pe ea şi goneşte spre ieşirea din sat.

Câţiva kilometri mai încolo, e oprit de o patrulă rusească.

Un ofiţer tânăr îl întreabă răstit:

— Unde te duci?

— Am fost prizonier la germani trei ani. Sunt din Slovacia şi mă duc acasă.

Rusul apucă ghidonul, forţându-l pe Lale să coboare. Se întoarce cu spatele la el şi primeşte un şut în fund.

— Mersul pe jos o să-ţi facă bine. Acum şterge-o.

Lale se îndepărtează. *N-are rost să protestez.*

Se lasă seara, dar el nu se opreşte din mers. Vede în faţă luminile unui orăşel şi grăbeşte pasul. Peste tot mişună soldaţi ruşi, şi deşi îl ignora, simte ca trebuie să meargă mai departe. La marginea oraşului dă de o gară şi se duce repede spre ea, gândindu-se ca poate găseşte o bancă pe care să se culce câteva ore. Ieşind pe un peron, găseşte un tren, dar niciun semn de viaţă. Trenul îl umple de nelinişte, dar îşi reprima teama şi se plimbă pe lângă el, trăgând cu ochiul înăuntru. Vagoane. Vagoane pentru oameni. Îi atrage atenţia o lumină în biroul gării şi se îndreaptă spre ea. Înăuntru, şeful de gară se leagănă pe un scaun; îi cade capul de somn şi el tot încearcă să rămână treaz. Lale se retrage de la fereastră şi simulează un acces de tuse, apoi se apropie cu o siguranţă pe care n-o simte de fapt. Şeful de gară, acum treaz, vine la fereastră şi o întredeschide cât să poată sta de vorbă.

— Pot să te ajut?

— Unde merge trenul ăsta?

— La Bratislava.

— Pot să merg cu el?

— Poţi să plăteşti?

Lale scoate şoseta din haină, extrage două diamante şi i le întinde. Când face asta, mâneca de pe braţul stâng i se ridică, dezvăluindu-i tatuajul. Şeful de gară ia pietrele.

— Ultimul vagon, n-o să te deranjeze nimeni acolo. Dar pleacă abia la şase dimineaţa.

Lale se uită la ceasul gării. *Peste opt ore.*

— Pot să aştept. Cât durează călătoria?

— Circa o oră şi jumătate.

— Mulţumesc. Mulţumesc foarte mult. În timp ce se îndreaptă spre ultimul vagon e strigat de şeful de gară, care îl ajunge din urmă şi îi întinde mâncare şi un termos.

— E doar un sandvici făcut de nevastă-mea, dar cafeaua e fierbinte şi tare.

Luând mâncarea şi cafeaua, Lale lasă umerii în jos şi nu-şi poate reţine lacrimile. Când ridică privirea, vede că şi şeful de gară are lacrimi în ochi. Acesta se întoarce şi se duce înapoi spre birou.

— Îți mulţumesc.

Abia poate rosti cuvintele.

Când ajunge la graniţa cu Slovacia se crapă de ziuă. Un funcţionar se apropie de el şi-i cere actele. Lale îşi suflecă mâneca să-şi arate singura forma de identificare: 32407.

— Sunt slovac, spune el.

— Bun venit acasă!

CAPITOLUL 28

Bratislava. Lale coboară din tren în oraşul în care a trăit şi a fost fericit, unde ar fi trebuit să se desfăşoare viaţa lui în ultimii trei ani. Rătăceşte prin cartierele pe care le cunoştea atât de bine. Multe sunt acum aproape de nerecunoscut din cauza bombardamentelor. Aici nu e nimic pentru el. Trebuie să găsească o cale de întoarcere la Krompachy, aflat la vreo patru sute de kilometri distantă: va fi o lungă călătorie spre casă. Îi ia patru zile de mers pe jos, întrerupt din când în când de câte o bucată de drum în trăsuri cu cai, sau călare pe cal, fără şa, ori în remorca unui tractor. Plăteşte, când e nevoit, în singurul mod în care poate: un diamant ici, un smarald colo. În cele din urmă păşeşte pe strada pe care a crescut şi ajunge în faţa casei părinteşti. Gardul din faţă a dispărut, mai sunt doar câteva uluci contorsionate. Florile, cândva mândria şi bucuria mamei lui, sunt sufocate de buruieni şi iarbă. Peste o fereastră spartă e bătută în cuie o scândură grosolană.

O femeie mai în vârstă iese din casa de vizavi şi vine cu mers apăsat spre el.

— Ce cauţi aici? Pleacă! ţipă ea agitând o lingură de lemn.

— Îmi pare rău. Doar că… am locuit aici.

— Lale? Tu eşti?

— Da. Ah, doamnă Molnar, dumneavoastră sunteţi? Arătaţi, păreţi…

— Bătrână. Ştiu. Doamne, Lale, chiar tu eşti?

Se îmbrăţişează. Cu voci sugrumate, se întreabă unul pe altul ce mai fac, fără ca vreunul să-l lase pe celălalt să răspundă până la capăt. În cele din urmă, vecina se desprinde de el.

— Şi de ce stai în drum? Hai, du-te acasă!

— Stă cineva aici?

— Sora ta, sigur. O, Doamne… nu ştie că eşti în viaţă?

— Sora mea! Goldie trăieşte?

Lale traversează strada în fugă şi bate tare la uşă. Cum nu răspunde nimeni imediat, mai bate o dată. Aude dinăuntru:

— Vin, vin.

Goldie deschide uşa. La vederea fratelui ei, leşină. Doamna Molnar îl urmează înăuntru, iar el o ridică pe sora lui şi o întinde pe o canapea. Doamna Molnar aduce un pahar cu apă. Ţinând drăgăstos capul lui Goldie în braţe, Lale aşteaptă ca ea să deschidă ochii. Când îşi revine, îi întinde apa. Ea suspină, vărsând-o aproape pe toată. Doamna Molnar iese încet, în timp ce Lale îşi leagănă sora, dând şi el frâu liber lacrimilor. Trece un timp până să poată vorbi şi să-i pună întrebările al căror răspuns îl doreşte cu atâta disperare.

Veştile sunt sumbre. Părinţii lor au fost luaţi la numai câteva zile după plecarea lui. Goldie habar n-are unde au fost duşi sau dacă mai sunt în viaţă. Max a intrat în mişcarea de partizani şi a fost ucis în luptele cu nemţii. Soţia lui şi cei doi băieţei au fost luaţi şi duşi, din nou, nu se ştie unde. Singura veste bună pe care poate să i-o dea Goldie este despre ea. S-a îndrăgostit de un rus şi sunt căsătoriţi. Acum o cheamă Sokolov. Soţul ei e plecat cu treburi şi urmează să se întoarcă peste câteva zile.

Lale o urmează în bucătărie, nevrând s-o scape din ochi, iar ea pregăteşte ceva de mâncare. După ce mănâncă, stau de vorbă până târziu în noapte. Oricât insistă Goldie să afle unde a fost în ultimii trei ani, el nu-i spune altceva decât că a fost într-un lagăr de concentrare din Polonia şi acum e acasă.

A doua zi se destăinuie atât surorii lui, cât şi doamnei Molnar despre dragostea lui pentru Gita şi credinţa pe care o are că ea e încă în viaţă.

— Trebuie s-o găseşti, spune Goldie. Trebuie s-o cauţi!

— Nu ştiu de unde să încep.

— Păi de unde era? întreabă doamna Molnar.

— Nu ştiu. N-a vrut să-mi spună.

— Ajută-mă să înţeleg. O cunoşti de trei ani şi în tot acest timp nu ţi-a spus nimic despre originile ei?

— N-a vrut. Urma să-mi spună în ziua când a plecat din lagăr, dar totul s-a petrecut prea repede. Nu-i ştiu decât numele de familie: Furman.

— Ei, e ceva, dar nu cine ştie ce, îl dojeneşte sora lui.

— Am auzit că oamenii încep să vină acasă din lagăre, zice doamna Molnar. Toţi sosesc la Bratislava. Poate e acolo.

— Dacă e să mă întorc la Bratislava, am nevoie de un mijloc de transport.

Goldie zâmbeşte.

— Şi atunci ce mai stai aici?

În oraş, Lale întreabă pe toată lumea dacă poate cumpăra un cal, o bicicletă, un camion, orice. Cu toții îl refuză.

Pe când începe să dispere, vede venind spre el un bătrân într-o căruţă mică, trasă de un singur cal. Lale păşeşte în faţa animalului, silindu-l pe om să tragă de hăţuri.

— Aş vrea să vă cumpăr calul şi căruţa, spune el repede.

— Cât?

Lale scoate mai multe pietre preţioase din buzunar.

— Sunt adevărate. Şi valorează o grămadă de bani.

După ce inspectează comoara, bătrânul spune:

— Cu o condiţie.

— Care? Orice!

— Mai întâi trebuie să mă duci acasă.

Ceva mai târziu, Lale trage în faţa casei surorii sale şi îi arată mândru noul său mijloc de transport.

— N-am nimic să-i dau de mâncare! exclamă ea. El arată spre iarba lungă.

— Gazonul tău trebuie tuns!

În noaptea aceea, cu calul priponit în curte, doamna Molnar şi Goldie se apucă să facă de mâncare pentru drum. Lui Lale i se rupe inima să-şi ia rămas-bun de la ele atât de repede după ce a venit acasă, dar ele nici nu vor să audă că ar mai rămâne.

— Să nu te întorci fără Gita, sunt ultimele cuvinte pe care i le spune Goldie în timp ce el se urcă în căruţă şi e gata să fie aruncat din ea de calul care o ia din loc. Se uită în urmă la cele două femei care stau în faţa casei lui părinteşti, ţinându-se de mijloc, zâmbind şi făcându-i cu mâna.

*

Vreme de trei zile şi trei nopţi, Lale şi noul lui tovarăş călătoresc pe drumuri desfundate şi prin oraşe bombardate. Trec pâraiele prin vad acolo unde podurile au fost distruse. Iau diferiţi oameni pe drum.

Lale mănâncă puţin din proviziile lui. Simte durere din pricina familiei lui spulberate. În acelaşi timp, îi e dor de Gita, şi asta-i dă voinţa de care are nevoie pentru a merge mai departe. Trebuie s-o găsească. I-a promis.

Când ajunge în sfârşit la Bratislava, se duce imediat la gară.

— E adevărat că supravieţuitorii din lagărele de concentrare vin acasă? întreabă el. I se spune că da şi i se dă un mers al trenurilor. Fără nicio idee despre locul în care ar fi putut ajunge Gita – nici măcar țara, el hotărăşte că singurul lucru pe care-l poate face e să aştepte fiecare tren. Se gândeşte să-şi găsească un loc unde să stea, dar un bărbat ciudat şi un cal nu sunt cei mai dezirabili chiriaşi, aşa că doarme în căruţă în orice petic de loc liber pe care-l găseşte, cât timp îi trebuie calului să mănânce iarba sau până sunt goniţi. Îşi aminteşte des de prietenii săi romi din lagăr şi de poveştile pe care i le-au spus despre modul lor de viaţă. Vara se apropie de sfârşit. Plouă des, dar asta nu-l descurajează.

Două săptămâni stă Lale în gară, pândind fiecare tren care soseşte. Se plimbă de-a lungul peronului, apropiindu-se de fiecare femeie care coboară.

— Ați fost la Birkenau?

De câteva ori răspunsul e „da”, şi atunci el întreabă:

— Ați cunoscut-o pe Gita Furman? Era în Blocul 29.

Nimeni n-o cunoaşte.

Într-o zi, şeful de gară îl întreabă dacă a înregistrat-o pe Gita la Crucea Roşie, care ia numele celor dispăruţi şi ale celor care sau întors şi îi caută pe cei dragi. Neavând nimic de pierdut, se duce în centrul oraşului, la adresa care i s-a dat.

*

Gita merge pe strada principală împreună cu două prietene când vede o căruţă caraghioasă trasă de un cal. În ea stă calm un tânăr.

Ea păşeşte pe carosabil.

Timpul se opreşte în loc; calul se opreşte de bunăvoie în faţa tinerei femei.

Lale se dă jos din căruţă.

Gita face un pas spre el. El nu se mişcă. Ea mai face un pas.

— Bună, spune ea.

Lale cade în genunchi. Gita se întoarce spre cele două prietene, care privesc uimite.

— El e? strigă una din ele.

— Da, spune Gita. El e!

În mod evident, Lale nu are de gând să se mişte, sau nu e în stare să se mişte, aşa că Gita se apropie de el. Îngenunchind în faţa lui, spune:

— În caz că nu m-ai auzit când am plecat de la Birkenau, te iubesc!

— Vrei să te măriţi cu mine? întreabă el.

— Da, vreau!

— Vrei să mă faci cel mai fericit bărbat din lume?

— Da.

Lale o ia pe Gita în braţe şi o sărută. Una din prietenele ei vine şi ia calul din drum. Apoi Gita cuprinde cu braţul mijlocul tânărului, lăsându-şi capul pe umărul lui. Se îndepărtează împreună, contopindu-se în mulţimea străzii – un tânăr cuplu printre atâtea altele, într-un oraş devastat de război.

EPILOG

Lale şi-a schimbat numele de familie în Sokolov, numele rusesc al surorii lui măritate – un nume mai lesne acceptat decât Eisenberg în Slovacia controlată de sovietici. El şi Gita s-au căsătorit în octombrie 1945 şi sau stabilit la Bratislava. Lale a început să importe ţesături fine – în mătase, bumbac – din Europa şi Asia. Le vindea fabricanţilor disperaţi să reconstruiască şi să reîmbrace ţara. Având în vedere că Uniunea Sovietică stăpânea întreaga Cehoslovacie, spune Lale, afacerea lui a fost singura care nu a fost naţionalizată imediat de către conducătorii comunişti. În definitiv, furniza tocmai materialele pe care şi le doreau ştabii din conducere pentru uzul lor personal.

Afacerea a crescut; el şi-a luat un partener şi profitul a sporit. Lale a început să poarte din nou haine elegante. El şi Gita cinau la cele mai bune restaurante şi îşi făceau vacanţele în staţiuni balneoclimaterice din Uniunea Sovietică. Sprijineau puternic mişcarea de înfiinţare a unui stat evreiesc în Israel. Gita mai ales lucra discret din culise, făcând rost de bani de la localnicii înstăriţi şi aranjand ca ei să fie scoşi din ţară. Când căsnicia partenerului de afaceri al lui Lale s-a destrămat, fosta soţie a acestuia i-a denunţat pe Lale şi Gita autorităţilor. Pe 20 aprilie 1948, Lale a fost arestat şi acuzat de „export de bijuterii şi alte valori din Cehoslovacia". Mandatul de arestare continuă: „Ca rezultat, Cehoslovacia a suferit inestimabile pierderi economice şi Sokolov a obţinut prin acţiunile lui ilegale valori semnificative în bani şi proprietăţi". Cât scosese din ţară bijuterii şi bani, Lale nu avusese niciun câştig financiar. Donase banii.

Două zile mai târziu, afacerea i-a fost naţionalizată şi el a fost condamnat la doi ani de închisoare la Ilava, un loc faimos pentru că acolo erau întemniţaţi deţinuţii politici şi prizonierii germani de război. Lale şi Gita avuseseră inteligenţa să-şi pună bine o parte din avere. Cu relaţii în guvernul slovac şi în justiţie, Gita a reuşit să mituiască nişte înalţi funcţionari să-i ajute. Într-o zi, Lale a primit la

închisoare vizita unui preot catolic. După un timp, preotul le-a cerut gardienilor să iasa din încapere, ca să asculte spovedania deţinutului, care era sacrosanctă şi destinată doar urechilor lui. Când au rămas singuri, i-a spus lui Lale să se poarte ca şi cum ar începe să înnebunească. Dacă îi ieşea, aveau să aduca un psihiatru să-l vadă. Nu după mult timp, Lale a ajuns în faţa unui psihiatru, care i-a spus că va aranja să fie lasat acasa pentru câteva zile, până nu „o ia razna şi nu mai poate fi recuperat”.

O săptămână mai târziu a fost dus la apartamentul unde locuia cu Gita. I s-a spus ca va fi luat înapoi după două zile ca să-şi ispăşească sentinţa. În noaptea aceea, cu ajutorul unor prieteni, au ieşit prin spatele blocului, fiecare cu câte o valiză cu lucruri şi un tablou de care Gita a refuzat să se despartă. Tabloul înfăţişă o ţigancă. Au luat şi o mare sumă de bani ca s-o dea unui om de legătură din Viena, pentru Israel. Apoi s-au ascuns în spatele peretelui fals al unui camion care transporta produse agricole din Bratislava în Austria. La o oră stabilită, într-o zi stabilită, se plimbau pe un peron al gării din Viena în căutarea unei persoane pe care n-o mai întâlniseră niciodată. Lale descria scena ca părând desprinsă dintr-un roman de Le Carré. Au murmurat o parolă la urechea mai multor domni singuri până când unul a dat în sfârşit răspunsul potrivit. Lale i-a strecurat o valijoară cu bani, apoi omul a dispărut.

De la Viena s-au dus la Paris, unde au închiriat un apartament şi vreme de câteva luni s-au bucurat de cafenelele şi barurile oraşului care-şi revenea după război. Lale avea să poarte mereu cu el amintirea unui spectacol dat într-un cabaret de Josephine Baker, uluitoarea cântăreaţă şi dansatoare de culoare. O descria ca „având picioarele până aici”, arătând spre talia lui.

Cum nu se găsea de lucru pentru cei care nu erau francezi, Lale şi Gita au hotărât să părăsească Franţa. Voiau să plece cât mai departe de Europa. Aşa că şi-au cumpărat paşapoarte false şi sau îmbarcat pentru Sidney, unde au ajuns pe 29 iulie 1949.

Pe vapor s-au împrietenit cu un cuplu care le-a povestit despre rudele din Melbourne, alături de care intenţionau să trăiască. Atât a fost de-ajuns să-i convingă pe Lale şi Gita să se stabilească şi ei la Melbourne. Lale s-a apucat din nou de comerţul cu textile. A cumpărat un mic depozit şi a devenit furnizor de ţesături pentru

Australia şi alte ţări. Gita a hotărât că vrea să participe şi ea la afacere şi s-a înscris la un curs de design vestimentar. Apoi a început să creeze haine de damă, ceea ce a adăugat o nouă dimensiune afacerii lor.

Cea mai mare dorinţă a lor era să aibă un copil, dar pur şi simplu nu se întâmpla. În cele din urmă, au renunţat la speranţă. Apoi, spre marea lor surpriză şi încântare, Gita a rămas însărcinată. Fiul lor, Gary, s-a născut în 1961, când Gita avea 36 de ani, iar Lale 44. Aveau o viaţă plină, cu un copil, prieteni, o afacere de succes şi vacanţe în Gold Coast, toate susţinute de o dragoste pe care nicio greutate nu izbutise s-o zdrobească. Tabloul înfăţişând o ţigancă, pe care Gita l-a luat cu ea din Slovacia, este încă atârnat în casa lui Gary.

Nota autoarei

Mă aflu în camera de zi a casei unui bătrân. Încă nu-l cunosc bine, dar am făcut cunoştinţă repede cu câinii lui, Tootsie şi Bam Bam – unul de mărimea unui ponei, celălalt mai mic decât pisica mea. Din fericire, i-am cucerit, iar acum dorm amândoi.

Îmi feresc privirea pentru o clipă. Trebuie să-i spun.

— Ştiţi că nu sunt evreică, da?

A trecut o oră de când ne-am întâlnit. Bătrânul din fotoliul din faţa mea pufneşte iritat, dar nu ostil, întoarce capul şi-şi împleteşte degetele. Stă cu picioarele încrucişate şi cel de deasupra bate un ritm tăcut. Priveşte pe fereastră, spre spaţiul deschis.

— Da, spune el într-un târziu, întorcându-se spre mine cu un zâmbet. De-asta te vreau pe dumneata.

Mă relaxez puţin. Poate că până la urmă sunt unde trebuie.

— Aşadar, zice el de parcă ar fi gata să-mi spună un banc, spune-mi ce ştii despre evrei!

Îmi vin în minte sfeşnice cu şapte braţe, în timp ce mă străduiesc să găsesc ceva de spus.

— Cunoşti vreun evreu?

Aş cunoaşte pe cineva.

— Lucrez cu o fată, Bella. Cred că-i evreică.

Mă aştept la dispreţ, dar primesc în schimb entuziasm.

— Bun! zice el.

— Va trebui să nu ai prejudecăţi în legătură cu ceea ce-ţi voi povesti. Face o pauză, părând că-şi caută cuvintele: Nu vreau niciun bagaj personal în povestea mea.

Mă foiesc stingherită.

— S-ar putea să fie totuşi un pic.

El se apleacă înainte, nesigur. Se prinde cu mâna de masă. Masa nu e aşezată bine şi picioarele ei inegale lovesc podeaua, stârnind ecou. Câinii se trezesc speriaţi. Înghit în sec.

— Numele de fată al mamei mele era Schwartfeger. Familia ei era de origine germană.

El se relaxează.

— Toţi venim de undeva, spune.

— Da, dar eu sunt neozeelandeză! Familia mamei este în Noua Zeelandă de peste o sută de ani.

— Emigranţi.

— Da.

— Cât de repede poţi să scrii? mă întreabă.

Sunt descumpănită. Ce mă întreabă de fapt?

— Păi, depinde ce scriu.

— Am nevoie să lucrezi repede. Nu mai am mult timp.

Panică. În mod intenţionat nu luasem cu mine nimic de înregistrat sau de scris la această primă întâlnire. Fusesem invitată să aud povestea vieţii lui şi să mă hotărăsc dacă vreau s-o scriu. Deocamdată, voiam doar să ascult.

— Păi cât timp aveţi? îl întreb.

— Puţin.

— Trebuie să plecaţi undeva în curând?

— Da, spune el îndreptându-şi din nou privirea spre fereastra deschisă. Trebuie să fiu cu Gita.

*

N-am cunoscut-o pe Gita. Moartea ei şi nevoia lui de a i se alătura l-au determinat pe Lale să-şi spună povestea. Voia să fie consemnată, ca, după cum spunea el, „să nu se mai întâmple niciodată”.

După acea primă întâlnire l-am vizitat de două sau trei ori pe săptămână. A fost nevoie de trei ani pentru ca povestea să se desfăşoare. A trebuit să-i câştig încrederea, şi a durat ceva până când a fost dispus să se angajeze în introspecţia profundă pe care o necesitau părţi din povestea lui. Deveniserăm prieteni – nu, mai mult decât prieteni; vieţile noastre s-au îngemănat pe măsură ce el s-a eliberat de povara vinovăţiei pe care o purtase cu el vreme de peste cincizeci de ani, de teama că el şi Gita ar fi putut fi socotiţi colaboraţionişti. Am preluat o parte din povara lui Lale stând la masa din bucătărie cu acest om minunat, cu mâini tremurătoare, cu glas şovăitor, cu ochii încă umezi la şaizeci de ani după ce trecuse prin cele mai cumplite evenimente din istoria omenirii. Îşi spunea

povestea haotic, uneori încet, alteori în rafale şi fără legături clare între multele, numeroasele episoade. Dar nu conta. Mă simţeam vrăjită stând cu el şi cei doi câini ai săi şi ascultând ceea ce pentru o ureche neinteresată ar fi părut doar vorbirea dezlânată a unui bătrân. Să fi fost încântătorul lui accent est-european? Farmecul acestui şmecher bătrân? Să fi fost povestea întortocheată pe care începeam s-o întrezăresc? Toate la un loc şi mai mult decât atât.

Ca voce a poveştii lui Lale, a devenit important pentru mine să înţeleg cum uneori amintirea şi istoria valsează împreună şi alteori se desprind, spre a prezenta nu numai o lecţie de istorie, cum sunt multe, ci o lecţie unică de umanism. Amintirile lui Lale erau, în întregul lor, extrem de clare şi precise. Se potriveau cu cercetările mele despre oameni, date şi locuri. Mă ajuta asta? Faptul că ajunsesem să cunosc un om pentru care aceste fapte îngrozitoare fuseseră o realitate trăită le făcea cu atât mai oribile. Pentru acest bătrân frumos, amintirea şi istoria nu se desprindeau niciodată – ele valsau împreună perfect. *Tatuatorul de la Auschwitz* este povestea a doi oameni obişnuiţi care au trăit în vremuri neobişnuite, privaţi nu numai de libertatea lor, ci şi de demnitate, nume şi identităţi, şi este relatarea lui Lale despre ceea ce au fost nevoiţi să facă pentru a supravieţui. El şi-a trăit viaţa conform devizei „Dacă te trezeşti dimineaţa, e o zi bună”. În dimineaţa înmormântării lui m-am trezit ştiind că nu e o zi bună pentru mine, dar că va fi fost pentru el. Era cu Gita de-acum.

rmatii subl

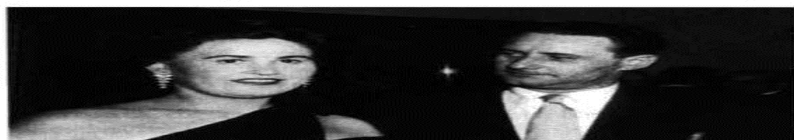

rmatii subl

Lale s-a născut pe 28 octombrie 1916 la Krompachy, în Slovacia, şi se numea Ludwig Eisenberg. A fost dus la Auschwitz pe 23 aprilie 1942 şi tatuat cu numărul 32407.

Gita s-a născut pe 11 martie 1925 la Vranovnad Toplou, de asemenea în Slovacia, şi se numea Gisela Fuhrmannova (Furman). A fost dusă la Auschwitz pe 13 aprilie 1942 şi tatuată cu numărul 34902, şi retatuată de Lale în iulie, când a fost mutată de la Auschwitz la Birkenau.

Părinţii lui Lale, Jozef şi Serena Eisenberg, au fost duşi la Auschwitz pe 26 martie 1942 (când Lale era încă la Praga). Cercetările au dezvăluit că au fost ucişi imediat ce au ajuns acolo. Lale nu a aflat niciodată acest lucru, care s-a descoperit după moartea lui.

De pe 16 iunie până pe 10 iulie 1944, Lale a fost închis în *Strafkompanie* (Unitate penală), unde a fost torturat de Jakub. Nimeni nu se aştepta să supravieţuiască sau să fie eliberat din acea unitate.

Vecina Gitei, doamna Goldstein, a supravieţuit şi s-a întors acasă, la Vranovnad Toplou.

Cilka a fost acuzată de colaboraţionism şi condamnată la cincisprezece ani de muncă grea, pe care i-a executat în Siberia. După aceea s-a întors la Bratislava. Ea şi Gita s-au întâlnit o singură dată, la mijlocul anilor *'70,* când Gita s-a dus să-şi viziteze cei doi fraţi.

În 1961, Ştefan Baretski a fost judecat la Frankfurt şi condamnat la închisoare pe viaţă pentru crime de război. Pe 21 iunie 1988 s-a sinucis în spitalul Konitzky-Sift din Bad Nauheim, Germania.

Gita a murit pe 3 octombrie 2003.

Lale a murit pe 31 octombrie 2006.

Postfaţă

Când am fost rugat să scriu o postfaţă la această carte, mi s-a părut o sarcină foarte dificilă. Mintea îmi era inundată continuu de amintiri pe atât de multe planuri, încât îmi era cu neputinţă să încep.

Să vorbesc despre mâncare, o preocupare de bază pentru ambii mei părinţi, dar mai ales pentru mama, care se mândrea cu frigiderul plin cu şniţele de pui, mezeluri şi miriade de prăjituri şi fructe? Îmi amintesc dezolarea ei când în clasa a unsprezecea m-am apucat de o dietă strictă. Vineri seara îmi servea tradiţionalele mele trei şniţele şi n-o să uit niciodată expresia de pe faţa ei când am pus două dintre ele înapoi în tavă. „Ce s-a întâmplat? Nu-ţi mai place cum gătesc?” m-a întrebat. Îi era foarte greu să înţeleagă că nu mai puteam mânca la fel de mult ca înainte. Pentru a compensa, prietenul meu, când venea pe la noi, mă saluta şi se ducea direct la frigider. Asta o făcea foarte fericită. Casa noastră era mereu deschisă şi primitoare pentru toată lumea.

Şi mama, şi tata m-au sprijinit mereu în toate hobby-urile şi activităţile pe care am vrut să le încerc şi erau dornici să mă înveţe de toate – schi, călătorii, călărie, paraşutism şi altele. Simţeau că fuseseră privaţi de tinereţea lor şi nu voiau ca mie să-mi lipsească vreodată ceva. Familia mea era foarte iubitoare. Devotamentul pe care-l aveau părinţii mei unul pentru celălalt era total şi inalterabil. Când mulţi dintre cei din cercul lor de prieteni au început să divorţeze, m-am dus la mama şi am întrebat-o cum au reuşit ea şi tata să rămână împreună atâţia ani. Răspunsul ei a fost foarte simplu: „Nimeni nu e perfect. Tatăl tău a avut întotdeauna grijă de mine, din prima zi când ne-am întâlnit la Birkenau. Ştiu că nu e perfect; dar mai ştiu că întotdeauna mă va pune pe mine pe primul loc”. Casa noastră era mereu plină de dragoste şi afecţiune, în special pentru mine, şi să-i văd după cincizeci de ani de căsnicie îmbrăţişându-se, ţinându-se de mână şi sărutându-se – cred că asta m-a ajutat să fiu un soţ şi un tată care îşi arată cu uşurinţă dragostea şi grija.

Amândoi părinţii mei voiau ca eu să ştiu prin ce au trecut. Când a

început serialul TV *The World at War*{2} aveam treisprezece ani şi m-au pus să mă uit singur în fiecare săptămână.

Pentru ei era insuportabil să-l urmarească împreuna cu mine. Îmi amintesc că atunci când se arătau filmari originale din lagare mă uitam să văd dacă nu cumva îi zăresc pe pârinţii mei. Acele filmari mi-au ramas vii în minte până astăzi.

Tata vorbea cu uşurinţa despre aventurile lui în lagar, dar numai la sărbătorile evreieşti, când el şi alţi bărbaţi stăteau de vorbă la masă despre experienţele lor – care toate erau captivante. Mama însă nu povestea nimic, nicio vorbă, cu excepţia unei singure ocazii, când mi-a spus că în lagăr, când era foarte bolnavă, a avut o viziune cu mama ei spunându-i: „O să te faci bine. O să pleci într-o ţară îndepărtată şi o să ai un băiat”.

O să încerc să vă ajut să vă faceţi o idee despre felul în care acei ani şi-au lăsat amprenta asupra lor. Când tata a fost nevoit să-şi închidă afacerea aveam şaisprezece ani; am venit acasă de la şcoală chiar când ne era ridicată maşina şi pe casă era pusă o plăcuţă care anunţa scoaterea la licitaţie. Înăuntru, mama împacheta lucrurile noastre. Cânta. „Ia te uită”, mi-am zis în sinea mea, „tocmai am pierdut totul şi mama cântă?” Ea m-a pus să mă aşez şi mi-a explicat ce se întâmpla, iar eu am întrebat-o: „Cum poţi să cânţi în timp ce împachetezi toate lucrurile noastre?” Zâmbind larg, mi-a spus că după ce ai petrecut ani de zile fără să ştii dacă în următoarele cinci minute o să fii mort sau nu, sunt puţine lucruri pe care să nu le poţi înfrunta. „Câtă vreme suntem în viaţă şi sănătoşi, totul se va rezolva”, a zis ea.

Anumite reflexe le-au rămas. Mergeam pe drum şi mama se apleca şi culegea un trifoi cu patru sau cinci foi, fiindcă pe când era în lagăr, dacă găseai unul şi-l dădeai soldaţilor germani, care credeau că poartă noroc, primeai o porţie în plus de supă şi pâine. Tatii i-a rămas lipsa de emoţie şi instinctul de supravieţuire exacerbat, până într-atât că nici măcar atunci când a murit sora lui nu a vărsat o lacrimă. Când l-am întrebat despre asta, mi-a spus că după ce văzuse moartea la scară atât de mare, vreme de atâţia ani, şi după ce-şi pierduse părinţii şi fratele, n-a mai fost în stare să plângă – asta până a murit mama. A fost prima dată în viaţa mea când l-am văzut plângând. Cel mai mult îmi amintesc căldura de acasă, un loc mereu

plin de dragoste, zâmbete, afecţiune, mâncare şi umorul fin, sec al tatii. Am crescut într-un mediu cu adevărat uluitor şi voi fi mereu recunoscător părinţilor mei pentru că mi-au arătat acest mod de a trăi.

Gary Sokolov

Mulţumiri

Vreme de doisprezece ani, povestea lui Lale a existat sub forma unui scenariu. În mintea mea o vedeam mereu transpusă pe ecran – fie el mare sau mic. Acum există ca roman şi pot să mulţumesc tuturor celor care mau însoţit uneori în această călătorie, precum şi celor care au rămas deoparte.

Lui Gary Sokolov – vei avea întotdeauna recunoştinţa şi dragostea mea pentru că mi-ai permis să intru în viaţa tatălui tău şi m-ai sprijinit complet în a spune povestea incredibilă a părinţilor tăi. Nu ai şovăit niciodată în încrederea ta că voi ajunge până aici.

Glendei Bawden – şefa mea vreme de douăzeci şi unu de ani, care a închis ochii ori de câte ori fugeam să mă întâlnesc cu Lale şi cu alţi oameni care mă ajutau să dezvolt scenariul. Şi colegelor mele, foste şi actuale, de la Departamentul de asistenţă socială al Centrului Medical Monash.

Lui David Redman, Shanei Levine, lui Dean Murphy şi Ralph Moser de la Instinct Entertainment, la care „fugeam” de cele mai multe ori. Vă mulţumesc pentru pasiunea şi devotamentul vostru faţă de acest proiect de-a lungul anilor. Lisei Savage şi lui Fabian Delussu pentru strălucitele lor aptitudini de investigare în documentarea asupra „faptelor”, pentru ca amintirea şi istoria să valseze perfect împreună. Vă mulţumesc foarte mult.

Mulţumesc companiei Film Victoria pentru sprijinul financiar în cercetarea pentru versiunea scenaristică a poveştii lui Lale. Lottei Weiss – supravieţuitoare – îţi mulţumesc pentru sprijinul tău şi pentru că mi-ai împărtăşit amintirile tale despre Lale şi Gita. Lui Shaun Miller – avocatul meu; ştii cum să faci un contract. Mulţumesc.

Susţinătorilor mei de pe Kickstarter. Vă mulţumesc foarte mult pentru că aţi fost primii care au sugerat să transform această poveste într-un roman. Sprijinul vostru este extrem de apreciat. Voi sunteţi: Bella Zefira, Thomas Rice, Liz Attrill, Bruce Williamson, Evan Hammond, David Condron, Natalie Wester, Angela Meyer, Suzie

Squire, George Vlamakis, Ahren Morris, Hana Hornung, Michelle Tweedale, Lydia Regan, Daniel Vanderlinde, Azure-Dea Hammond, Stephanie Chen, Snowgum Films, Kathie Fong Yoneda, Rene Barten, Jared Morris, Gloria Winstone, Simon Altman, Greg Deacon, Steve Morris, Suzie Eisfelder, Tristan Nieto, Yvonne Durbridge, Aaron K., Lizzie Huxley-Jones, Kerry Hughes, Marcy Downes, Jen Sumner, Chany Klein, Chris Key. Această carte şi tot ce are legătură cu ea nu ar exista fără uimitoarea, minunata, talentata Angela Meyer, editor la Editura Echo a grupului Bonnier Publishing Australia. Îţi voi fi mereu îndatorată, şi simt că şi tu, ca şi Lale, mi te-ai lipit de suflet pentru totdeauna. Ai îmbrăţişat această poveste cu o pasiune şi o disponibilitate la fel de mari ca ale mele. Ai plâns şi ai râs cu mine pe măsură ce povestea s-a depănat. Am văzut în tine un om care a reuşit să intre în pielea lui Lale şi a Gitei. Le-ai simţit suferinţa, dragostea, şi m-ai inspirat să scriu la capacitate maximă. Mulţumirile nu par îndeajuns, dar îţi mulţumesc.

Angela nu a fost singura de la Echo care a transformat această carte în realitate. Mulţumiri lui Kay Scarlett, lui Sandy Cull pentru minunata ilustraţie a copertei, lui Shaun Jury pentru interior. Lui Ned Pennant-Rae şi Talyei Baker, extraordinari redactori, şi Anei Vucic pentru corectură. Pentru asistenţă editorială, lui Cath Ferla şi Kate Goldsworthy. Lui Clive Hebard pentru coordonarea ultimelor etape ale procesului de publicare. Vă mulţumesc mult tuturor.

Există o echipă la Londra, la Bonnier Zaffre, condusă de Kate Parkin, căreia îi voi fi etern îndatorată pentru promovarea acestei cărţi şi efortul susţinut pentru ca ea să ajungă în cât mai multe colţuri ale lumii, îţi mulţumesc, Kate. Mulţumesc, Mary Smith şi Ruth Logan. Le mulţumesc şi lui Richard Johnson şi Julian Shaw de la Bonnier Publishing pentru că au văzut imediat potenţialul acestei poveşti. Fratelui meu Ian Williamson şi cumnatei mele Peggi Shea, care mi-au cedat pentru o lună casa lor din Big Bear, California, în miezul iernii, ca să scriu prima versiune. Datorită vouă şi confortului casei voastre, ca să-l parafrazez pe Sir Edmund Hillary, „i-am venit de hac". Mulţumiri speciale ginerelui meu Evan şi cumnatei mele Peggi pentru rolul mic, dar deloc nesemnificativ pe care l-au jucat în hotărârea mea de a transforma scenariul în roman. Voi ştiţi ce ati făcut!

Mulţumesc fraţilor mei John, Bruce şi Stuart, care m-au susţinut fără rezerve şi care mi-au amintit că mama şi tata ar fi fost mândri de mine.

Prietenelor mele dragi, Kathie Fong-Yoneda şi Pamela Wallace, a căror dragoste şi sprijin de ani de zile, pentru a spune această poveste, indiferent în ce formă, le apreciez mai presus de cuvinte. Prietenului meu Harry Blutstein, ale cărui interes şi sugestii scriitoriceşti sper că mi le-am însuşit de-a lungul timpului şi l-am făcut să fie mândru de mine. Muzeului Holocaustului din Melbourne, unde Lale m-a dus de multe ori, fiindu-mi ghid „viu”.

Muzeul mi-a deschis ochii asupra lumii careia i-au supravieţuit Lale şi Gita.

Fiilor mei Ahren şi Jared, care şi-au deschis inima şi mintea pentru Lale şi l-au primit în viaţa noastra de familie cu dragoste şi respect.

Fiicei mele Azure-Dea. Lale te-a cunoscut când aveai optsprezece ani, tot atâţia câţi avea Gita când a văzut-o pentru prima dată. Mi-a spus că s-a îndrăgostit puţin de tine în ziua aceea. În următorii trei ani, ori de câte ori ne întâlneam, prima lui frază era: „Ce mai faci şi ce mai face frumoasa ta fiică?” Îţi mulţumesc că l-ai lăsat să flirteze un pic cu tine şi l-ai făcut să zâmbească.

Partenerilor copiilor mei – vă mulţumesc, Bronwyn, Rebecca şi Evan.

Lui Steve, soţul meu iubit vreme de patruzeci şi ceva de ani. Îmi amintesc că odată m-ai întrebat dacă ar trebui să fii gelos pe Lale pentru că-mi petreceam atât de mult timp cu el. Da şi nu. Ai fost alături de mine când veneam acasă prost dispusă şi deprimată după ce mă încărcasem de toate ororile pe care mi le împărtăşea Lale. I-ai deschis uşa casei noastre şi l-ai primit în familie cu onoare şi respect. Ştiu că vei continua această călătorie alături de mine.

Suedia
Danemarca
Elba
Berlin
Poznan
Vistula
Hanovra
Oder
Rin
Belgia
General
Auschwitz
Paris
Strasbourg
Dunărea
München
Mauthausen
Bratislava
Vranov
România

Heather Morris s-a născut la Te Awamutu, în Noua Zeelandă. Şi-a început studiile universitare la Canterbury University, în 1986, iar după ce s-a mutat în Australia, la Melbourne, le-a finalizat la Monash University, în 1991. Din 1995 până în 2017 a lucrat în cadrul Departamentului de asistenţă socială al Monash Medical Centre din Melbourne. În 1996 s-a înscris la un curs pentru scenarişti profesionişti la Australian Collcgc of Journalism. A urmat apoi mai multe workshopuri şi seminare de scenaristică, atât în Australia, cât şi în Statele Unite. În 2003 l-a cunoscut pe Lașe Sokolov şi prima formă a poveştii lui s-a constituit într-un scenariu cu care Heather Morris a câştigat International Independent Film Awards în 2016. Impulsionată de succesul avut şi de părerile celor care au citit scenariul în cadrul competiţiei, l-a rescris ca roman. Apărut în ianuarie 2018, *Tatuatorul de la Auschwitz (The Tattooist of Auschwitz)* cunoaşte un succes fulminant, fiind nominalizat în Marea Britanie la prestigiosul Specsavers National Book Award. Sincronicity Films a cumpărat drepturile de ecranizare, iar lansarea seriei TV este proiectată pentru ianuarie 2020, spre a marca cea de-a 75-a aniversare a eliberării lagărului de la Auschwitz.

Un milion de exemplare vândute în nouă luni de la apariţie, între ianuarie şi septembrie 2018 • Romanul cel mai bine vândut în Marea Britanic şi Irlanda în 2018 • Bestseller în SUA, Canada, Australia, Africa de Sud, Olanda, Portugalia, Ungaria etc. • 25 de săptămâni în top 10 *Sunday Times* • Bestseller Amazon, *New York Times*, *Saturday Times*, *The Irish Times*, *The Northern Eco* • Carte tradusă în peste 35 de ţări • În curs de adaptare TV.

Tatuatorul de la Auschwitz se bazează pe povestea din spatele unuia dintre cele mai puternice simboluri ale Holocaustului: numerele verzi-albăstrui tatuate pe braţele prizonierilor, femei şi bărbaţi deopotrivă. Când lui Laie i se oferă ocazia de a fi *Tätowierer* la Auschwitz, tânărul evreu slovac înţelege că aceasta poate fi şansa lui să supravieţuiască, deşi trebuie să-şi înţepe până la sânge semenii, act pe care îl resimte ca pe o dureroasă profanare. De la masa la care lucrează, nici nu i se permite să ridice capul spre cei al căror destin îl pecetluieşte astfel. Dar într-o zi reuşeşte să surprindă privirea unei

tinere al cărei nume îl află în cele din urmă: Gita.

[1] Dicton talmudic. (N. Tr.)

[2] „Lumea in razboi”, serial documentar britanic creat în 1973-1974, care descrie evenimentele celui de-al Doilea Razboi Mondial. (N. Tr.)